

FOR OUR SIXTH

LABOR DAY WEEKEND SUNDAY, SEPTEMBER 3RD | י"ז אלול & MONDAY SEPTEMBER 4TH | י"ח אלול

WITH GUEST SPEAKER

RABBI DONIEL **OSHER KLEINMAN**

Rov of K'hal Nachlas Dovid in Brooklyn, NY and the author of Kovetz Halachos: Piskei HaRav Shmuel Kamenetsky

THE TOPIC OF

TAKING THE LAW INTO YOUR OWN HANDS

סוגיא דעביד איניש דינא לנפשיה

A JOINT PROJECT OF THE NORTH MIAMI BEACH KOLLEL AND THE LAW OFFICES OF STOK KON + BRAVERMAN

THE YARCHEI KALLAH IS BROUGHT TO YOU BY

The Business Halacha Awareness Initiative is a joint project of the North Miami Beach Kollel and the Law Offices of Stok, Kon & Braverman, with the mission to promote better awareness and expert handling of business-related financial issues in both the halachic and legal realms.

To this end, we have created a chabura of local Talmidei Chachomim to learn the halachos of Choshen Mishpat, as well as a schedule of seminars and programs to better educate the community in business halacha topics. We thank Beis Din Maysharim of Lakewood, NJ for overseeing the project.

ABOUT THE NORTH MIAMI BEACH KOLLEL

The North Miami Beach Kollel has been servicing the local Jewish Community since 2006. The mission of the Kollel is to create a vibrant Makom Torah, a place where there is constant study of Torah, in the heart of the North Miami Beach Community, providing unlimited learning opportunities to all members of the community. In addition to the high-level Torah Study of the Kollel staff, they also deliver over 70 shiurim weekly throughout the region.

The Kollel has played a central role in the growth of Torah in NMB and its development as a strong Torah center in South Florida. The Kollel, through the many Torah classes which are given by its faculty in neighboring communities, has also served as a central figure in the spreading of Torah in other communities such as Aventura, Aventura Lakes, Bal Harbour and Hollywood.

ABOUT OUR PARTNER

Stok, Kon & Braverman is a full-service law firm whose areas of practice focus on complex commercial litigation, real estate, appeals, partnership disputes, family law, immigration, guardianships and probate. The attorneys at the firm always bear their clients' burdens for them, which allows these corporate leaders the time and attention to focus on building their businesses instead of getting bogged down in legal quandaries. Together with its joint efforts with local and nationwide rabbanim and dayanim, the firm can help advise on how Halacha and secular law collide with respect to virtually all aspects of their clients' economic dealings.

Robert A. Stok, Esq. the managing principal of the firm, became an attorney after a successful career on Wall Street working as an investment banker and a trader for prominent financial institutions. In addition to his law practice as a commercial litigator and transactional lawyer, Mr. Stok has developed real estate projects and has established a variety of successful businesses ventures. Therefore, Mr. Stok brings a unique perspective to the practice of law due to the combination of his in-depth real-world experience together with his highly homed legal skills.

Joshua R. Kon, Esq. serves as a principal of the firm and is an experienced legal practitioner and business owner. This gives him a unique appreciation and understanding of his clients' business problems, having experienced them firsthand. For more about the firm and Josh, please visit www.stoklaw.com.

עין משפט נר מצוה ג א מיי׳ פי׳ג מהלכות

טקי ממון הלכה ה סמג עשין סח טוש"ע ה"מ

סימן תיב סעיף א: דב גמיי שם הלכה ו

טוש"ע שם סעיף ב: ה ד מיי' פ"ג מהלכות חובל ומזיק הלכה ט

סימן חל סעיף מא:

ו ה מיי׳ פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה יב

סנהדרין הלכה יב סמג עשין לז טוש"ע ה"מ

דבינו חננאל

בה ושברה פטור. ואקשי אמאי משום

דנתקל בה אם שברה פטור

הוה לעיוני ומיזל. ואוקמ׳ רב למתני׳ בממלא

רשות הרבים חביות. שאין לו מאין לעבור אבל

אם אינה מליאה אמרי

איבעי ליה לעיוני ומיזל

ואם שיבר חייב וכן הדין. ושמואל אמר באפילה

פטור אבל באורה אם

שיבר חייב. ר' יוחנן אמר בקרן זוית פטור. וסוגיין

רשמעתין בממלא רשות הרבים כולה אפילו אם שיבר פטור ובאפילה או

ד״ה להחזיר, ג) לקונן ה) [מוספתת פ"י הט"ו ע"ש], ו) [עי׳ מוספות יומא פה. ד"ה להחויר ובב"מ כ: ד"ה איסורא ובכתובות טו: ד"ה להחזיר ובסנהדרין ג: ד"ה דיני:], ו) כד:, לו) פ״ב ה״ח, ט) עיין תוס' לעיל ד. ד"ה כיון, י) לקמן לב., ס עמוד א, () לקמן פג

גליון חש"ם

תום׳ ד״ה אמאי כו׳ ולא שייך כאן כל המשנה. ועי' לקמן לנ ע"ל תוספות ד"ה והל

הגהות וציונים

ל] ס״א אלעאי, וכן הוא בר״ף (גליון) וכ״ה בכת״י: נ] ס״א רבה, בכת״י: נ] ס״א רבה, וכן לקמן (גליון) וכ״ה בכת"י, ועיין דק"ס: ג] פיי הרמב"ם קבץ אצבעותיו כמו אוגד אגודה (גליון): 7] בכת"י נוסף מקח (וכ״ה ברש״י שעל הרי״ף): **ס**] בכת״י ליתא לדבור (וכבר פירש ווי (וכבו פיוט כן לעיל): 1] נדצ"ל כמה (באה"מ): 1] נדצ"ל דליכא (באה"מ): [7] צ"ל נהנו (גליון) כ"ה בכת"י ודפו"י וברש"ש (ובכת"י איתא שכן נהנו): טן צ"ל מפטר (מהר"ם דפו"ר, וכ"ה בכת"י): ין ר"מ מ"ז (גליון): כן נדצ"ל בשוחמ חנם (באה״מ) ומהר״ם גרס דפמר בחנם: (] ע״ מהר״ם מ"ש בשם תוס' פרק האומנין (גליון): מ] בדפוס וילנא "אמר", ונראה שהיה כתוב צ' לציוז ההלכה הראשונה מח׳ ההלכות, ופיענחוהו בטעות ״אמר״:

לעזי רש"י

פושיי"ר. פירוש מעדר, כלי שמגרדים כו חת העפר (עיין רש"י ישעיה ז, כס):

ליקומי רש"י

דאין הולכין בממון אחר הרוב, ולף על גכ דאיכא למימר רובא וכו' מתניתין דהואיל ונקיט מוכר דמי הוה ליה אידך מוליא מחבירו ועליו הראיה נלקמן מו.]. אלא אחר המוחוק אם יש לו שום טענה (רשב"ם ב"ב צב:]. אמרי דבי רב. בפ"ק דסנהדרין (דף יז) אמרי בי רב [רב] הונא והאמר רב הונא אמרי בי רב אלא רב המנונא כלומר כל היכא דאמרינו אמרי בי היינו רב המנוגא שהיה מלמידו של רב ואמר ההלכה משמו של רב ורשבים בייב קה:]. קרן זוית. כשפונה לימין או לשמאל ליכנס ממבוי למבוי דאינו רואה מרחוק [ע"ו כ:]. במערבא. נארך ישראל ושבת סה:]. לקופינא דמרא. חור שברחש המרח שקורין פושוי"ר (גיטין לב. וכעי״ جc:]. דעובדא. מחלת הדנרים [כתובות סט:]. דדי. דולה

וכגון (לקמן דף מו.) המוכר שור לחבירו ונמלא נגחן לא אמרינן בחר (דף ג:) ור' יאשיה מייתי ליה בק"ו מדיני נפשות ומה דיני נפשות רובא זיל ולחרישה קנאו והור ח טעות אלא אמרינן המוליא מחבירו עליו

ממבוי למבוי מן הלד הניחה בלד המבוי אצל הקרן וכשהחזיר זה פניו לה כחה הוחה: אדא אי כשמואד אי כר' יוחנן. שהמנים לא פשע הלכך דוקה נתקל הבל שבר ברנון חייב: דוקא נתקל אבל שבר. ברנון ואח"כ החק בחרסיו פטור בעל החבית דאיהו הוא דאזיק אנפשיה: תנא רישא. נמי נתקל: לפי שאין דרך בני אדם כו'. אמתני' מהדר דלא תימא באפילה או בקרן זוית אלא אפי׳ באורה פטור הנחקל ודקשיא לך איבעי ליה עיוני ומיזל אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים: וחייב שמואד. את הנתקל לשלם: בשלמא שמואל כשמעתיה. דמוקי למתניתין באפילה הא באורה חייב: קרנא דעצרי. קרן זוית הסמוכה לפית הבד: דהואיד וברשות קעבדי. שמנהגם היה כן כשהיתה בית הבד מליאה בני אדם היו הבאים מושיבין כליהם ברשות הרבים וממחינין עד שילאו אלו: הרי אמרו לרכובה שלש. מנהג הדיינין לגבות מן הבועט את חבירו בארכובתו של בועט ג' סלעים לבושת לפי שגדולה בושת מכת הארכובה מדחיפת היד: דבעימה. ברגל: דמנוקרת. אוכף של חמור שהכה בו את חבירו: שלש עשרה. סלעים לבשתו לבד חיוב שאר סדברים: לפנדא דמרא. בית יד של פושיי"ר: קופינא. הברזל עלמו אלל הנקב: בשת קנס הוא: גופא דעובדא. לפנדה וקופינה: גרגותא. בור מים מכונסין להשקות שדות: מאה פנדי. ק' הכאות היה לו להכותו שהרי גולו מימיו: בפנדאה. היינו בית יד: לא עביד איניש דינא לנפשיה. ואפי׳ דין אמת לא יעשה הוא לעלמו אלא ילך אלל הדיין: במקום דאיכא פסידא. אי אזיל לבי דינא דאדאזיל לבי דינא ואמי קא דלי האי ולא ידע מאים דלי או שמא יכלו המים מן הצור ואין לו פרעון לזה דקא מפסיד כי האי גוונא עביד איניש דינה לנפשיה: אל תיכנם לחצר חבירך. בגניבה ובסתר שלא תראה

עליו כגנב: אלא שבור את שיניו.

כלומר קם בחזקה וקשיא לרב יהודה:

קב"ל דאין הולבין בממון אחר הרוב. מימה מה טעם אין אין הולבין בממון אחר הרוב. היכא דמסתפקא לן מילתא כגון הכא 6) נלקמן מי כ"כ נכפן. הולכין ליתי בק"ו מדיני נפשות כדאמרינן בפ"ק דסנהדרין

דממירי אמר רחמנוא זיל בחר רובא דיני ממונות לא כ"ש ואפי הראיה ויכול לומר לו לשחיטה מכרמיו לך: בקרן זוית. כשנכנסין

קמ"ל ⁰ דאין הולכין בממון אחר הרובי: ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור: אמאי פטור איבעי ליה לעיוני ומיזל אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רה"ר כולה חביות שמואל אמר באפילה שנו רבי יוחנן אמר בקרן זוית אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחגן דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי י אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי' שבר והאי דקתני נתקל איידי דבעי למתני סיפא ואם הוזק בה בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא מאי מעמא הוא ראזיק אנפשיה קתני רישא נתקל אמר ליה ר' אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר' עולא^ם אלפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב רבאס בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא לימא כשמואל ס"ל אמר רב פפא בקרנא דעצרא הוי דכיון דברשות קעבדי גאיבעי ליה לעיוני ומיזל שלח ליה רב חסרא לר"נ "הרי אמרו לרכובה שלש ולבעימה חמש ולסגוקרת שלש עשרה לפנדא דמרא ולקופינא דמרא מאי ישלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל אימא לי גופא דעובדא היכי הוה שלח ליה דההוא גרגותא דבי תרי דכל יומא הוה דלי חד מנייהו אתא חד קא דלי ביומא דלא דיליה א"ל יומא דידי הוא לא אשגח ביה שקל פנדא דמרא מחייה א"ל מאה פנדי בפנדא למחייה אפילו למ"ד לא עביד איניש דינא לנפשיה במקום פסידא עביד איניש דינא לנפשיה דאתמר רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה היכא דאיכא פסידא כ"ע לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה כי פליגי היכא דליכא פסידא רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה דכיון דליכא פסידא ליזיל קמיה דיינא ר"ג אמר העביד איניש דינא לנפשיה דכיון דבדין עביד לא מרח מתיב רב כהנא ים בן בג בג אומר אל תיכנם לחצר חברך לימול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו כגנב אלא שבור את שיניו ואמור לו שלי אני נומל א"ל רובא דליתיה קמן אזלינן בדיני נפשות בתר רובה כדהמר בריש סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) יי וייע דהתם גבי דיינים שאני דחשיב מיעוט דידהו כמי שאינו וליכא" למימר התם אוקי ממונא בחזקת מריה דהא ב"ד מפקי מיניה אבל גבי שאר ממון דאיכא מיעוט וחוקה לא אולינן בתר רובה: ה"ג אבואי פמור איבעי דיה דעיוני. אכל הך לא פריך אמאי חייב בנוקו כשהחק איבעי ליה לעיוני כדפירשתי לעיל (דף כג. ד״ה ולחייב) דיותר יש לו לשמור שלח יזיק משלח יחק °ולח שייך כאן כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור (לעיל כ. כד:) דגבי אדם לא אמר הכי והא דאמר (לעיל דף כב) הניח חנוני נרו מבחוץ בעל הגמל פטור ולה אמר היבעי ליה לעיוני וי"ל דדוקה במקום הליכתו המרינן איבעי ליה לעיוני וקנת קשה הח דאמר רצא לעיל" כי אית לך רשות לסגויי עילאי ואמאי אית ליה רשות לסגויי הא בהמה נמי איבעי לה לעיוני כדמוכח בהפרה (לקמן דף נב:) דשור פקח ביום פטור וליכח למימר בממלא רה"ר שאינה יכולה לעבור אלא דרך עליה דא"כ לבעוטי נמי אמר לה לשותח: ושמואל אמר באפידה שנו. והא דפליגי לקמן (דף כנו.) אי נתקל פושע הוא או לא כגון שנתקל מעלמו ולא נתקל בשום דבר חבל הכח שנחקל מחמח מכשול ולח איבעי ליה לעיוני אנוס הוא ואע"ג דלעיל (דף כו:) מרבינן אונס כרלון באדם המזיק מפלע חחת פלע אונס גמור לא רבי רחמנא דהא בירושלמי פוטר אותו שישן ראשון אם הזיק לשני הבא אללו לישן^{ים} וכן בהגחל בתרא (לקונן דף קיב) גבי הניח להם אביהם פרה שאולה כספורים של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול שכך נהגום אבל מה שהזיקו לא דאנוסין הן ובמתניתין

קרן זוית נתקל פטור שיבר חייב. רקיימא לן כרי יוחגן 6) דהא אמר רב ותוב הא תנז סתמא אדם ותוב הא תנן סתמא אדם מועד לעולם ואפי אנוס חיים בנזק. ושמואל ורב דחייבי בכי האי גוונא בנתקל כל שכן דמחיים בה ר' יוחנן, ואסיק' דכי הוה עובדא בקרנא דבי עצרי הוה דכיוז דברשות קא עבדי מחייבינן לעוברין ושבין לעיוני ומיזל אבל וולתם באפילה או בקרן זוית לא דאמרי׳ אין דרך בני אדם להתבונז בדרכים. שלח ליה רב חסדא לרב נחמן הרי אמרו לרכובה ג'. פי׳ המכה את חבירו ברכובתו חייב לתת לו ג׳ סלעים. **לסנוקרת.** פיי הכאה באגרוף תחת לחייו ייג סלעים. המכה את שופינא שהוא עץ המרא שלח ליה רב נחמו חסדא חסדא קנסא אתה רוצה לגבות בבבל הגד לי המעשה שבא לידך, והגיד לו דגרגותא הוה לתרי דכל נמי תנן⁰ היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון דאם עמד בעל וקם אידד למנעיה לא יקם אין לכונניה לא אשגח ביה שקל פנדא דמרא ומחייה. אמר ליה חבית ונשברה חבית בקורה פטור ונראה לדקדק דאדם המזיק דמפטרש באונס (משום^ח) שהוא כעין גניבה אפילו רב יהודה דפליג מדתניא בשלהי האומנים (ב"מ דף עלי בהא מודה לי דכיוז דאיכא פסידא עביד איניש פב: ועם ד"ה וסבר) המעציר חבית דינא לנפשיה ומחי ליה לכתחלה וכל שכן דאי כבר ממקום למקום ושברה רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם והשחא מדמחייב נושא שכר ופוטר שומר חנם ולא מחייב מטעם מחייה דפטור דדינא קא אדם המזיק ש"מ דבאונס דכעין גניבה אדם המזיק פטור ומדמה ר' יהודה נחקל לגניבה אבל באונס שהוא כעין אבידה שהיא עביד אמר לא מצינא דאיטרח לבי דינא. במקום קרובה לפשיעה יותר כדאמרינן בהשואל (ביית דף ה:) דגניבה קרובה לאונס ואבידה קרובה לפשיעה נראה דאדם המוזיק חייב דא"א , דאיכא פסידא דברי הכל עביד איניש דינא לנפשיה במקום דליכא פסידא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה: פסק' . והביאו ח' הלכות לברו

לומר שלא יחחייב אלא בפשיעה וכן משמע לעילי דמחייב בנפל מן הגג ברוח שאינה מלויה ואע"ג דברוח שאינה מלויה מפטר בה שומר חנם כדאמרינן בסוף ארבעה וחמשה (לקמן דף מה.) גבי ארבעה וכנסו חחח הבעלים כו' וחייבין לשלם דמי שור לבעלים חוץ משומר חנם ומוקי לה כגון דנטריה שמירה פחותה דשומר חנם כלחה לו שמירחו והנך לא כלחה שמירתן ומייתי מדר׳ יהודה דמועד סגי ליה בשמירה פחותה דהיינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מצייה ואין יכולה לעמוד בשאין מצייה אלמא אע"ג דמפטר שומר חנם מחייב בה אדם המזיק והיינו טעמא משום דהוי כעין אבידה ונחקל הוי כעין גניבה ופטור ביה אדם המזיק וכן מוכח בפרק הגוזל עלים (נקמן דף נט: ושם) גבי טבח אומן שקלקל דפריך למאן דפטר (בשומר^בי) חנם מברייתא דקתני נתן בהמה לטבח וגבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר אלמא ס"ד דמקשה אפי בחנם חייב כמו שומר שכר שחייב על האבידה לן ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר ולפיכך בשכר חייב בחנם פטור דהוי כעין גניבה [עי חום' ב"מ פב: ד"ה וסבר וב"ב עו: ד"ה חייב]:

לפר שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים. והא דמני (נקמן קף נו:) שור פקם מום פטור דשור עיניו למטה ומיצעי ליה לעיוני טפי מאדם: הרד אמרו לרכובה שלשה. י"מ דלעני שנישראל קאמר אצל אחרים הכל לפי המנייש והמתפייש' ולר"י נראה דהיינו לגדול שבישראל דומיא דההיא דתנן בהחובל (נקמן דף ג.) סטרו נותן לו מאחים זוו ומוקי לה (נקמן ד' 18.) לגדול שבישראל: קברא קבובית בבבד. לאו קנסא אלא דין קנסא הוא כדאמריט בהחובל (לקמן ד' פד:) דמילחא דלית בה חסרון כיס לא עבדיט שליחומייהו: אלא שבור את שיניו. בדליכא פסידא איירי ותדאסר ליכנס שלא ברשות:

[פוריק ד.]. מחייה. הכהו [סומדורין לט.]. ליויף קמיה דיינא. לילן לפני הדיין נעים יומא כה: הענית כד. סנמררין ג:ן. שלא תראה עליו כגנב. שהוא ירא מעני אדם ומעין של מעלה לא מהר (קלקטן עט:ן.

חשק שלמה על ר"ח

הלכה כמאן מתרוייהו ושנינו לכולהו וקיימא

לן כרב נחמן והני כולהו בשינויא דרב נחמן

הלכתא כותיה. (אמר) [א)^{מ]}] הא דבן בג בג

א) מכאן עד שאין דרך וכו׳ הובה גם כשיטה מקובלה על שם רבינו ו"ל וחכן כמן הוח

מסורת חש"ם

זולין קלד: תמוכה ו. נדה

תוס׳ לעיל ג: ד״ה משורו,

ו) פרשת ראה סוף סיי

ניט, D) מעשרות פ"א

מ״א, כן) ירושלמי פאה .םש

הגהות הב"ח

כו' לא מחייבים ליה

במעשר כיון דמתחילה:

__הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה א"ה כו' אמאי שלו כו'. נ"נ

ל"ע ועי' תוס' (ועי' נהגר"א סימן שעו):

תורה אור השלם

א) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לֶנוּם

אָל עִיר מִקְלָמוֹ לְשוּב

לֶשֶבֶת בָּאָרֶץ עַר מוֹת

הבהן: |במדבר לה, לבן

ב) וקצתה את כפה לא

תחום עינד:

ודברים כח, יבן

ג) כִּי יָנָצוּ אַנָשִׁים יַחְרַּו

אָישׁ וְאָרִוּו וְקְרָבָה אֶשׁת הָאָחָר לְּהַצֵּיל אֶת אִישָׁה מִיֵּר מַכֵּהוּ

במבשיו: (חברים כה, יא)

הנהות וציונים

ל] צ"ל רבינא (דפו"י,

ורלא כהמגיה בר״ח): **נ**] עיין לעיל כז ע״ב, ור״ו משמיה דרבא אמר

פעם אחת ומסדר הש״ס מייתי לה שם וכאן

לעניננו (מנחת יהודה): ג] בכת"י נוסף משמיה דרבא, וכמו בב"ב: 7] כת"י שנמנפו (וכ"ה

וכמו בב״ב: שנמנפו (וכ״ה ע״צ דייי

עין משפט נר מצוה ז א ב ג ד ה מיי' פ"ו מהלכות חופל ומויק הלכה

ו ז סמג עשין ע טוש"ע ה"מ סימן שפג סעיף ב: ה ו מי" שם הלכה ה ועיין

סעיף ד וסי' תיב סעיף ב:

ס"מ סימו חכא סעיף ו

י חמיי פי"ג מהלכות נוקי

ממון הלכה ה סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן חיב

החנות ורח"מ סמג שם

כח.

המניח

לישנא אחרינא עמך תהא תשובה זו שאינה כלום: בדין. תבעהו עליון מועד דאי הוה שביק ליה ומיית דידיה ליכא פסידא דמשלם

ליה כוליה: בתם. דאי הוה אזיל לבי דינא אדהכי מיית דיליה ולית חייב במעשר: אלא שמינפו כליו במים. דרב מוקי למחניחין כשלא הפקיר

ליה אלא פלגא מקא: דהביא זכיותיו. כגון אם היה זה טוענו שהחלר שלו וצריך זה להביא שטר מכירה שקנאה: שכלו ימיו. שהגיע יובל: מפרהב. מפליר: וחבד בו. הרב בעבד: דא תקחו כופר לשוב וגו'. דרוש נה לשב למי שרולה לשוב לקלקולו ולהיות עבד לישנא אחרינא לשב למי שדינו להיות שב אל משפחתו ואינו רולה: לא תקחו. ללרכו שום ממון: בעבדא גנבא, דאיכא פסידא: עד האידנא היתירא. דכתיב אם אדוניו יתן לו אשה (שמות כא): והשתא. שהוא בן חורין: איבורא. ורשחי להלקותו ולהפרישו דהאי דינא לאו לנפשיה הוא: הא שברה חייב. ואוקמא רב לעיל בממלא רה"ר כולה חביות אלמא לא עביד [איניש] דינא לנפשיה אפי׳ במקום פסידה: בשאינה יכודה להציל ע"י דבר אחר. דכדין קס עבדה הלמה לה עביד הינים דינה לנפשיה אפי׳ במקום פסידא כי הכא שבעלה מוכה כל שעה: בשיכודה להציל ע"י דבר אחר. דלא דינא וְשֶׁלְהָה יָרָה וְהָחֵוִיקָה עכדה: פרמי לשליח ב״ד. שפטור

על הטשת: לנקום פורא וליתיב. יקח מקל וישב על דרך הראשון דהא דינא הוא דהא אמרת מה שנתן נתן אלמא חילוף מעליא הוי: דרך עקדתון. דלאו דינא הוא: קרובה דוה. לעיירות היושבין סמוך לאותו לד: ורחוקה לוה. לאותן הסמוכין ללד האחר שיהו לריכין להקיף כל סביבות השדה וכשהיתה באמצע השדה לא היו מקיפין כל כך: א"ה. דלאו חילוף הוא ^{ואו} אמאי שלו לא הגיעו: לפומרו מן המעשר. דאף פאה הנשארת הפקר חשיצא ואע"ג דנקט לה איהו פטורה ממעשר: חייב בפרט ובעוללות וכוי. אע"ג להפקר פטור מפאה דתנן (פאה פ״א מ״ד) כל שהוא אוכל ונשמר חייב במעשר ובפאה יו אפ"ה כי האי הפקר חייב בכל הני כדמפרש טעמא בהגוזל עלים (לקמן זה) דכתיב ביה תעזוב יתירא: ופמור ממעשר. דלה כתיב ביה תעזוב יתירא אלמא הפקר כל דהו פטור ממעשר כדתנן" כל שהוא אוכל ונשמר

את מימיו הלכך נמצא שנזוקו כליו של

זה בממונו של זה והוי כי שורו: עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה אי הכי אמאי שלו לא הגיעו לימא להו שקולו דידכו והבו לי דידי משום דרב יהודה ∘ דאמר רב יהודה כמיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו 'ת"ש "בעל הבית שהניח פאה מצד אחר ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה וא"א עביד איניש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לנקום פזרא וליתיב אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרן

ולמים בהחלל דרך להכיח למית בהחלל דרך להכיח לחת למי שידב לעבור ולעביד דינה לנפשיה מלחת דאים ליה ספרא מנה שעיבין מתוך שדהו והמקשה סכב דביון דקחני מדה שותן נתן דרין עשה מה שעשה דרכה קניר לו והאי דקחני לא הגיעו היינו משום דרנילין בני רשות הרבים לבכר בכלון והוא לא יוכל למנוען דלא עביד אינוט דינין או לוחים. גדורה שכוא יתן דהב דרך עקלהוץ. כלוחל לעולם עביד אינוע יובן להם דרך של היינוע אחי לחיי למיום להיינוע היינוע להיינוע להי

שיוכה בו מאותו הצד שהפרישו פיאה בו כיון שהפרישו פיאה כאלו הפקידו לעניים ועכשיו כשחוור ונוטלו זוכה מן ההפקר לפיכך פטור כדתניא המפקיד את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ופיאה חשק שלמה על ר"ח 6) ניע דניע כי יואי.

שאינו בהול והיה לו לשומטו אבל אי בתם איירי לא סלקא

משבר ויוצא. אע"ג דלעיל אמרינן שהיה לו לשומטו היינו משום דליכה טירחה בשמיטה יותר מבדחיפה אבל הכא לא אטרחוהו

בוברין לגרצע שכלו ימיו. אורחא דמילחא נקט שאו רגילות לסרהב לפי שאינו יכול להשתעבד

סעיף א: יא מ טוש"ע ה"מ סימן חיב סעיף ב: יב י מיי פי"ג מהלכות מקי ממון הלכה כו סמג :עול צו עשין סח טוש"ע ח"ת סיתן שעו: עב מיי שם הלכה כד אליבא דרב פריך דמוקי ממג שם טוש"ע שם בהג"ה וסי מי סעוף ב: יד א מיי פ"ב מהלכות מתטת עניים הלי יג: שו מו מיי שם פ"ה הלכה עשין סח טוש"ע ח"מ סימן חיב סעיף ד וסימן חי סעיף מ: אחר. וכיון דיכולה להציל על ולינקום פורא וליתיב, וס"ד השתא דשלו לא הגיעו

> דרכים לבית דין: אר הכי מה שנתן נתן אמאי. ולא גרסינן [חמחים] שלו לח הגיעו: (אַר הכי) אמאי וה ווה פאה. דבשלמה הותו שנטלו הויה פאה הואיל דנטלו מדעתו אלא אותו שהנית סתמה דמילתה היה בדעתו שאם יטלו מצד אחר שיחזור ויזכה בה: זה פאה לפומרו מן המעשר כדתניא כו'. ומייתי ראיה לבשביל שחזר וזכה בו לא מחייבינן (א) כיון דמתחילה פאה גמורה היתה ונפטרה ופאה דמיפטרא מן המעשר לא מטעם הפקר דהא חנן במסכח פאה (פ"ו מ"א) ב"ש אומרים הפקר לעניים הפקר וב"ה אומרים אין הפקר עד שיפקיר אף לעשירים כשמיטה אלא היינו טעמא דמיפטרא כדדרשינן בספרים ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך יצא זה שיש לו חלק ונחלה עמך שאם הוא לוי עני נוטל פאה וטעמא דב"ש דילפי מפאה דכתיב לעני ולגר תעזוב אותם מה ת"ל תעזוב אותם יש לך עזיבה אחרת שהיא כזו כגון הפקר לעניים ולא לעשירים ובית הלל ילפי משביעית דכתיב תשמטנה ונטשתה מה תלמוד לומר ונטשתה יש לך נטישה אחרת שהיא כזו כגון הפקר

רבינו חננאל

מקי ממון הלכה ז סמג

אומר שבור את שיניו ואמור לו את שלי אני נוטל כרב נחמן ודברי לפי שאין יכול להזמין כל עוברי רבינא ל) נירחו. ב) שור שעלה על גבי חבירו וכא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל העליון ומת פטור. הא נמי כרב נחמן ובשינויא אוקמוה בתם דאית ליה פסידא חצי נזק ובמקום דאיכא פסידא אפילו רב יהודה מודה דעביד איניש דינא לנפשיה ואפי׳ הכי כיון דיכול להציל שור בשמיינה ודחתו לעליוז ומת חייב. ג) הממלא חצר חבירו כדי יין. גם זו כרכ נחמן ורב נחמן כר יצחק שינויא הוא רשני. ד) מניין לנרצע שכלו בו ועשה בו מניין שפטור ת״ל לא תקחו כופר לשוב. פי לא תקח למסרב לשוב אל משפחתו כו', גם זו כרב ומשני בעבדא גנכא דאית ליה פסירא, ווב נחמן בר יצחק משני כשרבו מסר . לו שפחה כנענית ועד האידנא דהוא עבדא הות ליה התירא השתא דכלו ימיו ויצא לחירות איסורא ולאפרושי מאיסורא פטור החובל. ה) מתני׳ המניח את הכד ברשות הרבים וכא אחר ונתקל בה ושברה פטור. ודייקא מינה טעמא דנתקל הא שיבר חייב קשיא לרב נחמן, ומשני רב וביד משמיה דרבא אליבא דרב נחמן הוא הדין אפילו שיבר פטור והאי דקתני נתקל משום סיפא דקתני אם הווק בה בעל החבית חייב בנזקו, פי׳ אם הוזק

. בה מי ששיבר את החבית מן המעשר כדתניא? "המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה הנזק אבל שיבר מעצמו ופמור מן המעשר: בותני' נשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב רבי יהודה אטו הכי קתני רישא נתקל אומר יבמתכוין חייב באינו מתכוין פמור: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב ∘ לא שנו אלא שמינפו⊽ כליו במים∘ י. והאי שינויה דממבא היא

וקצתה את כפה ממון. קטיא לרי נחמן דהא הוא דאמר עביר אינים דינא לנפשיה וזו לא יכלה להציל אישה מיד מכהו אלא בהחזוקים המכושים. אמאי חייבת ממון (ממון) נימא עביד אינים דינא לנפשיה, ושני כגון שהיתה יכולה להציל בלא שליחות יד במבושיו בתחיפה או בהכאה וכיון שהיתה יכולה ולא עשתה חייבת וסלקה בהרין טעמא. ז) הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להן מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ואי דינא הוא דעביד איניש דינא לנפשיה לינקוט פודא וליתים. כלומר יטול בירו שבט כמו פורא ויקפח סוקים כל מי שבא לעבור בתוך שדהו קשיא לרב נחמן, ומשנינן כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה, אי הכי אמאי מה שנתן נתן יחזור ויטול את שלו, ומשנינן משום דרב יהודה דאמר מצר שהחזיקו בר רבים אסור לקלקלו. ח) בעל הבית שהניח פיאה מצד אחד ובאו עניים ולקחו מצד אחר זה וזה פיאה. וקשיא לרב נחמן, ואוקמה רבא זה מן הצד שהניחו בעל הבית פיאה כיון שנטלו העניים פיאה מצד אחר זכה בעל הבית באותו הצד שהפרישו ולמה אמרה המשנה זה זזה פיאה לפטור בעל הבית מן המעשר במה

Yarchei Kalah - North Miami Beach Kollel - אלול תשפ"ג - Day 1

פרק שלישי בבא קמא

עמך בן בג בג יחידאה הוא ופליגי רבנן

עליה רבי ינאי שמר מאי שבור את שיניו

בדין אי הכי ואמור לו ואומרים לו מיבעי

ליה' שלי אני נוטל שלו הוא נוטל מיבעי

ליה קשיא ת"ש "שור שעלה ע"ג חבירו

להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו

ונפל עליון ומת פמור מאי לאו במועד

דליכא פסידא לא בתם דאיכא פסידא אי

הכי אימא סיפא דרחפו לעליון ומת חייב

ואי בתם אמאי חייב השהיה לו לשמטו

ולא שמטו תא שמע יהממלא חצר חבירו

כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא

משבר ונכנם אמר ר"נ בר יצחק משבר ויוצא

לב"ד משבר ונכנם להביא זכיותיו ת"ש 'מניין

לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת

וחבל ועשה בו חבורה שהוא פמור ת"ל

א לא תקחו כופר לשוב לא תקחו כופר לשב א מ

הכא במאי עסקינן בעבדא גנבא עד האידנא

לא גנב והשתא גנב עד האידנא הוה

אימתיה דרביה עליה השתא לית ליה

אימתא דרביה עליה ר"ג בר יצחק אמר

בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית עד

האידנא היתירא והשתא איסורא ת"ש המניח

את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה

ושברה פמור מעמא דנתקל בה הא שברה

חייב אמר רב זביד משמיה דרבא הוא

הדין אפי' שברה והאי דקתני נתקל איידי

דקבעי למיתני סיפא אם הוזק בעל חבית

חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל "שבר לא

דהוא אזיק נפשיה קתני רישא נתקל ת"ש

יוקצתה את כפה ממון מאי לאו בשאינה

יכולה להציל ע"י דבר אחר לא שיכולה

להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל

ע"י דבר אחר פטורה אי הכי אדתני סיפא

ם ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד לפלוג ולתני

ברידה בד"א כשיכולה להציל ע"י ד"א אבל

אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פמורה

ה"ג קאמר בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר

אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר

נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה ת"ש "הרי

שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו

נמלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו

לא הגיעו ואי אמרת עביד איניש דינא

לנפשיה לנקום פזרא וליתיב י אמר רב זביד

משמיה דרבא גזירה שמא יתן להם דרך

עקלתון רב משרשיאי אמר בנותן להם דרך

עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך

מ) פייב נט:, כ) בייו שם. עבוך. בתמיה [כלומר] וכי [נראה] בעיניך שתשובה זו הוגנת היא ראי בתב אטאי חייב. בשלמא אי איירי במועד יש לו להתחייב לדין: אומרים דו. ב"ד שלו הוא נוטל מבעי ליה: מאי דאו. דהוי דעתך שהיה לו לשומטו לפי שהוא בהול שירא להססיד ולא מסיק אדעתיה לשומטו:

לסדרן זה על זה:

מעמא דנתקל הא שבר חייב. לה בממלא דבלא ממלא מודה ר"נ דאין לו לשבר דאיבעי ליה לסגויי באידך גיסא דלא פליג אכולהו אמוראי דלעיל ולתרוייהו לא פריך דאע"ג דאיירי בממלא ליכא פסידא דלא דמי לחצר חבירו שאדם יכול להקיף ברה"ר ולילך בכל מקום שירנה: אל בשיכולה להציל על ידי דבר ידי דבר אחר אפילו דין אינו:

לעניים ולעשירים^{יי}:

וכחיי שנשנפו (וכיה לקמן ל ע"א דנטנפו): ס] נדצ"ל חייב כפאה. כי לא תנן התם מעשר כלל (מראה אש, וכ"ה בכת"י): I] ע"פ מהרש"ל ים ומהר״ם: ליקומי רש"י

עד האידנא. עד עכטיו (סוכה יח.). השתא. עכטיו (מגילה ד:). וקצותה את כפה. דמי בשמו הכל לפי המנייש והמתניים (דברים כה יב). שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו. שהומוקו לענור שם מעולם או ע"י בעל השדה שנתן להם מתחלה את הדרך. ושלו. שנטל עכשיו לא הגיש והרי יש להם שני דרכים. ואי אמרת עביד אינש למה לא תקינו לו חכמים שיהא לו רשות לתת להם

שימא לו רשות לחת להם דרך מן הדד בעל כרחן ההר אן משמרוץ כלוס דכבון זה כופון על נודות שלחן קנוי לו לגחרי שאם שלחן לעצור ניהא הדרך שלחן לעצור ניהא דרך שלחן לעצור והוא אינו יכל לעשור רפים ביין, שלח לעצור הוא אינו דר להמתוד רפים ביין, דר להמתוד רפים ביין, דר להתוד פורא. חקל או פרות שקורין פורקל

כשנכנסין ממבוי למבוי אחר הנים מן הלד חוך המבוי אלל הקרן זוימ^{כם}

וכשהחזיר זה את פניו

לילך לא ראה אותם:

לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן

בדרכים. ופטור אפילו באורה: הוה עוברא.

באוכה: וחייב שמואל.

כשמעתיה. דחמר

באפילה שנו הא באורה

סייב: דבי עצרי. קרן

זוית הסמוכה לבית הבד

ומיוחדת לבני הגת לתח

שם כליהם: הרי אמרו

דרכובה שלש. כלומר

מנהג דיינים לגבות

מן הכועט בחבירו

שלשה סלעים לצישת (כד):

ברגליו חמש סלעים

הכהו באוכף של חמור

נותן לו שלש עשרה

לפושת כי גדול הפושת

לבד חיוב חרבעה

דברים: לפנדא דמרא.

בית יד של המרא:

לכופינא דמרא. כול

הברזל עלמו: קנסא.

היה לו להכותו עבור

שגזל מימיו: לא עביד

איניש דינא לנפשיה.

ואסילוייים לזה אשר

לעומת סברו יושר ודינו

אמת לא יכריחנו אלא בכית דין: דאיכא

פסידא. כי הכח דעד

דאול לבית דין ואתי הוה

ידיע כמה דלי או יפסקו

לפרוע:

המים ולא יהא

גורגותא. כול

בשלמא

שמואל

המניח את הכד פרק שלישי בבא קמא

ושברה °פמור: אמאי פמור לימא ליה איבעי

לך עיוני ומיזל אמרי בבי רב משמיה דרב

בממלא רשות הרבים כולו חביות ושמואל

אמר באפלה שנו ורבי יוחגן אמר בקרן

זוית. ומסקנא אמר ליה רבי אבא לרב אשי

אמרי במערבא משמיה דרבי אלעאי "לפי

שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים.

הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל

בפומבדיתא וחייב רבא בשלמא שמואל

כשמעתיה אלא רבא לימא כשמואל*

סבירא ליה אמר רב פפא התם ^בקרנא דבי

עצרי הוה כיון דברשות קא עבדי 'איבעי

ליה עיוני ומיזל מעמא דברשות הא לא

עבדי ברשות לא אמרינן ליה איבעי לך

עיוני ומיזל לפי שאין דרכן של בני אדם

להתבוגן בדרכים הדין הוא סברא דילן

וחזינן למקצת רבואתא זכרם לברכה בהאי

דינא מאי דלא איםתבר לן ומשום הכי לא

כתיבנא ליה: שלח ליה רב חסדא לרב

נחמן הרי "ראמרו לרכובה שלש לבעימה

חמש לסנוקרת שלש™ עשרה לפנדא

דמרא לקופינא דמרא מאי שלח ליה חסדא

חסדא קנסא קמגבית °בבבל אימא לי

איזה™ גופיה דעובדא היכי הוה* אמר ליה

דההיא גורגותא דבי תרי דכל יומא הוה

דלי חד מינייהו יומא חד אזל חד מינייהו

וקא דלי ביומא דחבריה אמר ליה יומא

דילי הוא לא אשגח ביה שקל פנדא דמרא

מחייה אמר ליה למחייה במאה⁽¹⁾ פנדאי

דמרא אפילו למאן דאמר לא עביד איניש

דינא לנפשיה דאיתמר רב יהודה אמר לא

עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר

עביד איניש דינא לנפשיה היכא דאיכא

פסידא כולי עלמא לא פליגי דעביד איניש

דינא לנפשיה כי פליגי היכא דליכא פסידא

רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא

לנפשיה כיון דליכא פסידא ליזיל לקמי

דיינא רב נחמן אמר "עביד איניש דינא

לנפשיה דכיון דדינא קעביד אמר לא

דינא לנפשיה במקום פסידא "עביד איניש "

למימר ליהוו הדמים ראיה ונחזי אי דמי כד יהיב אי דמי חבית יהיב דהא קי"ל כרצנן דאמרי התם פ׳ המוכר פירות אין הדמים ראיה יייא. ולהכי נקט ומיעוטא

דתרוייהו לריכא וכדפרישית: אמאי חייב בנזקו של נחקל מכונסין שמשקין מהן לעבור וחין לורך לשבר כדו של שדות: מאה פנדי (בה)

: סבירו דורכי גמות שהיה דרכן

מצינא דאימרח והלכה כרב נחמן דקיימא לן (כתובות יג.) הלכה כרב נחמן בדיני: וחייב שמואד. את הנתקל לשלם וכן רבה בפומבדיתא דכיון דהוה

> חיובי מגבינן בבבל. וכ"כ הרמ"ה ז"לי": דרכובה. הכועט בחבירו בארכובחו של כועט: שדש. סלעים דמי

> לערו ובשתו יים כן העלה ריא"ף ז"ל יים. וכחב הרמ"ה ז"ל דה"מ לעני שבישראל אבל במכובד הכל לפי כבודו והרא"ש ז"ל (סימן ב) והרא"ה ז"ל כתבו דמסתברא בגדול שבישראל. והא דלה משערינן אלה בצער ובשת מיירי דליכה נזק ולה שבת ולה ריפוי אבל אי איכא משלם ליה כל מאי דאזקיה ובטליה ממלאכתו ואי לריך ריפוי מיחייב לאסוייה:

> דבעימה. ברגל: דסנוקרת. פי׳ רש״י אוכף של חמור שהכה בו מבירו והרמ"ה ז"ל פי׳ לסנוקרת כגון שנשאוים

שברגלו לסנוקרת והוא שהכהו מאחרי ידו י"ג לפי שיש בידו י"ג נה לפנדא דמרא. נים יל של

אסאר"ה: קופינא. הנחל בפ"ק (ד:) דכולהו [יייחמשה] דברים ממונא נינהו כדברירנא התם. אלא הכי קאמר כיון שאין גובין חמשה דברים אלא במקום שגובין קנס וטעמא משום דלא שכיתי. ובשת משום דלית ביה חסרון כיס כדאמריגן לקמן (פד:) אם כן אתה שתגבה חמשה דברים ולית בה נמי אי עבד בבבל כמדומה לי שאתה גובה שם מהדרינן או לא מהדרינן קנסות: גופא דעובדא. דפנדה אלא במותר ואסור וקופינא ונפקא מינה נמי לדעת אי תפס דלא מפקינן* אלא אם תפס תפים: גרגותא. בור מים להשקות ממנו שדום: מאה פנדי. אם אינו יכול להליל ע"י דבר אחר אלא ע"י הכאה ולא בהכאה אחת יכה אפי׳ מאה מכות ופטור. וממילא שמעינן דשליח ב"ד נמי הכי דיניה בהדי מאן דלא נייח דינא דאי לא תימא הכי מארי ממונא היכי יהבי ליה רשותא למעבד הכי מי אלים

משליחא דבי דינא. והא דעביד דינה לנפשיה היינו שלא במקום פסידא לא דוקא בממונא דשכיח בעיניה

כי הכא גבי גרגותא דקא בעי מאריה למשקליה ולאצולי מידא דהיאך דבעי למגוליה או לאווהי ממוניה ואין לריך לומר גבי הצלח 🚃 נפשות. אבל היכא דליתיה לממונא בעיניה אלא אפרועי הוא דקבעי אפרועי מלוה מיניה לית ליה רשותא למעבד דינא לנפשיה דהא תנן (ב"מ קיג.) המלוה את חברו לא ימשכננו אלא בב"ד. ודוקא נמי היכא דאית ליה ראיה למציל דממונא דידיה הוא אי נמי דמודה ליה בעל דיניה בהכין אבל היכא דלית ליה ראיה ולא מודה ליה אי עבד דינא לנפשיה ע"י הכאה וכיולא בה מיחייב לשלומי לניזק דמי חבלה דע"כ לא קאמר רב נחמן אלא היכא דעביד דינאייי דאי נמי לא הוה עביד איהו לא עבדי ליה בי דינא בליר מהכי:

בקרנא דבי עלרי איבעי ליה לעיוני, ושמעינן מהכא דכל הגך ראיבא פסידא. כי הכא אי אזיל לב"ד דאדאזיל ואחי קא דלי האי ולא ידעינן כמה דלה או שמא יכלו המים ואין לו במה יפרע לזה:

בעל ממן וכדי יין וכדי שמן בעל המחלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל [כπ.] החצר משבר ויוצא כו׳ן (כאי). מדנקט ממלא שמעינן

דאי הוה מקום פנוי למיזל ביה לית ליה רשות לשבר ואם שבר חייב דאע"ג דבעל הכד שלא ברשות הוא דעיילה לחלר חברו נהי דאית ליה רשותא לאפוקינהו אבל לשבר כיון שיכול לעבור כדרכו לא ואי אפילו בחלירו כן כ"ש ברשות הרבים כדאמרן לעיל (כו:) אבל כשמילא דהשתא אינו יכול לעבור כדרכו משבר כשיולא ואע"פ ששבר בכדי שיכול לנאת בכניסתו משבר ונכנס כדי שיכול ליכנס

בקרו זוית. סיינו כ"כ הרמ"ה ז"ל. וכיון דאסיקנא דהמוציא מחבירו עליו הראיה והשליכו. והרא"ה ז"ל וכן בערוך (ערך סנוקרת) פי' לרכובה שלש 🛪 מי' פייג מהלטת טקי כשהביא לו המוכר כד שנחחייב לחת לו בקנין^{וח} יכול הלוקח לומר . לפי שיש בה ג' פרקים לצעיטה חמש לפי שהכהו בחמש אלבעות ששין פח טוש"ע פו"מ שלא יתן דמיו עד שיתן לו חביתיי שהמוכר הוא המוליא וההפךיי אם קבל המוכר כבר הדמים שיכול לחח לו כד ™. ולא מלינן 🏻 פרקים לבד מפרק הגודל שלא הכה בו וזה עם הפרק העליון*:

קרו לחביתה כדה ולכדה חביתה*

אמאי פמור. [ייאנל לא פריך כשהחק נה: איבעי ליה עיוני ומיזדן. דיותר יש לו לשמור שלה יזיק* אחרים ויימשלא יוזק הואן ואע"ג דחברו שנה ואמרינן (לעיל בארכופומיו של פושט כ.) כל המשנה ובא חבירו ושינה בו פטור גבי אדם דבן דעת הוא לא אמרינן הכי: אין דרכן של בני לפשח: דפנוקרת. אם אדם דהתבונן. משום דאדם בעל מחשבות הוא ואגב טרדא דליביה לאו אורחיה לעיוני ומיזל. שמעינן מהא דדוקא בנתקל שלא עיין הוא דאמרי׳ דפטור וכפשטה דמתני׳ הא ידע ושבר חייב אע"ג דחברו הניח כדו שלא ברשות וכגון שלא קים: מלא רוחב הדרך כדים וכדאמרינן בסמוך (כח.) שהרי יש לו מקום

קרנא דבי עצרי. קרן זוים של להניח שם חביותיהן וכדותיהן מהן ליבש ומהן לופתן ומהן שבחין להביא יין מן הגת או שמן מבית הבד ומחוך שמולאין את הגת ואת דלי האי מאי דבעי ולא ביח הבד מלאין בני אדם מניחין כדיהן בקרן זוית הסמוכה לגת או לבית הבד וממחינין עד שילאו אלו ויהיה להם פנאי ליכנס ועד שהיה ממחין זה בא זה ונתקל בה ושנרה: דכיון דברשות קא עבדי. דתקנת רבים היא ולא סגי בלאו הכי מבעי ליה לעיוני ולמיזל אבל בעלמא אע"ג דעמד [ניאובעל כד] לפוש לאו אורחיה הוא ופטור זה מטעם אין ברכן להתבונן כדחמרן יי שלח בשעת דריכה ליח להו רשותה כלל ואפי׳ בקרן זוית ואין לריך לומר ברה"ר גופיה:

הנחות וציונים

(א) ברי"ף לקמן סי" קסב באו"ז ח"ג סי' שעא והירושלמי: (ב) צ"ל איזי פנדאי (ב״ח): (ד) נ״ב פי׳ שהתנו לתת לו כד (א״י): (ה) נ״ב דקרי לחבית כד (א״י): (ו) פי׳ שהתנו לתת לו חבית: (ז) דקרי לכדא חביתא (א"י): (ח) צ"ל את הספינה [דף עז:] דף צב. ד"ה ולחזי כר׳ (ש"נ): (י) גי׳ ד"ת: מהר"ם: (יג) נ״ב וכן (ב״ח): נ״ב דכל (מהר״ם): (יד) לא ידענא מה בא ללמדנו שהבין בכוונת הרי״ף שמה שכתב האי דמי הכל הוא אינו כולל רק הצער והבושת שהזכיר בדבריו קודם זה ולא קאי אכל חמשה דברים וכן נראה מהרא״ש שהכין כך בדעת

הרי"ף אכן הרמב"ם פסק שהדמים הללו הן דמי כל חמשה דברים ובדמשמע פשט לשון האלפסי ואפשר שהרא"ש ונ"י היה להם גירסא אחרת בדברי הרי"ף וק"ל (כיח): (טד) לקמיה בסמוך ומיהו רש"י כתב לקמיה בפ' שור שנגח ד' זה' גבי חנן בישא דפלגא דווא דחייבודו היינו דמי בושת לבד נזק וצער וריפוי אם ישנו שם וצ"ע (מהרים): (וז) בדפו"א הג" שנסכו וכן העתיק ביש"ש סי" ר' בשם יש מפרשים אלא שלא הביא ת" והשליכו: (ווז) ג"ר ד"ת: ((וע) בדים משבר ונכנס וכר' ומשני אמר רב נחמן בר יצחק משבר ויצא לב"ד משבר ונכנס להביא זכיותיו (א"י): (ב) תיבת זוית נמחק (א"י): (כג) נ"ב את (ב"ח): (כד) נ"ב כי גדולה בשת מכת הארכובה מדחיפת היד (א"): (כה) מאה הכאות (ב"ח):

Yarchei Kalah - North Miami Beach Kollel - אלול תשפ"ג - Day 1

סימן חיב סעיף א: ב ג מיי שם פי"ג הלכה ו טוש"ע חו"מ סימן חיב סעיף ב: ד מיי' פ"ג מהלכות חובל

רכינו אפרים

דקי"ל הלכתא כרב נחמן בדיני. כתב ר' אפרים ז"ל הא מלתא לאו דינא דהא לית בה פטור וחייב קמיפלגי דרב נחמז . סבר שרי ליה למעבר דינא לנפשיה ורב יהודה סבר אסור למעבד דינא לנפשיה במקום דלית ליה פסירא עד דאזיל לבי דינא ואפילו במלתא דפסיקא ליה אלא צורכא מרכנז משום כבודו (מו״ק יו.) והלכתא כרב יהודה דדיקא מתני׳ אליבא דסוגיין כוותיה דהא בור ואינו ממלא וברה״ר ממש נתקל הוא דפטור הא שבר חייב אלמא עביד דינא לנפשיה:

ר' יוחנן דקרן זוית לא הוי כ"כ אונס כמו אפילה. וכיון דליתא לדשמואל ודר' יוחנן דהלכתא כוותיהו לגבי רב כ"ש דליתיה נמי לדרב:

רבינו

ב וזן הרי אמרו לרכובה שלש וכו׳. כתב רב אלפס ז"ל דתשלומים הללו הם דמי בושתו ולערו. ומייתי ראיה מעובדא דחנן בישא (לקמן דף לו.) דלא חייביה אלא פלגא דוווא דחנן החוקע לחבירו נותן לו סלע. אלמא סכום סלע הוא תשלום השנוי סתם והוא בושת ולער דשני דברים הללו ישנו ברוב היזק שאדם עושה לחבירו. ואם יש ריפוי ושבח הכל לפי הענין ובזה לא יוכלו חכמים ליתן קלבה. [ח] וכחבו התוספות היינו לגדול שבישראל. ולאחר הכל לפי התבייש והתחבייש. דומיא דההיא דתנן לקמן בפרק החובל (דף 3.) סטרו נותן לו מאתים זוז ומוקי לה

בגמרא בגדול שבישראל: ג רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה. רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה. לא פליגי הני אמוראי בראובן שבא לגזול חפץ משמעון ועמד שמעון נגדו והכהו או שראה שמעון חפץ שלו ביד ראובן ובא שמעון לקחתו וראובן מיחה בו והכה שמעון לראובן עד שהניח לו את שלו. אי איכא פסידא כההוא עובדה דגרגותה דבי חרי דשמה יכלו המים בונחקלקל שדה. או השה [מ] המללח את בעלה כשאין יכולה להציל ע"י דבר אחר. עביד איניש דינא לנפשיה ופטור במה

> שתבל בחבירו אם לא היה יכול להציל את שלו אם לא שיכנו *. ובדבר דלית ליה פסידה חלה הצלח טורח שלא יצטרך להוליא ממונו בדין בהא פליגי. דרב יהודה סבר בשביל הצלת טורח אין לו רשות לחבל בו. ורב נחמן סבר כיון דדינה קה עביד ויכול לברר שבדין היה יכול להוציא ממנו יש לו רשות להציל את שלו אפילו בהכחה חם חינו יכול להליל בענין חחר. חבל חם חין יכול לברר [י] שבדין גיכול להוליאו ממנו לאו כל כמיניה לומר שלי הוא ולהציל ממוני עשיתי. ודוקא אם בא לגזול ממנו או שראה חפץ שלו בידו הוא דאמרינן

שור שעלה על גבי חבירו להורגו ובא בעל התחתון ודחפו לעליון ומת חייב שהיה לו לשומטו לחחחון ואפי׳ בשור תם דאיכא פסידא ואם היה הורגו אין לו להיות בהול לדוחפו אלא לשומטו שאין טורח כ"כ בשמיטה יותר מבדחיפה אבל ממלא רה"ר או חלירו חביות שיש טורת לסדרן זה על זה יכול לשברם ולצאת וליכנס וגם אין צריך להקיף. פר"י:

וכבר היה מעשה [א] במצרים באחד

הגה"ה

הכי. אבל למשכנו בשביל חוב שחייב לו ליח ליה רשוחא. דחנן בפ׳ המקבל (דף קיג.) המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב"ד. ואמר שמואל התם דאפילו שליח ב"ד מנתח נחוחי בשוק דוקא אבל לא יכנס לביתו. והמלוה עלמו אפילו בשוק לא. וכיון דאין לו הגה״ה

רשות אם חבל בו או אם הזיק ממונו חייב כמו על אחר *. והלכתא כרב נחמן בדיני ועוד דעובא פירכות פריך לרב יהודה ושנינהו בדוחק:

ד ה (דף כח ע"א) מתני' נשנרה כדו נרה"ר והוחלק אחד במים.

[דף כח ע"ב] מוקי לה רב בנטנפו כליו במים ובדלח

שהפקיד אלל אחד פקדון ואחר ימים כפר לו א) והלך המפקיד בערכאות של נכרים ושבר הדלת ולקת פקדונו ועל הנפקד העלילו הנכרים והפסיד הרצה ותבע את המפחיד לדיו שעל ידו הפסיד. ופסקו הדין אם לא היה יכול

להציל ממונו בע"ח או הוא היה פטור דדוקא אם היה יכול לשומטו ולא שמטו חייב הא לאו הכי פטור וכן לקמן וקצוחה את כפה מוקי לה בשיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אם היה יכול להוציא ממונו בע"א חייב דקיימא לן כר' מאיר דדאין דינא דגרמי וכן פסק רב אלפס. העתקה מתשובת מהרי"ח. בן בג בג אומר אל תכנס לחצר חבירך ליטול את שלך שלא ברשוחו שמא הראה עליו כגנב אלא אמור לו שלי אני נוטל ובדליכא פסידא אבל איכא פסידא נכנס שלא ברשוח. פי' ר"י:

נרלע שכלו ימיו ורבו מסרב בו ללאח ואין יולא וחבל בו ועשה בו חבורה פטור: פר"י דאורחא דמלחא נקט שכלו ימיו שאו רגיל לסרב להוליאו משמע דהוא הדין משרת אפילו קודם הזמן אם חושש מגניבה וכ"ש אדם מעלמא שילא עליו שם שהוא גנב ל"ש ואם רבים עוברים בחוך שדהו יכול לנקוט פיורא וליחיב אם אין להם דין מלר שהחזיקו בו רבים פירוש ברשות אסור להלהלו. מהרי"ה:

הגהות הב"ח ביכלו המים ותתקלקל השדה: גשבדין היה יכול להוציאו: ד דקרקע עולם: הגהות הגרי"פ [6] בדפוס ישן בקלוניא:

פלפולא חריפתא

[1] הרי אמרו דרכובה שדש כו׳. הכי איחא בגמרין אבל לקמן בפ׳ החובל מייחי ירושלמי נגוונה החרינה וכן עשה הרי"ף: [ח] וכתבו התום' היינו לגדול כו' דומיא דההיא דתנן כו' ספרו כו'. ותמיהא לי דלמאי דכתב רבינו התם ברישא התוקע לחבירו כו׳ בשם ר״ת דבעני שבישראל הוא אין ראיה מסיפא דדלמא הכא כי רישא דהחם ובתוספות דהכא כתבו דיש מפרשים הכא דבעני שבישראל כו׳ ונ"ל ודאי דשיטחם וטעמייהו משום דאולי לשיטת ר"ת דלקמן: [מ] המצדת את בעדה. שתמיד סוא מוכה והוה פסידא: [י] ה"ג שבדין היה יכול: [כ] ועל היזק גופו פמור. דלא ממעטיען אדס אלא ממיחה ושאני כלים דשבירתן זו היא מיחתן: [7] וקרקע עודם הזיקתו. דבמים עלמן לא משמע שהוזק דהא קחני והוחלק במים משמע דבמים לא הוה אלא שהוחלק. מוס': [מ] ונישוף באבן. אכלים קאי וכפרש"י וכרבי יהודה דמחייב כלים בבור מ"מ

קיצור פסקי הרא"ש

ב הרי אמרו לרכובה שלש לבעיטה חמש לסנקורית שלשה עשר אלו הן דמי נשתו ולערו ודוקה לגדול שבישראל ולחחר לפי כבודו: ג הלכחה עביד איניש דינה לנפשיה אפילו

אפקרינהו. וליכא לאוקימנא בדאפקרינהו דאם כן על היזק כלים פטור דהוי בור. [כ] ועל היזק גופו פטור דרב סבר בור שחייבה עליו חור׳ להבלו ולא לחבטו [ל] ד וקרקע עולם הזיקתו. הלכך לא מצי מוקי לה אלא בדלא אפקרינהו דהוי ממונו וחייב בהיזק כלים. ושמואל מוקי לה בהיזק הגוף דכיון שהוזק במקום נפילת המים אף על גב שקרקע עולם הזיקתו חייב דשמואל לטעמיה דאית ליה בור שחייבה תורה להבלו וכל שכן לחבטו. ובהיזק כלים ליכא לאוקמה דשמואל סבר בין אפקרינהו בין לא אפקרינהו הוי בור. והלכחא כשמואל בדיני:

אבר רבי אלעזר לא תימא נחקל באבן ומן ונישוף באבן הוא דחייב אבל נחקל בקרקע ונישוף באבן פטור אלא אפילו נחקל בקרקע ונישוף באבן חייב. כמאן כר׳ נתן דאמר כל היכא דליכא לאישתלומי מהאי משתלם מהאי. וכן הלכחא. ם אבל נחקל באבן ונשוף בקרקע פטור אפילו לשמואל. דעד כאן לא מחייב שמואל אלא כשנחבט בקרקע כריית בורו כדאמרינן לקמן (דף נג.) דמודה שמואל אם נחקל

בבור [1] ונפל לאחור הבור דפטור. ומחני׳ איירי שהוזק במקום שפיכת המים *:

[דף כט ע"א] רבי יהודה אומר במחכוין חייב שלא במתכוין פטור. אביי מפרש

מחני׳ דבתרחי פליגי. בשעת נפילה בנתקל פושע. ולאחר נפילה במפקיר נזקיו. וכחב רב אלפס ז"ל דהני חרתי דפליגי ביה מחד טעמא נינהו. דהא דפטר רבי יהודה במפקיר נזקיו רבי יהודה לטעמיה דאית ליה נתקל אונס הוא והוה ליה מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס * אבל מפקיר נוקיו לאחר נפילח פשיעה מודה דחייב. ואביי סבר כרבי יוחנן. מור"י פירש דפליגי במפקיר נזקיו אחר נפילח פשיעה ואף בזה פוטר רבי יהודה. וכל הסוגיא מוכח כפירושו. מיהו לענין פסק הלכה אין נפקוחא בחילוק הפי׳ דאע"ג דלאביי דהוא בתראה [ם] סבר רבי יהודה דמפקיר מקיו לאחר פשיעה פטור ליח הלכתא בהא כרבי יהודה. דהוי מחלוקת ואחר כך סתם לקמן בפ' הפרה (דף מט:)

החופר בור ברה"ר חייב ורבי יוחנן נמי סבר לה הכי: [דף כט ע"ב] כשהפכה נפחות משלשה. ה אין להביא ראיה מכאן נען דהגבהה קני פחות משלשה. [פ] דהפקר שאני [צ] דאפילו [הבטה]

קני בהפקר *. אי נמי כשהפכה [ק] בכליו או בידו. כדחמרינן בפ׳ חלו נערות (דף לה.) כשלרף ידו למטה משלשה וקבלו. מלמלם מ"ט פטור. אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים. חימה כיון דפסק רב אלפס ז"ל כרבי יוחנן דבור ברה"ר חייב אמאי הולרך לפרש טעם דמלמלם משום דאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים תיפוק ליה דהוה ליה בור ברשותו. [ר] ומתוך זה משמע דרב אלפס ז"ל סבר כמאן דמחייב לקמן (דף נ.) בתרוייהו

בור ברשותו ובור ברשות הרבים:

טפחים. פר"י. ור"ח פי' אפי' נטפח אחד סגי ואבן או גלל המונח ברשוח

הרבים ובא אחר והגביהו ג' או הרחיקו ג׳ טפחים אע"פ שלא נתכוין לוכוח בה חייב דסלקא מעשה ראשון אפיי החזירה למקומה אבל פחות מג' פטור אע"ג דלא החזירה למקומה ואם נתכוין לזכוח

בו אפילו בפחוח מג' חייב דקנייה בהגבהה. מהרי"ח:

מדר"י בכלים נשמע לרבון בשור או באדם הניזוק: [ג] ונפד דאחורי הבור דפמור. וכ"כ התוס' ול"ע אדידהו ועל רבינו נמ"ם לקמן גפ' הפרה כמ"ם שם נס"ד: [ם] סבר רבי יהודה דמפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה פמור. ולענין נחקל מכואר לקמן גכי אמר רבא ראשון וכו': [ע] דהגבהה קני בפחות מג'. דהא ננתכוין לזכות מחייבינן ליה: [פ] דהפקר שאני. ונפ"ק דנ"מ גפי טלית שמונחת חליה על גבי עמוד מלריך שיהא גבוה ג' ויראה לי דמסיק כא"נ דהכא: [צ] דאפיאו הבמה קני בהפקר. גרסיק. וה"פ דאפילו הבטה שמעי׳ לאיכא מ"ד דקני בהפקר הלכך איכא לחלק גם בכאן בין הפקר לקנין דעלמא אבל לפי האמת מסקינן בסוף ב"מ דהבטה לא קני בהפקר: [ק] בכדיו. וקנו לו כליו. חוס׳: [ר] ומתוך זה משמע דרב אלפם סבר כו׳. והחוס׳ כתנו לרצי יוחנן גופי׳ מלי סבר כו׳:

פלפולא חריפתא

פ"ג [א] השופך מים כו'. משנה דף ל':

על ידי הכאה אפילו במקום דליכא פסידא ובלבד שיכול לבכר שבדין היה יכול להוציא את שלו. ודוקא אם בא לגזול ממנו (ס"א ממונו) או שראה חפץ שלו בידו אבל למשכנו בשביל חוב לית ליה רשותת: ד תי שנשברה כדו ברה"ר שנחקל והוחלק אחר בתים או שלקה בחרסית בשעת נפילה פטור דנחקל לאו פושע הוא ולאחר נפילה פטור דמפקיר נוקיו לאחר נפילח אונס פטור אבל אם פשע בנפילחו חייב: וכן המניח אבנו וסכינו ומשאו בר"ה בין אפקרינהו בין לא אפקרינהו הוי בור וחייב בין נחקל באבן וישוף באבן ומקל בקרינהו בין לא ונשוף באבן. ופטור על מיחת אדם ועל הכלים. ואם נחקל באבן ונשוף בקרקע פטור אף אם הזיק: ה [א] השופך מים ברה"ר והווק בהם אחר חייב בנוקו: הגודר גדרו בקולים אם

א״ל מאה פנדי בפנדא למחיי. הלס״ע ננ״ק פ״ג סי י״ג: דף כט ע״א ומודים חכמים לר״מ באבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו. הלס״ע ננ״ק פ״ג סי ו״ג: דף כט ע״ב ע״כ לא פטרי רבנן אלא מפקיר נזקיו דהכא משום דאנוס הוא. הרא"ש נכ"ק פ"ח סי ח':

קובץ מפרשים

ל) והלך המפקיד בע"כ ושבר הדלת. צ"ל בערכאות ושבר הדלת. מ"ר (ר' יצחק אייזיק חבר) ב) תוס' [גליון] ב) תוס' [גליון]: ז) תוס' [גליון]:

Yarchei Kalah - North Miami Beach Kollel - אלול תשפ"ג - Day 1

ים

הגה"ה התופר בור ברשותו שאין סמוך לרה"ר

ושוב הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו

חייב מיהו הפקיר רשותו והפקיר בורו

פטור לד"ה דאתפירה לא מיחייב

דברשותו רחוק מרה"ר חפר וגם לא

רמיא עליה למלויי כיון דהפקיר אבל

חפר ברה"ר או ברשוחו סמוך לרה"ר

אע"ג דמפקיר בורו חייב שחחלת

החפירה היתה באיסור. פר"י מהרי"ח:

הגה"ה אבל אי לא אפקרינהו חייב אע"פ

שהנפילה היחה באונס ואפי׳ אדם אחר

הנים אבנו וסכינו של זה או של עלמו וזה

זכה צו כיון דעליה דידיה רמי לסלקו

ולא סליק חייב והיכא שהיתה תחלת

הנפילה בפשיעה כמו שהניח קנקנים

בראש גגו ונפלו ברוח מלויה חייב בין

בשעת נפילה בין לחתר נפילה ואע"ג

דאפקריה לרצי יוחנן דאמר מפקיר

נוקיו לאחר נפילח פשיעה חייב. פר"י

אבל מחבירו לריך הגבהה שלשה

הרדב"ז (מכ"י)

שופטים. הלכות סנהדרין פ"ב פ"ג

שאין להם אלא דיין אחד וכן מנהג קדום במלרים ונו"מ אינו חשוב ב"ד לכל הדברים אע"ם שקבלוהו עליהם דלא עדיף ממי שהוא נוומחה לרצים ונקיע רשומא שאינו חשוב ב"ד וכ"ש

אחד דעלמא שקבלוהו עליהם דלא חשוב ביח דין:

ופסק כר"נ דהלכתא כוותיה בדיני ואמרינן עלה היכא דאיכא פסידא כ"ע לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה כי פליגי היכא דליכא פסידא ופסק כר"נ דאמר עביד איניש דינא לנפשיה ומשמע אפילו איניש דעלמוא דלא הוה לורבא מרבנן דכיון

דכדין עבד לא טרח למיזל קמא דינא: יג אע"פ שב"ד של שלשה וכו'. פ"ק דסנהדרין רב הונא כי הוה אמי דינא לקמיה מיכניף ומייתי עשרה רבנן מבי רב

חמר כי היכי דלמטיין שיבח מכשורי: יך ואסור לארם חכם שישב וכו'. גפ' זה בורר תניא כך היו נקיי הדעת

שבירושלים עושין לא היו חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהם ולא היו יושבין בדין אלא א"כ יודעים מי יושב עמהם ולא היו נכנסים לסעודה אלא א"כ יודעים נוי מסב :עמהם

פ"ג א עד אימתי יושבין וכו'. פ"ק דשבת עד אימתי יושבין בדין אמר רב ששח עד זמן סעודה דכחיב אשריך

מרן שמלכך כן חורין ושריך בעת יאכלו ואמרינן נמי התם דשעה ששית מאכל ח"מ: אבל בית דרן הגדול ובו', פרק אלו הן הנחנקים בכרייםא אלו ואלו באין ללשכת הגזית ששם יושבין מתמיד של שחר עד חמיד של בין הערבים ובשבחות ובימים טובים יושבין בחיל והחיל היא חומה ולפנים ממנה העזרה ועליה כחיב ויאבל חיל וחומה ושלש מחילות היו להר הבית החומה והסורג והחיל הסורג גבוה י' טפחים והחיל גבהו עשר אמות ושם בחיל היה בית המדרש ושם :קיו יושבין

ב אין ב"ד של ע"א ובו'. פ' חמד ד"מ שררך חגן הסהר שהיה דומה לסהר אל יחסר המזג שאם הולרך אחד מהם לנאח רואין אם יש שם כ"ג כנגד סנהדרי קטנה יב יש לאדם לעשות דין ובו'. בכא קמא פרק המניח (דף כ"ז:) פלוגמא דרכ יהודה ורב נחמן וסבר רב נחמן דעביד איניש דינא לנפשיה אפילו במקום דליכא פסידא פירוש אם לא יבא לב"ד וידוע דהלכתא כרב נחמן בדיני:

רב אע"ם שב"ד של ג' ובו'. פ"ק דסנהדרין (דף ז':) רב הונא כי הוה אסי דינא קמיה רב יש לאדם לעשות דין לעצמו ובו'. בפרק המנית פלוגמא דרב נסמן ורב יהודה

מכניף ומייתי עשרה רבון דעבי רב אמר כי היכי דנמטייה שיבא מכשורא פייעש שיגיענו נסורת קטנה מן הקורה כלימר שאם נטעה ישחלש העונש בין כולהו ויקלו מעלי: וצריכין שיהיו היושבים כולם שם בב"ד ת"ה וראויים ברייתה פרק שכועת העדות (דף ל':) ומניין לדיין שלא ישב חלמיד בור לפניו פירוש לישה וליתן עמו שלה יטעהו חלמוד לומר מדבר שַקר תרחק:

ואסור לאדם חבם ובו'. נרייתה בסנהדרין פ' זה בורר (דף

כ"ג.) כך היו נהיי הדעת עושים חין יושבים בדין עד שיודעים עם מי יושבים:

ב"ב א עד אימתי סנהדרי קטנה וב"ד משל שלשה ובו'. פ"ק דשנת שלמה ובו'. פ"ק דשנת (דף י'.) עד אינוחי יושבים בדין אמר רב ששת עד זמן סעודה ושם נסמוך אמרו ששעה ששיח היא זמן סעודת חלמידי חכמים ואם כן הוה ליה לרבינו לכתוב עד תחלת שם כדי שיסעדו בשעה ששית אם לא נאמר דמשמע ליה עד זמן קעודה עד סוף זמן סעודה והיינו עד סוף שש ולם מקשי לך היאך יסעדו אחר שש שהוא כזורק אבן לחמת דהא אמורינן דאי טעים מידי בלפרא ליח לן כה: אבל ב"ד הגדול היו יושבין וכו'. ברייתא בסנהדרין פי אלו הן הנחנקין (דף פ"ח:): ובשבתות וימים מוכים וכו'. נאומה ברייתא וכשבתות וימים טובים

השנו של ובחוקפחה דחגיגה פרק ב' כחוב נכנסים לבית המדרש שבהר הבית והטעם פירש"י שלא יהיו נראים כיושבים בדין שבלשכת הגזית היו דנין:

ב ואין ב"ד של ע"א צריכין וכו'. עד ואם לאו לא יצא עד שיבא אחר. סנסדרין פרק אמד ד"מ (דף ל"ו.) והטעם שלא יפחחו מכ"ג דריש ליה החם מחל יחסר המוג פירוש

מותר מצות הכמים הוא שמושיב עמו אחרים שהרי אמרו אל [ד]תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד: יב איש לאדם לעשות דין נקולעצמו אם יש בידו כח הואיל וכדת וכהלכה הוא עושה אינו חייב לטרוח ולבוא לבית דין. אף על פי שלא היה שם הפסד בנכסיו אילו נתאחר ובא לבית דין. לפיכך אם קבל עליו בעל דינו והביאו לבית דין ודרשו ומצאו שעשה כהלכה ודין אמת דן לעצמו אין סותרין את דינו: יג אע"פ שבית דין של שלשה בית דין שלם הוא כל זמן שהן נורבים הרי זה משובח. ומומב שיחתך הדין באחד עשר יותר מעשרה וצריכין שיהיו היושבים כולם שם בבית דין תלמידי חכמים וראויין: יד ואסור לאדם יחכם שישב בדין עד שידע עם מי ישב שמא יצמרף עם אנשים שאינן הגונים ונמצא בכלל קשר בוגדים לא בכלל בית דין:

פרק שלישי

עד יאימתי יושבין הדיינים בדין סנהדרי ובית דין של שלשה יושבין מאחר תפלת השחר עד סוף שש שעות ביום. אבל בית דין הגדול היו יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים. ובשבתות וימים טובים היו יושבין בבית המדרש שבהר הבית: ב אין בית דין של שבעים ואחד צריכין שיהיו יושבין כולן ניוכאחר במקומן שבמקרש. אלא בעת שיהו צריכין להתקבץ מתקבצין כולן. ובשאר העתות

א טוח"מ סי׳ ד׳: ב טור שם סי׳ ז׳ סמ"ג עשין נֿ"ו: ג טור שם סי׳ ה׳ סמ"ג שם:

שעה ששיח וכבר תמה על זה הרב מהר"י קארו נר"ו בסימן ה' והניח הדבר בל"ע: ב"ד הגדול זבוי. פי אלו הן הנחנקין (דף פ"ח:) חניא אמר ר' יוסי וכו' ואם לאו אלו ואלו באין ללשכת הגזית ששם יושבים מתמניד של שתר עד תמניד של בין הערבים ובשבמות ובימים טובים יושבים בחיל ע"כ ופירוש חיל הוא מקום אחר כדאמרינן בפ"ק דכלים הר הביח מקודש ממנו וכו' החיל מקודש ממנו וכו' עזרח נשים מקודש ממנו כו' כלומר דשלשה מקומות היו אחד חיל ואחד הר הכיח ואחד עזרת נשים וכמפורש בערוך בערך חיל והשתא קשה בדברי רבינו איך כתב שהיו יושבין בבית המדרש של הר הבית. ונראה דכתב כן מפני מה שכתוב בחום׳ דסנהדרין פ"ז בשבתות וימים טובים לא היו נכנסים אלא לבית המקדש של הר הביח ע"כ. והכי איתא בירושלמי סוף פ"ק דסנהדרין וא"ת אם דעח רבינו לסמוך על החוספתה וירושלמי היה לו לכתוב שהחד מבחי דינין של כ"ג היו יושבין בחיל ואחד בהר הבית שכן כחוב שם בתוספתא ובירושלמי ודלא כגמ׳ דידן שכתב שאחד בהר הבית ואחד בעזרה ואמאי פסק רבינו כווחיה בחדא ופליג עליה בחדא וי״ל דראה לסמוך על גמ׳ דידן בהא דאתד מבחי דינין היה יושב בפחת העורה מפני דאיחא הכי במתניחין פרק אלו הן הנחנקין (דף פ"ו:) אבל בהא דיושבין בביח המדרש סמך אגמרא וחוספות דהוו חרי לגבי . גמרא דידן

ב אין ב"ר של ע"א ובו'. פ' אחד דיני ממונות (דף ל"ו.) ויליף לה מאל יחסר המוג:

וי"ל דהתם איירי בדלא קבלוהו עלייהו כדמפרש שם והכא איירי בדקבלוהו עלייהו וכ"ת אי קבלו אפילו לא נטל רשות מותר לדון דהא הוי כמקבל עליו קרוב או פסול דמבואר בפ"ז דכשר. י"ל דהא דנקט נטל רשות לאשמועינן דאעפ"כ אינו חשוב ב"ד וגם לא ידון יחידי: יבר יש לאדם לעשות דין ובר. בפי המנוס קדף פיזו) פלוגמא דכב נחמן ור"י אי עביד איניש דינא לנפשיה אי לא ופסק רבינו כרב נחמן וכן פסקו בהלכות ומוכח שם בגמ׳ דאפילו ע"י הכלה עביד איניש דינא לנפשיה דקאמר החם מחייה במרא וכרי וכן כמבו בגמ׳ דאפילו ע"י הכלה עביד איניש דינא לנפשיה דקאמר החם

הטור והרא"ש ז"ל ואפשר שכוון רבינו לזה במ"ש אם יש בידו כת דמשמע ע"י הכאה: לפיבך אם קבל עליו בעל דינו ובר', פשוט הוא שאם אתר שהכהו נמרעם ומנאו שעשה שלא כדין שחייב לשלם הכחה וכן מתבאר בדברי הטור והרא"ש ז"ל:

ינ אע"ם שבית דין של שלשה ובו'. נפ"ק דסנהדרין (דף ו':) רג הונא כי אחת דינא קמיה וכו': וצריבין שיהיו היושבין ובו'. נפרק שנועת העדות (דף ל':) מניין לדיין שלא ישב חלמיד בור לפניו וכוי:

יד ואסור לאדם ובו'. נפרק זה נורר (דף כ"ג.) כך היו נקיי הדעת וכו': פ"ב א עד אימתי יושבין ובו'. פ"ק לשנח (דף י".) עד חימחי יושנין נדין חמר רב ששת עד זמן סעודה ושם פירטו ששעה ששית היה זמן סעודת מ"ח. ומ"ש סוף שעה ששית לה ידעתי מחץ לו זה ולה היה לו לומר חלה מחלת

יקר מכוח גלא זקף ללמוד דאפילו בדבר דלא בריר עביד דינא לנפשיה וקשה דמאי סייעתא דהוא בהא לומוד דאפילו בדבר דלא בריר עביד דינא לנפשיה ואפשר בא לומר דאפילו ידוע לנו שהוא ספליו כיון דוקפו עליו לא מני למעבד דינא לנפשיה אם אינו לומר דה"ק דאם הדבר חלוי בידיעתנו אפילו לא זקפו לא מני למעבד דינא לנפשיה אם אינו ברור לנו ולאו בוקיפה חליא. ומ"מ לא מכרעה מדר דעולם בברור לנו מיירי ואפ"ה כי זקפו ברור לנו ולאו בדקיפה חליא. ומ"מ לא מכרעה מדר דעולם בברור לנו מיירי ואפ"ה כי זקפו בפירוש המשנה דאם קבלו עליהם דן יחידי אפילו ממדת חסידות. והחימה על הרב חיו"ט שכתב שלא ידע טעמו וכן יש לחמוה על מהרש"ל סימן ל"ה שכתב דאפילי בקבליהו עליהם איכא מדח חסידות ועיין בחוח יאיר סימן ה': יב יש לאדם לעשות דין לעצמו ובו'. פלוגחא דרב יהודה ור"נ וסבר ר"נ דעביד איניק דינא

לנפשיה ועיין בחשובת מהריק"ו שורש קס"ח שהביח רחיה מדברי סה"ח דמחלק בין

מגדל עוז

יב יש לארם לעשות דין לעצמו עד דן כעלמו. כמקון פרק המניח (דף כ"י): יב יג אין סותרון
את דינו עד מלמידי חכמים הראוין. פ"ק דסנהדרין (דף ה"): יד ואסור לאדם חכם כו"
עד סוף הפרק. כמטדרין פרק זה נורל (דף כ"ג):
פ"ג א עד אימתי עד כ"ד הגדול. פ"ק דטנת (דף י"): דיו יושבין בבית המדרש כו" עד שנהר
הכיח. וכמטדרין פרק הנחקון (דף פ"ח): ב ד אין בית דין של שבעים ואחר כי"
עד צלילה. בסנהדרין פרק אחד דיני ממונות (דף ל"ו):

לא מצי למעבד דינא לנפשיה ול"ע גם מה שהביא ראיה לזה מה"ר קלונימום דלמה הולרך להוליא

הגהות מיימוניות

"א [7] כתב ס"ה דאין זה אלא עצה מוכה: "ב [6] כרב נחמן ודלא כרב יהודה דאמר לא עבה עדה מוכה: "ב [6] כרב נחמן בדיני וכן פסקו עביד איניש דינא לנפשיה היכא דליכא פסידא דהילכתא כרב נחמן בדיני וכן פסקו ה"ג' ו"ז"ח וכן רב אלפם ועל דבר זה תפסו לרבינו אפרים מקולנא עד שחודה לו וכן פסק רבכ"ל וע"ין בתשובת ספר נזיקו בסימן "ד: "ג [1] פ"ק דסנהדרין רב הונא כי אתי דינא קבוה נמירף בי עשרה כי היכי דליכטיה שיבא מכשורא ע"כ: ב [6] מראמרי אם שם שלשה ועשרים יוצא כבעמוד ויליף להם התם מאל יחסר דמוג וכ"כ במ"ה שיש אם שלשה ועשרים יוצא כבעמוד ויליף להם התם מאל יחסר דמוג וכ"כ ב"

לו

חשן משפט ג – ד הלכות דיינים

בית חדש

בית יוסף

אם טעו. מיהו אי גמיר וסביר מהני קבלחם על פי המלך לפטרו דנפקי לן מקרא דלא יסור שבט אפשר דהיינו למי שאינו מומחה מתשלומין לדעת רבינו ודלא כנראה מהרמב"ם און דכתב המלך אינו דהיינו דגמיר ולא סביר דריש גלותא או הנשיא יכוליו לחת לו רשות כיון דגמיר כמו שכחוב שם ולא המלך כיון דלא סביר אבל במומחה מועיל כלום היכא דטעו אפילו בדקבילו עלייהו ודו"ק:

ד (מ) אף עד פי שיחיד אינו יכוד דרון עושה דין דעצמו דגמיר וסמיר שמן הדין יכול לדון מחידי בלה רשות כדחסיקנה בריט

פסידא כולי עלמא לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה כי פליגי היכא

נפרק וכו'. איחמר רב יודא אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה היכא דאיכא

דליכא פסידא ופסקו הפוסקים כרג

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן (א) פירוש עושה אדם דין לעצמו:

סימן ד

(מ) אף על פי שיחיד אינו יכול לדון עושה דין נחמן פירוש דלה קעמד היסורה לעצמו. פירוש אם רואה את שלו ביד אחר

ד (ל) אף על פי שיחיד אינו יכול לדון עושה דין

מכילתין (ה.) רשות המלך מועיל לו

להפטר מן הטעות דלא גרע מריש

גלותא דאתא מחמתיה עכ"ל

נין (ד). וכתב עוד שם שחין לחדם

ליטול רשות מהמלך שלא ברצון

הקהלות ומי שעושה כן הוא מלער

את הלצור ועתיד ליתן את הדין (ה):

דעצמו כוי. בריש פרק המניח (ב"ק מ:) אחמר רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה היכא דאיכא פסידא כולי עלמא לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה. כי פליגי היכא דליכא פסידא. ופירש רש"י במקום דאיכא פסידא

(ד) דזהו בכלל דינא דמלכותא. והרשב"א כתב בתשובה סימן לעשות ומכל מקום משמע שם דאם רוצה לציית דין אינו יכול לגזור עליו תרל"ז דכל שלטון הממונה בעירו מיקרי דינא דמלכותא כל מה שעושה (עיי"ש, ובתשובות הר"ש בר צמח (ח"א) סימן קס"א האריך בזו מחוקי מקומו לט), ובודאי מחוקי המלוכה הוא למנות הדיינים [כ] ועי"ש מ]. ועיין באורח חיים סימן נ"ג (דמה"א אות ג ר"ה באותה) מדין ושופטיו בעירו: שנשל שררה מצד המלכות וגזר על מי שכנגדו בקנסות למלך שהרע

(ה) בפסקי מהרא"י סימן ס"ד כתב על אחד חזן שקיבל שררה מן המלכות וביורה דעה סימן רמ"ב (ר"מ קצר אות כ+*.

ארוך אות טו) נתבארו כל דיני סמיכה שנוהגין האידנא:

(ה) אף עד פי שיחיד איגו יכוד דרון כוי. נכנה קמה דף כ"ז ע"ב הימתר רב יהודה המר לה עביד הינים דינה לנפשיה ורב נחמן המר עביד איניש דינא לנפשיה ובכלל עביד דינא הוא גם כן ההכאה שהיא בדרך דין שכופין אוחו במקל ורצועה עד שיקיים מה שנפסק עליו. וגם שם בגמרא קאי אעובדא דהוה חד דדלי מיא ביותא דלאו דיליה והכהו חבירו וכן פסק הרא"ש שתוחר להכוחו ומסקינן שם דביצר דאיכא פסידא כולי עלתא לא פליגי כי פליגי בדבר דליכא פסידא אלא הצלח טורח שלא יצטרך להוציא ממנו בדין ואיפסק הילכסא כווחיה דרב נחמן ועיין במרדכי מה שכחב שם בה:

אבל התוספות והרא"ש ורבינו לא חילקו בזה) ומסיק הכסף משנה וכתב הג"ה לכן נראה לע"ד כמו שכתבתי כסמ"ע (בסוף סימן כ"ה (ס"ק כח)) ז"ל ואם לא נגיה כן על כל פנים צריך לומר דהסיפא קאי אשלא נשא ונתן ביד דאיירי בה הרמב״ם לעיל מיניה שם והפעם דכיון שלא נשא ונתן הדיין ביד אלא הוא בעצמו נתן לו משום הכי כל זמן שאפשר לחזור ולהוציאו מידו מוטל הטיפול עליו ולא על הדיין ואם אי אפשר אז צריך הדיין לשלם דהא הוא הגורם להיזק וקיימא לן כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי (ב״ק ק.) (עיין שם שהאריך בזה וכתב שבזה נתיישב נמי מה שחזר רבינו וכתב ישלם כדין כו׳ הלא ככר כתב ישלם מביתו ואין צריך לדחוק ולפרשו דישלם דסיפא רצונו לומר יפסיד) זהו תמצית דברי הכסף משנה שם. ולפי דבריו צריך לומר מה שכתב הרמב"ם או שטימא או האכיל דאבעל הבית השואל קאי והוא קצת דוחק. ועוד דאם כן הוא לא הוה ליה לרבינו להביא דכרי הרמב״ם כסתם כיון דלא נזכר כאן בדבריו דין לא נשא ונתן וקשה להגיה כל ספרי רבינו שהביאו ולהוסיף בבא אחת גם בשלחן ערוך (סימן כ״ה סעיף ד׳) הביאו כלשון

ונמן ביד חייב לשלם מביחו וחחר ולוקח מבעל דין זה שנחן לו שלח כהלכה ואם לא נשא ונחן ביד חוזר בעל דין ונוטל מחבירו מה שנחן לו ואם אין לו להחזיר או שטימא או שהאכיל דבר המוחר לכלבים ישלם כדין כל גורם [להזיק]

שזה מתכרון להזיק הוא. ואם לא ימלא בשום ספר רק כנוסחת ספרינו לריכים אנו לפרש שואם אין לו להחזיר [וכרי] לא קאי [אלא] אנשא ניק די וטעם דין

וקיי"ל כר' מאיר דדאין דינא דגרמי וממ"ש רבינו הרי זה בכלל בעלי ד: לשן ע"כ מתשובת הרשב"א ומכאן ואילך הדברים הם המשך לשון זרוע ואינו בכלל הדיינים יחברר לך שמי שאינו מומחה ולא קבלוהו עליהם" בין טעה וכר׳. ואולי רילג המדפיס כין תיבות ״ולא קבלוהו עליהם״ הראשון לבין תיבות "יולא קבלוהו עליהם" השני, מפני תיבות הדומות: שו"ת רמ"א סימן קכג: מן עיין תומים ס"ק ו ואורח משפט מה לון אולי צ"ל הררב"ז, עיין שם ה"א: לון עיין ש"ך ס"ק יג: שהאריכו בדבריו, וראה פתחי תשובה ס"ק ח: מאן בכת"י אחר הנוסח לח] במהדורתינו הוכנסה פיסקא זו בד"מ אות ה. וכל המציין יראה

והוא דמה שכתב הרמב״ם כדין כל אדם הגורם להיזק קאי גם אזה שנשא ונתן ביד דלא מקרי מזיק ממש דהא הוה כוונתו לדון וראיה לזה ממה שכתב המגיד משנה לון שם בפ"ו בדין הטועה בדבר משנה עיין שם האף שהב"י והכסף משנה גם שם פירשו כן הלא כתבתי שם בדרישה שמוכרחין אנו מכמה קושיות לפרש כמו שכתבתי עיין שם. גם במה שכתב כאן הרמב"ם אם נשא ונתן ביד כו' כתבתי בסמ"ע דאין כוונתו לומר שהדיין נשאו ונתנו כידו דוקא אלא כא לומר שהממון כבר בא מיד הנתבע ליד התובע בטעות ולאפוקי מהרישא דאיירי דהטעות מאן עדיין ביד הנתבע וקאמר (ראפ״ה) [דמשום הכי] כל אחד יכול לחזור בו עיי״ש. וכזה נתיישב נמי הא דהכיא רבינו לדברי הרמב״ם כאן כסתם בלא מחלוקת ובסימן כ״ה נתבאר דהתוספות והרא״ש ורבינו אינם מחלקין בין נשא ונתן ביד דלרבי מאיר דראין דיני דגרמי אין חילוק

הגהות דרישה ופרישה

[ב] פירוש ומהגי למאן דגמר וסביר כאלו המלך מנהו דלכל שלטון דין מלך יש לו בעירו, ודינא דמלכותא דינא הוא וכמ"ש בשם הריב"ש לפני זה:

זה שאמר שאין דינו דין כלל הדר דינא ואם נשא ונתן כיד ה"ל מזיק ומשלם הוא מכיסו וחורר ועושה דין עם הבעל דין האמר שאומר לו בעל דין איני רולה להתדיין עם שום חדם חבל חחה שנשחת ונחת כיד לך ועשה דין עמו ואם לא נשא ונחן כיד כל היכא דאים ליה לבעל דין אינו מחוייב לעשות עמו דין דאומר לו אמת שחייבמיך [אבל] היה לך לעכב הממון וכיון שלא נשא ונמן כיד פטור מלעשות דין אבל אם אין לו להחזיר וכוי חייב לשלם שזה אחר שאינו מומחה ולא קיבלוהו עליהם להן כין טעה בדבר משנה בין טעה בשיקול הדעת כולהו חד דינה אית להו ואינו בכלל מה שכחב רבינו בראש הפרק כל דיין שטעה וכוי שזהו אינו בכלל הדיינים עכ"ל ועיין דרישה: 🛚 יון בכאן זיינו המעמיקים אות די למראה מקום על הדרכי משה ודרכי משה לא הערה על זה כלל והנה העמקסי הדברים מן הדרכי משה כחיבת יד וז"ל שם בפסקי מהרא"י סימן ס"ד כתב על אחד שנטל שררה מן המלכות וגזר על מי שכנגדו בקיסות למלך שהרשיע לעשות ומכל מקום משמע שם דאם רוצה לציים דין רק שאינו רוצה לשמוע לבעל דינו אינו יכול לגזור עליו פיין שם ובמשובת הרשב"ץ סימן קס"א האריך בזו ועיין שם ועיין באורם סיים סימן נ"ג מדין חון שקיבל שררה מן המלכום וכיורה דעה סימן רמ"ב נסבארו כל דיני סמיכה שטהגין האידנא ע"כ לח]:

הגהות והערות

לה] לשון הכסף משנה הוא ולא קבלוהו עליהם "גורם להזיק בכוונה הוא רפיסקא זו שייכת לסוף הסימן ולא כאן, והכא שייך הפיסקא שהבאנו באות הריב"ש, ועיין שו"ת הריב"ש, וכצ"ל שם. והמציינים בהגהות שו"ע ציינו בטעות בסוף ההגהה (בסוף הסימן) תשובת רשב"א סימן תרל"ז. וראה עור :"וכר" "דאיירי "דהמעות" עדיין וכר

צתרא (סיי קנג) בסוף הפסק דר'

אליעזר מטולא עיין שם ובכהאי גוונא

עביד דינא לנפשיה אי הוה לקח

מידו אותן זמורות עלמן שגנב לו אף על גב דלא היה יכול לברר דה"ל

מגו והכי מוכח מתשובת מור"ם

במרדכי פרק המניח (סיי ל):

חשן משפט ד הלכות דיינים

בית יופף

כי אדל לבי דינא דאדאדל לבי דינא ואחי קא דלי האי ולא ידע במאי דקא עביד דינא לנפשיה והכה אוחו ופטור מלשלם דמי חבלה מאי דלי או שמא יכלו המים מן הבור ואין לו פרעון לזה דקא היכא דיוכל לברר. אבל אין יוכל לברר אפילו לא יכה אוחו קעביד מפסיד. וכחב הרא"ש ז"ל (פרי ג) לא פליגי הני אמוראי בראובן שבא איסורא אי חפסו ודוקא בחפסו בפני עדים אבל אם אין עדים מלי לגוול חפץ משמעון ועמד שמעון נגדו והכהו או שראה שמעון חפץ לחפסו ואפילו להכוחו ונאמן במגו וכ"כ המרדכי להדיא בפרק הגחל

> שלו כיד ראום וכא שמעון לקחחו ובא ראובן ומיחה בו ובא שמעון והכה לראופו עד שהניח לו את שלו אי איכא פסידא כההוא עוכדא (שם) דגרגותא דבי חרי דשמא יכלו המים ונתקלקל אן העדה או אעה המצלח אם בעלה (שם כח.) כשאין יכולה להציל על ידי דבר אחר עביד איניש דינא לנפשיה ופטור במה שחבל בחבירו אם לא היה יכול להליל את שלו אם לא שיכנו. ובדבר דלית ליה להוליא ממונו בדין בהא פליגי דרב

שגזלו יכול לקחתו מידו מה שגזל לו ואם האחר עומד כנגדו למחות בו יכול להכותו יבן עד מיירי עובדה דרב הוות בכרכות דידע שיניחנו לקחת את שלו יגן. לא מיבעיא אם הוא רב הונא דאריסיה גוב לו והוה מני דבר שאם לא יקחנו עתה מידו שיהיה לו הפסד כגון שהאחר יוציאנו ושוב לא יוכל להוציאו מידו דפשיטא שעושה דין לעצמו ופטור על מה שמכהו אם הוא בענין שאינו יכול להציל את שלו מידו אם לא על ידי הכאה. אלא אפילו אם הוא דבר שלא יפסיד ידן אם ימתין

עד שיעמידנו בדין אלא שאינו רוצה לטרוח להעמידנו בדין אפילו הכי כיון פסידה הלום טורם שלה ילטרך שברור לו שהדין עמו ויכול להוציאו מידו בדין יש לו רשות להציל את שלו

יהודה סבר בשביל הצלח טורח אין לו רשות לחבל בו ורב נחמן סבר כיון דדינה קה עביד ויכול לברר דבדין היה יכול להוציה ממנו יש לו רשוח להציל אח שלו אפילו בהכאה אם אינו יכול להוציא בן בענין אחר אבל אם אין יכול לברר שבדין גן יכול להוציאו ממנו לאו כל כמיניה לומר שלי הוא ולהליל ממוני עשיחי. ודותא אם בא לגזול ממנו או שראה חפץ שלו כידו הוא דאמרינן הכי אבל למשכנו בשמל סוב שסייב לו לים ליה רשוחה דחנן בפרק המקבל (ב"מ קיג.) המלוה אם חבירו לא ימשכננו אלה במת דין ואמר שמואל החם דאפילו שליח בית דין מנחח נחוחי דן בשוק דוקא אבל לא יכנס בביחו והמלוה עצמו אפילו בשוק לא וכיון דאין לו רשוח אם חבל בו או אם הזיק ממונו חייב כמו על אחר והלכחא כרב נחמן כדיני (כחוטח יג.) ועוד דטובא פרכוח פריך לרב יהודה ושנינהו בדוחק עכ"ל. ופסק הרי"ף (יב:) כרב נחמן הן וכן הרמב"ס ז"ל בפ"ב מהלכות סנהדרין (הי"ב) ועיין במהר"י קולון סימן קס"ג וסימן קס"א ובהריב"ש כתב המרדפי (ביק סיי ל) קיימא לן כרב נחמן דעביד איניש דינא לנפשיה פסק רבינו מאיר (ד"פ סי חסקנ) דהני מילי בחפץ המבואר היין שהוא שלו ומחזיק בו ומסרב להחזיר לו אבל בשאר מילי לא רן (א) וראיה מפרק קמא דברכוח (ה:) בחר גנבא גנוב 😑 וטעמא טעים. והקשה ה"ר קלונימוס הלא מן הדין לקס דקיימא לן עביד איניש דינא לנפשיה. וי"ל דהיינו דוקא אוחו דבר עצמו שנלקס לו לארים חן מוחר לו ליקח בכל מקום שיכול להשיגו דומיא דכן בג בג (כ"ק כו:) דאמר שלו הוא טטל אבל הכא לקח זמורות אחרים שלם גנב לו הארים: תפיסה קודם טן שטלד הספק מהני אפילו אין לו טענה ברורה אלא שאומר קים לי כרש"י ין וכיוצא פוה ולא דמי למקפו כהן (ב"מ ו:) מהרי"ק שורש קס"א (ענף ב). וכתב בשרש ב" יחיד יאן המדיין עם הרצים דינם להיות מוחזקים וחופסים מובעים ולא נמבעים [א]:

דרכי משה

ידי גוי לנפשיה מכל מקום אסור לעשותן על ידי גוי על גב דעביד דינא לנפשיה מכל מקום אסור לעשותן על ידי גוי (א) וכן כתב נמוקי יוסף שם (יב: ד״ה והא) וכן משמע מדברי הרא"ש שם (סיי ג) ו+ן אבל לא משמע כן מתשובת הריב"ש אבל במרדכי סוף פרק הגוזל בתרא (סיי קצג) משמע רשרי זן וכ"כ שאכתוב בסמוך (אות ג) [א]: וכתב עוד נמוקי יוסף דכל דבעי בהגהות אשר"י פרק המניח (סי׳ ג) דאם עשה על ידי גוים מהני לאזוקי יכול למעבד דינא לנפשיה וכן הוא בדברי הרא"ש דהאשה מיהו אפשר דלכתחילה אסור ועיין בדינים אלו במהרי"ק שורש מצלת בעלה מיד מכהו כו׳: כתב בתרומת הדשן סימן ד"ש אף

הגהות דרישה ופרישה

ד [א] דהיינו דכתב בשמו בסמוך דאם חייב לו בלא הלואה יכול למיעבד ד [מ] המעיין נמהרי"ק יראה כי טעות סופר הוא זה וצריך לומר נתנעים דינא לנפשיה ולתפסו אף על גב דתופס דבר אחר שאינו שלו וק"ל ועיין מה שכתבתי מזה בסמ"ע (ס"ק ג):

ולא תובעים וכ"ה במרדכי (נ"ב סי מקכנ) וכן כתב בכנסת הגדולה (הגכ"י dra dr):

דבהגוזל קמא מיירי לדין לכתחילה (עיי״ש לשונו) ובהגוזל בתרא מיירי לרין דיעבד (עיי״ש), וכמו שסיים מור״ם כדבריו לחלק בין לכתחילה לדיעבד: חן במרדכי שנלקח לו "לאדם" מותר וכו' דומיא "דמילתיה" דבן בג בג: ט] עיין מהרי״ק, ושם משמע דבאופן זה מועיל תפיסה אף לאחר שנולד הספק. ואדרכה בתפיסה קודם שנולד הספק א"צ שום טענה אפילו אינה ברורה, ואולי ש"ס וצ"ל "לאחר" שנולד הספק. ועיין סמ"ע סימן כה ס"ק טז: ין כמ"ש המרדכי בכתובות פרק הנערה (סי׳ קנד) גבי כתב לה כסות או כלים כו׳ דאיפליגו בה רש״י ור״ת (מו ע״א) ורש״י מפרש לה במן האירוסין דוקא אכל במן הנשואין גובה הכל, ור״ת מפרש לה במן הנשואין וכו׳ על זה כתב וו״ל ואמר הר״ר שמואל בן רבינו ברוך ראם יתפוס החתן המע״ה שיאמר קים לי כרש״י וכר׳ (מהרי״ק): יא] אוֹ רוקא יחיד אלא ה״ה יחידים כיון שהרוב הם תובעים ליחידים (כנה"ג הגב"י אות כח): יכן גראה שבקנס שאין גובים כזמן הזה רק דמהני תפיסה, אבל עד שתפס אינו חייב אף בידי שמים, א״כ כשרוצה לתפוס ממנו וראי ריכול לעמוד כנגרו ושלא להניחו, אבל הדעת נוטה דאסור להכותו (חי׳ הרי״ם אות ב): יגן כתב הראנ״ח (ח״ב סי׳ עז) דוקא להכותו אבל לא לחרפו ולגדפו וכל שכן להוציא עליו שמץ פסול לקרותו ממזר אם אינו מציל את שלו על ידי כך, ורשע אפשר שמותר לקרותו (כנה"ג הגה"ט אות ג-ד): ידן בפוגיין בן בג בג אומר אל תיכנס לחצר חברך ליטול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו כגנב אלא שבור את שיניו ואמור לו שלי אני נושל, והני מילי בדליכא פסידא, אבל בדאיכא פסידא נכנס אפילו שלא ברשות, עיי"ש תוד"ה אלא. ויל"ע מדוע הרמב"ם

ורבינו השמיטו לדין זה (אמרי בינה סיי ע, א"מ ח"מ סיי ג):

:מס"א חדושי הגהות

הגהות והערות

ד א) בהגהות הב״ח שם ״ותתקלקל״: ב) ברא"ש לפנינו ״להציל״: המרדכי כמו שהוא בפרק הגוזל בתרא ועיץ. ועוד יש ליישב רברי המרדכי גן צ"ל שבדין "היה" יכול (ב"ח שם, פלפולא חריפתא ס"ק י): דן פירש רש"י אף הוא אינו רשאי ליכנס לביתו ולמשכנו אלא רואהו בשוק ומנתק דבר שאוחז בידו ממנו: ה] לכאורה דה"ט רס"ל דהוי רינא ולא איסורא, ורבינו אפרים על הרי״ף שם כתב ז״ל הא מילתא לאו דינא, דהא לית בה פטור וחייב, ולית בה נמי אי עבר מהדרינן או לא מהדרינן, אלא במותר ואסור קמיפלגי דרב נחמן סבר שרי ליה למעבד דינא לנפשיה, ורב יהודה סבר אסור למעבד דינא לנפשיה במקום דלית ליה פסידא עד דאזיל לכי דינא ואפילו במלתא דפסיקא ליה אלא צורבא מרבגן משום כבודו והלכתא כרב יהודה וכו׳ עכ״ל. ועיין סנהדרין כו ע״ב בפלוגתא דחשוד על העריות דפסק הרי״ף שם (ו ע"ב) כרב ששת ולא כרב נחמן דהלכתא כרב ששת באיסורא. ונחלקו עליו שם בעל המאור ויד רמ״ה דדינא הוה. ולכאורה מאי שנא הכא דנקט הרי״ף דהוי דינא ובסנהדרין נקש דהוי איסורא. ואפשר דהכא דהספק אם יש לו כח לדון את הדין לעצמו היינו דינא. משא"כ כסנהדרין דהספק אמ יש לפסול גכרא והיינו איסורא. ועוד י"ל ע"פ מאי דאיתא בשו"ת חתם סופר (אה"ע ב סי׳ קטו) דכוונת הרי״ף דלענין איסורא נשאלה השאלה בביהמ״ד, ולדבריו קושיא מעיקרא ליתא. (ובביאור דעת ר"א עיין קונטרסי שיעורים ב"ק שיעור שו אות ח, וע"ע הגהות מיימוני הלכות סנהדרין פ"ב אות ה שר"א חזר והודה לרי"ף): ה*] במהר"ם ומרדכי "המבורר", וכן מביאים במהרי"ק שרש קסא וים של שלמה ב״ק פ״ג סימן ה: ון במרדכי לפנינו איכא נוסח אחר עיי״ש: ו*] מדצייר הפלוגתא בראה שמעון חפץ שלו כו׳. (עיין ים של שלמה שמ): ז] אף שבתרומת הדשן הביא ראיה לדבריו מהמדדכי פרק הגוזל קמא סימן קת ציי"ש, כבר השיב האורים ס"ק ה על ראייתו הנ"ל, ואתי שפיר שיטת אפילו על ידי הכאה אם אינו יכול להצילו בענין

אחר. ואם בעל דינו מתרעם עליו והביאו לבית

דין ומצאו שעשה כהלכה וכן אין סותרין דינו.

אבל אם אינו יכול (ג) לברר שבדין עשה טון

יכול להוציאו ממנו ולאו כל כמיניה לומר שלי

הוא ולהציל את שלי אני רוצה (ב). ודוקא שבא

להציל את שלו שגזלו כדפרישית או שבא לגזלו

והוא עומד עליו להציל את שלו אבל אין לו

רשות למשכנו בשביל חובו כאשר יתבאר לקמן

:(ג) בע"ה

ומ"ש ואם בעד דיגו מתרעם עדיו וכו׳. כ"כ הרמנ"ס נפ"ב ששבר דלח הנפקד על ידי גוים ולקח פקדונו דפטור החם מיירי מהלכות סנהדרין (הי"ב). ויש להקשות מאי קא משמע לן הא פשיטא שהמפקיד היה מברר דשלו הוא וכ"כ בנמוקי יוסף (יב:) להדיא דהיכא הוא דכיון דמני עביד דינא לנפשיה למה יהיו סוחרים אח דינו. ונראה דלא יוכל לברר אי עביד דינא לנפשיה על ידי הכאה וכיולא בה חייב משמע מדברי הרא"ש שכתב בסחס

לאו כל כמיניה דאלמא דחייב נמי פסק רבינו מאיר:

על ההכאה ועל מה שהזיק ממונו וכ"כ במרדכי שם בדפום גדול עכך אין לו רשות למשכנו בשביל חובו כאשר יתבאר בע"ה. לקמן בסימן (ע"ו) [ל"ו] ולשם הביא ב"י על שם הר"ר ירותם (נמיב לא ח"ב לב:) דאם עבר ומשכנו בחווק והזיקו בין בגופו בין בממונו חייב לשלם ויש מולקים עיין שם סעיף א׳ במתודשין מיהו בספר יראים יזן

סימן רע"ג (סיי קלב) כחב דדוקה כשהחוב בשביל הלוחה חבל כשהחוב שכר גמל שכר חמר ופונדקי ודיוקנאות עביד דינא לנפשיה וכן כחב הריב"ש בסימן של"ו דף ש"כ והוסיף עוד וז"ל יוכל אדם לעכב פקדון בידו ולטעון עליו אם הוא חייב לו מלד אחר מטעם עביד דינא לנפשיה וכו׳ ומיירי היכא דליח ליה מגו ואפילו הכי מלי עביד דינא לנפשיה כתב מהרי"ק נשורש היכא דיכול לברר דחייב לו מלד אחר: קס"א דהיכא דיש לו חביעה על אוחו ממון וגם טוען טענח ברי ואין חבירו נפסד על ידו כלום בחפיסה זו ואינו נפסד מלד אחר

להוציאו כו'. נראה דהיינו כשלקסו בעדים אבל בלא עדים נאמן במגו ודו"ק

וכ"כ מהרי"ק (סי קסה) עיין דרכי משה: או שבא דגוזדו. כלומר אפילו

לא גולו עדיין ואפשר שעדיין יחזור ט הגולן ויחחרט ויניחנו וילך לו וסלקא

דעחין אמינא דלא מלי למיעבד דינא לנפשיה על ידי הכאה קמ"ל. וכזה נחיישב

דלא חימא הלא זו ואין לריך לומר זו קאמר. ואשיר"י כתב שם הדברים בהיפך ו"ל

ודוקה כשכה לגזול כו׳ או שרחה חפצו מד חמירו כו׳ עיין שם: אבד אין

לו רשות למשכנו בשביל חובו כאשר יתבאר בע"ה. סימן ל"ו (ס"י).

ודייק רבינו וכתב בשביל חובו ללמדך הא בשביל שכירותו מותר למשכנו וכן

מוחר למשכן מבים הערב כמבואר בסימן הנ"ל בסעיפים כ"ד וכ"ה ואפילו

הכי שפיר כתב רפינו ברישה ודוקה שבה לגזול כו׳ משום דחלחה דיני חיכה.

כשבא לגחלו יכול למשכנו ולהכותו אפילו בדלית ליה פסידא ואפילו בלא רשות

בית דין. ולערב או שכיר אף שיש בידו כח למשכנו מכל מקום אין לו כח

להכותו אי לית ליה פסידה ואפשר דבעינן נמי רשות בית דין יו+]. ובהלואות

אפילו אית ליה פסידא אפילו ברשוח בית דין אין רשאי למשכנו וכמ"ש רבינו

דאסא לאורויי דלא חימא דדוקא כשהוא מפורסם דשלו הוא מציל לשלומי לניזק דמי חבלה והכי

כהא דכתיב (דברים כה יב) וקלותה את כפה דאיירי כשיכולה להציל על ידי דבר אחר אבל באינה יכולה להציל על ידי דבר אחר בדין קא עבדה דהלילה בעלה (ב"ק כת.) אי נמי שור שעלה על גבי חבירו להרגו (שם) דנודע לכל שהשור הוא שלו או שהיתה דרך הרצים עוברת על שדהו דמלי למינקט פיזרא וליחיב (שם) אבל אם אינו נודע לכל דשלו מציל לא להכי קאמר ואם בעל דינו מחרעם עליו בדבר שאינו נודע לכל דעשה כדין

אלא דבים דין מקרו ודרשו ומלאו שעשה כהלכה נמי אין סוחרים אם דינו ירי:]: ומ"ש אבל אם אינו יכול לברר שבדין עשה יכול דהוציאו ממנו דדאו כד כמיניה וכוי. נראה דלאו דוקא להוליא ממנו אלא חייב גם על ההכאה או על שהזיק ממונו ולא מלי טעין כדין עשיחי כיון דאינו יכול לברר ועובדא דר' אליעזר מטולא במרדכי פרק הגוזל בחרא דלא היו יכולין לברר וחקף בידי גוים והפסיד ממונו דאין על החוקף דין מסור וכו' אינו ר"ל דפטור מלשלם דפשיטא דחייב מדינא דגרמי כיון שאין יכול לברר דשלו הוא אלא דאין לו דין מסור להענישו לקנסו כיון שלא נחכרין להזיק אלא להציל אח אלא אוחו חפץ עצמו אשר עליו הם דנין בהא מודו כולי עלמא שלו. והמעשה⊸דקלוניא בהגהות אשיר"י פרק המנים (סי^ ג) באסד דלא שייך למימר בזה עביד דינא לנפשיה או לא עביד וכו'. מבואר

(ב) כתב מהרי"ק שורש קס"א והיינו דוקא לענין להכותו או להזיקו אבל לתפוס ממנו הדבר שגזל ממנו יכול לעשות במקום רמהני תפיסתו [ב] שון: (ג) ור"י בר ששת סימן שצ"ו האריך כזה וכתב דוקא בשביל חוב ממש אסור לתפסו אבל אם חייב לו בלא הלואה

ואם בעל דינו מתרעם כר אין מותרין דינו. זה פשוט לאס לא כן במאי קאמר דעביד איניש דינא לנפשיה אלא לדיוקא נקטיה דדוקא אם נמצא שעושה כהלכה אין סוחרין דינו אבל אם אינו יכול לברר יכול להוציא אף שהוא טוען אני יודע שהאמת אחי אלא שאין לי עדים ומשום הכי לא יעלה על דעתו בחחילה למיעבד דינא לנפשיה מאחר שלא יעלה בידו ואטרוחי בי דינא ולנפשיה ל"ל חהו שסיים וכסב ז"ל ולאו כל כמיניה לומר להציל אם שלי אני רוצה ולא כתב להציל את שלי עשיתי כמו שכתב הרא"ש. ומשום הכי כתב רבינו מתחילה ז"ל לא מיבעיא שאם הוא דבר שאם לא יקחנו עמה מידו שיהא לו הפקד כגון שהאחר יוליאנו כו' ולא כחב נמי שיהא לו הפסד כגון שאין לו עדים שהוא שלו אלא ודאי כל כהאי גוונא אסור לחפוס ממנו למיעבד דינא לנפשיה ואפילו בלא הכאה לא יוניאנו מידו לפני עדים ומשום הכי כתב רבינו דאם אין יכול לברר יכול להוליאנו ממנו ולא כתב גם כן לעשות עמו דין על שהכהו. ומ"ש מור"ס בשלחן ערוך (ס"א) דבלא הכאה יכול לחופסו בכל ענין עיי"ש בסמ"ע (ס"ק ד) מ"ש בישוט ומשם יתבאר לך דדוקא בטענת גול דינא הכי אבל אם אינו יכול כו' יכול ולא כשבא למשכנו מחמח ענין אחר:

שם דו"ק: הגהות דרישה ופרישה

[כ] ויש להקשום מאי קמ"ל הא פשיטא הוא דכיון דמלי עביד דינא לנפשיה |בן גראה דרצונו לומר כשתופס שלא בעדים דאו מהגי תפיסתו שנאמן עליו למה יהיו סוסרין את דינו ונראה דאתי לאורויי דלא תימא דוקא כשהוא מפורסס בטענת מגו דלא תפסתי כמו שביארתי בפרישה ועיין בסמ"ע (ס"ק ה) מ"ש בישוב מורי ורבי רבינו משה ז"ל:

חדושי הגהות

דשלו הוא מציל כהא דכמיב וקצוחה אח כפה דאיירי כשיכולה להציל על ידי דבר אחר אבל באינה יכולה להציל על ידי דבר אחר בדין קא עבדה דהצילה

בעלה אי נמי שור שעלה על גדי חבירו להורגו דנודע לכל שהשור הוא שלו או שהיה דרך הרבים עוברח על שדהו דמצי למינקט פזרא וליחיב אבל אם אינו נודע לכל דשלו הוא מליל לא להכי קאמר ואם בעל דינו ממרעם בדבר שאינו נודע לכל שעשה כדין אלא שביח דין מקרו ומנאו שעשה כהלכה נמי אין סומרין את דינו (צ"ח). ועיין ש"ך ס"ק כי: [ג] אין לשון זה מכוון דאי איכא עידי חפיסה הא ודאי פשיטא שמוניא ממנו ואי ליכא עידי חפיסה אמאי הרי יכול לומר אין חטפי ודידי חטפי במגו דלא היו דברים מעולם. ויראה דמלח עשה בדברי רבינו טעות סופר הוא ולריך לומר אבל אם אינו יכול לברר שבדין יכול להוליא ממנו לאו כל כמיניה לומר שלי הוא וכן כתב בספר בני שמואל שמצא בספר כחיבת יד והכוזנה לומר שחייב על ההכאה וההיזק וכמו שכתב הב"ח. אי נמי אפשר ליישב גירסח ספרינו והכי קאמר אבל אם אינו יכול לברר שבדין עשה מחוך שיכול להוציאו ממנו לאו כל כמימה לומר שלי הוא ליפשר מן ההכחה וההחק (כנסת הגדולה (הנהיש חות ש)):

הגהות והערות

טון בכמה כתבי יד ודפוסים קדמונים תיבת "עשה" ליתא. ועיין חדושי "עשה", כשניםא דאיירי בלא עדים והא גופא קמ"ל דאסור). ומהרי"ק הוי רעה הגהות אות ג: טון והב"ה כתב ראס אין עדים מצי לתופסו ואפילו אמצעית. ועיין אורים מ"ק ד ושער המשפט ס"ק ב: יון זה מפורש בב"מ דף קטו ע"א (בנה"ג הגב"י ס" צו אות יג): יו*ן עיין ט"ו ד"ה בש"ע:

יד*ן שיין ט"ז תקפו כהן סימן פז וקונטרסי שיעורים ב"ק שיעור טו אות ח: בעדים אסור (ולפ"ז י"ל קושיית חדושי הגהות אות ג וכספרים דלא גרסי להכותו. וביש"ש כ"ק פ"ג סימן ה פסק לאידך גיסא דאפילו לתופסו שלא

חשן משפט ד הלכות דיינים

מאירת עינים

םימן ד סעיף א' אן אם רואה שלו ביד אחר שגולו. לשון העור - דמדגרי העור משמע דאף לגמיר וסביר לא מהני רשומא ודלא כהריב"ש,

אותם מלך וכו' אם היו מומתים דיניהם דין ומקובל כיון שלא טעו וכו', אלמא דבטעו משלמים אע"פ שהם מומחים, עכ"ל. ואין דבריו מוכרחים, דהטור לא מיירי מגמיר וסכיר לענין תשלומים, וכן הרמב"ם שם לא מיירי כלל מחשלומים, אלא כוונתו לומר אם טעו בדין חוזר. וכן משמע שם להדיא למעיין שם. ואפילו שהטור לא ס"ל כן, מכל מקום סברת הריב"ש נכונה מה, כיון דרשותה דמלכותה דינה, שמחוקי המלך והשרים להעמיד שופטים ודיינים בארן, ואם כן

דרים גלוסא שהועמד מן המלך מהני בכתרי: שיין כזה, כל שכן מלך או שר עלמו דדינא ב"מ ביים לסימן יומים ^{נקדו} מהריש גלוסא דאמי מסמחיה*, ^{תומים נקדו} ודוק, ועיין בתשובת הר"ב (שו״ת

רמ״א] קימן קכ״ג [קש״כ]:

םימן ד סעיף א' או אם לא יכול להציל בע"א. וכ"כ הרל"ט [ב"ק פ"ג סימן ג׳ן וכן הוא נש"ם נ"ק דף כ"ת ע"א: ב) אם ימתין עד שיעמידנו בדין כו׳. עיין נטור שכתב ואם געל דינו מחרעם עליו כו׳. ופירושו כפשוטו שהבעל דין אומר אני עומד בדין יחזיר לי את שלי ואני אליית (לו) בפניכם [ל]דין מיד ואסלקנו בדברים אחרים, *או נ"מ לדברים משה"ב סק"א אתרים, קמ"ל דאין סותרים דינו. ובב"ת [שם ד"ה ומ"ש ואם] פירש בענין אחר, ולפע"ד [נראה] כדפירשחי, ודוק: ג) והוא שיוכד דברר כו". וכלה עדים יכול לחופסו דיהיה נאמן לפני ב"ד במיגו אטענחו, כ"כ הסמ"ע עדים יכול נחופקו זייסים מותן ככל כדי מחיב היים ממעם בכחיי ציין: וכן סיק ב' וכן הוא במעובת הכל"ש כלל מ"ד סי א" (קש"כן: ד) ממעם בכחיי ציין: וכן שיתבאר לכמן כרי. עיין במעוכת מנחם עוריה סימן נ"א (קש"כן: הל"ש כל פ"ג' ב"ג'

בסוף סימן זה, או שבא לגוזלו והוא עומד עליו ומציל אם שלו. וכחבו גם דלא כנמצא בכחבי מהרש"ל (חידושי מהרש"ל לשור) דלמומחה לרפים מור"ס גם כן בסמוך, עיין פריטה (שם]: בן והוא שיוכל לברר ששלו מהני רשות המלך לפוטרו אם טעה, דליתא, אלא נראה ברור דאינו פטור. הוא. פירוש דאם אינו יכול לברר שהוא שלו, לא מיצעיא דאסור להכוחו וכ"כ הרמב"ם בפירוש המשניות [[ריש] פרק זה בורר] ח"ל, אם מינה

ולהוציאו מידו, אלא אפילו בלא הכאה נמי אינו רשאי להוליאו מידו, וכן מוכח מלשון הטול וכמ"ש בפרישה. מיהו זה דוקא כשבא להוליא בעדים, דבלא עדים יכול לתפסו, דיהיה נאמן לפני ב"ד במיגו אטענתו. והא דכתב מור"ם בסמוך דיכול לחופסו למשכון בכל ענין, פירשתי שם [בסמ"ע] בס"ק ד' ע"ש: נן ממעם שיתבאר לקמן בסימן צ"ז סעיף ו". ושם [סעיף י"ד] מכוחר דיכול למשכן לערב גם להשוכר בעד שכירותו, וכך הוא מבואר בברייתא פרק המקבל [ב"מ קט"ו ע"א] וכמ"ם שם, וא"כ לא היה לריך מור"ם להסיק ולכתוב זה כאן בשם י"א דאם חייב לו בלא הלואה דיכול למשכנו. לכן נראה להגיה מותר למעבד דינא לנפשיה, ור"ל

אפילו בהכאה, וה"ה אם רוצה להוציא בחזקה הפקדון מידו יכול להכוחו עד שיניתנו בידו, וכ"כ בד"מ בשמו, *והשתא אחי שפיר דקמ"ל דמוחר למעבד דינא לנפשיה בהכאה. והשתא נמי א"ש מה שמסיק מור"ם וכתב די"א כו' עד אם כבר נחחייב לו ממקום אחר לא, ור"ל דאסור להכוחו ולחופסו, והברייחא הנ"ל דמחרת איירי בתפיסה בלא הכאה, וק"ל. אלא של"ע מה שמסיק וכחב ז"ל, י"א דלא מיקרי עביד דינא כו' כגון שמכהו כו'. משמע דלפני זה אפילו מחפיסה בעלמא איירי. וי"ל דאוחו י"א אמ"ש המחבר בריש הסיי קאי, דכתב דדוקא כשיוכל לברר עביד דינא לנפשיה, דמשמע כשאינו יכול לברר אפילו תפיסה בעלמא אסור, אזה כתב די"א דהתפיסה גרידא מותר בכל ענין כו':

סימו ד בשו"ע בהג"ה ס"א. וי"א דווקא בחובו וכו'. נראה ביאור הדברים לביתו של הערב וןכוכל מידי שאין חוב ממש אפילו בלא רשות ב"ד, דפליגי בפירוש הברייתא פרק המקבל (ב״מ קט״ו ע״א) שאמרה לא תבוא משא״כ בחוב ממש לא מהני אפילו רשות ב״ר, וכאן אין צריך אפילו אל ביתו, שהוא ריב"ש (המובא בציונים אות ב') ס"ל דאתה יכול לכנוס רשות ב"ד, נמצא תרתי למעליותא. וכן מבואר בריב"ש שכתב וז"ל, אלא

כאר הגולה

סימן ד א. לשון הטור כמימרא דרב נחמן וכו׳ נב"ק דף כ"ז ע"ב, וכמו שכתב הרא"ש שם נסימן גין דלא פליגי כשבא ראופן לגזול חפץ משמעון והכהו שמעון וכוי, וכן פסק הרי"ף שם ויב עדב מדפי הרידף, והרמב"ם כפ"ב ד. אפילו הוא דבר. שם כ"ז כ": ה. והוא שיכול. שם קי"ז ה', וכן [מסנהדרין דין י"ב], וכ"כ הרא"ש שם. כ מסקנת הגמ' שם [ב"ק]. ג. טור וכ"כ הרא"ש שם וב"ק פ"ג סימן גין אלא שאינו רולה לטרוח להעמידו בדין. ד. שאם ימשכננו עובר בלאו ועיין סימן שנ"ט סעיף ו". ד*. פירוש כגון

באר הימכ

סימן ד סעיף א׳ א. שיוכל. פירוש דחם חינו יכול לברר שהוח שלו לח מיצעים דאסור להכומו ולהוציאו מידו, אלא אפילו בלא הכאה נמי אינו רשאי להוציאו ממנו. מיהו

דוקא כשבא להוציא בעדים, דבלא עדים יכול לחופסו דיהא נאמן לפני ב"ד במיגו על טענמו. סמ"ע [סק"ב]: ב. לקמן. שם מנואר דיכול למשכן לערב ולהשוכר בעד

שכירתו, וא"כ לא היה לריך הרמ"א כאן לכתוב בשם י"א. לכן נראה להגיה מותר למעבד דינא לנפשיה, ור"ל אפי׳ בהכאה, והשתא אתי שפיר דקמ"ל דמותר למעבד דינא לנפשיה

בהכחה. אלח של"ע מ"ש הרמ"א אס"כ י"א דלא מיקרי עביד דינא כו' כגון שמכהו כו',

משמע דלפני זה מחפיסה בעלמא איירי. ול"ל דאוחו י"א אמ"ש המחבר בריש הסי' קאי,

דכתב דוקא כשיוכל לברר כו', דמשמע כשאינו יכול לברר אפי׳ תפיסה בעלמא אסור, ע"ו

שיש לו שכר אללו וכמ"ש לקמן סימן נ"ז סעיף י"ד.

פתחי תשוכה

ביאור הגר"א

בימן ד סעיף א' א. אם רואה. שס [עיין באה"ג אות א'] כן כג כו':

ב. יכול להכותו. עס וב"ק כ"ז ע"בן: ג. ואם האחר. עס כ"ח ח":

משמע במועד קטן י"ז א' דדוקא ח"ת הא לאו הכי לא: ו. מכל מקום אין

רשות. כ"מ קי"ג א': ז. אבל אם חייב לו. שם (כ"מ) קט"ו א':

ברוך [מרוטנבורג] בסופו [תקנות רבנו תם] כו' [גם בתשובת מהר"ם מינץ סי' ק"כ ע"ש]. ובעו"ה פשתה נגע צרעת ממארת הזה בזמנינו כו', וחובה על רבני הזמן לעשות גדר בזה כו', ע"ש. ועיין בתשובת חתם סופר חחו"מ מסי' י"ח עד סי׳ כ״ב איך הוא ז״ל עמד בפרץ בכל כח ועוז נגד הפורצים גדר עולם בענין זה, והזכיר שם גם דברי הגמ׳ במס׳ ברכות נ״ה ע״א אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הצבור אא״כ נמלכין בצבור שנא׳ כו׳, גם דברי המרדכי פרק החובל וסימו ק״ון הביאו הב״י באו״ח סי׳ נ״ג על השליח צבור שנעשה ע"פ השר כו', ושם בס"ס י"ח כתב, ולדינא נ"ל דכל מ"ש בגמ' ופוסקים ותקנת ר״ת וסייעתו, הכל הוא בימים קדמונים שהיה רק לענין לדון בכפיה ולהיות מושל העיר ואינו נוטל פרס מהקהל, ולא היה השר כופה רק פלוני ימשול, וזהו מדינא דמלכותא, רק שאינו מדרך המוסר שהרב יקבל ממשלתו

בלי רצון הצבור, אך לכוף הצבור ליתן לו פרס והספקתו והכנסתו, זה אינו מדינא דמלכותא, כי אילו יכוף שר לשכור לו דוקא פועל זה למלאכתו ולא פועל אחר, זה אינו מחק המלך, וא״כ כל פרוטה שנוטל הרב מהכנסות הרבנות ע״פ כפיית השר גזל הוא בידו, ע״ש עוד:

סימן ד סעיף א׳ א. למשכנו בחובו. כתב בספר שער משפט וַסק״אן ונראה דאם כופר לו חובו, רשות בידו למשכנו שלא בעדים כדי שיהיה נאמן במיגו דלא תפסתי, דהא דאסור למשכנו בעצמו היינו היכא שיכול למשכנו ע"פ ב"ד, אבל בכה"ג דלא יוכל לגבות ממנו ע"י ב"ד יכול לתפסו בעצמו,

הידושי רעק"א

סימן ד סעיף אי יכול להכותו. נייב, דוקא היכי דעי"ז מציל עצמו, אבל לקרופו ממור ולמרפו דאין מועלה לענין ההצלה אינו רשאי. הראניה מ"ב סרי ע"ז הוכא בכנה"ג: סמ"ע אות גי. וכן היא בברייתא וכוי, וא״כ לא היה צריך מור״מ להסיק ולכתוב זה כאן בשם י״א [וכוי] לכן גראה להגיה. והט״ז כתב דדעת היש אומרים נתכל דהברייתא מיירי דוקא בכשות ב״ד אכל למעביד דינא לנפשא

סימן ד

כיצד אדם עושה דין לעצמו

וכו מעיף אהד

א מיכול אדם לעשות דין לעצמו אאם רואה שלו ביד אחר שגזלו יכול לקחתו מידו ואם האחר עומד כנגדו יכול להכותו עד שיניחנו אס לא יוכל להציל בענין אחר) יאפילו הוא דבר אוח לא יוכל להציל בענין שאין בו הפסד ^כאם ימתין עד שיעמידנו בדין בדין בדין בוטל בדין ששלו הוא נוטל בדין

מכל מקום אין לו רשות למשכנו יבחובו. הגה ^{שרי}מטעם שיתבאר לקמן סימן ל"ז סעיף ו', וי"א ^{בו}דותא בחובו ממש אבל אם ^{ד*}חייב לו בלא

ציונים ומקורות סימן ד א) עור ס״א. נ) רינ״ש ס״ס של״ו. ד״מ א׳.

הן יוכל לעשות בכל ענין ויורד בו׳. משמע דאפילו אין לו עדים שהוא

שלו ובא לתופסו מידו לפני עדים אפ"ה שרי, [דדוחה לומר דמ"ש בכל ענין

לא קאי אלא אאע"ג דאינו יכול לברר, ומיירי דחפסו בלא עדים, דוהו פשיטא

דהא יש לו מיגון, וכבר כתבתי לעיל בסימן זה דמלשון הטור מוכח דבכה"ג

שפתי כהז

מאירת עינים

אין לו לעשות דין לעלמו. גם בד"מ כתב

בשם מהרי"ק [שורש קס"א] ז"ל, יכול

לעשות במקום דמהני תפיסתו, עכ"ל

וקש"כן. דלשון זה משמע דהיינו דוקא

כשתפס שלא בעדים דאז מהני דוקא

וכמ"ש שם. ונראה ליישב זה אתר

שנדקדק בשינוי לשון שכתב מור"ם כאן

בשו"ע ממ"ש בוה בד"מ, כי שם כחב

ו' מיהו אם עבר ועשה ע"י גויים כו'. ע"ן מש"ש פ"ג דנ"ק סימן ו' וקש"כן: ח אם לא היה יכול להציל שלו בע"א. והגה. ואם היה יכול להניל והלך לפני ערכאות של גויים ולקח את שלו והעליל עליו, לריך לשלם הזיקו כדין מוסר. מהרש"ל וביש"ש ב"קן פ"ג סי׳ ו"ן. עיין בתשובת רשד"ס (חו"מן סי׳

> ועושה עלמן כדיין, ע"ש במהרי"ק (שורש קס"א המובא בציונים אות ז׳, קש"כן: ח) אכלתפיסהבעלמאשהואתפסו למשכון כוי. עיין מש"ש פ"ג דנ"ק סיי ה׳ שהאריך לחלוק על מהרי"ק ע"ו וְקש״כ], ועיין בסמ״ע ס״ק ד׳, ועיין *בכת"י השיד: בספרי תקפו כהן [סי׳ קי״ד־קי״ו] תוה עיין נחשונה מנס עדיה (קש״כ), וכדברי הסת"ע תשמע תפירוש סימן כייה נושם את הייה ומייש אבלן: מ) והוא מבני (משיכון הב"ל (בייה ומייש אבלן: מ) והוא מבני סימן כייו. העיר. נכלה דכ"כ מעום דמהרי"ק עורע

קמ"ה [קש"כ]: ז כגון שמכהו כו".

שעשה עשוי. י"א "דלא מקרי עביד דינא לנפשיה **ם: מיין אלא כשמזיק לחבירו "כגון שמכהו ולכן לא יוכל לעשות אלא אם כן יוכל לברר שהוא שלו ""אבל חפיסה בעלמא שהוא חפסו למשכון דייוכל לעשות בכל ענין ויורד אחר כך עמו לדין וכל זה מיירי ביחיד נגד יחיד אבל חיחיד נגד רבים הומוחוא מבני העיר עבדי דינא לנפשייהו אם

ציונים ומקורות ג) מרדכי פרק המניח סימן ל'. ד"מ שם. ד) נמוקי יוסף שם ב"ק י"ב ע"ב מדפי הרי"ף. ד"מ שם. ה) חרומה הדשן סימן ש"ד. ד"מ שם. ו) הגהות אשרי פרק המניח סימן ג', ועיין מהרי"ק שורש קס"א. ד"מ שם. ו) מהרי"ק שם. ד"מ שם. מ) הרא"ש במשובה כללו' סימן

🕬 לא יפרענו או יפעון אין לו, בזה יכול למשכנו אף בעדים, דהא אינו ודאי שהנחפס יכפור החוב, ונמלא זה החופס זריו ונשכר, ומש״ה סיים וכסב ויורד עמו אמ״כ לדין, ור"ל אם יודה הרי טוב ויהיה המשכון פידו עד שישלם לו, ואם יכפור יחזירנו לו, וק"ל: הן והוא מבני העיר. נראה דר"כ משום

הלואה או שאין לריך למשכנו כי הוא כבר אצלו בפקדון

או מלאו ביד אחר מותר לתפסו. י'וי"א דלא אמרינו

עביד אינש דינא לנפשיה רק בחפץ המבורר לו שהוא

שלו כגוו שגזלו או כוצה לגזלו יאו כוצה להזיהו יכול

להציל שלו אבל אם כבר נתחייב לו מכח גזילה או ממקום

אחר לא. ודוקא ההוא בעלמו יכול למעבד דינא לנפשיה

אבל אסור לעשות ע"י גויים המיהו יאם עבר ועשה

ע"י גויים "אם לא היה יכול להציל שלו בענין אחר מה

שמטעם עביד אינש דינא לנפשיה יכול לעכב את שלו אע״פ שיכול להציל בב"ד כו'. וי"א בתרא שהוא המרדכי [ב"ק פ"ג סימן ל'] ס"ל במידי דאינו חוב צריך רשות ב"ד, דהא מביא ראיה מפ"ק דברכות [ה' ע"ב] רב הונא היה נענש על שעיכב זמורות של האריס בידו שהיה עושה דין

ח. או שאין צריך. שם [ב"מ] קי"ג ל' דוקל לניתו לו לנתחו: ט. וי"א דלא אמרינן כו׳ שגזלו. כ"ק שס (כ"ז ע"ב) כן נג: י. או רוצה לגזלו. שס (ב"ק) גרגוחה: יא. או רוצה להזיקו. שם [ב״ק] כ״ת ה' שור שעלה כו' וקלותה כו': יב. אבל אם כבר נתחייב. נרכות ה' כ': יג. (ליקוט) ודוקא הוא כו'. עיין סימן כ"ו ס"ל ... [סכל על דסכדין רמי"ג] (ע"כ): יד. מיהו אם עבר ועשה כו'. ב"ק קי"ו א' לפי פירוש המרדכי [שם סימן קצ"ג] דמ"ש כל כמיניה דוקא, משום של"י לברר כנ"ל: טו. י"א דלא מיקרי עביד. שם [ב"ק] כ"ו כ' לפי פירוש דוקא אפדנא: (ליקוט) י"א דלא מיקרי בו׳ דתפיסה לא מיקרי דינא אלא תפיסה שם (ע"כ): (ליקוט) י"א דלא מיקרי עביד כו". ממ"ש נפ"ט דב"מ (קט"ו ע"א) אבל אתה נכנס לפיתו של ערב לשכר כתף כו', וכבר כתב וי"א

וכמבואר לקמן סי׳ צ״ז סט״ו לענין שליח ב״ד ליכנס לביתו למשכנו, וראיה גדולה לזה מסי׳ ס״א ס״ו כאם לא מצא דיין שרוצה לדונו כו׳, ע״ש עוד. אולם בס׳ קצוה״ח בסי׳ זה ובסי׳ צ״ז [סק״ב] חוכך לאסור, ומסיים שם דאפי׳ לדעת המתירין ליכנס לביתו היכא דלא אפשר לאשתלומי מיניה באנפי אחריני כמבואר בטור שם, היינו דוקא לב״ד שיהיה כוונת ב״ד לשמים והן רשאין ולא אתה, ומשום הפסד ממון לא שרי לעבור על ד״ת, והמקום ימלא חסרון כיס במקום מצוה, ע"ש: ב. כבר אצלו בפקדון. עיין בקצוה"ח (כאן) שכתב דמדברי הזוהר פ' במדבר (ק"כ ע"ב) מבואר דאפי'

בפקדון איסור גמור לעכבו, ומסיים ולכן כעל נפש ירחיק מזה ע"ש. ועיין בספר ברכי יוסף [אות הין שכתב דהרמ"ע מפאנו בהגה כ"י מספר הזוהר מחלק בזה כין אם קדם הפקדון ואח״כ הלוהו ובין אם קדם החוב לפקדון, ראם קדם הפקדון לחוב מותר לעכבו, ע״ש: ג. כגון שגזלו כו׳. עיין כתשובת חות יאיר סי׳ קס״ה שכתב על גדון דידיה, דע״כ לא אמרינן עביד אינש דינא לנפשיה, אלא כשבא חבירו להזיקו בכוונה ורצון, יכול לעמוד מנגד להציל ממונו כו׳, משא״כ כשבהמת חבירו מזקת אותו בלי ידיעת ובלי רצון חבירו כו׳, עיין שם בארוכה, ועיין מש״כ לקמן סי׳ שצ״ז ס״ב [קק״א]: ד. מה שעשה עשוי. בגליון שו"ע דהגר"ע איגר זצ"ל נכתב בצדו, בתקפו כהן סי" קי"ד כתב דמ"מ לענין תפיסה בספיקא י"ל דלא מהני בתפס ע"י גוי, עכ"ל: ה. יכול לעשות בכל ענין. עיין בה"ט וסק"דן. ועיין בתשובת שבו"י ח"א סיי קס"ו שהביא דכן דעת הב"ח והש"ך בספרו תקפו כהן סיי קט"ו דאפי לכתחילה יוכל לתפוס כל שיש לו מיגו, אם הדבר ברור לו שהוא שלו, ודלא כדעת מהרש"ל פ"ג דב"ק סי" (ד') [ה"] דאסור לכתחילה. והוא ז"ל כתב על זה דבתופס ת"ח נ"ל דמותר לכו"ע לתפוס את שלו אפי' לכתחילה במקום דאית ליה מיגו, וכדאיתא במו"ק דף י"ז ע"א אמר רב יוסף צורבא מרבון עביד דינא לנפשיה במילתא דפסיקא ליה כו׳, ואפשר דאף בזה״ז יש דין ת״ח לענין זה, כיון דבלא״ה דעת רוב האחרונים דבכל ענין יכול לתפוס לכתחילה, וגם מדקאמר צורבא מרבנן דהוא רק בחור חריף, יש לת״ח עכ״פ בזה הזמן דין זה וכמ״ש לקמן ס״ קמ״ד (יובא לקמן ס״ ט״ו ועמ״ש שם ס״ק א׳), עכ״ד. ועיין בתומים סוף סק״ב מענין זה, ועיין מש״כ לקמן סי׳ רס״ב סכ״א ס״ק ב׳, ועיין בקצוה״ח שהזכיר ג״כ דברי הש״ך בספרו תקפו כהן הנ״ל מה שהשיג על מהרש״ל, וכתב עליו, ונראה פשוט דהיינו דוקא היכא דליכא לאו דלא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו, כגון כשכירות וערבות וכיוצא, אבל בהלואה דאיכא איסור למשכנו אסור לו לתפוס, ואפיי בשוק אסור כר׳, ע"ש. וכבר כתבתי בזה לעיל ס"ק א׳: ו. והוא מבני העיר. עיין באר היטב (סקיה) עד אבל לענין שהקהל

חידושי רעק"א

לא כל שאין חפץ שלו ממש. שם הגה. מה שעשה עשוי. נ"ב, כמקפו כהן סיי קי"ד כמב דמ"מ לפנין מפיסה בספיקא י"ל דלא מהני בחפס ע"י גוי. שם הגה. אא"ב יובל לברר. נ"ב, ואם אינו המטרר לנו דוקא, ט"ו: בש"ך אות ה'. עיין ביש"ש פ"ג סי' ו'. נ"כ, עיין חשונת של"ה הנדפק יכול לברר שהוא שלו אף שאין עדים שהכהו לא פטרינן ליה במיגו דלא הורשה להכוח אלא כחפן

נתשוכת אכן השוחה סף ס"ב: שם בש"ך אות טי. עיינתי במהרי"ה. נ"ב. עיין תשוכת (משאת הנימין) (משאת חשה) ס" ע' כאורך:

ז"ל, אבל לחפוס ממנו הדבר שגזל ממנו יכול לעשות במקום דמהני תפיסתו, וכאן כתב אבל תפיסה שתפסו למשכון

כו', ולא הזכיר דבר שגזל*. ונראה החיים דה"ט משום דכשבא לחופסו הדבר משה"א שאומר שגזלו ממנו. ובודאי הוא כופר. או אינו יכול לתופסו אלא בלא עדים דאו דוקה מהני וכמ"ש, משח"כ כשבה

לחופסו במשכון שטוען עליו שחייב לו מענין אחר כך וכך, וירא שמא ילך מכאן

לעצמו, וא״כ פי׳ הכרייתא לעצמו, וא״כ פי׳ הכרייתא דלעיל אבל אתה נכנס לביתו של ערב היינו ברשות ב״ד. ובחד דרגא לחוד עדיף דבר שאינו חוב מדבר שהוא חוב. והסמ"ע וסק"גן דחק עצמו בחנם להגיה, ולא עיין יפה במקור הדברים בכאן: ותו (שם) כהג״ה. רק

דלא אמרינן כו׳ אבל אם כבר נתחייב כו׳, ודוחק לומר דשם [ב״מ] מיירי לרצונו, ול״ל הא דברכות וה׳ ע"בן מפני שלא היה יורד לדין עמו וז"ש ויורד עמו כו' (ע"כ): טז. וכ"ז מיירי כו' אבל יחיד. מועד קטן י"ז א', ורמים דין ת"ח להם וכמ"ם למטה [סקי"ט] קידרא כו' [ב"ב כ"ד ע"ב] ומי יעיד להם שכולם נוגעים [*... חגל על מ"ב"יו דאבדין רמי"ג]: (ליקוט) וכ"ז מיירי כו'. כמ"ש נפ"ב דמועד קטן [שם] בלורבא מרבנן כו' במילחא כו' ר"ל אף שאין יכול לברר כי א"א לו לברר שהוא טרוד בגירסתו, וה"ה לבני העיר כמש"ו ןכמו שכתב וביארן כי אינס כו' (ע"כ): (ליקוט) אבל יחיד נגד רבים כו'. כמ"ש נכ"ב ק' א' שנררו כו' מאן דמתני כו', ועיין רשב"ס שם בד"ה כשאבדה כו' אבל רבים כו' (ע"כ): יו. (ליקוט) והוא

מבני העיר. דוקא לענין זה לריך מבני העיר אבל לענין מוחזקין וליתן משכון א"ל,

כתב די"א דמפיקה גרידא מותר בכל ענין, עכ"ל הקמ"ע [סק"ג]: ג. להציל. ואם היה יכול להציל והלך לפני ערכאות של גרים ולקח את שלו והעליל עליו, לריך לשלם הדקו כדין מסור. מהרש"ל פ"ג סי ו', עיין בתשובת רשד"ם סי קמ"ה. ש"ך [סק"ה]:

ר. עבין. כחב הסמ"ע [סק"ד] דיש חילוק בין אם כא לתופסו גוף הדבר שגזל ממנו, דאו מסחמת הלה כופר ואינו יכול לחופסו רק שלא בעדים דאז דוקא מהני, משא"כ כשטוען שחייב לי ממקום אחר וירא שמא ילך מכאן או יטעון אין לו, בזה יכול למשכנו אפילו בעדים, דהא אינו ודאי שהנחבע יכפור המוב, ונמלא זה המופס זריו ונשכר, עכ"ל: ה. העיר. ולאו

שפתי כהן ים

דמהרי"ק שורש א' כתב דאין רבים נקראים מוחזקים נגד היחיד רק כשהיחיד א' כתב דאין רבים נקראים מוחזקים נגד היחיד רק כשהיחיד הוא מבני

דעת הר"ב בהג"ה ודלא כסמ"ע, ע"ש תומים סק"ד ולוק*: י) הקהל נקראים מוחזקים. משהיא סקיד וגם לענין זה דיכולין לומר קים לנו כהאי מ"ד במקום שיש פלוגתא, כ"כ בח"ה, עכ"ל סמ"ע [סק"ר]. היינו דוקא בעניני בבחייני שי מסים אבל בשאר מילי לא משיב מוחוקים משומה ריש לענין קים לי, וכן הוא במרומם הדשן ^{נששיבן.} שם פימן שמ"ח ח"ל, וסבר מהר"מ דלא מכשריט להו להעיד לרצים משום דפלוגתא דרבוותא היא, אלמא לא משיבי

הוא מבני טירן, [ובני טירן לאו דוקא אלא חחת מושל אחד שנוחנין לו מק, ער"ל קמ"ע והק"ה). עיינחי במהרי"ק שם ומשמע דדוקא לענין עבדי ע"ש] ועיין ד"מ שהביאו, אגל מסיק וכתג שם ע"ו ז"ל, ובשורש ב' כתג דינא לנפשייהו פסק בשורש א' דדוקא מבני העיר, ולענין שהקהל נקראים בהיפך זה, דאפילו נגד יחיד שאינו מבני עירן נקראים מוסזקים, ע"ש וְקשײבן, מוסזקים פסק בשורש ב' אפילו שלא כנגד בני עירן וְקשײבן, ונראה שזהו

[דים לדתוק ולישב דלא תיקשי דבריו אהדדין. *ונראה דמשום הכי לא כתב מור"ם בהגהת שו"ע כאן דאם אינו מבני עירן דלא מחשב מוחוקים נגדו, משום דמקתפק כזה: ון נקראים מוחזקים. פירוש ואמרינן להיחיד ברר ראיותיך כי המוליא מחבירו עליו הראיה, ואם אין לו ראיה ישבעו קלת מהן ופטורים מטענתו, ואם ירצו נותנין השבועה להיחיד, והברירה בידם כדין המוחזת, וגם לענין זה דיכולין לומר קים לנו כהאי מ"ד במקום שיש

לדין, והא דנקראים מוחזקים לגבי יחיד דווקא יצעניני ימסים אבל לא בשאר דברים יומכל מקום ציונים ומקורות ע) מרדכי פרק לא ימפור סי׳ תקכ"ב ופרק המוכר פירות סי׳

תקס"ט. ד"ת שם. י) תרומה הדשן ו סימן שמ"א. ד"ת שם.

יודעים שהדין עמהם אף על פי שאין יכולים לברר

לפני בית דין כי אינו יכולים להעיד שכולם נוגעין

בדבר 1 (עיין בסימן ז' סעיף י"ב וסימן ל"ז) ואס יש

שחלותים וטענות ביניהם התחהל הנקראים המוחזקים

לגבי היחיד ולריך לתת להם משכון קודם שירדו עמו

פלוגמא, כ"כ בתרומת הדשן וסימן שם"אן. ש"אן של של של של של של אוד שכלל כל דיני מת וענייני יחיד ורבים יחד, וגם עדיפא כוחייהו דהקהל דלריך היחיד לפרוע להן המת מיד או ליתן להם משכון, ואם יברר היחיד ראיימו יחזירו לו מעוחיו או המשכון _{וְשַשְיבוּ. ומ״ש מור״ם ולריך ליתן להם משכון, ר״ל וגם לריך ליתן להם משכון,} וכך כתב בהדיא במרדכי שם [ב"ב ס" תקס"ט] שני הדינים יתד, ובד"מ הביאו. עוד כתב, דכל ספק וטענה שאינה הג"ה. וכחב עוד שם בד"מ בשם מהר"ם ברורה ליחיד לפטור מהמס, חשוב המלך כמוחוק עד שיברר שהוא פטור. ומה שמסיק מורי רמ"א דוקא בענין מירובורק דאין מוחוקין לענין מס אלא קורם* משה־א סקיד מסים, טעמו דכיון דהמס הם גופין ליחנו למלך, הן יד המלך וצריך היחיד לברר זכוחו לפני המלך, אבל בשאר שגחפשרו עם המלך אבל אם כבר נתפשרו לא*. הערות הרמייג דכרים אין נקראים מוחזקים לענין זה שתהיה ידם על העליונה כנ"ל, אכל בנחינת המשכון הם שוים, זזה שכתב ומסיק בשם המרדכי וכתבוד"ל, ומ"מ מחוייבים ותכל מקום וכו': זן ומכל מקום צריך היחיד ליתן להקהל משכון כו'. הטעם כדי שיהא הוא החובע לעשות לו דין, דאטו משום דרבים ניהו יגזלו לדין, שאם לא יתן משכון אזי יכוא הדין לידי המשכה דמי מהקהל ירד עמו לדין, כדאמרינן נעירובין גי ע"אן ליחיד וכר, ועיין בעיר שושן שעירבב הדברים.

סימן ד ו) ממהדורת באה"ג.

בחפץ המבורר כר'. מהרי"ק שורש קס"א ביאר היטב דברי המרדכי האלו, על החפץ שמבורר (לנו) [לו] שהוא שלו, בזה יש לו כח להוציא ואינו דלא אמרו בגמרא דעביד אינש דינא לנפשיה אלא בענין שרוצה לטעון עושה איסור בזה רק שאין לו רשות להכות. ונראה כוונתו דלא יפה כחו

באר הנולה

ביאור הגר"א

ולכן פחם הרב (שם) [כאן], וכ"כ ש"ך [סק"ט] ופשוט הוא בטעמו (ע"כ): יח. הקהל. כ"ב נ"ה א' ועיין חוס' שם [ד"ה א"כ בטלת] וגמ' יכמות מ"ו א': יט. וצריך לתת. כ"ב כ"ד כ": כ. ודוקא. שם [ב"ב כ"ד ע"א] מחי שנח מצור דאמרת כו': כא. ומ"מ צריך לתת כו'. שם [עיין באה"ג אות ז'] קידרא כו':

ה. וכתב 🖘 התרומת הדשן [סימן שמ"א] ואמרינן ליחיד ברר ראיותיך כי המע"ה והברירה בידם או ישבעו קלת מהם ופטורים, או נותנין השבועה ליחיד, וגם יכולין לומר דקי"ל כהאי תנא במקום שיש פלוגתא. סמ"ע [סק"ו]. ו. דכל טענת ספק וראיה שאינה ברורה חשוב המלך כמוחזק עד שיברר שהוא פטור. שם בת"ה סימן שמ"א. 🕶 ודווקא קודם שנתפשרו עם המלך אבל אם כבר נתפשרו לא,

מ"מ מחוייפים לעשוח לו הדין, דאטו משום דרפים נינהו יגזלו את היחיד, ד"מ בשם מהר"מ מירופורק. ז. כדי שלא יבואו לידי המשכות כדאמרינן קדירה דבי שוספי וכו' נ"ב דף כ"ד ע"ב.

באר הימב

דוקא בני עיר אלא חחח מושל אחד שנוחנין לו מס, ע"ש במהרי"ק, אבל בשורש כי כחב להיפך דאפילו נגד יחיד שאינו מבני עירן נקראים מוחזקים, ונראה דמש"ה לא כמב מור"ם בהג"ה דחם חינו מכני עירן דלח מיסשבו מוחזקים נגדו, משום דמסחפק בזה. כ"כ הסמ"ע (סק"ה). אבל הש"ך (סק"ב) כתב, דבמהרי"ק משמע דדוקא לענין עבדי דינא לנפשייהו הוא דבעי שיהיה מבני העיר, אבל לענין שהקהל נקראו מוחזקים הוא אפילו שלא כנגד בני עירן, עכ"ל. [ועיין בחשובת ח"ל סי י"ד ובשו"ח שב יעקב חלק חו״מ סי׳ ג׳]: ו. מסים. הטעם כיון שהמס הם גומם ליחנו למלך הרי הן כיד המלך ולריך היחיד לברר זכותו לפני המלך. סמ"ע וסק"ון:

מסיים, ונראה שזהו דעת הרב בהג"ה ודלא כהסמ"ע, ע"ש. ועיין בספר ברכי יוסף [אות ב׳] שפקפק על הש״ך בזה דדעת הרב לא משמע כן כו׳, ובסוף הביא דמהר"ם פרובינצאל בתשובה כ"י הסכים נמי דאין כח לקהל ולראשיו עם יחיד שאינו מבני קהלה, ע״ש. ועיין בתשובת חכם צבי סי׳ י״ד שכתב בענין מה דנראה לכאורה דדברי מהרי״ק ז״ל בשורש ב׳ סותרים את דבריו שבשורש א׳, כבר הרב הש״ך חילק ביניהם וכתב, דבשורש א' מיירי לענין עבדי דינא לנפשייהו ובשורש ב' מיירי לענין

מוחזקים, רזהו אפי׳ שלא כנגד בני עירן כו׳, ואף לדברי הסוברים דפליגי

פתחי תשוכה

נקראו מוחזקים הוא אפי׳ שלא כנגד בני עירן. וכש״ך [סק״ט]

דברי מהרי״ק דידיה אדידיה, כבר פסקו ז״ל כדבריו שבשורש ב׳ והכי מסתבר כר, ואף לדברי בעל משא מלך וח״ו תאי ד׳ן דס״ל כדבריו שבשורש א׳, היינו לענין שלא יהיו מוחזקים לכל מידי דמסתפקא, אבל לענין שיצטרך ליתן להם משכון כו"ע מודו, וכמ"ש בת"ה נסימן שמ"אן דעיקר טעמא הוא כדי שיהא תקנה לרבים כדי שיהא היחיד התובע והרודף אחר הדין. נמצא דלכו"ע בנ"ד ן המובא קצת לקמן סיי י"ד ס"ב], אף אותם היחידים שעקרו דירתם מכאן ולא נשאר להם בעיר הזאת שום דבר, לא מקרקעי ולא מטלטלי לא בעין ולא באשראי, אפ״ה מחוייבים ליתן להקהל משכון קודם שידדו עמם לדין כר, עכ״ד ע״ש. ועיין בתשובת שב יעקב [חו״מ] סי׳ ג׳ שכתב על נדון דשם ןשיובא לקמן סי׳ ז׳ סי״ב ס״ק כ״ו), ואשר שנית דיבר ראובן שאינו רוצה להשליש המעות קודם שירד לדין כאמרו שהוא יחיד המדיין עם הקהל שאינו מעירם, הנה תחילה צריך לבאר כל הנ״מ שצריך היחיד להשליש המעות או משכון נגד רבים. חדא דרבים יהיו מוחזקין ויחיד יהיה המע"ה. ועוד דרבים יוכלו לטעון קים לן. ועוד שהיחיד יהיה התובע משום דכרכים התובעין יהיה קדרה דבי שותפי [וכמ"ש כל זה בסמ"ע סק"ו וסק"ז], בכן בנ"ד לענין דצריך ליתן משכון גלע"ד הדין עם הקהל, דאף דלדברי הסמ"ע סי" ד' סק"ה (ו)הדבר עומד בספק, ראוי לפסוק כהש"ך שהכריע דדעת רמ"א לענין מוחזקין המה אפי' שלא כנגד בני עירן. אולם מה שנראה מדבריו שהמה מוחזקין לכל דבר הן להיות על היחיד הדין של המע"ה הן לומר קים לן וכיוצא, אינו נראה לע"ד, דמהיכי תיתי לעבור הדין דיחיד שאינו מבני עירן במה דלא שייך הטעם קדרה דבי שותפי וכמבואר להמעיין במהרי״ק שם, דכל ראיותיו הוא רק מטעם דלא יהיה כקדרה דבי שותפי כמו שהוכיח הש"ס ב"ב דף כ"ד ע"ב כו', וא"כ זהו רק לענין דצריך היחיד להשליש המעות או משכון כדי שיהיה היחיד התובע אחר רבים הנתבעים, אבל מהיכ"ת ליטול מן היחיד הזכיות שלו מה שלא תליא בזה, כגון לענין שיהא היחיד המע"ה אם הוא באמת המוחזק ולהוציא ממנו שלא כדין, כי אפשר שאף שאינו יכול לברר כדבריו ע״פ עדים וראיה, עכ״פ יכול להיות שהאמת אתו, וכי מפני זה יפסיד היחיד זכיות שלו כר, ע״ש עוד, וזה מכוון לרברי הרב בעל משא מלך כמו שביאר בתשובת חכם צבי הנ"ל: ז. דוקא בעניני מסים. עיין בה"ט (סק"ו) שכתב הטעם כוי. וכתב בספר שער משפט

חידושי רעק"א

בשו"ע. הקחל נקראים מוחזקים. נ"כ, עיין סשוכת הרא"ש כלל ו" פי" כ"ד דאם יש לסיחיד לפטור עצמו נמיגו הוי מיגו להוציא: בש"ך אות יי. ובתשובת ג' לב דף מ"ה ע"א. נ"כ, ובל "ד, וכמשוטת מהרמ"ש מ"א פי י"א, ונמשונות מהר"ם די שטין פינון ל"מ, משוטות כרם שלמה ס" כ"ב, משוטח פני משה ח"ג ס" ט", ונמשונת רש"ך ח"ב ס" (קמ"ה) ופרון ונמשונת פינו ל"מ, משוטות כרס שלמה ס" ס"ב, משוטח פני משה ח"ג ס" ט", ונמשונת רש"ך ח"ב ס" (קמ"ה) ופרון

ותקל"ל [ס"א]: בן ואם עבר ודן כו".

שם [באו״ח] בטור ובדברי המחבר, וכן

פסקו הטור והמתבר לקמן בסוף סי׳ רל״ה

לענין מקח שנעשה בשבח, ובסי' ר"ח לענין

later spelly

מסים וכוי. כך כתב הטור ג"כ לקמן סימן ל"ז נסעיף כ"ז), ע"ש:

גזירה שמא יכתוב הטענות ופסק דין, וכמ"ש באו"ח סימן (של"ח) ושל"ט ס"דן

חשן משפט ד-ה הלכות דיינים

שפתי כהו

רפים מוחזקים ממש לכל דברים אלא לענייני מסים, עד כאן לשונו קדירא דבי שוחפי לא חמימא ולא קרירא, וק"ל: אן וסותר דבוף בעגיגי ודוק. עיין בחשובת הרשד"ס [חו"מ] סימן שס"א ושס"ד ובחשובת ן' לב ספר ג׳ סימן מ"ז דף מ"ה ע"ח, ועיין בתקובם רבינו ניסים סוף סימן מימן ה בעיף א' אן אסור לדון בשבת כר'. מו"ל (ביצה ל"ז ע"אן חקרוהו נ" ולוק וקש"כן:

> םימן ה סעיף כ' א) אין דנין בע"ש. דוקא לדון אסור, אבל לקבל טענותיהן ולפסוק הדין אתר השכת ויו"ט מותר מלד הדיינים, כ"כ ר"ן ריש כתובות [א' ע"ב מדפי הרי"ף], אלא שאינו יכול לכפות הבעל דין שיבוא. סמ"ע ס"ק ג': ם אין קונסין אותו. שיוכל להחנלל ולומר מפני טרדות שבת שכחחי שהזמינו חותי, עכ"ל סמ"ע וסק"דן:

לריך לתח משכון קודם שירדו לדין עמו', וכל זה כשאין היחיד חלמיד חכם אבל אם "אהוא חלמיד חכם שתורתו אומנתו ויש לו דין בזה מחמת מסים אין לריך לתת להם משכון וגם אינם נקראים מוחזקין נגדו חומותר ישלכוף בעניני מסים ע"י גויים ולהפסידו אם אינם יכולים להוליא ממנו המס בענין אחר.

סימן ה

כאיזה יום דנין וכאיזה זמן ביום

וכו ה' סעיפים

א א⁶אסור לדון בשבת ויום טוב ^{בזי}ואם עבר ודן דינו דין. בית דין לכוא לבית דין אין הזמינו לבעל דין לבוא לבית דין אין בערב שבת ובערב יום טוב צריך לבוא ^הואפילו הזמינו לבוא אחר שבת ויום טוב ולא בא ^{הוב}אין קונסין אותו. ציונים ומקורות יה) מהר"ס מירוטרק. ד"מ שס. יכ) מהרי"ק שורש י"ו. ד"מ שס.

מחמח טרדותן ויחייבו ממון למי שאינו חייב, זהו בכלל הפקר ב"ד, שהמיח דין הפקירו בזה ולא חששו לזה החשש משום חקנת ביטול מלמדין, והוא מתרומת הדשן סימן רכ"ו שכתב שם להחמיר בחלילה דהוא איסור, וכ"ש מליסן גט בע"ש מהאי טעמא דבגט יש דקדוקים יוסר, ע"ש וק"ל וקש"בן: 🖘 ודוקא לדון אסור, אבל לקבל טענוסיהן ולפסוק הדין אחר השבח ויו"ט מותר מלד הדיינים, כ"כ ר"ן ריש כחובות ואי ע"ב מדפי הרייףן, אלא שאינו יכול לכפות הבעל דין על זה שיבוא, ומשום הכי סיים המתבר וכתב ז"ל, ואם הומינו לבעל דין וכו׳, ר״ל לקבל הטענות. אי נמי קמ״ל בזה דאף אם אין דיינים טרודין כגון שיש להם אחרים שיטרחו עבורם, מכל מקום הבעל דין אין צריך לבוא, ועיין פרישה (סעיף גין*: דן אין קונסין אותו. שיוכל להתנלל ולומר מפני טרדות שבת ויום טוב שכתתי שהומינו חותי:

בחלוקה הכ' שיהיה נאמן עליו באמרו שהוא שלו כשתפסו בעדים, אלא כל שאין לו מיגו ודאי מוציאין ממנו, אלא דנתכוין לומר דלא עשה איסור בזה, משא״כ אם לא היה לו טענה על גוף החפץ אלא על איזה חוב מצד אחר, עושה איסור במה דעושה דין לעצמו לתופסו כלא רשות ב״ד, אבל בזה אין עושה איסור, ומ״מ כשבאין לב״ד יקוב הדין ביניהם, ולא מיקרי וה מוחזק כל שהוציאו בפני עדים, וכן משמע כוונת סמ״ע בסעיף קטן ג׳. ומו״ח ז״ל חולק על דברי מהרי״ק הללו, כי הבין ממנו דס״ל דיכול לתפוס באין חפץ מבורר (לנו) [לו] ותפיסתו הוי תפיסה, ובאמת גם מהרי"ק לא נתכוין בזה אלא כמו שזכרתי. ונ"ל דבזה שכתב מהרי"ק שאין לו רשות להכותו, אם עבר והכהו ואין עדים בדבר רק שהוא מודה בדבר, אינו פטור במיגו דלא הכיתי, ה״ה עכשיו שהכהו ואמר שבדין הכהו דלא אמרינן כן, וראיה מדברי רבינו הטור שכתב אבל אם אין יכול לברר שבדין יכול להוציא ממנו לאו כל כמיניה כו׳, וקשה פשיטא. ולפי מ״ש ניחא, דקמל״ן דלא פטרינן ליה אפי׳ באין עדים בדבר ההכאה, דלא שעחמיש הורשה להכות אלא בחפץ המבורר (לנו) [לו] דוקא כנ"ל*: בטור אין סותרין את דינו. לכאורה קשה היאך ס״ד לסתור מה שנעשה בדין. ותו

ביאור הגר"א

כב. וכ"ז כשאין כו'. שם [ב"ב] ח' א' ואי אפשר לומר מוהרקיה בטפסא כו' *מה: כג. ומותר לכוף. גטין פ"ח כ':

כמש"ש. מ"ק

בירושלמי אלא בתוספתא ביצה פ"ד ה"גן. ג. (שלס) מילושלמי וסנהדרין פ"ד הליו וכתובות פ"א הל"אן ולסטיהו הל"ף (י"ג ע"א מדפי הר"ף) והלא"ש

פתחי תשובה

[סק״ג] ונראה דמה״ט נמי אם היחיד חייב ג״כ לאחרים, חוב הקהל בעניני מסים קודם לכל בע״ח, דכיד המלך דמי והוי כגבוי, וכן פסק בתשובת הרדב"ז ח"א סי' צ"ו כו' ע"ש, ועיין מה שכתבתי בפ"ת לאה"ע סימן ק"ב סק"א: ה. וגם אין נקראים מוחזקים נגדו. כתב ברכי יוסף ואות ד׳ן ולענין אי עביד דינא לנפשיה עיין הרשב״ץ ח״ב סי׳ רל״א כו׳, עיין שם בארוכה: סלמן ה סעיף א' א. בשבת ויו"ט. כתב בספר ברכי יוסף [אות א'] יש ליזהר דכ״ר לא ישבו כשבת ויו״ט בבית שדנין בו בחול, שלא יהיו נראין כיושבין בדין, עכ"ל. ועיין בה"ט באו"ח סיי של"ט סק"ג: ב. ואם עבר ודן דינו דין. כתב ברכי יוסף (אות ב׳) ואם צריכים לכתוב פס"ד יכתבו

מקת שנעשה באיסור, גם ביו"ד בס"ס קע"ה, ע"ש: סעיף ב' בן אין דנין בע"ש כוי. כזה נמי איסור יש בדבר לדיינים לדון אף אם נתפיים הצע"ד לעמוד בפניהם לדון, מפני שלריכים להיות מחונים כדין ובעיו"ט ובערב שבח הם טרודיו, וולא כעיר שושו וסעיף ב׳ן שכתב הטעם מפני שהעם הן טרודין ואין להזמינן, ע"ש] [קש"כ], וו"ש מור"ס שבדבר איסור אין להקל, שמא יטעו באיסור מחמת טרדתן, ש"מ דבטרדת הדיינים איירי ולא בכפיות תובע לתוד. וו"ש נמי דבדבר ממון יש להקל משום דהפקר ב"ד הפקר, ר"ל אף שיטעו בדין

דאפי׳ לכתחילה יכול למיעבד הכי ולמה לשון דיעבד. וגראה דנתכוון בזה לההיא מילתא דוכר רבינו בסי׳ ק״ח וְסעיף כ״הן וו״ל, אע״פ שלכתחילה דנין ליורשי המלוה שלא ליפרע מיורשי הלוה שמת בחיי המלוה, אם עבר הדיין וכו׳ אין מוציאין מידם, עכ״ל. וז״ש כאן דאפילו , הבעל דין עצמו שעשה כהלכה, דהיינו הלכה ואין מורין כן כמ״ש, דסד"א רוקא בדיין שיפה כחו הוא דלא מהדרינן עובדא אבל לא בבעל דין גופיה, קמשמע לן דאפילו הכי דין שלו שעשה בעצמו אין סותרין אותו כמו דאם נעשה לפני דיין. ושוב ראיתי בספר התרומות דף כ"ו [שער י״ר ח״ב אות ז׳] דכתב שם כן להדיא בההיא דין דסימן ק״ח

סימן ה בשו"ע סעיף א' אין דנין בשבת. כתב [השור] אבן העזר סימן ס״ד דמי שיש לו עסק מקבץ שלשה ומסדר טענותיו לפניהם וזה יכול לעשות אפילו בשבת: ותו שם [סעיף ב']. ואם הזמינו לבעל דין כו'. נראה דקא משמע לן דאין צריכין כאן לחוש לכבוד הב״ד ולהגיד התנצלות בפניהם כדרך שכתב רמ"א סי׳ י"א וסעיף א'ן:

שזכרנו, וז״ל, וק״ל דעביד דינא לנפשיה וכו', עכ״ל. ושמחתי שבדרך

אמת נחני ה':

באר הגולה

סימן ה א. משנה פילה דף ל"ו ע"ב וכדמפרש שם בגמ' דף ל"ו ע"א גזירה שמא יכחוב. ב ירושלמי הכיאו הרי"ף וב' ע"ב חדפי הרי״ף) והכלל״ם שם ציון פ׳ דלא נמצא הרי״ף) והכלל״ם שם ציון פ׳ דלא נמצא

נפ"ד דסנהדרין נסימו טין. ד. מימרא דרב יהודה וכו' ב"ק דף קי"ג ע"א. ה. שם נבב"קן.

באר הימב

סימן ה סעיף א׳ א. בשבת. גדרה שמא יכחוב הטענות ופס"ד כמ"ש באו"ח סי׳ של"ט ותקכ"ד [סמ"ע סק"ח], ועיין לקמן ס"ס רל"ה וסי׳ ר"ח ומו"ד ס"ם קע"ה, ע"ש: סעיף ב׳ ב. בע"ש. אפילו אם נחרנו הנע"ד, מ"מ יש איסור מנד הדיינים, מפני שלריכין להיות מחונים בדין ובע"ש ובעיו"ט הם טרודין. ודוקא לדון אסור, אבל לקבל טענוחיהן ולפסוק הדין אחר שבם ויו"ט מוחר מלד הדיינים, אלא דגם לוה אין יכולים לכפוח הבע"ד לבוא. אי נמי אף אם אין הדיינים טרודים כגון שיש להם אחרים שיטרתו עבורם, מ"מ הבע"ד א"ל לצוא, עכ"ל הסמ"ע [סק"ג]: ג. אין קונסין. שיוכל להתנלל ולומר מפני טרדת שכת ויו"ט שכחתי שהומינו חוחי. כמ"ע [סק"ר]:

חשן משפט תכיתכא הלכות חובל בחבירו

סעיף מ"ב מן אדא שמינית כו'. ז"ל הטור והרמב"ס והמובאים שיתן י"ב סלעים ותחלה כסף, כי לא כא אלא ללמדינו כמה כסף יהיה בו. בציונים אות ניחן, סלע מדינה יש בו תלי דינר כסף [שהוא שמינים שבסלע - והרמב"ם שכחבו בסוף פייג דחובל, מ"מ רמזו במה שהחחיל שם וכחב זייל, לורי שיש בו ד' דינרי כסף] וג' דינרים ומחלה נחושת, לפיכך מי שנחחייב - כל אלו הסלעים הן מכסף ארץ ישראל באוחו זמן שהיה בכל סלע (כו') חלי ק' סלעים משלם י"ב סלעים ומחלה כסף נקי, עכ"ל. ובפרישה כחבחי דינר כסף כו', הרי לשונו משמע שבא ללמדינו כמה היה הסלע באוחו זמן

> דאינו ר"ל דילא בשילום י"ב סלעים וחלי כסף נקי לחוד, שהרי כיון דחייבוהו לשלם בסלעים שבכל סלע יש ש ז' חלקים נחושת והחלק השמיני של כסף, נהי דנסחלק ממנו בזה ידי שילום הכסף שבו, עדיין לא נסחלק ממנו תשלומין הנחושת שבו, ול"ל דמ"ש דתשלם י"ב סלעים ומחלה כו', (ל"ל) ור"לן כשיבות לשלם לו בסלעים דמדינה יראה שלא יהא בהן פחוח מי"ב סלעים ומתלה כסף והמוחר יהיה נחושת, ומשום דהמקומות והזמנים משתנים שפוחחין בסלע מדינה הכסף ומוסיפין במקומו נחושת, משו"ה כתב שיעור הכסף שלא יפחות מזה, ומשו"ה נמי נראה דסתם המתבר ולא כתב

ונראה לי דהוא הדין באלו דברים הנזכרים'.

מב מססף מדינה שאין מכ מכסף מדינה שאין בו כסף סואלא שמינית שהם ג' מעין שכל מעה משקל ט"ז שעורות כסף צרוף "שהיא עוטמני אחד.

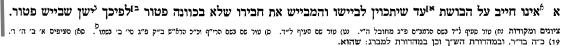
מג שייבמה דברים אמורים במכובד אבל אדם שהוא מבוזה ואינו מקפיד בכל אלו הדברים וכיוצא בהם אינו נוטל אלא כפי מה שיראו הדיינים שראוי ליטול. הגה סיש אומרים שאלו הדברים אינן רק משום בושת ולער אבל ריפוי ושבת הכל לפי הענין.

מר כיצד מגבין האידנא חבלות וקנסות אלו נתבאר בסימן א' לה'.

סימן תכא

המכייש חבירו שלא ככוונה וחחוכל כחבירו שלא ככוונה

וכו י"ר סעיפים

ערך לחם

סעיף מ"ד בסופו. באונאות וביושים אם צריך כ' עדים, עיין מהרי"ק שרש צ"ג.

באר הנולה

נ. וננימוקי מהכ"מ (מירזבורק ד"ה דין מאן וד"ה דין המספר וד"ה דין מי שקורא) כתב שם על איזה דברים חייב עליהם חלקוח, ועל פי מ"ש הרמ"א לא העתקתי אותם. סעיף מ"ב ס. אינעיא נגמ' שם [ב"ק] דף נ' ע"ב ונפשטה, ומימרא דרב יהודה אמר רב כל כסף שאמור בתורה כסף צורי ושל לבריהם כסף מדינה, בפ"ד דף ל"ו ע"ב, וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ג [מחובר] דין י׳, כל אלו הסלעים הם מכסף ארץ ישראל באוחו הזמן שהיה בכל סלע חלי דינר כסף וג' דינרים ומחלה נחושת וכו'. סעיף מ"ג ע. שם [ברמב"ם פ"ג מחובד] דין י"ל. כמב הרב המגיד, חילוק זה מכל האמורין מתקע חמירו [לעיל טעיף מ"א] על כאן מפורש במשנה שם [ב"ק צ' ע"ב] כחנה קמה דר' עקיבה [מפורש בגמ' דף נ"ה ע"ה], הבל הג' הרחשונים ולטן ווכון להשוותן הינס מפורשים אם הם במכובד דוקא, ודעת רבינו להשוותן ונכון הוא [וכ"כ התוס' בשם ר"י שם סוף דף כ"ו [ד"ה הרי]]. פ. וכ"כ הכל המגיד שם דין ח' בשם קלת המפרשים, וכן פירש רש"י ז"ל שם [כ"ז ע"ב ד״ה שלש עשרה]. כתב הב"י (סעיף ל״ד), אכל בנוסחת הרי"ף שבידינו (שם י״ב ע"ב מדפי הרי"ףן איתא שהסכים הרי"ף לדעת רבנן אחריני דהאי דתי הכל הוא, הרי בהדיא שהסכים לדעת הרמב"ם, והכי נקטינן, וכ"ש דאוקומי ממונא הוא, ע"כ [וה"נ איחא בספרים שלפנינו]. וכחב עוד הב"י 🖙 דאם הכהו בחוזק באותן מיני הכאות עד שהיה בהן כדי לעשות נזק גדול ביותר, משמע לי דמודה הרמב"ם דמשלם ריפוי ושבת.

מימן תכא סעיף א' א. משנה נפ"ח דנ"ק דף פ"ו (ע"ב, וגמ' שם) ע"א. ב משנה שם ע"ב.

פתחי תשובה

שיכרא שפיר דמי כמהרש"ל, אמגם בפוגע בכבוד אבותיו, לא יאכל שיתפוץ לביישו. עיין ש"ף סימן מ"י סק"ג. שס. שלא בכוונה. עיין גליון לעיל סימן הלה וחדי בבזיון אבותיו, אלא כי היכי דלהוי כפרה להמבייש יחלק הממון לצדקה בעבור נשמת שוכני עפר ז"ל, ומ"מ טובת הנאה

להבן שהוא גואל הדם שלהם, ומזה מיירי להדיא במהרי"ו שם, עכ"ד, ע"ש עוד. ועיין בספר עצמות יוסף בקדושין שם [ד"ה תנא] שהביא תשובת ר"י ן' מיגש ז"ל (סיי צ"ד) דאם קראו ממזר בן ממזר חייב שתים, אבל אם אמר לו אביך ואתה ממזרים אינו חייב כי אם מלקות אחת, והטעם, כי הדבר ידוע שמי שהוא ממזר בנו וזרעו עד סוף כל הדורות ממזרים, והואיל והקדים וקרא לאביו ממזר הנה נתחייב שיהיה הוא וזרעו ממזרים, אבל אם הקדים לקרוא לבן ממזר שאפשר שיהיה האב כשר, וזה צירף עוד האב לו באמרו שהוא בן ממזר נתחייב ב׳ מלקות, עיין שם:

ביאור הגר"א

2

מאירת עינים

דחכמי המשנה שקבעו שיעורים הללו,

ומאותו שיעור נלמד לכל זמן חמן

ומקום ומקום לפי מה שהוא המטבע

שם שלא יפחוח הכסף ממנו וכנ"ל,

ועיין מה שכחבחי בפרישה עוד מזה:

סימן תכא סעיף א' אן עד

שיתכוין לביישו כו'. לכל נתכאר

זה בסימן ח"ך סעיף ל"ו דין ישן

שמיש פטור, ודהוא מדכחיב [דברים

כ״ה י״א] והחזיקה במבושיו, דמיניה

למדין דין בושת ובעינן דומה לו

שמתכוין לכך: בן לפיכך ישן

שבייש פמור. כ"ל ג"ל נטול [סעיף

כונה, ובפרישה כחבחי דה"ק, ומה"ט

חנינת [ב"ק פ"ו ע"ב] ישן שבייש פטור:

והוא פשיטא ממ"ש כבר דבעינן

סעיף מ"ב ס. כל אלו כו'. וב"קן ל"ו נ': סא. (ליקוט) שאין בו כסף כר׳. כמ"ש בריש פ"ד ושםן שסלע הוא פלגא דווא (ע"כ): סב. (ליקוט) שכל מעה כו'. כמ"ש הרי"ף ורא"ש בריש קדושין ויינ א', רי"ף ו' ע"א מדפי הרי"ף, ורא"ש סיי י"זן ע"ם, ועיין יו"ד רים סימן רל"ד [סעיף ר'] וסימן (ש"ד) [ש"ה, סעיף א'] (ע"כ): סעיף מ"ג סג. במה דברים אמורים כו'. עיין תוס' [ב"ק] כ"ז כ' ד"ה הרי כו': (ליקוט) במה דברים אמורים כו'. אף נג' הראשונים, דבירושלמי נשם פ״ח ה״ון והביאו הרח"ם שם [פ"ח סיי ט"ו] תני עלה דמתני' [שם צי ע"א-ע"ב] תני רב לבעיטה כו', ומשמע דאמכובד דומיא דמחני', ואף שחולק עם הגמ' שלנו בשיעור ואינו משער באלבעות הרגלים, וביד משער בגודל (ג') *כ פרקי(ס) ע"פ כת"י ראש הגודל שהוא שוה עם פרקים השניים של האלבעות (ע"כ): סד. יש אומרים שאלו כו'. והגירסל שלנו היל נרי"ף [שם י"ב ע"ב מדפי הרי"ף] להיפך שהסכים לדברי החולקים וכדעת הרמב"ם בסעיף מ"א, והביא ראיה ממה שלא חייבוהו לחנן שם ל"ז א' אלא פלגא דוווא, ואינו מוכרח, דבקחמא אין בהכחה כזה ריפוי ועבת, והרח"ע נשם פ"ג סיי בין הכרים בעם הרי"ף משם להיפך *כגירסא ברי"ף להיפך, וג"כ אינו מוכרח: (ליקוט) יש חיקן ע"פ אמרים כו׳. וכ"כ רש"י שם ל"ו כי ד"ה נותן לו כו׳** (ע"כ): (ליקוט) הבודפני אומרים כו׳. וכ"כ ליש"י שם ל"ו כי ד"ה נותן לו יש אומרים כו'. עיין רש"י [שם] פ"ד כ' ד"ה ד' מאה כו' (ע"כ): **עיין הערות (ליקוט) יש אומרים כו'. גמ' שם ל"ב א', ועיין רש"י שם ד"ה כל הרחייג :(ע"כ) אלו כו׳

סימן תכא סעיף א' א. אינו כו' לפיכך כו'. מחני' [ב"ק] פ"ו כ':

גליון מהרש"א

עצמו של המתבייש הרי הממון של המתבייש אפילו למישתי ביה סימן תכא בראשו. וגורס לנוטמ, עיין מים שמואל סימן כ' סקט"א. סעיף א'. עד מ"כ סעיף מ' נד"ה דין המביישן.

מאירת עינים

בן דהרב א כיון לביישו. אלא לגבות ממנו הזיקו: מעיף ב' דן מ"מ לכו"ע אאונס גדול אינו חייב וכמ"ש הטור והמחבר ומור"ם בסמוך . גותן לגדול דמי בשתו של קמן. נסימן ח"ך סעיף ל"ו נמצאר (טור סעיף ר ומחבר ומור"ם) בסעיף ד' וגם זה מצואר בסימן שע"ח (סעיף דבקטן אין חייבין על בושחו אלא בחנאי שכשתכלימין אוחו הוא נכלס, אין ובשאר מקומות: סעיף ד' בין פושע הוא. בכלל פושע הוא ושם ג"כ כתב המחבר דמ"מ אין דומה המבייש הקטן להמבייש הגדול, דקאמר הוא נמי דאם הישן הווק בהכלים שהונחו בלידו שחייב בעל

חה שכתב כאן שאינו נותן לו אלא דמי בושת של קטן, שהרי לא נתכוין אלא לבושת כזו ולבושת היתירה לא כיון, ובושח שלא בכונה אין מחייבין עליו: סעיף ג' הן יש אומרים דצער כר'. דין זה כתבו הטול [סעיף די] וגם שאר פוסקים בפשיטות בלי פלוגתא, ומה שסיים וכחב ז"ל, אבל בנוק חייב אפילו אנום כו', בסמוך כתבו הטור ובסעיף י״גן והמחבר בקעיף י״ח דחפילו נפל מהגג ברות שאינה מלויה חייב בנזק. ועיין לעיל ריש סימן שע״ח מ״ש המחבר בשני סעיפים חכופים זה לזה סעיף א' ד', ושם כתבתי בסמ"ע [סק״ב], מוכת מדעת הטול וכאן, ושם סעיף אין והמחבר שמחלקים בין נפל ע"ג אדם והזיקו דחייב בנזקו אפילו בנפל ברוח שאינה מלויה, ובין נפל על הכלים דאינו חייב בנוק כי אם ברוח מלויה, ובסימן זה מנפל ע"ג אדם איירי, משו"ה סחמו הטור [בסעיף י"ג] והמחבר בסעיף י"ח וכחבו דאפילו ברוח שאינה מלויה חייב, ע"ש ודוק: ון חייב אפילו שלא בכוונה. נלמד מדכתיב [שמות כ״א י״ח] כי יריבון כו׳, ושם קרוב למזיד הוא, וריפוי ושבת כתובין שם ופ׳ י״טן וה״ה ללער: זן אפידו אנום. ילפינן לה וב״ק כ״ו ע"בן מיתורא דקרא דכתיב ושם שם כ"הן פלע חחח פלע, והל"ל פלע בפלע, וכל מה דמלינן לפטור שוגג פטרינן, לכן לא אוקמינן האי יתורא דקרא כי אם למק: הן דאדם מועד לעולם.

הגה אוכן מי שקובל על חבירו שמסרו או גנב לו וכיולא בזה אף על פי שלא יוכל ילברר עליו מכל מקום פטור בדהרי לא כיוון לביישו.

ב ^המתכוין לבייש את הקטן ובייש את הגדול ^{דו}נותן לגדול דמי בושתו של קטן ^הנתכוון לבייש 'את העבד ובייש בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד.

ג הוכייש אומרים דצער ריפוי ושבת ^{יו}חייב אפילו שלא בכוונה ובלבד שלא יהא אנוס אלא שוגג קרוב למזיד אבל בנזק חייב "אפילו אנוס חודאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן.

ד 'במה דברים אמורים שישן חייב בשישנו שניהם כאחד ונתהפך אחד מהם על חבירו והזיקו או קרע בגדיו אבל אם היה אחד ישן ובא חבירו ושכב בצדו זה שבא באחרונה חייב אם הזיק לראשון ואם הראשון הזיקו פטור (ב)והוא הדין בכל אונס גדול כזה פטור המזיק) יוכן אם הניח כליו בצד הישן ונתהפך עליהם ושברם פטור שזה שהניחם בצדו "פושע הוא במה שהניחם בצדו.

ה לושנים שנתאבקו יחד והאחד הפיל חבירו לארץ ונפל עליו ^{יז}וסימא את עינו פטור.

ציונים ומקורות סימן תכא ל) מהר"י ווייל סי׳ קס"ח. ד"מ סימן ח"כ סעיף ל"ג. ג) טור סעיף די וחוס' סוף פרק האומנין ב"מ פ"ב ע"ב ד"ה וסבר. ג) רנינו ירוחם נחיב ל"א ח"ב ד"מ סימן זה סעיף ו'. ד) טור סעיף ז' בשם הרא"ש במשובה כלל ק"א סיי ו'.

סימן תכא ו) ממהדורת באה"ג ואילך נשמטה תיבה זו.

הכלים בנוקי דהישן וק"ל: פעית ה' ין וסימא את עינו פמור. טעס הדבר, כיון דהתאבקו שניהם ברצון וכל

אחד דעתו היתה להפיל חבירו, וכל אחד ידע שא"א לנמנס שיפילו דוקא באופן שלא יהיה בו היוק, ה"ל כאילו נתיאשו ומחלו אהדדי שאף אם יארע לאתד היוק יהיה מה שיהיה כיון שלא נתכוין חבירו להזיקו אלא שקרה לו דרך נפילתו שיהיה פטור, דומה למ"ש וראה ב״ק ל״ב ע״א] נשנים שרלין נרה״ר והזיקו זה את זה דרך רילתן דפטור המזיק, משום דכל הרץ ברה"ר יודע שגם לאתרים יש רשות לרוך ברה"ר, וכאשר יפגשו שנים הרלין זה נגד זה דרכן להזיק זה את זה. ואע"ג דאמרינן אדם מועד לעולם, ע"כ לאו בכל ענין אמרוהו, דהרי בהיזקת אונס גמור פטור. וכאשר כחבתי טעם זה, כן הוא דברי הרח"ש בתשובותיו וכלל ק"א סיי רין הביאו הטור בסימן זה [סעיף די] וכמ"ש בפרישה, ועיין פרישה בסימן שע"ח סעיף ח' שם כתבחי דבשניהן רצין לאו משום מחילה לחוד הוא אלא משום דשניהן עבדו מעשה בהזיקחן, ומה"ט בלא רה"ר נמי אלא כל שרלין שנים זה כנגד זה, וכ"ל העור בשם הרמ"ה שם בהדית. וע"ש בדרישה דכתבתי שנרחה דהטור ושם סעיף דין נשס לש"ל [ב״ק מ״ח ע״ב ד״ה חייבין] חולק על הרמ"ה הנ"ל, ושי"ל דחין חולקין, ועיין מה שכחבחי כאן בפרישה עוד מזה:

ערך לחם

סימן תכא מעיף א' בסופו. המוען על חבירו שגנב לו או מסרו וכיוצא בזה, אע"פ שלא בירר מה שמען פמור מן הבושת, שלא נתכוין לבייש. כתכי איסרלאן (פסקים) ס" רס"ה. **סעיף ה' בסופו. את עינו פטור.** מפני שבכל כוחם הם מתאבקים וכונתם להפיל האחד את חבירו וא"א לצמצם להפילו

ביאור הגר"א

ב. (ליקוט) וכן מי כו׳. דמ"ש שם כ"ז א׳ ואם נתהפך כו׳, ר"ל שנתכוין להזיקו דוקא, כמ"ש שם כיון שנתכוין להזיק, דלא כרש"י שם ד"ה ואם נתהפך כו׳ שכתב להנאתו. יש"ש שם [ב"ק פ"ב סי׳ ל"ט]. ול"ד לפלוגתא דסימן שפ"ח סעיף ה' בהג"ה מ"מ כו', וי"ח כו', דהא לענין ד' דברים ודאי חייב אפילו לא נחכוין כמ"ם שם, וכ"ם בנוק גופו או ממונו (ע"כ): סעיף ג' ג. יש אומרים כו". אין חולק בדבר וגמ' ערוכה היא שם [ב"ק] כ"ז א' ברוח מלויה כו', וכמ"ש בסעיף י"ה: ד. ובלבד כו'. שם [בגמי] ושם [בשו"ע] ברוח שאינה מלויה כו', ושם כ"ו א' קתני סימא כו', ושם ב' היתה אבן כו' הכיר כו': ה. אבל בנזק. עס ועס: ו. דאדם כו'. מתנ" [שם] כ"ו ח': סעיף ד' ז. במה דברים אמורים כו'. ירושלמי [ב"ק פ"ב ה"ח] הביאו חוס' [שם] ד' א' ד"ה כיון כו', וש"פ: ח. והוא הדין כו'. תוס' [שם] כ"ז ב' ד"ה ושמואל כו', נ"ט ב' ד"ה אימא כו', ב"מ פ"ב כ' ד"ה וסבר כו' וש"פ, ועיין

ט"ון על משנה אדם מועד לעולם וכוי, שם דף כ"ו ע"א, וכ"כ החום' בסוף דכונות פ"ו דב"מ דף פ"ב ע"ב (ד"ה וסבר). סעיף ד' ז. שם (במור) נסעיף ו', וכ"כ הרמב"ם שם (פ"א מחובל וחזיק) דין י"א. וכתב הרב המגיד, מהירושלמי שם (ב״ק פ״ב ה״חן, וגם הרא״ש המאו שם (פ״ב פי׳ פ״ו). ח. שם (בטור) ושם [ברמב"ם]. סעיף ה' ט. שם [בטור] סעיף ז' נשם חשוכות הרא"ש כלל ק"ה ס" ו' מטעם דהזי אנוס, כי עיקר כונחם היה להפיל אחד לחבירו, וא"א ללמלם ולכוין שיפילו בנחת ומחלו זה על זה, ואדעתא דהכי אבקו יחד.

סימן שע"ח סעיף א': סעיף ה' ט. שנים כו'. כמו שניהם רלין ברה"ר, ועיין סמ"ע [סק"י]:

גליוו מהרש"א

שם בהג"ה. מכל מקום פטור דהרי לא כיוון לביישו. לע"ק מסימן שלפני זה סעיף ל"ח 🎖 מלמן תכא סעיף ב" א. קטן. עיין לעיל סימן ח"כ סעיף ל"ז. [סמ"ע סק"ד]: דעושת בדברים פטור, וכן להיפוך קשים מלקמן סעיף י"ם דהם גם כאן נמכרין להזיק מעיף די ב. פושע. ובכלל זה הוא דאם הישן הווק בהכלים שהומו בלידו דחייב בעל נשמיל הנאמו, עיין לקמן סמ"ע סקו"ט. סמ"ע סק"ד. ובושת שלא בבוונה אין מחייבין עליו. עיין סימן תי"ח ש"ך סק"ו דהיכא דלא לריך כונה חייב המזיק נידים

הכלים בנוקיו דהישן. סמ"ע [סק"ט]:

באר הגולה

ג. ולסג (מהר"י ווייל המובא בציונים אות א') שס, ומ"לו 🆘 *יקצל לכונמו לא היסה כ"ה במהר" וייל. ואולי

למישו. סעיף ב' ד. לשון הרמצ"ם בפ"א מהלכות חוכל ומזיק ודין י"דו. כותוו: וכתב הרב המגיד, ברייתא בפ"ח דב"ק [דף פ"ו ע"א]. ה. שם באותה ובד"ם בחב

ברייחא. סעיף ג'. ו. טור סעיף ד', וכ"כ הרא"ש בסוף פ"ב דב"ק וסי בשמו: צריד

אף דלא היסה דעסו להזיק כ"כ. 💎 סעיף ד' בהג"ה. והוא הדין בכל אונם גדול כוח פטור המזיק. והמויק כמססיין, אפילי היה אונס גדול כגון נרדף ששיכר, חייב. עיין ש"ץ ריש סימן שע"ת נסק"בן. סמ"ע סק"י. ומחלו אהדדי. עין גליון סעיף י"ב נד"ה האומרן.

סימו שפג

דין אדם המזיק לבהמת חכירו

ובו ה' מעיפים

או שדחפו לים לים הוא כפות ונשרף ^{בו}או שדחפו לים

חייב ואם הניח גחלת על לב חבירו ונשרף

יתבאר בסימן תי"ח ²סעיף י"ח.

ציונים ומקורות סימן שפג 6) לשון רמכ״ם פרק ר׳ מחובל ומזיק דין ר׳־ד׳.

שור שעלה על גב שור ^{גז}להורגו⁶⁾

לב

להניח גחלת על

שור חבירו

שפתי כחן

עח

מאירת עינים

כיסוי הדם (מעדני יו"ט פ"ו ס" ח" אות ה"), דהם דפטר ר"ח במוהל סימן שפג סעיף א' אן כשהוא כפות. דוקם כשהו כפות, מגל משום דבמילה מברך בקול רם, וכדשדר רב למת גאון והובא בטור יו"ד כשאינו כפות יכול להתנלל ולותר הייתי סבור שהשור ינענע מעליו כדרכו סימן רס"ה) דהיכא דאפשר עבדינן לה בעשרה, אבל בכיסף הדם דרכן כשירגיש החמימות דהגחלת, ומולו דבעל השור גרם לו. ובהניח גחלת על לברך בנחח, וכ"כ בפרישה ביו"ד סוף סימן כ"ח [אות מי]. בספר עבד של חבירו, אפילו הוא כפות פטור המניח, דיכול המניח להתנצל

ולומר סברחי שרבו של העבד יסיר הגחלת ממנו ולא יניחנו לשרוף כיון דחייב במלוות, ולא דמי לשור די"ל דסמך בעל השור על החשלומין דמה לי שור ומה לי דמיו. משא"כ נפש עבדו דחייב במלוות, ודברים אלו כתבן הטור כאן [סעיף א׳־ב׳] בקילור, ועיקרן לקתן בדין האש סימן חי"ח סעיף י"ח, משו"ה לא כחבן המחבר ג"כ כאן, רק שקיצר שם ולא הזכיר כפות לא בשור ולא בעבד, ול"ל שסמך אמ"ש כאן. אבל אין לומר שכתב שם על פי שיטת פירוש לש"י [ב"ק כ"ז ע"א ד"ה שורו,

וכ״ב ע״ב ד״ה עבדן שפירש צלח כפות,

דאפילו לרג יש לעונה שכר כמברך, אלא דפליגי אי ממהרין למברך והיהן והרא"ש ושם פ"ב סיי חין והטור וסימן חייח סעיף י"ד) גשס חתילה, וא"כ פשיטא דדינו של ר"ת אמת ומוכרת לכו"ע דפטור דהא רשב"ס, ועיין מה שכחבתי עוד בדרישה ובסמ"ע שם סימן חי"ח [סקכ"ח]:

מעדני מלך סוף פרק כיסוי הדם ושם אות ד׳ן הקשה אהא דפטר ר״ת משום דה"ל לענות אמן, דהא אמרינן בסוף פרק אלו דברים נברכות נ"ג ע"ב) [וכן בסוף מסכת (סוטה) [נזיר ס"ו ע"ב]] דרב דח"ל לחייה בריה חטוף ובריך, לית ליה הכי, ודחק שם, וכתב דרש"י שפירש סוף פרק כיסוי הדם (שם ד״ה ארבעים] שכר ארבע ברכות שעות אחריהם אמן, לית ליה הא דר"ת דגדול העונה אמן כו'. ואין דבריו נכונים, דאדרבה אפילו לרב דא"ל לחייא בריה מוכח הכי, להה אמרינן החס לרכ "שיש" שפג ו) בבאה"ג אות ב' כתב דנראה דהתיבות מוכח הכי, להה אמרינן החס לרכ ""בשהוא בפות" הם ט"ס, ע"ש ובסמ"ע סק"א ובהגר"א סק"ב. ס"ל כהאי תנא דאמר אחד המברך ב) תוספת מהדורות הסמ"ע והש"ך.

ואחד העונה במשמע, אלא שממהרין למברך יוחר מן העונה, אלמא מאחר שכחב כאן דמיירי בכפות והוא כדעת החוס' ושם כ"ב ע"ב ד"ה ים לעונה שכר כמו המברך, וא"כ איך אפשר שיחלוק רש"י ההה. בן או שדרושו אים. יש שני ביי ביי דקובל [ה"ו"], וראה שיניי וגם פירושו בדברי רש"י שם אינו נכון כלל, ע"ש. אלא נ"ל כונמ ברשות הביזק. כן הוא לשון הרמב"ם בפ"ו דקובל [ה"ו"], וראה שיניי שם מברב"ם שם ברמב"ם במברב בשתר לההוא מינא כוס של ברכה אתה

מההדורת שוחה, לא משמע שהמין יברך, דא"כ ה"ל למימר ברכח *הזימון אחה מברך, וכן משמע להדיא בחוס' שם דר"ה או ארבעים) שכחבו בשחיה לחוד פיושבי מה לו שכר אלא רצה לדחות המין, ע"ש. וכן מסחמא רבי לא היה נותן למין לברך על סעודחו. אלא ודאי הכי אמר ליה כוס של ברכה אתה שותה עמנו, וא"כ כי א"ל מ' זהובים היינו שכר ברכות שעונה המין אתן, וא"כ אדרבה רש"י ס"ל כר"ת, כן נ"ל. ••••כפומא דאינשי מי שמכבד לחבירו לברך ברכח המזון שמכבדו במ' זהובים, וכן שמעתי בשם כמה גדולים. וכ"ל בשלטי גבורים פרק החובל דף ל"ד ע"ח ול"ב ע"ב מדפי הרי"ף אות ג' לשון ריא"ון מי שהזמיטהו לברך ברכם המזון ובא אחר וחטף ובירך, חייב ליחן לו מ' זהובים, וכן מבואר בש"ס פרק כיסוי הדם כו", ע"כ. וכ"כ רפינו ירוחם במישרים נחיב ל"א סוף ח"ד, גול מצוה מחבירו חייב ליחן לו י' זהובים וכן בכוס של ברכה מ' זהובים, ע"כ. וכן משמע בש"ס פרק כיסוי הדם [דף פ"ז ע"א] גבי הא דבעי החם אעובדא דרבן גמליאל שכר מצוה או שכר ברכה, מאי נפקא מינה לברכת המזון ודוחק לומר דקאמר מאי נפקא מינה, למי שמברך ברכם המזון אם יש לו שכר מ׳ זהובים, ולא קאי אחטיפה, דלשון מאי נפקא מינה לא משמע הכין. וקשה, דהא כבר נחבאר דגדול העונה אמן יוחר מן המברך ומהאי טעמא פטרו ר"ח והרא"ש ומרדכי ושאר פוסקים כשקדם ומל דהיה לו לענוח אמן וכמ"ש לעיל, ובהך עובדא דרבן גמליאל כבר כחבתי לעיל של"ל שהיה מברך בנחת, אבל בברכת המוון אם לא היה זה מכבדו והיה עונה אמן היה לו ג"כ מ' זהובים, וא"כ היכי משכחת לה דכשמטף חבירו יוחוחייב במ' זהובים. וגם רבינו ירוחם גופיה כתב שם זולתי בשיכול לענות אמן, אלמא דפטור כשיכול לענות אמן, וא"כ היאך חייב מ' זהובים בברכח המזון שמברכין בזימון בקול רם. ואפילו חימא שזה שחטף עשה שלא כדין וברך בנחח ובכה"ג מ"מ הרי הנחטף חייב לברך ג"ר בפני עלמו ברכח המזון כיון שאין חבירו מוליאו, וא"ר הרי יש לו המ' זהובים שלו. ונראה דאין לאדם שכר ברכה י׳ זהובים אלא על ברכה שמברך בפני אחרים אבל בינו לבינו לא, וא״כ בש״ס ושלטי גבורים ורבינו ירוחם מיירי בענין שלא יוכל לענוס אמן כגון שחטף מחבירו כוס של ברכת המזון ודחפו חוץ לבית וסגר בפניו עד שברכו והלכו להם וכה"ג, וא"כ נהי שזה יברך אח"כ לעצמו מ"מ כיון שיברך בינו לבינו לא יהיה לו שכר יי זהובים על הברכה, וא"כ בהך עובדא דרבן גמליאל צ"ל שחייבו על הברכה לפי שזה ששחט היה רלונו לברך בקול רם בפני אחרים חה קדם וברך בנחח וכה"ג. ולפי זה מה דמרגלא בפומא דאינשי ליחא, שאין מכבדו בכלום כיון שבלאו הכי יכול לענות אמן, ואפשר שר"ל שמכבדו מה שממהרין לשלם למברך תחילה וכמ"ש לעיל, ועדיין ל"ע. ברכת ספר חורה, עיין בהרא"ש ומרדכי שם וסיי חרנ"ון שכתבו בשם ר"ח דפטור. ומהרש"ל וביש"שן פרק החובל סי' ס' כתב דהאידנא שקונין המלוות בדמים אם קנה אחד שלישי או ששי או שביעי וקדמו אחר חייב ליחן לו יי זהובים אי חפס, ואין דבריו מוכרחים. וע"ש עוד במהרש"ל כמה חילוקי דינים בענינים אלו:

מכת"י סיכון שפג סעיף א' א) כשהוא כפות. עיין לקמן *סוף סימן מי"ח:

סימן שפג סעיף א' א. כשהוא כפות. מוס' וב"ק) כ"ג צ' ד"ה והיה סימן שפג סעיף א' h. רמג"ס סוף פרק ד' מהלכום חוגל ומויק. כו׳, ללא כרש"י שם (ד״ה עבד), ועיין רש"י כ"ו א' (ד״ה שורו) ושם ס"א ב' וכתב הרב המגיד, בעיא דאיפשיטא סוף פרק ב' דב"ק (דף כ"ו ע"א) בד"ה היה ואיכם דאמרי כו' ואט"ג כו', אבל מוס' לא ס"ל כן. וטיין סמ"ע ופירשה רביט כפירוש רש"י נשם דיה שורו ובדף כ"ב ע"ב ד"ה עבדן [סקיא], אבל בסימן חי"ח [סעיר ייה] סחם כפירוש רש"י, ועיין בהג"ה שם, וכפירוש רבינו חנמאל ז"ל (בדף בייה). ב. ברמב"ם שם ובטור בסימן זה ודעת הרמב"ם [פ"ד מחובל ומזיק הכ"ב] כרש"י: ב. או שדחפר כרי. ר"ל (פעיף א" אין שם כשהול לפוח, וכן המתכל כסימן מי"ת (פעיף י"ח) לא ועים אער במער ביכול לעלות כמ"ש בסנהדרין ע"ו בי, בשור חייב כמו הוכיר כפות וכפירוש רש"י כמ"ש הרב המגיד והג"ד הוג"ד הות אין. ולענ"יד

כדעת המוספות (שם כ"ב ד"ה והיה) והרא"ש ושם פ"ב ס"י חין בכפות כדלקתון בסימן תי"ח ומעיף י"ד במור וסעיף י"ד בהור וסעיף י"ד בהור והיה), לא הוה שתיק לפרשו כמו שכתבו החוספות שאפילו רבו עומד אצל השור חייב, דאי באינו עומד אצלו פשיטא דחייב בכפות, ואין כאן מקום להאריך בזה. סעיף ב' ג. לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות חובל ומזיק דין ו'. וכתב הרב המגיד, ברייתה שם בפרק ג' דב"ק [דף כ"ח ע"ה], ומ"ש ברשות הניזק, לומר דחי ברשות העליון ודחי לח. וב"י סעיף ג׳ן.

באר הימב

הוא טעות נפל בספרים או בהעתק, דאם היה דעת המחבר לפרשו

עמ שפתי כהן

סעיף ב' ב) הרי זה חייב כו'.

ומחוך כך פסק המרדכי [ב"ק סיי ל"ח]

שני אנשים שמכין זה את זה, ובא אחד

ודתף אחד מן חבירו, חייב לעשות לו

דין דהיה לו לשומטו בנחת. [הגה. וכן

פסק בפסקי מהרא"י [תרומת הדשן] סי׳

מאירת עינים

ומשמע דברשות המזיק אם נכנס שור הניזק שם ועלה עליו שור המזיק, אפילו שמט הניזק לשור שלו ונפל שור של המזיק, חייב הניזק לשלמו, ולשיטתו אזל הרמב"ם דס"ל (שם הייה) לפטור המזיק כשמזיק בנשותו אפילו הכניס הניזק כליו שם ברשות, וכמ"ש הטור לעיל בסימן שע"ט וסעיף בין בשמו ע"ש, וכיון שהמזיק פטור בהזיקו נמצא שהנחק הזיקו שלא כדין וחייב לשלם לו החקו, וכ"כ הב"י ובאן שעיף גין, אבל הטור השמיט ולא כמב ברשות הניזק וגם לעיל סוף סימן שע"ט פסק דלא כהרמב"ם וע"ש, ועיין דרישה וסעיף גין: דן בין שהיה תם בו'. פירוש, לא מיבעיא כשהוא

> מם דאם לא יציל את שורו אזי לא יפרע אלא מגופו של חם חצי נזה, דהרשות נחונה לו לדחפו להעליון, אלא אפילו אם הוא מועד דאז ישחלם מבעל השור מעלייתו, אפ"ה בכה"ג עביד אינש דינא לנפשיה להציל את שלו: הן ה"ג ושמט את שורו להצילו. וכן הוא נכרייתא [ב"ק כ"ח ע"א] וכרמכ"ס (המובא בציונים אות א'): רן אם היה יכול לשומפו כו'. פירוש, שילשמוט העליון מהתחתון בנחת, ולא היה לו לדוחפו בכח עד שמחמחו מח, אבל ברישא דהשמיט השור שלו, ניתן לו רשות להצילו וא"ל לדקדק אף שהיה יכול להשמיט העליון בנחת: זן וכן ראובן שלקח כלי של שמעון כו'. מינת וכן בייל, דכמו בשור הנ"ל כיון דיש לו תקנה בשמיטת שור העליון, כשלא שמטו חייב, כן נמי בזה, כיון שיש לו חקנה בסמיכת דבר אחר, ולא דמי להרישא דיש בידו רשות להשמיט התחתון וא"ל לחוש שיפול העליון וימות ולת חילק בחם יש לו חיקון בהשמטת העליון בנחת וכמ"ש [סק"ר], דשחני החם דבח להציל חח שלו שלח

ברשות הניזק שהוא בעל התחתון ^{דו}בין שהיה תם כין שהיה מועד וכא כעל התחתון ומת שורו להצילו ונפל עליון ומת הוינשמט את שורו להצילו הרי זה פטור ידחפו לעליון ומת יואם היה יכול לשומטו ולא שמטו ^{בי}הרי זה חייב ואם לא היה יכול לשומטו הרי זה פטור. הגה יזייוכן ראובן שלקח כלי של שמעון וסמך בו חביתו

ר"ת. *מאנשן: של יין שלא יפול ובא שמעון ונטל כלי שלו ונשבר חביחו של יין שמעון חחייב דה"ל

- לסמכו בדבר אחר. ג משנים שהמיתו את הבהמה כאחד או שברו את הכלי כאחד מו משלשים ביניהם.
- ^{ל)}המשה שהניחו חמשה חבילות על הבהמה ולא מתה ובא זה האחרון והניח חבילתו עליה ומתה אם היתה מהלכת באותם החבילות ומשהוסיף זה חבילתו עמדה ולא הלכה יהאחרון חייב ואם מתחלה לא היתה מהלכת האחרון פטור ואם אין ידוע כולם משלמים בשוה.
- ^{ה)}הכובש בהמת חבירו במים "או שהניחה בחמה וצמצם עליה המקום ציונים ומקורות נ) הוא"ש נחשונה כלל ק"א פי' ג', ד"מ ג'. ג) רמנ"ס שם פ"ו מחובל דין י"ג. ד) שם ברמב"ם פ"ו מחובל דין י"ד. ה) לשון רמנ"ם שם פ"ו מחובל דין י"ב 3) בדפו״ר: ושחט, ותוקן ממהדורת הסמ״ע ואילך, ראה סמ״ע סק״ה. 4) כ״ה גם ברמב״ם ובטור. במהדורת קבאלי שכ״ז ובעקבותיה ממהדורת הרמ״א ואילך: משלמים, ועיין דרישה סעיף ד׳.

עים שדחן ימיחנו העליון ואדם בהול על ממונו, משא"כ כאן דאין החבית מזיק (להאבן) [*ההבלין, וק"ל: הן חייב דה"ל דפומכו בדבר אחר. שם בחשובת הרא"ש החודה המוכד בציתנים אות בין סיים בזה ז"ל, אבל אם סמכו בדבר אחר פטור אע"ג דאין האבן גדול כהראשון, עכ"ל, והביאו בדרכי משה [אות ג']. ועיין לקמן סימן מחודות המוכדות בציתנים אות בין סיים בזה ז"ל, אבל אם סמכו בדבר אחר פטור אע"ג דאין האבן גדול כהראשון, עכ"ל, והביאו בדרכי משה [אות ג']. ועיין לקמן סימן המרונית מעיף כ"ט ובסמ"ע וסקמ"ד] מה שכחבתי דלא חיקשי מזה: 🛮 סעיף ג' פו משדפין ביגיהן. קמ"ל אף דיש בהכאה דכל אחד כדי להמים, לא אחריטן דישלמו כל אחד מהן את כולה: 🗀 סעיף ד' ין האחרון חייב. ולא מלי למימר זה היה לכם ליקת תפילחכם ממנו כשהנחחי את שלי כדאמרינן לעיל בהי שישבו על הספסל בסימן שפ"א, דשאני החם דמיירי דגם זולח האחרון היה נשבר לאחר זמן, דמשו"ה א"ל כיון דהייחם לריכים לעמוד עכ"פ לאחר זמן, היה לכם לעמוד מיד, משא"כ בחבילות הללו וכן בטעינת הספינות בסוף סימן ש"פ, וכמו שכחבתי בדרישה ופרישה) בסימן שפ"א וסעיף בין ע"ש:

ערך לחם

סימן שפג מעיף ב' בסופו. ראובן שנפל כלי של שמעון וסמך בו הבית שמעון חייב שהיה לו לסומכה בדבר אחר, מסימן שפ"ין נואה ב" שם סעיף בי בשם תשובת הרא"ש כלל ק"א סי" ג'ן.

של יין שלו כדי שלא תפול, ובא שמעון ונמל כליו ונשברה החבית של יין,

באר הגולה

ל. שם [ברמב"ם] דין ז', ושם בכרייתא וכדמפרש לה שם בגמרא. סעיף ג' ה. שם [ברמב"ם פ"ו מחובל] דין י"ג. וכתב הרב המגיד, זה פשוט ונלמד מדין זה לנהמה שיומיר עתה נסמוך. סעיף ד' ו. שם (ברמב"ם פ"ו מחובה) דין י"ד. וכתב הרב המגיד, זה כתב בפירוש מרבה בחבילות שם בפ"ק דב"ק [דף י׳ ע"א], חו היא גירסתו, והא איכא מרבה בחבילות, היכי דאמי, אי דבלא איהו הרי אזלי פשיטא, פירוש דחייב, ואלא דבלא איהו נמי לא אזלא מאי קא עביד, ופטור. אבל לרש"י (שם ע"ב ד"ה מרבה) והערוך ז"ל (ע' חבץ) גירסא אחרת ופירוש אחר וכו' [ומבואר בסימן חי"ח סעיף י'], ולברי הרב וגירסתו נכונה. סעיף ה' ז. שם [ברמב"ם פ"ו מחובר] דין י"ב. כתב הרכ המגיד, דין זה מחלוקת רצינא ורב אחא בר רב בפרק אלו הנשרפין בסנהדרין [סוף דף ע"ו], פסק כרבינא דמחייב משום דדיינינן דינא דגרמי, וכן פסק הרב רבי מאיר ז"ל ניד רמ״ה שם], וכן כתב הרמב"ן ז"ל בדיני דגרמי שחיבר, ע"כ. פירוש הכובש, שנפלה מעצמה למים וכגש עליה ולא נחנה להרים ראשה,

ביאור הגר"א

בגחלח לשיטחו אע"ג שאינו כפוח, ולכן דברי השו"ע חמוהין שכחב כפוח בדברי הרמב"ם, ואף שגם הטור [סעיף ב'] כתב שדחפו אף לדעת חום' חייב, בהרמב"ם לא משמע כן, שכתב, עבדו של אדם כגופו ובהמתו כממונו, כילד, הרי שהניח גחלת על לב עבדו או שדחפו לים או לאש והוא יכול לעלות משם כו', ואם עשה כן לבהמת חפירו כו": סעיף ב' ג. (ליקוט) ברשות הניזק כו". משום דחין מחכוין פטור לשיטתו אלא ברשות הניזק כת"ש בסיתן שע"ח [סעיף ד' ו'], ועיין באר הגולה [אות ג׳] (ע"ל): ד. וכן כו׳. למד מהנ"ל: סעיף ג׳ ה. או שברו כו׳. כמ"ש בסימן שפ"ח: סעיף ד' ו. ואם מתחלה כו'. כמ"ש שם [בסימן שפ״א] נהג״ה: ז. ואם אין כו'. כן משמע נחוספחה [ב״ק פ״נ ה״ח] שכחוב שם, חמשה כו' ואם כו', משמע דרישא בסתמא חייבין כולם: סעיף ה' ח. הכובש כו". מחניחין סנהדרין ע"ו ב' ובגמ' שם כגש מנלן כו', ההוא גברא כו', ופסק כרצינא, ועיין באר הגולה [אות זי]:

וברמב"ם (שם) איחא או שופלה ומנעה מלעלות עד שמתה במים, ודין זה נשנה שם במשנה לענין רוצת. ת. הוא עובדא דפליגי בה רב אחא וכו' ורבינא.

באר הימב

לדוחפו בכח עד שמחמחו מת, אבל ברישא דהשמיע השור שלו, ניתן לו רשות להגילו וא"ל

גליון מהרש"א סעיף ב׳ ב. אם היה יכול לשומטר. פירוש, לשמוט העליון מהחחחון ננחת, ולא היה לו סימן שפג טעיף ב׳. ושמט את שורו להצילו. פיין בגליון פימן שפ״ו סעיף ג׳ בהב״ה על מיכח נחה מיקרי גרמאן ככזיקין.

לדקדק אף שהיה יכול להשמיט העליון בנחח. שם [סמ״ע סק״ר]: ג. הרי זה חייב. ומחוך כך פסק המרדכי בשני אנשים המכים זה את זה, וכא אחד ודתף אחד מן חבירו, מייב לעשות לו דון, דהיה לו לשומטו בנחת, וכן פסק בפסקי מהרא"י סימן ר"ת. ש"ך וסק"ב): ר. לסמכו. ולא דמי לרישא דיש לו רשות להשמיע החחמון וא"ל לחוש שיפול העליון ויתוח ולא חילק כאם יש לו חיקון בהשמטח העליון בנחת, דשאני החם דבא להציל את שלו שלא ימימנו העליון ואדם בהול על ממוט, משא"כ כאן דאין החביח מזיק (להאבן) ולהכלין. ושם בחשובת הרא"ש מסיים כזה ז"ל, אבל אם סמכו בדבר אחר פטור אע"ג דאין האבי האבן גדול כהראשון, והביאו בדרכי משה, ועיין לקמן סימן ס"י סעיף כ"ט. סמ"ע וסקייריין: 🛮 סעיף ג' ה. ביגיהם. קמ"ל בוה, אף דיש בהכאה דכל אחד כדי להמיח, לא אמריטן דישלמו כל אחד מהן את כולה. שם וסמ"ע סקייטן: 🛚 סעיף די ו. האחרון חייב. ולא מצי למימר היה לכם ליקח חפילמכם ממנה כשהנחמי את שלי כמ"ש בסימן שפ"א בה' שישבו על הספסל, שאני החם דמיירי דגם זולת האחרון היה נשבר לאחר זמן, ומשו"ה א"ל כיון דהייחם לריכין לעמוד עכ"פ לאחר זמן, היה לכם לעמוד מיד, משא"כ בחבילוח הללו וכן בטעינח הספינה בשוף סימן ש"פ. שם וספיים פקייח:

בבא קמא מסכת [דף כב ע"א - כז ע"ב]

לכדא חביתא ולא אזלינן בתר רובא ואומר ר"ח דאפילו רב דאמר פרק המוכר (*הפירות) [*פירות] דהולכין בממון אחר הרוב הכא מודה שיכול המחזיק לומר

דפטור וכן פירש ר"י דאפילו אם תקף חבירו והוליאו בע"כ ודר בו אין זה אלא יי גרמא בעלמא ומשלם כשעת הגזילה ופירש ראב"ן "דכל הבחים בזמן הזה קיימי לאגרא ואע"ג דלא השכירה מעולם אומעשה ביהודי אחד שברח מעירו ולקח השר את ביתו והשאילו ליהודי אחר ואומו [שברח] שאל לו השכירות ופסק ה"ר שמואל שלא יתן לו דהאי ביתא לא קיימא לאגרא שאם יצא היהודי מן הבית השר ישחילנו לעובד כוכבים ונמלא זה נהנה וזה אינו חסר:

[דף כב ע"א] דאפיך מיפך. וא"ת והלא תחלתו בפשיעה לגבי כי אורחיה וסופו באונס דלאו כי אורחיה וי"ל דלא °מיחייב תחלתו בפשיעה וסופו ים בלונס מאב לאב כמו המקרן לרגל: "אשו משום חציו. פירש ר"י לא שיצעיר האש בעלמו אלא בכ"מ שפשע שלא שמר גחלחו דמטיא ליה ברוח מלויה חליו הן: הכדב שנשד חררה כו'. מוקי לה נגמרא דסתם דלתות חתורות הן אלל ב כלב וכן °מנאמי בשם רבינו שמריה משפיר"א דסתם חיבות חתורות הן אצל העכברים וחייב הנפקד אם שם בגד לשם ואכלו העכבר שהיה לו להשים על נק בא ואפילו נטל °הכלב הגחלת ממקום ששמור היטב ולא הוי חתורה אצל כלב מ"מ חייב בעל הכלב הכל דתחלתו בפשיעה שלא שמר כלבו והיה יכול לילך וליקח ממקום שאינו שמור כ"כ וסופו באונס חייב. ולא דמי להא דפרק הפרה דלא אמרינן מגו

דפשע לגדי גמלים דחייב אף על השוורים אם נפלו ע"י החלעה. פירוש ר"י: [דף כג ע"ב] איבעיא להו פי פרה בחצר הניזק כו'. פילש ל"י כגון שנכנקה הפרה בחלר הניזק ובאו חש"ו ולקחו פירות ונתנו לתוך פיה ואכלתן אוממקום שהפרה עומדת לא היתה יכולה ליקחם אם חייב בעל הפרה או לא אבל אם בר דעת נתן לתוך פיה פשיטא דחייב ואם הפירות היו מונחים במקום שהפרה היתה יכולה ליקחם פשיטא דחייב בעל הפרה פירוש ר"י. לכאורה נ"ל דאיפשיטא הבעיא דכחלר הניזק דמיא ול"ע אם פקח נתן לחוך פיה והפירות היו מונחים במקום שהיתה הפרה יכולה ליקחם ונרחה דחותו פקח חייב כיון דאגבהיה קנייה ואי לא אגבהיה אלא בקרב לה אצלה (*ואס) [*אס] כן לא מידי עבד כיון דגם במקומן היתה אוכלתן גואע"פ שלקת הפירות מרשות הניזק אין סייב [צעל פרה] אח"כ אוכלמן גם ברשות הניזק: א"ד אביי דיגדור מר גדירא כב בארעיה. שלא יוכלו הנהמות ליכנס שם °פירש ר"י ור"ח דלא קיי"ל הכי אלא אע"פ שלא שימר פירומיו וצא שור ואכלמן חייב: תא תיב אמסחתא קביד זווך. אומר ר"י דוקא באותם העומדים לשחיטה כי אע"פ שישלמו טורח הוא להם לבא עמהם לדין וגם פעמים שאין עדים אבל עז העומדת לחלבה ורחל לגיזתה אין לשוחטה אלא מה שהזיקה ישלמו כדאמרי׳ בהנהו עיזי דבי תרבו שלוה

להצניעם ולא לשוחמם: כג (דף כד ע"ב) °המשסה כלכו של חכירו כחכירו פמור. ואפי' לר"מ ללא דינא דגרמי. תימה מ"ש משורף שטרותיו של חבירו [דחייב] שגורס שהלוה פטור ולא יפרע לו ה"נ המשסה גורם שהכלב נושך אותו גם מ"ש ממראה [את] העובד כוכבים בממונו של ישראל שגורם שיקחו לו העובד כוכבים ה"נ גורם לכלב שיזיק ומה לי זה ומה לי זה וי"ל דגבי משסה מלי למימר המשסה הואיל ויש בעלים לכלב היה להם לשמור אותו שלא ישתסה הלכך יתחייב בעל הכלב והמשסה פטור משח"כ בשורף שטרוחיו של חבירו ומרחה ממון חבירו

לעובד כוכבים למוסרו דהתם ברי ההיזק שסתם עובדי כוכבים אנסים וגזלנים ד והעובד כוכבים אין לו בעלים לשומרו:

כד (דף כו ע"ב) ה"זרק כדים מראש הגג. פירש האלפסי רצא לטעמיה דאמר פרק הגוזל קמא השורף שטרותיו של חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקי"ל דלית הלכתא הכי דאמרינן אכפייה רפרם לרב אשי ואגביה כי כשורא לללמי (*ועיין לקמן וגם פרק הכוחב עד כאן) ור"י פי׳ דהא גרמא בניזקין הוא ופטורה לכ"ע:

כה [דף כז ע"א] ° הניח לו גחלת על בגדו ונשרף חייב. לע"ג לחזי ליה ועתיק לא אמרינן סתמא דמלתא מחיל ליה דהא אשכחן אפילו כשמצוה לו לקרוע דחייב אם לא אמר על מנת לפטור:

סליק פירקא

המניח פרק שלישי

כו איכא °נמי דקרו ליה לחביתא כדא ולכדא חביתא. ותרוייהו לריכי שאס התנה [לחת] לו כד והקנה לו בסודר ונתחייב (*לו) הלוקח לחת לו דמים יכול הלוקח לומר לו לא אתן לך דמים אא"כ תתן לי חבית [ואיכא] דקרי לחביתא כדא הואיל והוא מוחוק לא אולינן בתר רובא ואם התנה לתח לו חבית ונתן הלוקח דמים למוכר יכול [*גם] המוכר לומר לו לא אתן לך אלא כד דקרינן

ילחק מוינא בשם רבינו יונתן מדלא °מחייב ליה מדרבי נתן שהרי החופר לא

בקרקע בורות שיחין ומערות מן הדין חייב לפרוע לבעל הקרקע דהפסידו וכיון דחייב לו יתחייב לבעל חובו מדרבי נתן דאמר הנושה בחבירו מנה כו' ש"מ דלא מיחייב מדרבי נתן אלא כגון ראובן לוה משמעון ושוב לוה שמעון מלוי חייב

המזיק שעבודו של חבירו פטור. [4] כתב רצינו מאיר וו"ל אמר לי מורי ה"ר

הגהות הב"ח

ת צ"ל מרגל לקרן: 🗴 ממקום שהפרה לא היתה כצ"ל: ב צ"ל קירב אצלה כצ"ל: ג נ"ב ס"א אע"פ שלקחה פירות מרשות הניזק אינה חייבת אא"כ: ד צ"ל הם: ה זרק כלי מראש הגג כר. פירש האלפסי רבה כצ"ל: ו באפלה שנו דפטור תא"מ: ו באפלה שנו דפטור כצ"ל: ה צ"ל מידי:

חדושי אנשי שם

[4] ובעיקר הדין דמזיק שעבודו כתבו הסוס' והאשר"י דהוי דינא דגרמי וחייב וגם המרדכי חדע שסובר כן שהרי בנמרא מדמהו לשורף שערותיו של חבירו ועדיף מיניה לחייבא ובשורף חשיב ליה לקמן בהגוזל דינא דגרמי לחיובא וכן פוסק בהדיא בפ׳ השולח (מהר״ם):

קובץ מפרשים

ל) מעשה ביהודי א'. נ"ב עי' במחנה אפרים הלכות גזילה סי' י"ג מ"ש בזה [מעשה אילפס]: נו אבל כעין גניבה לא כצ"ל [הגהות ממ"ין:

למוליא אע"פ שהרוב מסייעך לא חוליא ממני דקים לי בנפשאי שאני מן המועט אבל גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן לא מצי למימר ליה מוכר ללוקח קים לי בנפשאי שאתה מן המועט דובני לנכסתא [*ואדרבה הלוקח יכול לומר קים לי בנפשאי שאני מן הרוב דובני לרדיאן. ר"י והכא לא שייך למימר הדמים מודיעים דקרובים הדמים של כד להיות כדמי החבית א"נ סוגיא זאת כרבנן דאמרי אין :הדמים מודיעים [דף כז ע"ב] אמאי פטור איבעי דיה דעיוני ומיזד. לכל לא פריך לתלי חייב בעל החבית בנזקו דאין לו (*לאדם) ליזהר מהיות ניזוק וכ"פ ר"י

לעיל פרק כינד הרגל °ויותר חייב אדם לשמור שלא יזיק ממה שמהר בנזק עלמו כז וכן מוכח מדפריך חלמודא וליחייב נמי בעל הגחלת ולא פריך וליפטר בעל הכלב מן החררה כיון דס"ד דפשע בעל הגחלת וחררה וא"ת לישני הכא דפטור משום דכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור ויש לומר דאע"ג דוה שינה לא יהא חבירו רשאי לאבדו בידים וכיון דאיבעיא ליה לעיוני ומיזל כאלו אבדו בידים וגם אין להקשות למ"ד נתקל לאו פושע הוא מאי פריך איצעי ליה לעיוני דיש לומר דהתם בטעון קאמר אבל כשאינו טעון כי הכא לכולי עלמא איבעי ליה לעיוני ומיזל.

יבאפידה שנו. דפטור תימה הא ספ"ב דלעיל אמרינן °פלע מחת פלע לחייב כח על האונס כרצון וי"ל דלא רבי רחמנא אונס גמור דהוא כעין גניבה אלא כעין אבידה שיש פשיעה קלת כגון דנפל מן הגג אבל הכא הוי אונס גמור וכן משמע בירושלמי דלעיל דאונס גמור פטור דפעור ישן היכא דאדם [ישן] קדם לכלים וכן פירשו התום׳ בסוף פ׳ השוכר האומנים דלא מיחייב אדם באונס אלא אונס כעין אבידה בי יודמי לההיא דירושלמי דאמרינן (*דקדם) [*קדם] האחד וישן ובא חבירו וישן אללו או הניח הכלי אללו או נכנס בביתו שלא ברשות דלא הוה ידע ליה [דפטור] או כעין ההיא דפרק הגוזל בתרא ודפרק אלו נערות יתומים שהנית להם אביהם פרה שאולה וסוברים שהיא של אביהם וטבחוה ואכלוה אין משלמים הכזק אלא מה שנהנו דהיינו דמי בשר בזול וכן גבי אם עמד בעל חבית [*ונשבר חבית בקורה] דסירקין (*וכל) [*דכל] אונס שהוא כעין גניבה פטור האדם המזיק ואונס דרבינן מפלע תחת פלע דחייב [היינו] כעין אבידה והכי נמי אמרינן פרק השואל דגניבה קרובה לאונס ואבידה קרובה לפשיעה. שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים. מימה למאן לאמר נחקל פושע ויש לומר

דהיינו שנתקל בקרקע בלא מכשול הוי פושע: "דרכובה שדשה. יש מפרשים דהיינו לעני שנישראל ור"י פירש (*אדרנה) לגדול כמ שבישראל כי ההיא דפרק החובל [סטרו] נותן לו מאמים זוז דמוקי לה בגדול שבישראל:

קיי"ל כרב נחמן דעביד איניש דינא לנפשיה. [*עיין נקולון שווש קס"א ענף א'] ל

פסק רבינו מאיר דהני מילי בחפץ המבורר שהוא שלו ומחזיק בו ומסרב להחזיר לו אבל בשאר מילי (*לא) שאין ידוע אם זה שלו אם לא לית ליה רשות אפילו הוה ליה פסידא לפי דברו דאם כן לא שבקת חיי לכל בריה דכל אחד יאמר לחבירו ודאי דידי מגזל קגזלת לי ויכה אותו ויחטוף אותו ויאמר עבידנא דינא לנפשאי דודאי רב נחמן לא פליג אמתני׳ דפ׳ המקבל המלוה את חבירו אינו רשאי למשכנו ועוד והא קרא כתיב בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוליא אליך את העבוט וכן מלאתי בספר יראים דר"נ אמר למילתיה בגולן שדבר שלו בעין ורולים לגזול ["אותו] ממנו ("או) ["אס] הוליאה גזלן ולא נוקף דמי גזלתו במלוה וקרא דלא תבא אל ביתו לעבוט במלוה (*ושוקף) [*או במקף] למלוה. וראיה מפ"ק דברכות [*דאמר] בתר גנבא גנוב וטעמא טעים. והקשה ה"ר קלונימום הלא מן הדין לקח דקיי"ל עביד איניש דינא לנפשיה וי"ל דהיינו דוקא אותו דבר עלמו שנלקח לו לאדם מוחר לו ליקחנה בכל מקום שיכול להשיגו דומיא דמילחיה דבן בג בג דחמר שלו הוא נוטל אבל הכא לקח זמורות אחרים שלא גנב לו הארום ומכאן הביא ראיה רבינו מאיר לדבריו דהא הכא ידע רב הונא בודאי שגנב לו דחלילה לו לרב הונא לעכב מספק וכן משמע הלשון מי קא שביק לי חמינייהו והא קא גנב כוליה פי׳ הוא גונב יותר מכדי חלקו עיין פרק הגוזל בתרא גבי ההוא שותא כו':

מראה מקומות ליתר עיון

בסוגיא דעביד איניש דינא לנפשיה

שאלות ותשובות ריביש סימן שצו

בירושלמי וכחש כרב חלפשי ז"ל ככלשמיו וכן רבים תנוחל ז"ל כ] ועוד מכשב בנדון זם שלה על נבוחם נשנע שסרי לה נשנע האה על תשוקה ושלבש ה מיוחדת לחשמים ולשון מיוחדת משקא לן כמיק דקדושן (י' י) אפי כמוכב מיוחדת לחשמים דיקא קרושין ואדרבה כיון שפי לששים דיקא קרושי להוב מיוחדת לחשמים דיקא קרושי להוב מיוחדת לחשמים וויקא קרושי מיוחדת לחשמים וויקא קרושי מיוחדת לחשמים וויקא קרושי מיוחדת לחשמים וויקא קרושים וויקא להוב מיוחדת לחשמים וויקא קרושים וויקא להוב מיוחדת מיוחדת לבד ונשוחם חשם קרו לם ולה מיוחדת להשמים וכל שם שחין כת כוכחם כתו שים בם שמדנר מתה מו משקי קרושים ואם כלשן הם ססק סנם סחם נדרים לכחתיר יש לנו לתור שלא של ובואה נשפע כדי ביסא חלות לשנושתו אלא שלפי דשתך בהשלגש בלא קדושין כי אם יתוד לבד איכ לריך לומר כפכוסיף וחמר שום חשם מיוחדם לחשמים שרלם לומר פל ידי נשוחין ואף אם נפנע פל כלן יש לימר שנפניעם כנשים לבד כלל נכן נשים שלינו מטום שליהן משום פרים ורביה כנון זקנה קשנה ואילונית ג] ואיכ ה לים כנשבע בלא יאכל כלל כלילי ספשת לא מלה ולא פירות דמנו דחיילא

אפירות שכש דבר כרשוח חיילא נמי אמלם: שצו ולעונין שאלחא דשאיל כרב רביט יוסף נ"ר מקתי מר במנין כלואם כחמים אשו הכלות ביני וכינו וכהישך הדברים שלא ככויתן בלתי ידיעתי ובחה על זה תשובתך חליו וברחותי חותה היה לי שמו מוכהת מעולה בפני החכם הרב רביע ילחק כן מכיר נר"ו וספני אחרים בשנותו את פעם השאלה כדבר שחלוי בו קלת מן הדין ולא היב לי פה להעיב ואני אודיפך דברים כהויתן ונאצון פלי הדיין החכם כרב רבים ילחק סנזכר כי כן הודם הרב רבינו יוסף בשניו הדברים כחשר המה סנה בא אלי יכודי מאיביר ושאל מאחי ואמר ראובן ושמשון כדרים בעירעו מדמט זכ חמש שנים בכפר אחד ובקש שמשון מרחובן שיטוב עו כור חסים כי סוח לריך הותו כם ויהזיר חליו כור חפים בשובם לפיר מושבם ויפות לו ראובן וכלודו סכור חשים ובשבם פרפ לו מחליחו אחר און בקרוב שפריין כיו כחפים בזול שחל רחובן כמשכ לשמשן תן לי חצי טר כנשחר כשיב לי במשון אחם חייב לי מחשכהן שביני לבינך " דינרין או שנים מבר חנם לי ואני אחן לך את חמיך כשיב ראובן איני חייב לך דכר חמר לו שפשון אבל אתר מייב לי ולא אתן לך חשיך עד בחתן לי משתי או האופ בראוחו כי לא יטל לו כלך מאתו ושחם כי נמיקרו כחשים ראופן בואל "משמפון הן לי חיפי והשנים פשר דינדין שתחם שואל אני אחגם אשים שאיני חייב לך דבר משיב שמטון כיון שאחה כייח חייב לי בשמח סדל שנים ששר דיגרין כדי דמי ההפין וכים כידי לפכבם ולפצון על כחצין עד כדי דמיסם ואני נאמן בטענת מנו מאוחה ששה עמדו החטים ברשוחי ולקחחים לשאמי בפרטון חוכי ואיני חייב לחבוב שמך כי אם כשמת כזול כודישני כדין עם מי כם כיו דברי בשוחל חתרתי לשוחל כיו ללום חפים במת בהלוחם שחם לחכי ים כזה רביח השיב כן היו לו חפים כרבה בעירו אמרהי א"כ הדין עם ראובן כתלום שלפולם ים לו לכחדר לו חפיו אף אם יוקרו אלא פיכים מאמן פל סבנים פשר דינרין בפענת מנו ווה נוכה תמיו וזה נוכה משוחיו ד] או כלך כשוחל לפני כרב רבינו יוסף נ"ר ובחל לו במבפעו כשחלם החת ולשיב ע דעביד הינים דינה לנפשים וכיון בכים בידו לומד לה כיו דברים משלם יכול לומר פכבחים לפצמי חי מכרחים ופל זכ נתרחינו פנים אמרחי לו אף אם האמין אותו במנו שאומר אמח שעכב כחצים לעלמו מ"מ כעכבה כהיא אינם כלום שלא כים יכול לפככם לפלפו כי אש לחפשם בתורח תשכון אכל שיכו שנו לא חמר כן כים יכול שכל מי במשכון כידו כין משכט בשפח כלואחו בין בתפיסה שחפם משל הברו בשביל מה שחייב כיון שמאמן למשון מליו יכול למכרו בלא כב"ד ושלא במדים או למכבו לפצמו ולומר שלי כוא דמביד איניש דינא לנפבים אפילו במקום דליכא פשידא (כ"ק כ"ג) דאמר לא מציכא דאמרת · כשבחי לו זה אינו שאין אדם יכול למכור משכון שבידו אלא בב"ד כרחגן כפ' כמקבל (קי"בי) לאחר שלשים יום מוכרן בכ"ד השיב זכו כבועבה כמבכת פ"י כ"ד' כשבתי זה אינו דמתני אפילו במשכנו המלוה בפלמו כדקחני ואם משכנו חייב לכחור לו ומחזיר את ככר בלילם ואם כמחרישם ביום כין במלום שלמו כין בשליח כ"ד השליט חגא קמא ורבי שמשן כן נמליאל אם חייב להחזיר לשלם ככלים כלריכין לי כנון כר ומחרישם או אם די בחדח בלשים יום לבד ואכלכו קחני מחני דלאת שלשים מוכרן בכ"ד בכלים כאריכין במבכנן כמלום בשלמו אי שליח ב"ד לרפכ"ג ובכלים שאין לריכין לרכק וטוד דאדרכה כפי שייך למימר בעל חוב קונה משכון במשכנו שלא בשעת כלוחתו ע"י כ"ד ממשכנו בשצ' כלואש כדדתי בכל דוכחת אימר דחמר רבי ינחק במשכנו וט' ומש במפכנו שלח כשפח כלוחתו אינו יכול למכרו כי אם ע"י ב"ד כל בכן במפכט בשעת כלואתו וכל שכן מי שלא משכנו לא ע"י כ"ד ולא ע"י כלום אלא שכוא תופשו ומשכבו בעד מלום שלח ידענו אם חייב לי אם לאו אלא שכוא מומן כן שאינו יכול למכרו וכל שכן לפכב לפלמו דום אי אשבר בשום פנים כדאמריק (כתוטח צ'הי) בחלמנה ששמה לפנחה לא משחם ולא כלום דאמרינן לה מאן שם ליך והצים שעשחם כן בב"ד הדיומות רלם לומר בקיחין בשומת דתי בלת כ"ד כלל תשי" לאחרים אינה יכולה לפכור אף עפ"ר לעצמה אינה יכולה לפכר אם מפני שכשמוכרת לחחרים כיח מדקדקת שם כנית דין כשמאין בשומח ככיח לתושלם כיתומים ומכפכת כוכותם ולמלמה העשה בספך חם מפני שאי אפשר לשום מקח לפחקיים כי אם בקודם וכמוכר וכיון שאין כאן ביד מותחין ביכיו כם כמוכרין אלה שמהין כם לכד וכיה כמוכרים ח"ב לא ה) כדי ורך כי רכיח (ר קבינ פינ) כשרים לרך : שו"ע שם סדין : כן כיי יוד סשיי רליו נדים וח"ש או כבע י רציא שם פים ופיש בשין פקדין וחי נפסיש ברושעם שם נדים שבושם: בן כיי יוד פי רכיח (ר קמיר פא) כדים כמוב : בן כדי יוד פי רכיח (ר קמיר פא) כדים כמוב : בן כדי יוד פשי הפינ - ושי בשיח ושבים בירושעם: בן כיי יוד פי רכיח (ר קמיר פא) ברים בירושעם בירושע

בקירובין ויקח התרות בלה קדובין מדקרי נפרק משילין (ל"ו :) מבום רבות בשיש לו השם וכנים דסתם ר"ל בחינו מחיייב ליקח השם לקיים מטם זו הכל לשונם חם ירצם חייב ליקח בקרושין כל בנשים שיקח וחפילו כן ק' וכוח מקיים ככל אחה מצוח פשם ומברך ברכח ארושיןוכל שיכא פל אחח מכן בלא קרושין פכר על מצות ששם וחם יחדם לפלגש כש שעור פל מנום א שכרי לוֹקח חשם כלח קרושין ועוד דלרבי חלישזר דחמר (יבמוח נ"ע :) פטי ככח פל כפטים מבחם אנם וחשורם לככן ודחי אפי המיחדת כיח אנם לדכריו כיון בניחחם בלא לבום אישות וס"ל ככביא ברייתא דמייתינן בפי בנשרפין (פ"ז -) אל החלל את בחך לכזנוחה בחלולין שבזנות סכחוב מדבר במוסר את כהו בלא לשם איבות וכן ביא שמסרם פומה שלא לשם אישות אלמא כל כיחה שלח לשם חישות כויח זוכה ונודחי ככי משמפ דכיכי חששר דלר אלישור שטים בלא זינאם מפולם ובא עלים פנוי פעם אחת כצינעם ושוב לא זינחם מחים זם ולח מחחד כויח זונה וחסורם לככן וכבכפקירה פלמה לוב בפרכביא כל ימים שלא לשכ אישות חסים מיתרת גמורם וכיון דלרכי אלישר מקריא אנם ואבורם לנכן משמע דלרבק דפליני עלים אשורא מיכא איכה חי משום נפול עבה חי מבום גזרח ביח דינו של דוד חצ"ג דלדידהן חין אות הצא בזיקת ככשל כדאיתא כפ' ארכש מיחות (כ':) גבי כח ככן וא"כ דוד עבר אם בפלגש ביא במיוחדת לכד חלא בכפלגש ביא בקרובין כדברי רב"י וכרב רבינו משם ז"ל ומ"מ גם בקדושין אשורה מן התרה בלאו כדכרי הרב רביט משה ז"ל או בעשה נאברה אחר כן מדרבנן כיון שאין לה כתוכה וסיינו דביבמות פרק הלמנה לכהן גדול (פ' י) קדי הונם ותפחה חיסורה לים ולפלמח וכח של חרובהו בחירה לדידים וחבורה לשלמח וחש"ג דלדידים איכא קצח איבורא דכא קרי לכ כחם אביי מפקרא נפבכ לנכי ארום פד דם ליתגו דמפקרא נפבס לגבי ארום מפקרא נשבה לגבי אחריני מ'ת לגבי היבור פטים קרי לם כחירה וכן נגבי לפלחה - וכעולם מום בחם כמיוחדת לאיש כלא קדושין אשורם מן החורה בלאו כדברי כדב רבינו משם ז"ל הו כמשם הו לכל כשמות מגזרת בית דינו של דוד כנם חין מקקין לכחיר לזכ לשלם אף אם לא נשבע על דעח רבים ועל דעת כמקום מדאמרינן בירושלתי (נדרים פים היד) חד בר גם נדר דלח מרוחה החה לנבי רבי יודן בר בלים א"ל אתחי השחכשת אחר לים דלה מרוחמא אמר לים וכן כה גש פביד אמר לים לקוביוספא קאמינא אמר ברוך שבחר כהם שאמרו לריך לפרופ את הנדר ומצ"ם בחין כבחוק בקובים כי חם מבורם דרבנן חין מחירין לו וגם נרחם בסרק זם בורר (כ"ד:) דהפילו היכורא דרבנן ליכא בקוביא דלאו הכמכחא סיא כיון באינו חולם בדעת עלמו ופסולא דמשחק בקוביה כוח לפי בחין מוסקין ביבובו בל שלם אליבא דרב בבת וקייל כוחים ואפילו ככי אין מחירין לו א] דמ"מ דבר מטפר כוח כבל מפשם תפחופים תופבה יכחר בו ואם הים דפח רבי יודן דירובלמי בענין כהוביא כדעת רב בשת למדע שאפי' לח יהיה בנדון זה מפיל אהורא דרגנן מ"מ מם זה רלה לקדש עלמו במוחר לו ולגדור פצמו לצלחי לכה אחרי שרירוח לכו ולכניח דרט כרפה אבר דרך כה להיותו בעל הנחה ורורף חתר תחותיו מי יחמר להחיר לו כדר כזה וכן כחב כרב רבינו משם בר נחמן ז"ל בענין חדמי כלכור וז"ל וכל שכן שחם כים נדרם גדר לרכים או סייג לתורה ולדבד מלוה שחיורשחין להתיר בשום פנים כדאמרים בנטין (ליפוי) לריך לפרום אח סנדר משום חשורא ואחמר בירוש' חד בר נש כדר דלה מרוחה וכו' פכ"ל יוחין ל"ל בפל דכת רכים ופל דפת כמקום יחברך בחין מהירין אפילו לרצוח גמור כי אם לדבר פטוב ולדברי ר"ה ז"ל (שם ג"ו · בחוש' ד"ם אבל) אפי' לדבר מטום דוקא כי ססיא מקרי דרדקי וכו' ומדעחי מה בהיה פנין המיוחדת נפלא בעיניך אם יש בו אבור כלל יכיד לפי מד שראית שנוכגים בד בספרד בפרכבית וכאמת שברבה מן כגדולים כרחשונים ז'ל כלכו כזכ כדעת וכאמת לכל כסברות יש בענין הפלגש נמנומין ולא נחברר אבל יותר קוביות פטמות יש לפי' שסיא בלא קדופין : הספק כשביעי בעולד לך חם יש חלוח לפבועם זו לא נסחפק לי זה כלל וחם כל א מספין אם כיון מקנה בשעת השבועה והחייב לישא אשם כיון בחץ לו הלח כן החד הפ"פ כן כשבופה חלה פליו שהרי כלל בשבופה זו דברים אחרים כמ"ש בשמר שנחחייב שלא יגרשנה לשולם אלא מרצינה ותרצון רבי שלוני ולשון השבועה כוא בנשבע לשמור ולקיים כל הכתוב למעלה וא"כ מנו דחיילה שבועה על הדברים האחרים שהם דבר הרשות חיילא על דבר מנוה וזהו ששם בירובלמי (בנושות פ"ג כ"ד) שהם כולל ותוחר שבועם שלח אוכל מנה הכור לחכול מנה בלילי פסחים שלרי יש חלוח לשכועה זו בשחר ימות כבנה ומגו דחיילא אסנהו יומי חיילא נמי אלילי הפסח ואפילו בעימד כליני כפבח הם כלל כשטעתו בתר ימים הסור לחבוג מלם גלילי כפסח דבבושה חלה לבפל את כמצוה כשב ואל חמשה ככולל י וכא דמשמע בפרי שבועות בהים בתרא (כ"ד י) דשבועה אינה חלה לבעל את העליה אפילי ככולג דמחניהין דחק החם בטמה שלא אוכל ואכל נבלוח וטרפוח חייב ושקמינן לה כחם בכולל דברים כמוחרין מם דברים האסורין ופרכינן כחם כשלמה לח משכחה לים כלומר דמנו דחיילה הכשרוח חיילא נמי הבכלוח ולא אמרי' נשכע ושוחד מכר סיני כוה דמ"מ אין שבועחו לבמל את כמטם אלא כן כיכי משכחת לם כלומר דאפי' אתר שבומם שאיכל נבלוח ובתופות אע"ג דבוי כולל לא חיילא כיון דלבפל את כמלום כוא כבר חרנמכ כרב רכיט משם בר נחמן ז"ל דכני מילי בקום פשם שחין אומרין לו

לחדם שמוד וחמוח כדי לקיים שנישחך חבל בשב וחל חצשם חיילח כדמוכח

שאלות ותשובות ריבש סימן שצו

248

לסוכיר רק סמכירם ככ"ד שכבר סוכיר נפיג דין משלשים יום וחילך פוכרן בב"ד וגם זם כב"ד מוכרו רולם לומר כ"ד הדיופות שהן בקיחין בשימא ואפי כשומח כ"ד משיחין לו פלם למוכרו כשני פדים כשיבה כטה ידע בכמה נמסר כי אפ"פ שזם מוכרו ברשות כ"ד ובשומהן אלי ימכר ביותר מן כשומא וכרי שלא יהעלמו בדין על זה ולא יהיו לריכין לשכועה משיאין אותו עלה להומין עדים על כמכירה אמנם אשבר לדעת כרב ול שתף אם כלוה בעיר אין לריך לסומינו לדין ולא לסודיפו או אפשר שדבריו כשאין כנום בפיר וחם נראב יותר וגם בנאון רבינו כאי ז'ל בצריך ג' חגאין בפכירה כפשכה כי כן כחב בשער הששי משפר כמקח וזה לשונו הדרך השמיני שהאדה ישל למכור כמה שאינו משונו כנון מי שבידו משכון של חברו בממון שהלוהו הרי זה יכול למכרו לשני פניינים כענין כרחשון לשום שמירתו שחש כוח מתיירה שמח יאבד והדמים יותר נשמרים וכו' הענין כשני שיכול למשר את המשכק כדי לנכוח חובו וכגון שכוח לחחר שלשים יום מיום שכניש ומנו ליפרע כדגרסיכן (בב"מ שם) ר' שמשון בן גמליאל אומר אף לעלמו אינו מחזיר אלא מד שלשים יום ומשלפים ולכלן מוכרן צב"ר חם שכמשכון הצלו במכירח כמשכון על אותן שני פניינים שפירשנו ים בכן שלשם תנאים בתנאי כראשון לריך שיודים בעל המשכון קודם מכירחו אם הוא שמו באוחו מהום לפי שאם רולב לפדוחו כוא ראוי במשכונו יוחר מאחרים - כחנאי כשני שלא יקח אוחו לפצמו ואפי' בדמיו אלא יתכרנו להתרים כדנרסיק (בב"ת ל"חי) כפסוא מוכרן מוכרן לחחרים ואין מוכרן לעלמו י ואמר לים אביי לרב יוסף אי (הכי) [לישראל]נשקנים לנפשים אמר לים כחם משום השדא (פסחים י"ני) · בחנאי בשלישי שלא ימכור איחו מבטון אלא בכ"ד כדגרשי מוכרן בב"ד מ"כ לשון סגאון ז"ל וס"ר יפקב בן סרא"ש ז"ל כתב כספר השן משפט (סי' פ"ג ספי י"ח) שאביו ז"ל כאר בתבוכם תי שנשבע לפרוע ממון לומן ידוע וירא בפל כמשון שישבור כחייב על שבועתו ולא יפרע בזמנו ורגלים לדבר שראוי כוא שיירת שמן כדין יש לבטיל עליו קנס ולחיותו שיפרע כזמט ולח ישכור על שבופחו ולחתר שפבר כחתן שקבע לו חו שלשים יום בתלוכ סחם חם כלוכו על משכון יכול למכרו פל פי ביח דין ויש אומרים שכ"ד יודישוכו ללוכ החלם אבל סרמבים זיל כחב מלום שכא לב"ד וסביא מששטו בידו וסי עד במן בספר הנוכר נראה שהבין מדברי הרמב"ם ז"ל שאין לריך לב"ד להודיע ללום אף אם כוא בעיר אבל במכירם בלא כ"ד ליכא מאן דפליג י עוד בביא בספר החבר זה לשונו ואדוני אבי הרחש זיל כ' בחשובה המלוה על המשמן סחם וכוא דוחבו מיום אל יום יתנענו בפני עדים ביפדנו ואחר כך יעברו ל' יום כי אלו כים תובעו לדין כיו נותנין לו זמן ל' יום ואח"כ ימכרנו בשומת כ"ד ירחם מדבריו חש"פ שעבר מומן בכלוחם לי יום לריך לכמחץ מלמברו ל יום אחר חבישה ובאר טוד בחשובה מי שיש בידו משכון אין לריך להביא בעל כתשכון לפני הדיינין ולהוסירו שיפדה משטעו אלא להתר ביוסירת בינו לבינו שיפדה משכונו ואם לאו שימכרנו אז יקח ג' במאים וישומו הפשטק כמה הוא שוה לימכר בשות וימכרנו באוחה שומא ואם לא שם אותו אלא נחטו בפני עדים לסרכור כיחי בממונה פים בשופם אם יודעים בעדים כמר כים שום ישידו בעדים ועל פיכם יפרע לו כמותר ואם אין עדים יודעים כמה כים שום וכמלום אומר סים שום כך וכך ישבע שהוא כדבריו וישרע לו במוחר פלפי בנופחו וחם חיט יודע כמה סים בום חו חינו רולם לישבב ישכש כלום כמם סים שום ויפרע לו כמלום מם שבום יותר על חובו עד כאן כספר חשן משפע וזאת היא החשובה שנתב לך מקצחה החלק ולא רצה לכשוב כלה הנה מנואר בדברי הרא"ש ז"ל שצריך להודיע לבעל החשכק בפני עדים שיפדנו ומה שכחב בחשובה כחחרת שדי להודים בינו לביט נרחה לי ברולם לומר בעדים ושלא בשני ב"ד כדי שלא יהיו דברי הרב ז"ל סותרים זם את זם וכן דעתו שלריך ב"ד ונראם שרולם לומר ב"ד הדיופות כלומר כקיאין בשומא כמו שכ' בחשובה כאחרת ג' שמאין וכראה שדפתו ז"ל שמה ששנינו בפ' המקבל משלשים יום ולכלן מוכרן בב"ד ר"ל ב"ד כדיוטות כיון שכוא מוחוק וקונם משכון כדאמריק באלמגם אינם לריכם ב"ד מומחין אבל לריכם ב"ד סדיוטות מפני שכנכסים בחזקחה וכן פירשו כמפרשים ז"ל מוכרן בב"ד דכפי התפקיד (ל"ח") גבי שמן והבאיש דשש והדביש דאי ב"ד משתקן אמאי אין מוכרן לעלמו וכלא ככ"ד כם כמוכרים אבל כשכבית דין אינם מומחין רק שמחין חו כוח כמוכר וחיט רשחי ליקח לפלמו וגם חפי' כשנחנו לסרסור כעיר נפני עדים נראם מלשונו שחייב לשלם כמה היה שום ולא כמה בנמכר ע"י הסרסוד ונראם לי המעם לדעתו שכיון שנמכר על ידי סרסור הממונה בעיר אי אפשר לבטל המכר וכיון שמכרו שנא ברשוח בית דין אש"פ שכודיע ללוה חייב לפרוע כמה שהיה שוה בשפח המכירה ואב כחל או כוקר אח"כ אינו משלם רק כשבת כולאם מן כשלם דביינו-שבת במכירם דלא יכא אלא שמוכר מכ שאינו שלו כ"ל גולן ומשלם כשעת בגולכ כדאיהא כפ' בעול קתח (ק"ג') בשובדה דרב ככנה דיבב זחי חביתגה ומכ שכרב ז"ל מחמיט בשבועתו כמה היה שוה חע"פ שהוח כגזלן שמוכר מה בחינו שלו כיינו משום דלה תשמע לכו להינשי דלכוי גזלן בכי כחי נונה כדאמריגן בפי זכ בורר (כ'כ:) גבי חמסנין ועוד כחבו כאחרונים ז"ל גבי הילך דחי יהיב ליה משכון במחי דחודי ליה לח היי הילך ונחנו שכם לדבר מפצי שלריך נכיים כ"ד וכחדושי מליפח לחכם כגדול דון חשתרוק קרשקש ז"ל אשר ילק מים פל ידי הרב ר' שלמה בן אדרח והרא"ה ז"ל כחוב בפנין זה וזה לשום ותיהו ודתי לתו בילך הות וששתת משום דלת מקרי הילך חלת

משבר לכיוחם כיא שוברח וקונה כאחד ומהאי בשמש נמי אחרים החם בכבות נברת תאשקהו גבים כישהת דיחתי מתן שם לך. ועוד כתים שחינו יכול למכור פשכון שנידו רק בכ"ד ולכל ספחות כב"ד הדיומות רולה למת בקיחן בשתח משיבדה דחיסור ורב ספרה דבפי הגי מניתוח (ל'ת:) שהפי לימול את שלי לא כים ישל כי אם נשלשה שמאין אש"ע שחלק בפני עדים חדשנו שלה משם כשומה כדהיהה כחם וכן הלמנכ שהגו חושבין הוחם כמוחדת בנכסי יחומים וקייל נכסי בחוקת הלמנם קיימי וחשפ"ב לריכם סים כד הדיומות א] . חזר והכים רחים מדברי רבינו מנוחל זיל שכחב דמתו דאית ליי מלום או פקדון גבי חברים מלי לפכובי תשום מאי דאית לים גבים דעביד איניש דינא לנפשים ומיכו מיבעי לים למיגל לבי דינא ולמימר המייםו מלחת כעורהם חיח לים לכחי נברת נבחי כך וכך וחיח לי גבים כך וכך ונחת לפשון פד כדי דמיו והנם כבית רחים לסחור שכרי כתב דחיל לבי דימת ואמר למלחא כטרחם אלא שאף לפכבו כלל בחורח משכון או חפיסם סולרך לפסם פביד איניש דינא לנפשים - פוד חזר והביא ראים דבע"ח למפרע כוא טבה במשכון כדתשתת בפ' כל שמה (ל'א') ואי אבין מלוה אביניה אביני ואש"פ שחין רחים זו מחוקות בדכריו ולח בכחבו כנם כוח כולך סביב זחח ככונם ברחים זו אפרחי לו כשמע לחונך מם שאחם מוניא מפיך בלשון למפרע ר"ל בפנכתו והוחלם בידו לבסוף חם ע"י ב"ד חם על ידי הלוה בעלמו שהחלימו לו בפרפון חובו ואו למפרע כוא נובה משמח הבמבוד ובכי כאי גומא נמי האחר אביי אף בקרקע למפרע כוא גובה כגון שגבאו לבסוף דבלאו הכי ליכא למימר וכ"כ בחוספות ז"ל שם וכן מורב לשון למפרע שגבאו לבסוף כמו למפרע כות נפסל דעד זומס וכ"ל הרמב"ן ז"ל בפ"ק דקדובין (ח':) וזכ לפונו ובמסכון דחתרים דמקודשת כדרבי ילחק משמע מסוגית דפסחים פ' כל שמה דתשכון דחפים ליה מלוה ברשותו אם לא פרפו באמו והוחלם המשכון בכ"ד למפרע כוא גובה ואי זבין מלוה או אקדיש משעח הרכינה שפיר זבין ושפיר אקדיש ואי לום אקדיש חבין לאו כלום כוא וכולם מדרבי יצחק כדאיחא כחם ובכי כאי גונא כוא דאמרים ככא דמקודשת כגון שכוחלם כמשטן אחר כן אבל פדאו לום כי ביכי דאי זכין ואי אקרים מלום איגלי בשחא דלא כלום סבד ושי זבין לום ואקדים ברי כוא מוקדם ומכור אף לענין קדושין יש לומר דתיכם מקודשה ואפים שיש לו כו מקנה קנין מעכשיו מדרבי ינחק נפקה מינם למנין שביעים ולמנין שאינו נעשם משלפלין אצל בניו אבל קדושין כמכירם כן בגופו של משכון כוח לריך לקדש וכשפדחו מלום כיח זכו כנרחם לפי דין כתשכון ע"כ לבונו כ]: עוד הזר וכביא ראים מרמאי דשמכדיתא דבפ' חותח (מ"ו:) דחמרי לח לריכנח לשומח דידך כבר שיימום קמחי דקשר דחלמתא שיכולין לפכב מה שחחת ידם בלא שומא וכן הביא ראיה משיראי לא לריכי שומח דכפ"ק דקדושין (ו':) וכן מספוח נברח דחבל סכינה דחשכבחה דה' רכח לח לריך למיקם בדינה פלי יכול לסעון עד כדי דמיהן (כ"מ קפ"ד) ודברים אלה אכור לשמעם אף כי להעלותם על ספר כי ברתאי דפומבריחא אין שם חוב ולא פענת חוב אלא שום כאיתן ברתאי כופר בכל ותפכב כסלים לעלמו וכחלמוד נושא ונוחן שזכ יוכל לרמותו בדברים בינו לבינו שלא בפני פדים בשיודה לו שהוא חייב לו ושיוליאנו לשומו בפני פדים ואולי האומן יאות לזם כדי שיוכל לכראותו ולא יצטרך לכחביאו לפולם וכשיראנו לשומו משני לים ראם ומהדרית שכאנתן הרמאי שיודע שאין זה חייב לו דבר וכות מודב לו יבין שהתתוח בית זו לשדלו בדברים כדי שירתט ויענבו תם הפרע לי כמשות שחתכ אומר אני אשיבט לך ומכ שאחכ הומד שאראנו ואקחט בשועא איני רולה כי ידפחי שאינו שוה מה שאחה אומר שחייב לי וכן פירם כל זה רביט שמואל ז"ל והוא מבואר בפלמו שכל אלו דברי רמאום הן ועענות של שקר שכם אומרים זה אל זה בינה לבינה ואפי לפי דבריו כרי בוא אותר כבר שיימום נראם שכבר שמו אוחו וכביא דשיראי אין לריך להשיב עלים ומם לחבן את כבר וכביא דשכינא דאשכבתא דלא לריך למיקם בדינה ג"ב חלילם שירלם לוחר פיסים שלו וכלה לריך לכחירו דכום לים דברים שמשין אוכל נפש אלא במאלקו אביי ורבא אם הוא מדברים השחיין להשליל ולהשכר ואינו יכול למשון עליון עד כדי דמיו וא"כ לריך למיקם בדינא עלים ולהביא עדים על תם שתובע לו ואם אין לו עדים יפסיד ורבא סבירא לים דאינו לריך להביא רמים ועדים על חביעמו דס"ל שהמשכון סום איט מדכרים בטשויין להשאיל ולהשכיר ויכול למטון עד כדי דמרו ונאמן הוא בכך במנו וכן פירש"י ז"ל . עוד חור והכיא ראים מלבון הרמכ"ם ז'ל פי י"ג (מהלכוח מלוה ולוה) מלוה שבח לכ"ד והביח משכון בידו וחמר זה משכוט של פלוני כוח וחצי רולם למכרו ולכשרע חובי חין כ"ד כזרקקין לומר לו כמחק עד שיכא לום וימעון שכרי אם רלה לומר לקוח כוא בידי אומר ומביחין לו עלם למכרו בפני מדים כדי בידע כלום בכמם נמכר עד כחן וכחתה שנספרי כרמכ"ם ז"ל יש בפסקה א שכוש בנוסחתית ונרחה שהנוסחת סמדוקדקה סוח כלשון שכתבחי ומית נרחם לפרש דברי כרמב"ם ז"ל כן שכלפי מה שכחב בפסקא שלמפלה מזו בסמוך שהנפרע שלא בפניו לריך לכבית שלש נתיות רתשונה לקיים כשמר שבידו שנים שבמל מוכו במדינה אחרת ואינו מעי כאן לשמוד שמו בדין ראים שלישית שאלו המכשים של פלוני כלום כם לפי זם כחב שכתלום על כתשכון אינו לראיות אלו בחש"ם שלח ידשנו חם כוח חייב לו דבר וכן לח ידשנו חם כמשכון כוח שלי אין אומרים לו כמחן עד שיבא ויפעון שכרי אם כים רולב לותר לקוח כוא בידי אומר ולכן מוכרו ולפולם בכ"ד כדינו ולא סים צרוך כרמכ"ם זיל 6) שי שו כים (ליכי) כדים כיד ושי כיו להיד ששיו לינ כדיה ושיב ולח יוכשי קינ כרים ומים אכל: כ) שי כקטהיא שי קיו שקיכ:

ריבש סימן שצו שאלות ותשובות

קבה

ממקום אחר ואמ"ג דכא לא משמע לכו לאינשי דלהוי רשע בשכיל מכירת משכון או פקדון כלא שומח כיח דין כשכיל מוכו מימ כיון דלים לים למעבד הכי לא מהמנינן ליה במגו דהכי נמי אמרינן (שם יים:) גבי אמנה היו דברינו דחין נחמנין דעולה כיח ופירשו כחחרונים ז'ל אף בחין כחב ידן יולא ממקום אחר ואף על גב דלא משמע להו לשהדי דלהוו רשיעי בסכי כיון שסבעלי דבר נשכמיש בה מ"מ כיון דעולה כיא ולא מצי למחחש עלם לא מסמני במנו בנדון זה נמי אם היה פקדון או משכון אם אין עדים שמכר לא מהימן במנו לומר מכרחיה בשנת הזול . מיהו כיון דלאו פקדון סים אלא מלום שכלוסו חמים אף אם מכר חשים את שלו מכר שכרי לשולם החוב בחחדיות כלום עד שיכח לידו של מלום או ליד שלותו וזם מכוחר כפרק כנחל קמא (ק"ד:) וכפרק איזהו נשך (ע"א:) וכגטין פ"ק (י"ד:) ובפ' הזורק (ש"ח:) ובכמה מקומו' בחלמוד חם נובה חשיו חם גובה משוחיו ואם מפני שום אומר שחייב לו ושככם לפלמו וילאו חטין במשוח כיון דמלום ומלום הוא דמושבת בעלמת הוא כמ"ש רב האיי גאון ז"ל אינו שחף הגאון ז"ל לא אמרם אלא בזוזי וזוי שיש לומר משבנא בעלמת הוא אבל זחי וחסי ליכח למימר הכי שהרי החמין לריכין שומח ומחן שם לים - ועוד דבחטין יש רשות ויש ישוח ואמרי' כפ' איזהו נשך (ס"ע :) בעובדת דהכה כותחי אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמי והני מילי שבי ושבי חקלי וחקלי אבל שבי וחקלי חקלי וטבי לא וכ"ש בחשין והתוספתא שהביא הנאחן זיל לראיה באזי ואוי סיא שום חובע מנם לי בידך וזה מעכבם ואומר יש לך בידי מם שאחם שואל אבל במנם פירוח או במנה כסוח כלומר בעד מנה פירוח שמכרחי לך או כפות שמכרתי לך כן נרחה פי' המוספתת לדברי הנתון ז"ל וח"ל לשכש אוחה או אפי יהיה פי׳ התוספתא יש לי כידך פירוח או כסום שוים מנה אצ"פ כן זוזי וזוזי הוא שכיון שהתובע כפר בפקדון הפירות והכסות הנה נחתייב לזה בדתיו כת"ש הרתב"ן ז"ל אחר כן וא"כ כשום מעכב התום מלוה שהייב לו כעד דמי הפירות והכשות זוזי וזוזי הוא והרמב"ן ז"ל הבין פירש החוספת' בענין אתר שהנחבע כופר בהלוא' המנה ומודה בפקדון פירוח והוה לים פשנו חטין והודה לו בשעורים וגרסת התושפתא לפירושו היא יש לך כידי ואף באדי וזוזי כחב הכא"ה ז"ל דאם אינן שוים בנכסים כנון שיש לזם עדית ובינונית ולזם זבורית דקיי"ל זם גובם וזם גובם לא מצי למעבד משפנת והחכם הגדול דון חשתרוק קרשקש ז"ל כחב בחידושי תציעת שלי ז"ל מיהו הת דחישינן למלוה ישנה לתו למימרת דדינת הכי דמשום דחים לים מלום ישנם גבים מלי יכול למימר דידי היא אלא דאיהו פשי ומורי סחירא לנפשים בחבי אבל ודאי מאן דאים לים זחים גבי חברים ונקוע משכונה או פקדונה מינים לה מצי לשפובים בחובים דמהן שם לים הלה אמר לם למלחה כטרחה בבי דינה וטעין על ססיה פקדונה כל מחי דאים לים גבי' ומסימן עד כדי דמיו בשטעם אי נמי הפים מידי מדידים וטעין עלים דעביד איניש דינא לנפשים ואפילו דלאו במקום פשידא נמי אבל במלום ומלוה יכול הוא לחפום מה שיש לחבירו בידו ולומר שאינו חייב לו כלים דתושבנת בעלמת הות והגי מילי בשרין אבל חית ליה להחי עדית ולכחי זכורית דקיי"ל (כחובות ק"י -) זם עובה וזם גובה חיט רשהי לכפור ברא"ה ז"ל עכ"ל בחכם הנוכר - הנב' עוכל להבין מום שבנאון ז"ל לא אמר אלא במלום דוזיו וזוי ולכפור בפקדון אפילן זווי בוזוי נמו לא דכיון דסדרי בפינייהו לאו חושבנא הוא אלא דעביד דינא לנפשיה למטען עלייהו וכ"ב מלוה של חטי דלא מעבד חושבוא הוא דכיון שלריכין שומא דאיח למימר מאן שם לך י ועוד דלא הפוכי מעראחא כוא אלא זה גובה חמים וזה גובה משח וההיא דפרה שהזיקה עלית (ב"ק י"ד :) אבי' לפי' האחרון שכחבת אינם דומה לנדון זה דסחם צוי וזוזי נינסו לרבי ישמפשל אם שספי' הסוא שכחבת דרך דחים דתני מעקרא דלפי הפירוש הכוא שמח בעל העליח ובעל הפרם מפשיד מחי שמין אוחן בדמין למה שהווקה הפרה חין שומא שהרי מפסיד למה שהוזק הטליח הרי הוחלטה הפרה ועוד דבמין אותן בדמים לשניהם משמע אלא ודאי כמאן דאמר יושם כשור אחיא ורביט חם ז"ל פירש דתו תו קחני ועוד יש פירוש נחם שחין לי שנין כלל למחלוקה רכי עקיבא ורכי ישמעאל וכוח שאין אומרים בשומח כנוקין חלא מק זכ כוכ ושישומו כדמים כמק סשדף לכד אם יש שם מוחר שאין שומא זו מדוקדקת אלא שמין כדמים מק מק לבדו ולא בענין הנכים הדברים אשורים אלא בענין דקדוק שומח כנזקין וזכ פירוש כנטן - וכסיח נמי דפרק מי שכים נשוי (ציב י) ראוכן שמכר שדם לשמעון באחריות חקפן עליו במלום ומת דמשמע לך דלהכי נקט ומת דאם לא מת וילא השרשר מחיים הום אחרינן יצא זם חחת זם לו יבי כדבריך זוזי חוזי נינבו . ומיבו לאו משום בבי נקים ומח אלא משום דאם ילא הערער מחיים אין ליחומים עליו כלום ולאי משום דכמלום ומלום אומרים ילא זם בזם אלא משום דאפילו מלום ומלום לא היי אלא שאיאון מעות שחייב שמעון לראובן פרעם וכעל מוג של ראובן דכי היכי דמשעבד לים משעבד לכעל מוב דידים אבל כשמת ראובן ואש"כ סרע שמשון אז לא כיכ לו לפרשו דאותן משח משלפלי דיחמי נינסו ולא נשחשבדו לבשל תוב של אכיסם אבל במלום ומלום אשי כשוין דלא אמרי' זם גובה וזה נובה אלא כל אחד שומד כשלו אם מח אחד מהם היחומין נובין ואינן מגבין וכן כחב הרב רביע משם בכחג מן זיל כפרק שני דייני גדוח וכחב בעעם דבר זם ז"ל וטעמה דמלחה דחש"ב דסהי הית לים ביטנית וכאי אית ליה כיטנית והדכר שוה ושקףל מ"מ ששבוד כל אחד קיים כוא

מם שכות פרשון גמור תכל משכון דעדיין לריך שומח ב"ד וגוביינת ומכירם לא - ומיכו השבר דאם נתן לו רשוח למכור כמשטון ושיפרע ממגו מוכו כלא רשות בית דין ואדם בעולם כוי סילך עכ"ל · כנס כל כוביאים פס אחד שאין משכון נמכר חלח בשומח ב"ד וכיון שכן חם מכרו לח עשה כלוש והמכר מתכטל אצ"פ שלא סעה כראמרינן גבי כ"ד שמכרו שלא בהכרוה נעשו כמי שפשו בדבר משנה וחוזרין ומוקמינן לה בפרק אלמנה כזונה (ק':) אע"ג דלא פשו וכן (שם ל"ח") נמי אלמנה שלא מכרה בביח דין הדיוטוח או ששמה לעצמה הכי הוא דלא פשו כלום אף פל גב דלא פעו אן פוד חזר ואמר כנם כ"ר חיים מחור כנולם ז"ל כחב בחשובה חם לשונו המלום את חברו כל כמשכון לאחר שננמרו שלשים יום דסחם כלואה שאם לא פדתר ממכו ביש לו רשוח למכרו מטפס דקיי"ל דעביד חינים דינח לנפשים במקום דאיכא פשידא כגון ככא שבוא מפשיד ריוח משוחיו עכ"ל · אמרחי לו מט כ"ר חיים מחור בנולם דלח ידענא ליה ומאן לימא לן דסמכא הוא גם כי כחב דקייל עביד חינים דינה לנפשים במקום דחיכה פשידה וסום לים למימר אפי' במקום דליכא פסידא · אחר כן נודע לי כי הוא דודו רכי חיים ן' דור ז"ל וישב אח במו מאור כגולם להבהיל הבומעין ויכילנא לשנויי ולחרץ דבריו דבשומת ב"ר קאמר אט"פ שלא פירש ומ"מ קרי לי' טביד איניש דינא לנפשים כיון שמוכרו בלא ב"ד מומהין ומיהו משכוני נפשאי אדידים ולמסדר אבנויי למם לי יאמר כוא מם ביאמר לא נניח חלמוד פרוך שכידינו ודברי כנחון והרמב"ן והרח"ש וכל החחרונים ז"ל ונחפום דברי בחשובה סכית אשר כית מסרב מלח וחשרם חבלין. עוד אמרחי לו כתי פביד חינים דינא לנפסים לא נאמר בכל פנין כמו שאחם סבור כי לא נאמר רק ליטול את שלו ממש אם גזלו או הפקיד אללו כהכיא דבן בג בג (ב"ק כ"חי) דבכי החי גונא כוא דהא שרי ליכנס לחלרו כל שלא יעשה בזדך בנכל וחי משום מלום שיש לו עליו כח כחיב לח חבח חל ביחו לעבוע עבועו וכן אם חבירו רולה לכזיקו בממונו זכ יכול לכזיקו את חברו כדי לכליל את שלו ולשמור שלא חיקנו חברו ופעור פל סיוק שמויק לחברו אם בממונו כססיא דשור שעלה על גבי הברו להרגו וכא בעל התחתון ושחט אח שלו ומח עליון פטוד וכן ההיא דמשבר ויולא משבר ונכנם או אפי' להזיק בגופו כההיא דבן בג בג דקחמר שבור את שניו וכן ההיא דנרלע שכלו לו ימיו וכן ההיא דמי שהיחה דרך כרבים שוברת בחוך שדהו וההיא דפחה דחמרינן בהו לנקוע פתרא וליהיב בכל אלם עביד אינים דיכא לנפשים ולא נחמר לא בים לו ליקח את שלו אלא לילך לב"ד וכן לא סיה לו להזיק את חברו אלא שאם חיקט חברו ילך לכ"ד דמלי אמר לא מלינא דאטרח וכן נשחמשו הנאונים ז"ל מדין זה בענין החפיכות פיוכל חדם לעכב פקדון שבידו לעעון עליו חם כות חייב לו מלד חחר שכים הפשר לומר יחן לו כוח חח שלו וחח"ב יחרעם ממנו בב"ד על מה שחייב לו אלא שמטעם עביד איניש דינא לנפשיה הוא יכול לשכבו כדי לכליל אח שלו אש"פ שסים יכול לכליל בכ"ד כגון דאיכא עדים וליכא פבידא או אפילו לחפום מפלטליו כל שמלאום ברשוח אחרים או אפי' ליקח מידו ומביחו כל בסחוב אינו כלואה ממש אבל בכלואה ודאי אין לו ליכנס לביתו למשכנו ולא לחפוף מידו ב] אלא דאי שכד מהני ואפ" לרבא דאמר כל מידי דאמר רחמנא לא חעביד אי עבד לא מסני ככא שאני דכחיב כשב חשיב לו את בעבוע כבוא בשמש מעיקרא לא כדאיתא בפ"ק דחמורם (ד':) וכבר הסכימה דעתי לדעתך כזה - מלחתי כחוב בספר חשן משפט (שי׳ ד׳) שכתב ז"ל אט"פ שהיחיד אינו יכול לדון ששה דין לשלמו פירום אם רוחה שלו ביד החר שנזלו יכול לקחחו מידו ואם כאחר שמד כנגדו למחות בו יכול לסטתו עד ביניחט לקחת את בלו וכו' ודוקא בכא לכציל שלו שנזלו כדפרישים חו שכח לנוזלו וכוח שומד עליו לכציל חח שלו אבל אין לו רשוח למשכנו בשביל חובו ע"כ לבוט - ומעחם סרם קוביח רבינו חם דל ואף סרבינו חם ז"ל שחלק בין טעלו בחורת משכון בין טעלו לנוביינא לפציל את שלו לא רצב לומר לנוביינא בלא ב"ד ושיקחנו להיות שלו משחם אלה רצה לומר שהוא נופלו לאחר זמן כ"ד לעוביינא שיגבוהו לו כ"ד ואו אינו שובר בנפילחו שלא אבר הכחוב אלא בנועלו להבעחה לבד ואין דעתו להפרע מכמשכון ככוא כי אם מעוח או קרקע וכגון שנחגו לו כ"ד זמן ונועלו כדי שלא ישמישנו בשביעיח או שלא יעשה מטלטלין אלל בניו ומה שכחב להציל את שלו אין זם איכא פסידא כמוזכר בנמרא כמו שהבנח מדבריו רק להליל את שלו חשיג דליכת פשידת שסים יכול להציל ע"י ב"ד זה נרחה כוונח ר"ח ז"ל אבל שכוח ינבכ לפנמו ויתלים כמשכון לעלמו או למכור לחחרים כלא בומח כ"ד חלילם ישחקע הדבר ולא יאמר ג] וכל זה המשא ומחן בענין המשטן כא לפי שבעל הדין המולק סמך דעתו על זה והיה ראוי שלא להודות לו ולהראות כאמח מך בנדון זכ אין אנו לריכין לזם שפרי לא סים משכון ולא פקדון שנאמר חששו ועכבו בתורת משטון וחשיסה ואחר כך מכרו . ואיברא שאם כיו כחפין פקדון בידו ומכרן כלח רשוח ב"ד וכלח שומח וכיה בענין שחי אפשר לנעל כמכר או כים מן כדין בלא ישלם כי אם כשעח כזול אם עשה שלא כדין ומשמא משום, דכיון שמבר מה שאינו שלו הוה ליה בזלן וכל פגולגין משלמין כשמח כגולם וכדחיחת כפ' כגוזל קתח (ק"ני) בשובדה דרב כהנה דיבב זוזי הביחנה הלה שכיה לריך לעדים שיעידו שמכרו לו חבל שנחמינבו לומר חצי מכרחים בשעת כזול חני חומר שחין לכחמיט במנו לשויי נשפים רשע כדחיתה בפ' בחתה שנחחרמלה (י"ה:) נכי מדים שאמרו אנשין כיינו מחמח ממון דאין נאמנין אף באין כחב ידן יולא

ישב אלו עם שלפי דעחי אין אוי כזם כנה אלה שני התקומות כם בעירן
שאין ככם קמידא כלל כי כל אי מכם בשכותו ושכתה זן לעצמה דוו לעצמה ו וכבר ככז בחלק כל משכילי עירנו ואם כם מעטים ופסקו כדין הברורים
לבלחי טיוח בו דינא דבר מלרא ובחכם כתולק עוד ידו נמויה לבחיק
במחלוקת ולבלחי היות מודם על האתח וכתב לעני כבודך זה הדבר וכנישו
אל כמשפט ימחול כאדון כ"ר על אתרי לשופר ויכחוב ועידי לא היחה זיה
כי נעשה כעופה בנחן מועלג ונשאר אני עו ורפה ידים וכעד כי כאו
מדברים בלחי מבודרים ואין מעקדה ומאחר ואחם האדון כ"ר בנפח שכלך
מדברים בלח מחוך כמבר שלום כבוד עות שונה מדך להחוב ותבתר הכנות
מיים עד בעולם כעל חרמון שיורד ועושף כנשקר ההחב הנחי מדבר על בנדלו לא כתא ולא ברף בלי
משות אכה"ה - שעל הבתב ארו בלבען וייף בגדלו לא כתא ולא ברף בלי
משוח כל מן דין סמוכו לנא לא אזובי קיר וכל שיח מגלה עמוקות התפעמה
בעלמים ומשיח בחבר בנהל הכרב רבינו הבדאי כ"ר בכה"ר שלמה ז"ל:

שנה עוד לו להשיב על הקונדרם שחור לכתוב על הענין חנוכר:

דבר" פי חבם תן וכנוד יחמוכו כידודי אם לפידים מפיו יהלוכו בחקר חהום עמחק משחק משחק משחק מפיר יהלוכו בחקר חהום עמחק משחק משחק משחק ישומה לכל מלך שנאים מה יקרו רשיו ומחות יחתוכ בשברות מתבשים למעלה בסיבל מלך שנאים מה יקרו רשיו ומחפות יחתוכ בשברות ומקרה מוכר מוכר מוכר מת המוכר מלך שב שמקים ומיו ישיב הם מארים בחד במד מתות משח מחוב ברות מבירות יחלף בכל קצוי המערכה ותקיף ותי ווכל לדין עם שסקיף מצל הם כשבר רות מבירות יחלים בכל קצוי המערכה ותקיף ותי ווכל לדין עם שסקיף מצל המורך שמשט נמשי ברם שמל אשכת להשקים לי מימי רש כל לת כשביב רק מתלי של מחודים במערים ומקר של מוכר לחודים במוכר מק משול משור של מוכר מל מחודים במשחק ומשור בל מוכר מל מתוך משור של מתלי משור מוכר מתלי משור מה מוכר מתלי משור מוכר מתלי משור מוכר מתלי מוכר מתלי משור מתלי מתלי משור מתלי מתלי משור מתלי מתלי מתלי משור מתלי מתלי מתלי מתלי מתלי מתלים מתלי מתלי מתלי מתלים מתלי

שרוד דבריך האשמתני וחשדתני היוחי מחפה על הרב רבינו משם ז"ל הברים אשר לא כן שכל ביאה שלא לשם אישות אחר אוחם בלאו דלא חהים קדשה והוספח שנם הראב"ד לא הבין כן מדבריו ואפ"ם שכן נראה מלשון ההשנוח חקנת הלשון ופירשת אוחו לפי דרכך וכן הבאח ראים מלשון הר"ם ז"ל בסלכות אשורי ביאה:

האבר אומר בספר המנות כחב הרב רבינו משם ז"ל זה לשונו והמנים היא שנמנעט מלבעול כלא כחוכם וקדושין והוא אמרו יחברך ולא מסים קדשם מבנות ישראל וכו' וכאריך שם כזם וסוף דבריו חם פלתי כלומר לא דפטים לוקין עלוו ושם נראם שדעתו שהאשם כמתרלית לביאם בלא הדושין היא בלאו הזה זולחי היבעלת באינם והמפותה בדרך מקרם שזם דבר בלהי מלוי כיון שביא לריכם אל פתוי אבל כמכינם פלמם מדעתם בלא פחוי לכבעל לאים אפילו לאים מיוחד לדבריו כיא בלאו וזכן אסור ספלגם שכחב להדיום ונרחה שמן הלחי הום חסרה להדיום בספר שופסים -וחש"ם שלח הזכיר עם מלקות כבר הזכירו כספר נשים המיוחד לזה ובדיני סמלכים מאן מעייל סדיוע לחמן רק אנב גררא ובאמח כי כוקשם לי לדבריו איכ מי כחירה למלך כמו שהוקשה לך וכי לא ראיחי או מם שכחב בספר שוסטים חשכחי שדעתו שהפלגש היא בקדושין ואין כאן אשור לאו של קדשה ומוחרת היחה חז בין למלך בין להדיוט וטוד שחם דעת כרב ז"ל שבפלגש כית כלת קדושין לתכ חתר שבפלגשים תתנין בשתנה עשרם זכ סכריחני לותר לדעתו שהפלגש בקדושין ותה בחוקשה לך תח' ילדים (סנהדריון כ'א') וכנית על קושיא זו בנין גבוה עד שהכרעת כדברי כרב רביט אברסם בן דור ז"ל שהפלגשים אינן ממנין השמנה פשרם לו יהי פי" אוחם מימרא כמו שחשבת שהיו בני דוד העפ"כ אינם הושיא שסרי על כרחין מדקאמר בני יסח תאר היו מביאה ראשונה נהעברו דהא לא קאמר בני פלגשים היו ומשום הכי חשיב לפו מובדי כוכבים בפ' משרה יוחסין (פ"ו:) כדאיתא כחם בהדיא ויגיד עליו רעו חמר בח יפת חאר סיחם ובודאי מביאם ראשונה נחעברה דאי אחר כל המעשים בח ישראלית היא כאבשלום ואסורה היחה לאמטן וא"כ על כרחין היו ארבע מאוח נשים מד' מאוח מלחמות בין כל ימיו בכרי אין לכא על שתים במלחמה אחת וזה היה מוחר בין למלך בין לסדיוט וחין כחן מצום רבוי כנפים שברי לח נשח חימן רק שבח שליהן ביחה רחשונה ושלחן וכן כחב רבינו מחיר כלוי זיל חבל לנו פירום נחם כזם שלח ביו בניו חלח בני ביהו חו שנחגדנו בביתו ולפון בין לו לדוד כמו הגטרים חשר לדוד ד] וסרם הקושים י ושוד חם קושים סים לקשי מר לנפשים שאם היו פילנשיו שיחדם לו אחר שלקחם במלחמם הרי מבר בלא ירכם לדעח הרב ז"ל שהפלגשים בכלל ועוד דאף בלא קרושין לאחר כל כמעשים אשחו היא כדכחיב ולקחח לך לאשה ואמרו זיל לקוחין יום לך בה והחורם בקנחה לו כמ"ש הרב רבינו משה בר נחמן ז"ל בפי בחורה שלו וא"כ ברי עבר בלא ירבה אלא דקושיא מעיקרא ליחא - אמנם אחרי שכחב כרב ז"ל בספר שופעים שהפלגש כלח קדושין נרחש לדעחו שחשור בהדיום בלתו דחדשם שכרי כיח מכינם עלמם לכיחם בלח קדושין וכחר כמלך לדשחו נראה לי שמחורת משה רבינו לא למדנו מחורת שמואל הנכיא למדנו ממה שכתוב כפרשת מלך ואת בנותיכם יקח וכו' וכיון שיש רשות למלך ליקח נשים ופלנשים כרלוכו מחבר יבחר שכן כחב בפר' סכוח ח"כ לח נחשבה לאום בשביל זם שהרי מחקי במלוכה כוא זה אדרבה אם כיחה מונעת פלמה ממנו כיתה פושה שלח כדין ומאי דקשיא לי' למר אדמקשי חלמודא (סנהדרין שם)

ואינו כמי שפרע חכו כואיל וכלואכ כוח לפיכך גוכין כיחומים ממנו ואינו כמי בפרע תובו וכו' ושמעים מינם דחי קדים חד חבין סכוח שפרח דינה דארל לוקח וגבי לה מלוה והדר איל לוה וגבי לחובי' מכני חדי דלום דידים דבות מוכר ואי לית ליה נכמי חזים אי אצבי לים לסכות לוקח ארשת וסכות מלום דידים מלום בבמר כוח גבי לם מינים ואד אגבי לים מטלטלי לבעל תצב לה משחמבדי מכל · מנם דבריו ספך דבריך וכל אוחם סוגיה מוכחה כדבריו ה] · גם נראם מדבריו, שאין הלוק בין מלום של פם למלום בשטר ברין זה וכן שקר דכיון דקיי"ל שפבודה דהורייתה וכמו שפשק ברב האפשי זיל וכהכרשת הרב רביט משה בר נהמן זיל מלוה של פה ומלוה בשפר שיין לכיוצא כזם כל שפירשו בשפח סלואם שאים שאינה פרעון לראשונה אלא שקשם קנם איך קלם כרב ר"מ בר נחמן ז"ל דברי כנחון ז"ל למעבד מושבנה הפילו במלום ומלום ואפילו בשוץ וכאן כתב ששפבוד כל אחד קיים אם כן דבריו פוחרין זה אח זה יש לומר דאפשר שהוא סובר דבסחמת שעבוד שניהם קיים עד שיסכיתו שניסם שילה זה כזה ומ"מ כשכוה מנוה ומנוה חחי ואוד וכאחד סופר כמה שחייב ותובע לחבירו מוכו בבית דין הרי כוא כאלו אומר משיחי חשבון ואתם חייב לי כך אם כן גם זם יכול למשוח חשבון ולומר משיחי השכון שאיני חייב לך דבר והרי שניהם נסכמים בחשבון ואפשר לדשתו דלשנין שלא יפשה השפרד מפלסלין אלל בניו כל שהאחד אחר מחיים שכוא מעכב ככלואם בשכיל חובו כיל תפיסה מחיים אבל בסחמא לא ומיכו בעי לאיתויי ראים שאמר כן מחיים כראמריק (שם פים י) בשבדא דמטגא רשמרי אית לך סכדי דחבשם מינך ולא יכבחים ניסלים וכו' ומשחם כיון שמלה בידינו דלית לים למעבד חושכנא שיהים פרעון נמור כי אם כזחי וצד דמלום ואף זם בכית דין כשחבירו כופר כו אין מקום לישא וליתן אי קמו ברבוחים למנין יוקרא חולא דבפירו' ליכא מאן דאמר - ונפלאתי של רוחב בינחך וחכמחך חיך פלה בדפחך דבר זה שיכח זה יכול לשום פירות חבירו בלא בומח ב"ד וימשה חשבון כרטונו של כרחו של חבירו ואף שלא ככ"ד ושמיד יכיו כפירות ברשותו לפנין יוקרא חולא זכ ה"א בשום פנים כ] . ושוד יש לבפלים בפלח ופלח חיך נסחפקם בכבים דפי חיובו נבך (ע"ב י) דחמרי אם לא הנץ כוצו טחן חפין כוקרו נוחן דמיכן אם כים משום רבית או משום דימו ואם כים משום דינו שמאמר דכיון שכלום לו חמין לכולאם וכוציחם שיחן דמיכן כשכוקרו ח"כ למס כשכחלו נוחן חטין ולמס ילקס זם בחבר וביחר ואין זם כי אם משפש משוקל אלא שכיון שלא קלן יש לו לבלם חפים כמו שכנוכו ומבום ככי כשכואו נוחן חפים מדינה וכשהוקר טחן דמיהן כשמר הזול משום רביח ואיני מבין כלל מה ספק יש כתן והביא דר שאכל הרומה דאמרינן (בפסחים ל"ב י) דלפי דמים מפלם הייט משום דלא גרע מנאן דמשלם כשעת כנולם כדאמרים כתם דכו"ע כיכא דמעיקרא שויא ארבעה ולבבוף זוא משלם ארבעה כשעח הגזלה אלא למאן דאמר לפי מדם סיכא דמעקרא שויא אוא ולבסוף ארבעה כיון שיש לו לשלם דבר בראוי לביות קדש חין למעם כמדה משום תומרא דקדש ולמאן דחמר לפי דמים כרי כוח כגדלן דעלמא ומשלם לשלם לפי דמים כשמח סבאלה אלא שמשלם בפירות ולא במעות ואחה כחבת בלשונך ואמנם יש לחלק ואני אומר שאין לחלק דלא שייך חלוק אלא כשני דברים שכם חחח סוג אחד ודומין קצח אבל כאן מכ לחבן אח כבר וכבר אודי לן מר מקצח ספענם דביכה דלה חבעים בדינה או הבעים והמר לים כב לי זואר ויביבנה לך חיפי דברבוחת דמלום נינכו לפנין יוקרת חולת ונדון זם כן סים לפי כחמת שכשתבעו לה חמר לו חלה חן לי מעותי וחתן לך חעיך חלה שכחכם כשואל כשבא לכחוב לפני כבודך חקן כשאלם כרטנו וכחב שאמר לו שימכרם וסיחה טונחו בזה לפי שדעתו שיכול המלוה למכור משטון שבידו בלח רשוח בית דין ואדם בעולם ומ"מ לא כים לו פענה שלא יודיע סלוה אם כוא בעיר ועל זכ חקן שכודישו שימכרט ואחב כאדון נ"ר חלית כדין כמב שאמר לו שימכרנו לפי שנראה דהושבנא עבד וכבר כתבתי דעתי כזה שאף אם אמר לו כן לתו כל כמיני' למעבד תושבנת בלחי כככמת חברו ותם מפני ששחק לפי מם שחקן בשוחל בלשון שחלחו אין שחיקחו כודאם שברי כים כופר לי במם שבי׳ שוחל לו ושחר דברי החולק נא אוכל לכשיב עליכן כי מי יוכל לכשיב של חלומוחיו ועל דבריו ילא יכילו מגלוח ואחם כאדון כ"ר ברוב מוסרך כגדלח וכוספח לכלל ולפכח דבריו וכן ברכח אותו בקול גדול ותחשב לך ללדקם: שצו ביובין המלרטח של ניח הכנסח גם כזם בנה וחתן כרטנו כי ים

משלש זרחות גם ישינתו של זה [גבוה מישיכתו של זה] קרוב לב' זרחוי כי כל משלש זרחות גם ישינתו של זה [גבוה מישיכתו של זה] קרוב לב' זרחוי כי כל כשבונה כהיא גבוה של זה [גבוה מישיכתו של זה] קרוב לב' זרחוי כי כל השבונה כהיא גבוה של זה [גבוה מישיכתו של זה] קרוב למכר שני אלה המקומות גבום שים אחרתי לי הנה שנין כמלדעות מפני הרחבת הגבול והישל מידים לוישל הברום המשל זה להי זה של שלין בכחים דינל דברמציא להשנים חלם א" ש' מושל הברום המשוניתא או הדקלים המשוניתא או הדקלים המשונית להכר כשדות אלה דקלי מחדים חלונות המשונית להבר מברום של או דרך לחברים בכדון זה אין נו דינא דבר מלרא ואין דתא דבר תלרא חלוי בשלון דרן לחברים בכדון של א"ב למה אמרו חיום אי יכול להכנים מלם אחד וצוד הא אין לרך להציע זה ביה שא"ב למה אמרו חיום אי כבים בכים במדין בתן להציע זה ביה אלא הכל חלוי בהצעת בית בבים חלים לחבר מלוב המל מים בים אלא כל חלוי בכנית במרות הפידא מי אלו כו דינא דבר מלרא ואשילו אם נאמר ביש בשנין במקומות קפידא מי אין כו דינא דבר מלרא ואשילו אם נאמר ביש בשנין במקומות קפידא מי

ה] פי כיי מישם" פים סוף פתר ס": כן כמ"ל חים ש" פיב כספתי הן ועום כשך סקפיל: גן כיי מים ש" קפיה מחו" כיו . ופי לקפן (ס" מק"ל) ועי שוים פתח משיל חילו פי כיג מיש נדכדי סרובים: דן כנר פי כן רשיי בקחשין שם כדים כני ישיה יועי בחום בייד (קרושין כית :) כדים כניילה ראשונה : משכון מן הנכרי בריבית מותר לישראל אחר לפדותו, אלא בדרך זה שימכור הישראל ראשון לישראל שני המשכון כדי שיהיה הריבית שיעלה מכאן ואילך על המשכון שלו. ואם לאחר זמן רוצה הישראל ראשון לחזור ולפדות המשכון אליו מותר לו ליתן לישראל השני הקרן שלו וגם הריבית שעלה על המשכון בזמן היותו בידו, וישראל השני יחזור וימכור לישראל הראשון את המשכון שיהיה שלו כבתחילה. ובתלמוד פ׳ הריבית (ב״מ סה, ב) איתא מכר לו בית מכר לו שדה ואמר לו לכשיהיה לי מעות תחזירם לי אסור, לכשיהיה לך מעות אחזירם לך מותר. ודייקינן התם מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא, אמר רב סיפא דאמר ליה מדעתיה. ופירש״ים כלומר אם ארצה אחזירם ולא שתתבעני בדין הילכך מותר דאי נמי חזר וקיבל מעותיו עד עכשיו שלו היתה וחוזר ומוכרם, אבל רישא שע"כ צריך להחזירם מעיקרא לאו מכר הוא, עכ"ל. ובהגה"ה באשירי¹¹ בשם א"ז¹² שפי׳ בשם ר"ח¹³ פירוש אחר אמדעתיה ע״ש.

ומהשתא נבאר שאלתינו, כבר מבואר לעיל דמור"ם ואשירי ס"ל דבתר זקיפה אזלינן אפילו בריבית שלא עלה עדיין חשוב הוא כקרן. וא"כ אין תקנה להקנות כתב הנזקף עם הנכרי מישראל לחבירו שיעלה לו ריבית בכל שבוע מה שהוא רב או מעט, דהואיל ונזקף החוב עם הנכרי כל דמי החוב קרן וזקיפה הכל חשוב ממונו של ישראל. ואשתכח מאי דשקל בריבית כל שבוע לאו מיניה דנכרי קא שקיל אלא מממונו של ישראל¹¹ בשכר המתנת מעותיו שמקדים ונותן לו עתה קודם הגעת הזמן הזקיפה. ודאי אם היה רוצה לקנות עתה החוב לגמרי בפחות מדמי הסך שכתוב בכתב, כגון שיחשבו כמה עולה הריבית עד זמן הזקיפה וכפי אותו ערך יתן לו עתה פחות, כה"ג שרי לגמרי וכפי אותו ערך יתן לו עתה פחות, כה"ג שרי לגמרי וכפי אותו ערך יתן לו עתה פחות, כה"ג שרי לגמרי

כדאיתא בהדיא בירושלמי לעיל דמייתי סמ"ג ואשירי וכדמפרש שם בהגה"ה יפה. ואפי׳ אם אינו רוצה ליקח כולו אלא מקצת החוב בדרך זה נראה דאין חילוק כלל בין למכור ולהיות כולו או מקצתו¹¹, אבל אם אין בדעתו של המוכר למוכרו לחלוטין, אלא רוצה לחזור ולקנותו כשיהיה לו מעות צריכים לעשות בענין זה שלא יהיה בטוח לגמרי בתנאי גמור להחזיר לו, אלא בטוח בחבירו שקונה ממנו שלא ישנה את דבורו יקנהו ממנו חבירו בקנין גמור ויבטיח אותו אח"כ בדברים אמתיים לכשיהיה לו מעות יחזור וימכור אותו לו¹¹, בדרך זה לכשיהיה לו מעות יחזור וימכור אותו לו¹¹, בדרך זה שתתבעני בדין אבל אחשב בדאי אם לא אעשה, ואי שתתבעני בדין אבל אחשב בדאי אם לא אעשה, ואי גברא דמהימן הוא מסתמא לא ישנה בדבורו.

והשתא לפי דוגמתינו ושאלתינו שנזקף מניסן עד שבט י׳ ליטרא עבור חמשה ליטרא וריבית עולה בכל חדש חצי ליטרא לריבית. אם יקנה ממנו החוב כולו או מקצתה בסיון נמצא שכבר עלה ליטרא לריבית, וא״כ יכול ליתן לו י״א ליטרא והרי כולו שלו היא מאז, ואם חציו יתן לו ה׳ ליטרא וחצי ואם רוצים כדרך המבואר בשאלה שיפדה רק כמו שהיה הקרן הראשון, ובעל מנת שיתרצה לחזור ולמכרו לו וכדמבואר לעיל, אם קנה ממנו בר״ח סיון ויחזור למוכרו לו בר״ח אב, יחזור לו זה ויתן לו י״א ליטרא שהרי עולה ריבית ליטרא באלו שני חדשים סיון ותמוז בזמן שהיה החוב קנוי לו, ואע״פ שמתרבה ממון שמעון מיד ראובן ואין יד נכרי באמצע כלל, מ״מ הואיל ודרך מקח וממכר הוא שרי כההיא דכתיבנא לעיל בשם א״ז ואשירי, במוכר משכון לחבירו וחוזר וקונהו מאתו. אלא ,17בתם הריבית לא נעשה לקרן של הישראל כמו בנ״ד לכך הוצרכתי לבאר כאן תקנתו להתיר, הנראה לע״ד כתבתי.

סימן דש

שאלה: חוב שעברה עליו שמימה אם יכול המלוה לכופו ללוה בערכאות של נכרים שיפרענו, כיון שכתב בשמר בין בדיני ישראל ובין בדיני נכרים, אי קא עבר על לא יגוש או לאו

תשובה: יראה אע"ג דכתב ר"יו וכן מוכח מדברי ר"ת? וכמה גאונים³, וכן מפי׳ רש"י פ"ק

דע״וֹ דשמיטת כספים נוהגת בזמן הזה, לא חזינן רבנן קשישי בדורותינו דהוו מורו לנהוג עתה שמיטת כספים. ואדרבה שמעתי שהיה אחד טוען שמיטת כספים לפטור מהלוואה היה נחשב כאחד מן המתמיהים. גם אותו שהיה טוען שמיטה לא היה טוען טענה זו, אלא אם כן היה לו בלאו הכי אמתלאות אחרות שדא ביה נרגא. וכה״ג כתב ג״כ בטור חושן משפט³ מתשובת ביה נרגא. וכה״ג כתב ג״כ בטור חושן משפט³ מתשובת

10. סו, א ד"ה א"ל. 11. שם סי' כ"ו. 12. פסקי כ"מ סו"ס קפ"ה. 13. ראה דבריו באוצה"ג ושי"ק שם. 14. רמ"א (סי' קס"ט סי"ח). 15. ש"ך (סי' קע"ג סק"ט) ע"ש. 16. רמ"א שם. [ותנאי זה מיירי דמ"מ משום ריבית ליכא, דאל"כ ל"מ תנאי כלל כמש"כ מל"מ (פי"ד ממו"ל הי"ד) משם מהרש"ך (ח"ג סי' ב') כשם מהד"א מונסון ע"ש]. 17. ויכול לקצוץ עם הישראל השני בפחות – ב"י ורמ"א שם דכ"מ מד' רבינו.

סיי דש: 1. קדושין לח, ב תוד״ה השמטת. 2. ע" גיטין לו, א ד״ה בזמן וערכין לב, ב ד״ה מנו וספר הישר חדו׳ סיי קכ״ג וסי׳ תקנ״א. 3. רשב״א וריטב״א ושא״ר גיטין שם וראב״ד והתרומות (שמ״ה) [ועי׳ ביה״ל ח״ב סי׳ א׳ בארוכה]. 4. ט, ב ד״ה האי מאן. 5. סי׳

הרא"ש שבאותה מלכות שהיה בו הרא"ש לא רצו לדון בה ולנהוג שמיטת כספים, וצווח הדא"ש ככרוכיא על ככה ולא אשגחו ביה, ואמרו לו דיש להם יפוי כח בשטרותיהן שכתבו בהן שיוכל מלוה לכוף הלוה בכל הדרכים בין שהם דתיהם ובין שאינם דתיהם. והיו רוצים לומר דעל ידי שופרא דשטרא היו יכולין לכוף הלוה שהרי מחל לכופו שלא כדת. וכתב הרא"ש על זה דלא מהני דהוי מתנה על מה שכתב בתורה, ומ"מ מסיק שם דהוא היה נוהג שמיטה והיה דן כך ואעפ"כ לא היה סותר מנהגם, ע"כ.

ונראה למצוא קצת טעם וסברא אמאי לא נוהגים תורת שמיטת כספים עתה בדורותינו, משום דקי"ל כרבי דשמיטת כספים בזמן הזה אינו אלא מדרבנן זכר לשביעית, אבל מדאורייתא בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים. כך דרש לה רבי בתלמודא (קדושין לח, ב), וא״כ נוכל לומר דלא תיקנו זכר לשביעית אלא בארצות שקרובים לא"י כגון בכל ומצרים. וכַהַ״גַ תירץ ר״י כחד שינויא דמהאי טעמא לא נהגינן תרומות ומעשרות בארצינו, דאשכחן דהוי נהיגי בהו האמוראים כבבל דלא גזרו בח"ל רק לארצות הקרובים לא"י ולא ברחוקים. ואע"ג דחלה נוהג בכל הארצות וחילק בה, משום דחלה דמיא טפי לחובת הגוף מלחובת קרקע, משום דבעל העיסה חייב בה ולא בעל הקרקע, ול"ד לתרומות ומעשרות דחובתם רק על בעלי קרקע. ולפ"ז כל שכן שמיטת כספים שתנהג בכל הארצות דחובת הגוף ממש היא, כדאיתא בהדיא פ״ק דקדושין קרוב לסופו (לח, ב). י״ל דמ״מ הואיל ואתקש שמיטת כספים לשמיטת קרקעות, ושם שמיטה חדא הוא דתרווייהו כקדושת שביעית תלוי, ובזמן הזה לא נתקן אלא זכר לשביעית דמיא טפי לחובת קרקע מחלה. וכן משמע התם פ״ק דקדושין דהא אי לא הוה קרא הוי דרשינן דאפי׳ כזמן השמטת קרקע לא תנהוג שמיטה בח"ל אלא בא"י. והשתא נמי דרביה קרא, מ"מ דמיא נמי לחובת קרקע משום דשם שמיטה חדא היא

והא דכתבו המחברים⁸ דר״ת כתב פרוזבל בימיו, וכן
הא דלעיל דכתב אשירי דיש לנהוג תורת שמיטת
כספים, אפשר לא ס״ל כהך שינויא דר״י דיש לחלק
בח״ל בין ארצות קרובות לרחוקות, וכן הוא האמת
דר״ר תירץ ההיא דתרומות ומעשרות בענין אחר
משינויא דר״י. אכן אנן אשינויא דר״י סמכינן לענין
שמיטה 10. וגדולה מזו אשכחן לגבי כלאים דנהוג עלמא
כר׳ יאשיה דאינו חייב עד שיזרע חיטים ושעורים

במפולת יד, וכתב ר״יוו דאע״ג דאיכא כמה סתמים דלא כרבי יאשיה, מ״מ בדורות אחרונות בימי ר״נ בר יצחק הקילו לנהוג כרבי יאשיה. הא קמן דאפילו באיסור דאורייתא סמוכים דרי בתראי אחר תנא נגד כמה סתמים. כל שכן כמאי דתקון רבגן רק לזכר שביעית, דנוכל לסמוך אחד שינויא דגאון אע"ג דגאוני קמאי לא בעי לסמוך עלה. אבל משום דכתב בשטר דיכול לכופו בין בדיני ישראל ובין בדיני נכרים, והיה ר"ל שלשון זה משמע שהתנה עמו שלא ישמטנה, ואמרינן בפ״ק דמכות (ג, ב) המלוה את חבירו שלא תשמטנה שביעית שביעית משמטתה, על מנת שלא ישמטנו שביעית אין שביעית משמטתה. ופירש"י שם 12 הטעם דהמתנה שלא תשמיט שנת השמטה אין זה תנאי דאין שנת השמיטה מסורה בידו ולהתנות עליה שלא תשמט. אבל המתנה על עצמו שלא ישמיט הוא בשביעית כל תנאי שבממון תנאו קיים. אין נראה שלשון זה כולל שמוחל תורת שמיטה נו דאין כותבין לשון זה בשטרות, אלא להך שופרא דמילתא שאם ידחה הלוה למלוה בדיני ישראל שיוכל זה לכופו בדיני הנכרים, אבל לא קבל עליו כלל כלשון זה שאם יתרצה בדיני ישראל ולא ידחנו בכלום שיכריחנו בדיני האומות, וא״כ אין כאן מחילת תורת שמיטה.

וההיא דלעיל מתשוכת הרא"ש דאם כתב בשטר בין שהם דתיים ובין שאינם דתיים דהוה מתנה על מה שכתוב בתורה, נראה דאינו ר"ל דמטעם שמיטה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה, דהא ברירנא לעיל דמצי להתנות על עצמו שלא ישמט, אלא ר"ל דמה שמתנה לכוף בדרכים שאינם דתיים זה מתנה על מה שכתוב בתורה, דהתורה ציוותה שלא לעבור על דת וההלכה רק ללכת בחוקי התורה ודתותיה.

וא"ת דכה"ג שרי אפילו כלא תנאי לכוף הלוה בשמיטה ע"י שלטוני האומות, וכה"ג לא קרינן לא יגוש כדמשמע מתוך פירש"י פ' השולח אהא דקאמר ותליא ליה עד דקאמר הכי כלומר במתנה אני נותן לך (גיטין לז, ב). ופירש"י¹⁴ אם ירצה הלוה לחזור בו כשיאמר לו המלוה משמט אני אם גברה יד המלוה יתלנו על עץ עד דאמר במתנה אי נותן לך, ואין כאן לא יגוש דלאו בבית דין קתבע ליה ע"כ. הא קמן היכא שאין כופהו ע"י ב"ד לית בה משום לא יגוש. וערכאות של נכרים לאו ב"ד מיקרי כלל דהא דרשינן לפניהם ולא לפני הנכרים, יש לומר דשתי תשובות בדבר חדא דאפי' שרי לכופו בזרוע ובגבורת יד אפ"ה על ידי נכרים אסור לעשויי¹⁵. דכה"ג כתב מרדכי

6. כלל מ"ו ס" ד'. — [וע" כלל ע"ז ס" ד' ומהרי"ק שורש צ"ב]. 7. קדושין לו, ב תוד"ה כל. 8. תוס' ושא"ר גיטין לו, ב ד"ה אלימי. 9. מובא ברא"ש קדושין פ"א ס" ס"ב. 10. רמ"א (חו"מ ס" ס"ז ס"א) וכ"כ מהרי"ק (שורש צ"ב) וע" לבוש שם. וע" גר"א (סק"ז) וש"ך (סק"ד) וקצוה"ח (סק"א) ותומים שם. וע" כבאה"ג בשם של"ה, וע" משכנ" (חו"מ ס" ל"א) ופח"ש שם. 11. קדושין לט, א ד"ה לא. 12. ד"ה לרידי מיפרשא. 13. בתשו' מהרי"ל החדשות (ס" קצ"ז) איתא להדיא סברא זו. 14. ד"ה ותלי ליה. 15. רמ"א (חו"מ ס" ד' ס"א) וע" מהרי"ק (שורש קס"א).

תרומת רמא הרשו סימן שה

שלהי הגוזל קמא1 דאפי׳ במידי דדינו כל דאלים גבר אין לתקוף ולאלם אחד על חבירו על ידי נכרים כלל, דמכוער הדבר לעשויי על ידי נכרים. ואידך דמשמע מתוך פירוש רש"י ומתוך הסוגיא התם דתליא ליה עד דאמר הכי, קאי דווקא אהיכי דכבר החזיר הלוה החוב למלוה ואמר לו מלוה משמט אני כמו שצריך לומר, ואם אמר לו הלוה אעפ"כ במתנה אני נותן לך שרי לקבל. ואהא קאמר ותליא ליה עד דאמר הכי, אכל לתוקפו בזדוע מעיקרא כדי לפרוע לא אשכחן

כלל. ואע"ג דמקושיית אשירי¹¹ דמקשה אפירוש רש"י דא״כ בטלת תורת שמיטה, משמע דמעיקרא כפירת פרעון קאמר רש"י, צורתא דשמעתא לא משמע הכי כלל למדקדק שם. ודברי אשירי אפשר ליישבו וגם אחרי דכתב שם אשירי דלא נהירא פירוש רש"י, דרצה לומר תליא ליה שיכופו בזרוע אלא פירושו שתולה לו עיניו דרך חינון, שיאמר לו אעפ״כ במתנה אני נותן לך. וכ״כ סמ״ק¹8 וכן משמע בפשיטות בסמ״ג¹9. וא״כ ליכא למיסמך אפירוש רש"י ולכוף ע"י נכרים כלל²⁰.

ושעתא קא עבר אי לא מהדר, ה״נ מחוייב לאהדורי בכל שעתא, אלא דמגו שלו לא הפסיד בשביל חזרתו.

וההיא דכתב במרדכי פ״ק דב״מ? בשם רבינו יואל

ורבני רעגנש״בורגיי, הלכה רווחת בישראל כל שבידו

נאמן לטעון עד כדי דמיהם ל"ש מלוה ול"ש פקדון יו.

י"ל דר"ל נמי התם לענין זה שלא הפסיד המגו שלו,

דבהכי איירי התם, אבל איכא למימר דמודו כולהו

דמחייב לאהדורי כר״ת.

דיני תובע ונתבע, ודיני שמרות והרשאה ופקדון

םימן שה

שאלה: ראוכן יושב בעיר שיש בה ב"ר או שעירו סמוכה לב"ד פלוני, ויש לו ממון מופקד בבית לוי היושב בעיר אחרת שיש בה ג"כ ב"ד או שהיא סמוכה לב"ד אחר, ושמעון יש לו תביעות על ראובן ובא לעירו של לוי וצווח ככח ב"ד שבעיר או הסמוכה לה לעכב לו הפקרון שביד לוי, ורוצה שידון ראובן עמו באותה העיר שהפקרון שם בכ"ד שלה, וראוכן משיכ דבעי למהוי ציית בעיר שהוא דר שם בב"ד שלו, הדין עם מי.

והשתא לפי׳ ר״ת ורבני צרפת שהסכימו לתקנות העיקול היה נראה דכ״ש הוא, שלא יוכל לעכב הפקדון שביד חבירו מחמת שום תכיעה. וא״ת דאדרבא דוקא מה שבידו תקנו הקדמונים שלא לעקל, משום רחשו לתיקון העולם שלא תהא דלת נעולה בפני הלוה יתבע מלוה ישנה על הפקדון או על המלוה כדי שיעכבם בירו. אבל למה ניחוש שיבוא אחד לעקל מה שביד אחרים, כיון דלית ליה ביה רווחא, שהרי מונחים ביד אחרים. וההיא דבשמעתא קמייתא דב"מ (ג, א) דקאמר לחד שינוייא דלא קניס ר״י אלא היכא דאית ליה פסידא לרמאי כי היכי דלודי. אבל כי לית ליה פסידא סבר דלא יודה, אע״ג דלית ליה נמי רווחא, כיון דמונח עד שיבוא אליהו מ״מ חיישינן דלא יודה. ורבנן דפליגי אר׳ יוסי התם, מסיק התם דההיא שינוייא ליתא, מ״מ אהך סברא דלא מודה אע״ג דלית ליה רווחא ליכא מאן דפליג, אלא מטעם דלא קנסינן כי היכי דלודי, אלא

תשובה: יראה בתחילה צריכין לבאר באיזה צד יכול לעכב הפקדון אף כששניהם בב״ד א׳ ובעיר א'. ובמרדכי סוף פ' המקבלי כתב דיש תקנת חרם קדמונים שלא לעקל ולעכב הפקדון והלוואה מחמת "המפקידין ומלווין, כי חשו העולם שמא הנפקד או הלוואתו. אמנם מוכח התם דמקומות מקומות יש ונהרא נהרא ופשטיה, שהרי כתב לעיל מיניה2 דיש מקומות שנוהגין דדוקא מלמדי תינוקות אין יכולין לעכב ספרים שבידם רק מחמת שכר לימודם. משמע בהדיא דאדם אחר יכול לעכב אפילו הנשאלין לו מחמת תביעתו שיש לו על בעל הספר וכ״ש שאר חפצים. ותו מייתי התם במרדכי 3 דאיכא גאון 4 דסבר הכי להדיא, דיכול לעכב פקדון שבידו מחמת הלוואתו. אמנם מייתי נמי? ראבי״ה? תשובת ר״ת שהשיב לרבני צרפת והסכים להם דאיתא לתקנות העיקול⁸. וכתב דהקדמונים עשאו כמאן דחובל אוכל נפש דבכל שעתא

16. ב״ק סיי קי״ז. 17. גיטין פ״ד סיי י״ט. 18. סיי ר״א. 19. עשין קל״ג. 20. עי' טור (חו״מ סיי ס״ז), ועי' מהרי״ל שם ותשוי מהר״י

סי שה: 1. ב״מ סי׳ ת״ז. 2. שם סי׳ ת״ד. 3. שם סי׳ ת״ש. 4. ר׳ עמרם גאון — עי׳ בתשוה״ג הרכבי (סי׳ תנ״ד) ותשוה״ג אסף תרפ״ז (סי׳ י״ד וק״ח). 5. במרדכי שם ס״ ת״ו. 6. ס״ תתקצ״ד [כי״א]. 7. ע״ ס״ הישר חדר׳ ס״ תרפ״ב וב״מ קטז, א תוד״ה והא. וע״ מב״ב ד"ם סי' נ"א ותשו' מימוני משפשים סי' נ"ה [וע"ש סי' א']. 8. עי באר הגולה (יו"ד סו"ס של"ד אות קכ"ב). 9. סי' רכ"ו. 10. עי' מהרי"ו (סי׳ כ"א). 11. עי׳ רמ"א (חו"מ סי׳ ע"ב סי"ז) ונו"כ ומהרי"ו שם ומהרי"ל החרשות (סי׳ קמ"א) ותשו' שבו"י (ח"ב סי׳ תוס' (שם ד"ה ולא אמרן) ס"ל לחס

א"א לומר להמשכיר כן דהיינו למצוא

לקנות ולטחון ולמכור לאחרים, דנהי

דאין המשכיר יכול לכוף להשוכר לימן

לו דמי הטחינה שהשוכר יאמר לו אין

לי להפסיד מכיסי ואקיים התנאי לטחון

לך, מ"מ יכול המשכיר לחזור משכירתו וליקח מידו הרחיים בחוך זמנו. אבל

הרא"ש [שם] והטור ס"ל כיון דקי"ל

[ב"מ נ"ו ע"ב] דשכירות ליומא ממכר הוא, אינו יכול לחזור ליקח הרחיים

מידו כל זמן השכירות. ופלוגתא זו כתב

הרא"ש והטור בהדיא, וכתב הרא"ש

דהנתינת טעם דקאמר בגמרא טחון

חשן משפט שיח-שיט הלכות שוכר

קמח שפתי כהן

בן שזו מדת סדום היא. כלומר זה נהנה חה אינו חסר, דמה לו שיטחן להמשכיר או שיטחן לאחרים הנמנאים ובאים אללו, יקח מהן דמים ויסנס להמשכיר, וכופין על מדח סדום: 🗓 ואם אין אתה צריך מכור לאחרים. לשון הגמרא פרק הנושא וכתובות ק"ג ע"אן טחון וזבין טחון ואומיב, ופירש"י ושם ד"ה טחון והרא"ש ושם פי"ב סי הין דר"ל כיון שאתה עשיר קנה חיטין וטחון וזבין את הקמח לאחרים, ומה שאתה לריך לביתך <u>טסון</u> אללי ואוחיבו בביסך, עכ"ל. והמסבר העמיק לשון הרמב"ס _{והמוב}א בציונים אות אין והוא מפס לשון הגמרא בקיצור. מיהו לריך שחדע שר"י בעל

> בעל הרחים והרי אינו צריך לטחון שם 'אם סימן שים סעיף א' א) מי יש לשוכר חטים שצריך לטחון לעצמו או שהכנים פירותיו. עיין נתשונת מהרשד"ם [חו"מ] סי' רל"ו [קש"כ]: לאחרים כופין אותו ליתן דמי טחינת עשרים

> סאה ^{בז}שזו מדת סדום היא ואם אין לו ^ייכול לומר אין לי דמים והריני טוחן לך כמו ששכרתי יואם אין אתה צריך מכור לאחרים.

> > סימן שים

מי שהמעה חכירו עד שהכנים פירותיו לכיתו

וכו סעיף אחד

מי שהכנים פירותיו אלבית חבירו שלא מדעתו או שהטעהו עד שהכנים שהכנים

ציונים ומקורות סימן שיט א) רמנ״ס עס פ״ז משכירות דין ו׳.

וזבין הוא לרווסא דמילחא דבלאו הכי נמי אין יכול לחזור משכירתו ע"ש, וגם הב"י הביאו, ומהחימה שקיצר המחבר כאן ומור"ם ז"ל ולא כחבו מזה כלום, ואדרבה מהנחינת טעם דכתבו ז"ל, ואם אין אתה לריך מכור לאחרים, משמע דבמקום דלא מלי למימר ליה הכי לריך ליתן לו דמי הטחינה, וזה ליחא לכו"ע, וגם לחזור ליקח מידו הרחיים נראה דהלכה כהרא"ש והטור דאינו יכול ליקח מידו עד סוף הומן כי טעמם ברור, ול"ע. ולישב החמיהה הנ"ל מהרמב"ם והמחבר נראה לענ"ד לומר, דהרמב"ם כתב האי דינא לפי דרך העולם או שאפשר שגירסתו ופירושו בגמרא כן היה, שלא מיירי (שהשוכר) (שהמשכיר) העשיר וקנה רחיים אחרים, אלא העשיר ותו לא נתן לטחון ברחיים רק קונה לחמו מהמלוי מפלטר מהשוק, וס"ל דאם אין לשוכר חטים לטחון וליחן להמשכיר דמיו, אזי יכול לומר להמשכיר קיים חנאך לטחון אצלי או מכור זכותך לאחרים והיינו העמיד אחר במקומך ואטחן לו, משו"ה קיצר הרמב"ם וכחב ז"ל, ואם אין אסה צריך מכור לאחרים, ולא כחב קנה חיטים ואטחנם לך ומכור הקמח לאחרים, אלא ר"ל מכור זכוסך לאחרים, וס"ל להרמב"ם דטענה זו מצויה לעולם וטענה טכחת היא, משו"ה אין שייך לומר שהמשכיר יחוזר בו משכירתו הראשונה, וגם למה ליה לחזור בו, כיון דוה שכיח הוא שימצא אחרים להעמידן בתקומו למה יפסיד לנפשו, וס"ל ג"כ דהגמרא דקאמר טחון וזבין טחון ואוחיב לאו דוקא קאמר אלא חדא מנייהו נקט, ובזה יחיישב הכל, קיצור לשון דהרמב"ם וענינו ודו"ק:

סימן שים סעיף א' אן לבית חבירו שלא מדעתו כוי. כן הוא לשון הרמנ"ס (המוכא בציונים אות אין שהשוה הכנסה שלא מדעת בעל הבים להטעה אח הבעה"ב, אבל רבינו ירוחם [נחיב לי ח"א] כתב שיש חולקין וס"ל דהיינו דוקא בחלר דלא קיימא לאגרא ומטעם דעביד אינש דינא לנסשיה וב"ק כ"ד ע"בן, אבל לא בחצר דקיימא לאגרא. ובדרישה וסעיף אין כחבחי דמהרא"ש וב"מ פיח סיי כ"רן והטור משמע דס"ל דאפילו בחצר דלא קיימא לאגרא, נהי דמצי למיעבד דינא לנפשו ולהוציאו מביסו, אבל אינו רשאי למכור מגוף הססורה לשכור בדמיה פועלים להוציאו, וגם אינו רשאי להוציאו ולהניסו במקום הפקר שיופסד שם, ודוקא היכא שהטעה לבעה"ב שעשה שלא כהוגן אמרינן שכאשר עשה כן יעשה עמו דבר שלא כהוגן ע"ש:

בה השוכר. ונראה לענ״ד דדברי התוס׳ נכונים, דיש לדקדק בגמ׳ שאמר שהעשיר המשכיר וקנה לו רחיים וחמור למה לי, אלא דהענין הוא דהעשירים לא היה מספיק להם טחינת רחיים מה שאדם טוחן ברחיים של יד, או אפשר שאין מאכל עשירים אותו הקמח, שאינו נטחן יפה כמו שנטחן ע"י בהמות, נמצא שמשעה שהעשיר הוצרך לרחיים של חמור וממילא בטלה השכירות, ודמיא לההיא דאמרינן בפרק אלמנה ניזונית [שם צ"ז ע"א] והלכתא זבין ולא איצטרך ליה זוזי הדרא זביני, וכמ״ש ריש סימן ר״ז [סעיף ג׳], וה״נ כיון שנעשה עשיר והוצרך בע״כ לרחיים של חמור בטל השכירות, כיון שגילה מתחילה דעתו שלצורך מזונותיו יטחון לו הוה ממש כההיא שזכרנו, משו״ה הוצרך לומר שהמשכיר יכול למוכרו מה שיטחון לו זה ע״כ לא בטיל השכירות. והרא"ש לא נחית לכל זה אלא פירש הפשט שבלא צורך והכרח קנה לו רחיים שניים, ע"כ יפה כתב לפ"ז שאין השכירות בטלה, וכן העתיק רבינו [הטור] בריש הסימן וקנה ריחיים כו', דמשמע ריחיים כמו

אין אתה כו'. כנלע"ד נכון, וכאן בשו"ע לא הביאו פלוגתא בין רמב"ם ^{למברג} לרא"ש, ולענין דינא נ"ל נכון כמו שכתבתי.

סימן שיט סעיף א׳. שלא מדעתו. זהו הוספת הרמב"ם [פ"ז משכירות ערוך ערוך הסמ"ע (סק"א), אלא דנ"ל דדברי הרמב"ם הם תלמוד ערוך

הרא"ש ורבינו מודים בנידון זה שזכרנו.

ביאור הגר"א

סימן שים סעיף א' א. מי שהכנים כו'. רמנ"ם (פ"ז משכירות ה"ז], ריחית וחמרת, לנוחון בה מזונות ביחו. (רש" שם ד"ה זבין. ג. מסקנת ולמד מדין הטעהו וב״מ ק״א ע״ב]:

בימן שים סעיף א' א. לשון הרמב"ס בפ"ז מהלכות שכירות דין ז'.

כחב הרב המגיד, מעובדא דההוא גברא שהטעה את האשה בפ"ח דב"מ [דף ק"א ע"ב].

הגמרא שם. ד. כדאמר ליה רב עוירא לרבינא שם.

הראשונים, לענ״ד אין כאן מחלוקת לדינא בין התוס׳ להרא״ש, דגם

דברי הרמב"ם (המובא בציונים אות א') דכאן בסוף הסימן ואם אין אתה

צריך מכור לאחרים, דמשמע דבזה תליא מילתא, ודאי ליתא, לא לשוכר לחוש מה יעשה משכיר בקמח כיון שהוא הגורם, ולפי מ״ש אתי שפיר,

,יוס בלישנא והעשיר בעל הרחיים בענין שאין צריך כו׳,

ור"ל בזה שבלא פשיעתו בא לו זה שא"צ, אלא ממילא בא ע"י עשירות

וכדרך שכתבתי, נמצא דהיה יכול לבטל השכירות וכשיטת התוס׳ אי

לאו שיכול המשכיר למוכרו לאחרים, ואע"ג דלא הזכיר הרמב"ם כאן

סימן שיח. סעיף א' שוו מדת סרום היא. עיין סמ"ע סימן שי"א סק"ע כשם הרא"ש (נ"ב סיבון שיח סעיף א' א. מדת סדום. כלותר זה נהנה וזה אינו חסר, דמה לו פ"א סי" מ"חן באחין שבאו לחלוק. סמ"ע סק"ג. מ"מ יכול המשכיר לחזור משכירתו וליקח שיטחן להמשכיר או שיטחן לאחרים הנתולאים ובאים אללו, יקח תהם דמים ויחנם מידו הרחיים תוך זמנו. דיאמר המשכיר גם לדידי אים לי פסידא. שם. אבל הרא"ש והטור להמשכיר. סמ"ע [סק"ב]. ב. מכוד. עיין נסמ"ע [סק"ג] ניאור הדנרים ופירושן, ומה ס"ל כיון דקי"ל שכירות ליומא ממכר הוא אינו יכול לחזור וליקח וכו". לשון הרס"ש "ומי הזקיקו לקנום רחיים ויפסיד השוכר". ולכאורה אף בנפל לי הרחיים בירושה, מ"מ אין טענת המשכיר "גם לדידי אית לי פסידא" טענה לבטל חוך הזמן. ואולי כיון דבגמרא לא נוכר ששכרו

לומן, והיה אפשר לומר דהיה נמוך לי יום של הודעה, והיה אפשר לדמותו למה דאימא סימן שי"ב סעיף י"א דיוכל לומר אינו בדין וכו", וה"ג יאמר אינו בדין שאפסיד אני כדי שלא מפסיד אתה, ומשו"ה כמב הרא"ש ומי הזקיקו וכר, וא"כ דומה לכלליה לבריה דאתריטן הוי ליה לאדועיה שם בסטיף י"ב, ולשון הגמ' (כתובות ק"ג ע"א) "לסוף איעתר", מסכים לפירוש זה. אך לשון החום" (שם ד"ה ולא אמרן] "איכול לגעל המקס קודם הזמן", משמע חוך זמן ממש. על כן יראה, למה שכחבמי בגליון סימן של"ד סעיף ב' עיין שם, ומשו"ה גם

מידי מביטול השכירות, מ"מ נתכוין במ"ש (במי) [*כמו] ששכרתי(ה) ואם ממהדורת

שיש חילוק בזה לדינה בין שיטת הרמב"ם לשיטת הרח"ש והטור, ע"ש:

קממ מאירת עינים

שכתבו שלריך להודיעו, ור"ל שלריך

להודיעו שיבוא ויקח פירוחיו מהשוק,

ולא פליגי כלל, וזה ברור בעיני.

[ויש לישב בדוחק דברי מור"ם

ולומר שדעת מור"ם היא דסתם

וכתב ויש אומרים על דברי המחבר,

שדקדק נדברי הרמב"ם והמחבר בלשונם דכתבו ז"ל, וישכירו ממקלת

אבידה, משמע מלשון זה דנקט

שכירות מקום, ודאי מיירי שכבר

הוליאו ואח"כ הודיע להב"ד שישכרו

מקום להלניע אותן משום השבת

"מקום" משום השבת

מאירת עינים

בן ויש אומרים דצריך להודיעו כו'. מדברי מור"ם ז"ל עכ"פ מחויב הבעה"ב להודיעו לבעל הפירות שיבוא ויקח פירותיו שכתב דין זה בלשון יש אומרים, מוכח דס"ל דפליגי בעל סברא זו מהשוק, דהרי מאז לא יכנס לביתו אלא למקום שפירוחיו מונחים עם בעל הסברא שהביא המחבר, שדעת המחבר והיא דעת רמב"ם שם בשוק, ואם לא הודיעו זה חייב באונס גם לדעת הרמב"ם, וזהו [המובא בציונים אות אי], ס"ל דאינו אלא מדת ססידות להודיע, ואס בעיני דעת י"א היא דעת הרא"ש והטול [המובאים בציונים אות בין

> לא ירנה לעשות חסידות פטור אף אם לא הודיעו ויפסד, והיש אומרים ס"ל דלריך להודיעו, ואז אם יופסד פטור, הא אם לא הודיעוהו חייב באונס הפירות, וכ"כ הב"י וד"מ בהדיא. ואני כתבתי והוכחתי בדרישה [פרישה] דלא פליגי, אלא הרמב"ס (למדוני) ולימדנון דמדת חסידות היא שלא יוליאו הבעה"ב מביתו להניחו בשוק במקום הפקר, אלא מודיע לב"ד, והן ישכרו פועלים להניח הפירות במקום מולנע, אבל לבעל הפירות אין לריך להודיעו אפילו ממדת חסידות, דאם יודיעו ודאי

פירותיו והניחם והלך יש לבעל הבית למכור לו מאותם הפירות כדי ליתן שכר הפועלים שמוציאין אותם יומשליכין אותם לשוק יומדת חסידות היא שיודיע לבית דין וישכירו 'ממקצת דמיהם מקום משום 2השב אבידה לבעלים אף על פי שלא עשה כהוגן ^{בזני}וים אומרים ^דללריך להודיעו החחילה ואם נאנסו לאחר שהודיעו פטור.

ציונים ומקורות 3) הרא"ש ב"מ פ"ח סי" כ"ו וטור סעיף א'. סימן שיט 1) במהדורת באר הגולה ואילך: במקצת. 2) כ״ה בד"ר וברמב"ם, ובמהדורת קאבלי שכ"ז וכן ממהדורת הרמ"א ואילר: השבת.

אבידה, דאל"כ הוה ליה למימר יבוא ויכנס לחוך בית של זה להוציא הפירות, והבעה"ב לא ניחא שישכרו פועלים שיוליאו אותם לחקום אחר, ועל זה פליגי הי"א ליה בזה שיכנס לביתו כלל. ואם לא ירצה לעשות מדת חסידות זו וס"ל דצריך להודיע חסילה קודם הוצאמו, ומשום הכי דקדק רמ"א :*בלשונו וכתב "תחילה"] ודו"ה

דמיהם

בפרק המניח [ב״ק כ״ח ע״א] בברייתא הממלא חצר חבירו כדי יין כהוגן, ומסתברא טעמא דרמב״ם בזה. וכן מוכח לענ״ד (והסוגיא) משבר ויוצא משבר ונכנס, ואע"ג דמוקי לה התם במשבר להביא ממ״ק זכיותיו, היינו למ״ר לא עביד איניש דינא לנפשיה, [*אבל למ״ד עביד אינש כו׳] והכי קיימא לן [סימן ד׳], הוה הברייתא כפשוטה. אלא דנראה לענ״ד דרמב״ם מיירי כאן שהוא צריך למקום שהפירות מונחים שם דהוי דומיא דממלא חצר חבירו כו' שזכרנו, אבל אם אינו צריך ה"ל זה נהנה וזה לא חסר, אלא רמ"מ אם הוא מודיע שאינו מרוצה להיות נשכר לו ודאי גם בזה הדין עמו, כן נ"ל לדעת הרמב"ם, וגם רבינו [הטור] אפשר שמודה בזה דהא יש ראיה ברורה על זה כמ"ש. וכן נראה לענ״ר להלכה דכל זמן שהוא צריך לאותו מקום א״צ להודיע כלל כההיא דהמניח, משו״ה לא הזכיר הרמב״ם כלל הודעה לבעל הפירות, וכן בחלוקה הב׳ שהטעהו, א״צ להודיעו כיון שלא עשה

להודיע לב"ד, אלא ירצה להמנקם ממנו ולהוציאן ולהשליכן בשוק,

כאר הגולה

ב. ומבואר שם בגמרא דבהטעהו 🖘 אפילו הוא חלד דקיימא לאגרא, משום 🔻 ב. ויש אומרים כוי. ק"ל כמ"ש כ"י דהרא"ש והמורא בציונים אות בין פליג עם דא"ל לכו"ע ניחא לי לאגורי לדידך לא ניחא לי לאגורי דדמיח עלי כאריא הרמב"ס, אבל מלשון הטור משמע דלא פליגי דרמב"ם מיירי במחילה, ועיין ארבא, וכן כתבו הרי"ף (שם נ"ט נו"א מדפי הרי"ף) והרא"ם (שם סי' כ"ו) והטור. ג. רמנ"ם שם. ד. הסמ"ע [סק"ב] והב"ח כתנו דגם הרמנ"ם

מודה שלאחר שהוליא הפירוח לשוק לריך להודיע מיד לבעל הפירוח, ואם לא הודיעו ונאוסו חייב מדיני דגרמי, אלא שהרמב"ם ס"ל דמדח מסידות היא שיודיע לו קודם שיוציא הפירות לשוק כדי שלא יהא צריך להשליכם לשוק, דשמא בין ההשלכה לשוק ובין ההודעה יגיע איזה אונס בפירות ויחחייב דיני שמים, ע"כ. ה. באשר"י (עסן וטור אין שם חיבת חחילה, והוא יותר נכון וכמ"ש הסמ"ע והב"ח (הגיד אות די), ולא פליגי

סימן שיט סעיף א׳ א. תחילה. ע"ן מ"ש הסמ"ע [פק"ב] דיש לישב דכרי סימן שיט סעיף א׳ א. להודיעו תחילה. ע"ן באר היטב. ועיין בתשובת הרמ"א ולומר דמשמע ליה מדברי המחבר דמיירי שכבר הוליאן ואח"כ מודיע לב"ד, חות יאיר סימן קס"ה במעשה שהיה בעת מלחמה שהיו בני כפרים ועל זה פליני הי"א וס"ל לריך להודע מחילה קודם הולאמן, וע"ט, וכמשונת רשד"ם מבריחים חפציהם לכרכים איש אל אחיו ומיודעו או בשכירות לזמן,

פי" ל"ו. (ש"ך סק"א). וסיים הנ"ח פוה ז"ל, ומיהו אם אומו שהכניס פירוחיו הלך והנה בעל בית אחד מבני כרכים שרבו ההברחות בחדריו עד שכמעט מיד מן העיר דאי אפשר להודיעו, פשיטא דמייב מדינא להודיע לפיס דין ולאו ממדם א היה לעצמו מקום להניח בו דבר, ובדק בחבילות לידע מי ומי חסידות, שהרי אם לא יודיע לב"ד וישליכם לשוק יפסדו והו"ל מזיק בידים, עכ"ל:

עיפ החויי ואחר איזה ימים כא בעל החבילה ומצא (שגנב) ו* שנגב) ורבה מחבילתו וגם נתקלקלו כמה בגדים ע״י גשמים, ותבע לבעה״ב לדין לפני דיין אחד, ואמר שע״פ הדין הבעה״ב פטור, רק למען השלום יתרצה בעה״ב להפקיד הנשאר מהחבילה בביתו על חצי שנה. והוא ז״ל ששמע הדכר הזה שאל להדיין מאין לו זה שע"פ הדין בעה"ב פטור, והשיב לו כי היא גמרא ערוכה בב"מ רף ק"א ע"ב גבי ההוא גברא דזבין ארבא דחמרא כו", והוכית להדיין ההוא על פניו שטעה בדמיונו דלא דמי ליה אפילו כאוכלא לדנא, ואם היה פוטרו לבעה״ב בדין הוה ליה טועה בדבר משנה וחוזר מכמה

גליון מהרש"א

כאן האונס בשכירות, ובעל הרחיים מוחזק דקרקע בחזקת בעליה עומדת, והוי אידך המוליא. ולפי"ו י"ל דאשמועינן "לסוף איעתר", דאף דכבר התחיל במלאכה, לאפוקי מדעת הראב"ד בב"י סימן של"ד וסעיף דו דבהתחיל, גם בפועל נומן לו כל שכרו, וממילא כאן להיפוך, גם בלא הטעם (בגמי שם) טחון חבין, היה לריך להנית בידו הרחיים. ובפרט דכאן י"ל דשניהם יש להן דין פועל ושניהם דין בעל בית, דכמו דהרחיים שכורה להטוחן, כן י"ל דהטוחן שכור לבעה"ב למחון לו והרחיים הוא שכרו, ועיין סימן ש"ה סעיף ו", וכיון שבעל הרחיים אינו

מורי זהב

[מסוגיא] דהשואל [ב״מ ק״א ע״ב] בענין זה שאחד הטעה את האשה ונתנה לו מקום להניח יין שלו, ואח"כ גירשה, והוציאה היין מביתה לשוק למקום הפקר והוצאת יין לקחה מיין עצמו, ואמר רב אטי* יפנינו בגוד גמולו ישוב בראשו כאשר עשה כן יעשה לו, ולא הוזכר שם הודעה בריה דרב שהודיעתו תחילה, ואדרבה מוכח שם שלא היתה הודעה, דאילו היתה (הודיעתו) ומודיעתון לא היה רב אסי צריך להביא *קרא דגמולו ישיב ראה עובדיה וגר׳, דמי יכריח לשום אדם להיות נשכר שלא ברצונו כיון שהוא ^{א׳ מיו} מודיעו שאינו רוצה להיות נשכר לו, אלא ודאי מיירי שלא הודיעתו ולא היתה צריכה לאותו מקום, משו״ה הוצרך רב אסי (לפוטרו) [לפוטרה] (וטעם) [מטעם] שעשו שלא כהוגן, אבל באין צריך לאותו המקום* אין רשות להוציאו עד שיודיענו תחילה, כנלע״ד עיקר:

אולי צריך להוסיף: **ולא הטעהו**

כיאור הגר"א

סמ"ע וסק"בו:

פתחי תשובה

המניחים לשם, ומצא חבילה אחת שחקר ודרש של מי היא ולא נודע לו, והבין שאחד הכניסה כלי ידיעתו, ונטל החבילה וזרקה לחצירו,

לריך, הוי ממש כמו בא מטר ואינו לריך אל הפועל עוד, דאינו נותן לו שכירות היינו הרחיים. ובריטב"א בסוגיא, "האי גברא דאגיר ריחייא, פירוש, שהשכיר ביח רחיים שלו". ולדברינו י"ל בכונתו דמיירי בבית רחיים, לאפוקי רחיים של יד דהוא מטלטל, עיין סימן ל"ז ושעיף רא, ואז היה הטוחן מיקרי מוחוק כמ"ש הרח"ש סוף פרק השוחל גבי פרדיסת ובים פיח סיי דידן דהשואל מיקרי מוחזק, ואז גם כלא טעם טחון זכין לא היה מוליא ממט הרחיים, ע"פ הכלל בקמ"ע סימן של"ד נסק־אן דתמיד המוליא מחבירו עליו הראיה.

חות סימן קסד יאיר

בשכרותם ואז אנוסים הם, רק אני מוכיחם ומענשם על השכרות. והוא דוגמא למה שכתבתי. וראשית דברי אלו הם מהר"ן [יבמות כא: דבור ראשון] הביאם רמ"א באו"ח סימן תר"ח

אכן בקיצור נמרץ. והנראה לפע״ד כתבתי.

[סעיף ב] בהגה ובסופם הוספתי מה שנראה לי,

נאם הטרוד יאיר חיים בכרך

תנא

םימן קסה

שאלה

ברעש מלחמות הצרפתים היו בני כפרים מבריחין לכרכים איש אצל אחיו ומיודעו ומכירו או בשכירות לזמן. והנה בעל הבית אחד מבני כרכים שרבו ההברחות בחדריו עד אשר כמעט מלאו מפה לפה עד אשר הוא עצמו לא היה לו מקום להניח בו דבר, ובדק בארגזים וחבילות לידע מי ומי המניחים לשם ומצא חבילה אחת שחקר ודרש של מי הוא ולא נודע לו של מי הוא, והבין שאחד מן בני הכפרים הכניסו בלי ידיעתו. ואחר שטרח ושאל וחקר לידע מי בעליו ולא נודע לו, נטל החבילה וזרקה לחצירו. ואחר איזה ימים כאשר יצא קול שפלוני זרק חבילה מחדרו לחצירו, בא בעל החבילה ומצא שנגנב הרבה מחבילתו וגם נתקלקלו כמה בגדים וכרים וכסתות על ידי גשמים. ותבע בעל החבילה לבעל הבית לדין לפני דיינא דפרסאה, ואמר שעל פי הדין הבעל הבית פטור רק למען השלום יתרצה בעל הבית להפקיד הנשאר מהחבילה בביתו על חצי שנה. ונתרצו שניהם, בעל הבית מפני שלא חסר דבר ובעל החבילה מפני שאמר לו הדיין כי פשוט שבעל הבית פטור מפני שהניחו שלא ברצון בבעל הבית.

וכשומעי דברתי עם הדיין, ואמר כי היא גמרא
ערוכה בפרק השואל את הפרה [בבא
מציעא] דף ק"א ע"ב גבי ההיא איתתא עם ההוא
גברא דזבן ארבא דחמרא וכו' דאזלא איהי
ואגרא איגורא מיניה וביה ואפיקתיה וכו'.
והוכחתי אותו על פניו ואמרתי לו לולי
שחששתי למחלוקות ולבזיונו הייתי מפרסם
שהפשרה בטעות מפני שסובבת על קוטר שוא
ויסוד נופל, ואמרתי לבאר איך טעה אותו דיין
בדמיונו דבר לדבר דלא דמי ליה אפילו כאוכלי

לדנא. ולדעתי אם היה פוטרו לבעל הבית בדין הוה ליה טועה בדבר משנה וחוזר מכמה טעמים.

האחד כי לדעת הדיין אפילו היה בעל הבית יודע למי החבילה שהונחה לביתו שלא מדעתו היה רשאי לזרקו חוצה, וחלילה לומר כז, דנהי דבעל הבית אפילו שומר חנם־לא הוי על חבילה זו מכל מקום להפסידו בידים רך אם דרך אם דרך ואסור]. לא מיבעיא אם דרך בעל הבית לקבל פקדונות כאלו בשכר, דודאי גם זה שהניחו סמך שבעת שיחזור ויטלו יתן לו שכרו, אע״פ דלאו שפיר עביד שלא הודיעו לבעל הבית מכל מקום בשביל כך אין לבעל הבית רשות לזרקו ולהפסידו אם לא אחר כמה התראות בעדים. ולא דמי לההוא עובדא ובבא מציעא שםן, מטעם כי שם בעל היין התל באשה ונהג עמה מנהג רמאות דנסבה ושלח לה בתר הכי גט, ולכך שפיר אמר רב הונא שם כאשר עשה וכו׳ לא מיבעיא וכו׳ דדמיית עלי כאריא ארבא אפילו בחצר דקיימא לאגרא, משא״כ בנדון דידן אף אם זה הכניס חבילתו שלא ברשות בעל הבית להציל ממונו מה רעה עשה לו דנימא כאשר עשה וכו׳ ודדמי עליה כאריא, אדרבה אם הניחו היה סופו לקבל שכר על זה כמו כל שעושה טובה עם חבירו. רק שבזה צ"ע רב, אחר שאין ההיזק של אנשי מלחמה ברור והוה ליה כמבריח ארי אם מדעתו של בעל הבית מניחו שם אפילו אית ליה פסידא ועיין בתוספות בבא קמא דף נ"ח ע"א ד"ה אי נמי.

אלא אפילו אם בעל הבית זה עשיר גדול ולאו בר הכי לקבל שכר מפקדונות, ואינו עושה כך רק לשם גמילות חסדים לגואליו וקרוביו חנם אין כסף. דלכאורה סוגיית הש"ס הנזכר ובבא מציעא שם במה שאמרו לא מיבעיא

תנב

חצר דלא קיימא לאגרא, דמשמע דאז אין צריך סברא 'דמיית עלי כאריא' רק גם בלאו הכי נמי שפיר עבדית, מכל מקום לא דמי. כי שם לא הוציאה היין למקום אבד רק אפיקתיה ואותביה בשבילא, ובלי ספק דקלא אית ליה כי היה יין הרבה כמו שאמרו ארבא דחמרא, וההוא גברא היה שם במתא כדמשמע מסיפור הדברים, לכן היה שם במתא להיין לא מטייא ליה היזקא כלל רק טרח להניחו במקום המשומר אחר. כלל רק טרח להניחו במקום המשומר אחר. מכל מקום אפשר שאם אירע על ידי כך [היזק] מכל מקום האשר הייבת לשלם].

ם משא"כ זריקת חבילה לחצר שאינו מקום − מטלטלים לחבילת המשתמר כב[חו"מ] סימן רצ"א וסעיף יג], ובעליו לא ידעו תיכף ועל ידי זה הפסיד, והרי זה שהוציאו כמזיק בידים, *רק היה לו להתרות תחילה בעדים פעמים. ואפילו אחר ההתראה כראוי היה צ"ע אי שרי ליה לזרקו לחוץ לאבדון, אם היה יכול להוציאו ולהפקידו במקום אחר גם כן מיניה וביה כמעשה דההיא איתתא הנ"ל. רק דיש לומר דלא מחייבינן ליה לטרוח בזה להציל ממון חבירו, דודאי לא מקרי זה נהנה וזה לא חסר אחר שהבעל הבית אי אפשר להשתמש במקום הזה שפקדון חבירו מונח. ועוד דדרך בני אדם לקבל שכירות ויש בני אדם לרוב המבריחין, לא מחייבינן לזה להמציא לזה מקום או לחייבו להשאירו שם לסמוך על שיתבע ממנו שכר טובה שעשה, מנא לן. ולא מצינו בשום מקום שחייב להפסיד ממונו אפילו מועט כדי להציל ממון חבירו אפילו מרובה, ולכן אפילו עשה והציל אין לו אלא שכרו כבפרק הגוזל בתרא [בבא קמא קטז:] ובטור ושו"ע חו"מ סימן רס"ד [סעיף ה].

ומה שדרשו בבבא מציעא דף ל' ע״א 'והתעלמת' לשלו מרובה משל חבירו, לאו דווקא, יע״ש ודף ל״ג ע״א, רק דמילתא דפסיקא נקט דאי אפשר לו להתנות, ודוק. והוא הדין אפילו מעט משלו אינו מחויב להפסיד כדי

להציל של חבירו, וכן אינו מחויב לטרוח ולהשכיר להם מקום, וראיה מגמרא סוף פרק בן סורר [סנהדרין עג.] דתניא מנין לרואה חבירו טובע בנהר וכו' תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך, ומקשה והא מהתם נפקא והשיבות לו לרבות אבידת גופו, ומשני אי מהתם הוה אמינא הני מילי בנפשיה אבל מיטרח ואגורי לא, קא משמע לן. ויש לדקדק למה נקט 'מיטרח' דהוה ליה למימר 'אגורי לא'. ונראה לי דעיקר רבותא הוא של חבירו אינו מחויב, קא משמע לן דמחויב. של חבירו אינו מחויב, קא משמע לן דמחויב. ואף כי פשוט להפוסקים גבי הצלת נפש שמחויב לאגורי גם בממונו רק שמחויב להחזיר לו, מכל מקום בצורך הצלת ממונו אינו מחויב למטרח ואגורי כלל אפילו משל חבירו, מחויב למטרח ואגורי כלל אפילו משל חבירו.

וההיא אתתא דאגיר אגירא מיניה וביה בפרק השואל ובבא מציעא שםן היתה מוכרחת לכך דמה הוי לה למעבד דעל כרחה היתה צריכה פועלים להוציאו. ואף אם תמצי לומר דמרבינן בהצלת גופו להוציא ממון מכיסו, משא״כ בהצלת ממון חבירו אינו מחויב להוציא ממון מכיסו, ומכל מקום אם אפשר להצילו מממון חבירו חייב כגון להשכיר מיניה וביה כההוא אתתא, והכי נמי בנידון דידן שהיה לו למכור קצת מטלטלים שבחבילה ולהשכיר להנשאר מקום. וראיה לזה דקיימא לן כרשב"ג בפרק המפקיד [בבא מציעא] דף ל״ח ע״א מוכרה בבית דין מפני השבת אבידה, ור״ל דחייב לטרוח, והשבת אבידה גופא טרחא הוא ולא ממעטינן רק זקן ואינו לפי כבודו. מכל מקום טול לך מה שהבאת, דאם ראה אבידה ולא רצה לטפל בה והניחה או שהניח פירות המפקיד לרקוב ולא מוכרם בבית דין מי מחייבינן ליה לשלם. ודוחק לחלק ולומר שאני נדון דידן שהפסיד את של חבירו בידים, דלא מקרי מה שהוציאו לחצר הפסד בידים.

לכן נראה דאם התרה בו שיקח חבירו את פקדונו שאין רצונו שיהיה מונח בביתו ולא השגיח, וזרקו לחוץ לחצר כי סבר היה שישמע חבירו ויקחו, ונאבד או נתקלקל — פטור.

^{*} רק היה לו להתרות תחילה בעדים פעמים. נ"ב. וכן נראה מדעת הב"ח סימן שי"ט שכתב אם אותו בעל הפירות יצא מן העיר צריך להודיע לבית דין (הג"ר צבי הירש אב"ד ברלין).

משא"כ בלא התראה, ואפילו בדאי אפשר להתרות בו כגון בנידון דידן שלא ידע החבילה ןשלן מי היא, כיון דחבירו לא חייב לו דבר גם לא הזיקו דבר ולית ליה פסידא לפי שעה אין לדמותו למה דקיימא לן כרב נחמן דסבירא ליה דעביד איניש דינא לנפשיה אפילו בדליכא פסידא כבגמרא דבבא קמא דף (כ"ח) [כז] [ע"ב] ובטור ושו"ע וחו"מן סימן ד', דהתם מיירי ברואה את שלו ביד חבירו או שחבירו רוצה ליקח את שלו או שממלא חצר חבירו כדים שאי אפשר לו לילך אלא אם כן יעמידם זה על זה דלא אטרחוהו בזה כמו שכתבו התוספות – רק משבר ונכנס וכו׳ פירוש בהליכתו, וגם שם לא ר"ל שישברם בידים, כל שכן אם יש לו מקום לילך עיין שם [כח.] בתוספות ד"ה משבר וד"ה טעמא. ומשם ראיה דלא שרינן ליה בדלא מילאו לחצר יע״ש.

ואין לומר דאפילו בלא התראה אין עליו להוציא הוצאות על הצלת של חבירו — שהרי אפילו קיבל עליו שמירתו אם שומר חנם שהרי אפילו קיבל עליו שמירתו אם שומר חנם הוא אינו מחויב להוציא ממון להצלת הפיקדון כבפרק הפועלים [בבא מציעא צג:] ובטור ושו"ע [חו"מ] סימן ש"ג [סעיף ח], דלא דמי כלל, דשם בא ההיזק מאחרים משא"כ שלא יוציא הוצאה להציל רק הוא יזיק ויביאו לאיבוד ודאי לא. ועוד הא בנידון דידן אפשר לשכור מיניה וביה, ר"ל למכור קצת מהמטלטלים, וודאי דמוטל עליו טורח הזה טרם שיעשה מעשה וישליך של חבירו למקום אבוד בלי התראה. ואם עשה חייב בנזקו אם ישבע חבירו כמה ניזק, שהרי עשה היזק בידים לממון חבירו ובריא היזקא והוה ליה הימן ולא גרמא.

וכיוצא בו ממה שכתבתי דלאו בכל גוונא עביד איניש דינא לנפשיה, טעה חד מרבנן שהיה לו חנות לפני פתח ביתו בכל מיני קטניות וזרעונים, ותרנגולות של שכינה פורחות תמיד על החנות ואוכלות מהם ואף שהפריחן כמה פעמים חוזרות ופורחות, וכמה פעמים הגיד

לבעל התרנגולות שישמור תרנגלותיו ואם יחזרו
ויבואו יכם וימיתם, ולא חש. ופעם אחת שחזרו
ובאו ואכלו הכה בעל החנות אחריהם והרג אחת
מהם המובחרת העומדת לגדל ביצים ואפרוחים,
ובאו לדין. והיה פשוט בעיני בעל החנות דפטור
משני טעמים, האחת שהתרה בו כמה פעמים
והנהי עיזי דשוקא מתרינן במארייהו וכו׳
והנהי עיזי דשוקא מתרינן במארייהו וכו׳
כבבבא קמא דף כ״ג ע״ב, ועוד הרי קיימא לן
עביד איניש דינא לנפשיה אפילו במקום דליכא
פסידא דכיון דבדין בעי עביד לא טרח, כל שכן
בכהאי גוונא דהוי ודאי פסידא.

ומכל מקום יצא חייב ממני בדין, וביקש לידע מאיזה טעם דנתיו. ואע״פ שלא הייתי מחויב כי בא ברצון לדין לפני, מכל מקום הודעתיו בסגנון זה [כי מה שכתב הנימוקי יוסף וסנהדרץ י. דבור ראשון] * שאף אם אמר בעל דין לדיינים כתבו לי מאיזה טעם דנתוני אינם צריכים לכתוב הראיות רק המענות והפסק, צל"ע מאד, דאם כן אינו דומה למה שכתב בשו"ע [חו"מ] בסימן י"ד 'סעיף ד' בפנים אם רואה הדיין שבעל דין חושדו וכו ומקורו מהש"ם [בבא מציעא סט.], וודאי בטעם הפסק ממש מיירי, משא"כ לדעת נימוקי יוסף מה שכתב אחר כך בהגה אם אמר כתבו לי וכו'. ועוד מדאמר ר' פלוני וכו' [בבא בתרא קל:] כי אתא פיסקא דדינא דידי לקדמיכו וחזיתו ביה פרכא לא מקרע תקרעוניה משום דאי הוינא גבייכו הוי אמינא לכו טעמא וכו', למה לן מעמא, דלמא היו המענות באופן שהפסק אמת ונכון, אלא על כרחך היו דרכן לכתוב כל המענות בפסקיהם. ואם כן על כרחך האי 'כתבו לי מאיזה מעם' ר"ל מעם וראיה ממש, והכוונה כדי לילך לבית דין הגדול מזה אולי טעו בשיקול הדעת. לכן נראה לי פשוט שבפסק שלא נכתבו כל טענותיהם בפרטות, ואפילו נכתב דרך כלל ואחר כך נכתב והאריכו למעניתם, דכהאי גוונא אי אפשר בשום ענין להחזיר הפסק וק"ל.

עוד נראה לי דבמשפט שלא נמצא מבואר דינו בשום מקום והוצרכו הדיינים לדמות מילתא למילתא, קשה מאד לומר דבית דין הגדול יחזירו

^{*} שאף אם אמר בעל דין לדיינים כתבו לי מאיזה טעם דנתוני אינם צריכים לכתוב הראיות רק הטענות והפסק, צל"ע מאד וכו". עיין בהגה חו"מ סימן יד סעיף ד שפסק כן, ועיין שם בפתחי תשובה מ"ה י

הפסק על פי סברתם לומר כי טעו בית דין ראשון בדמיונם - אם אין הכרה והוכהה לדבריהם, דמאי חזית ואולי אלו היו אצלם היו נותנים טעם ודעת לסברא ודמיון דידהו שהיו מודים. ויש ראיה מגמרא [סנהדרין לג.] דמקשי היכא דמי שיקול הדעת ומשני כגון תרי תנאי וכו', ומה קשיא ליה דדלמא הוי בענין התדמות דבר לדבר כרוב דיני ממונות וכדמצינו פעמים אין מספר בש"ם מר מדמה ליה לכך ומר מדמה ליה לכך, והרי נחלקו אמוראי [בבא בתרא ט.] בעני האומר פרנסוני או כסוני לענין בודקין אחריו וכל אחד מייתי ליה באי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא, וכן כל פלוגתתא תנאי ואמוראי בנויין על הסברא, ובימיהם שלא היה נכתב ספרי פוסקים כלל היו רוב דברי ודיני ממונות צריכין דמיון זכר לדבר, ולכך גדר מומחה גמיר וסבר [עיין סנהדרין ה.], ואם כן מה מקשי 'היכא דמי שיקול הדעת'. אלא על כרחך כוונתו היכי דמי דיתברר ודאי שמעו ודוק.

ואם כן בדורות הללו זר מאד לומר דטעו בשיקול הדעת, אהר דקיימא לן ןשו״ע חו״מ סימן כה סעיף אן כל מה שנזכר בספרי הפוסקים הוי ליה כדבר משנה. וכן מה דסתם לן הב"י בשו"ע דזכה שנקבע הלכה כמותו ולא הלקו עליו הבאים אהריו אין לומר קים לי כלל נגד הכרעתו אף לדעת יש אומרים דמצי למימר קים לי בכל דבר ממון, וברור דלאו דווקא דאמר 'קים לי' דלאו כולי עלמא דינא גמירא רק הדיינים יפסקו כך, עיין בחנה ארוכה בהו"מ סימן כ"ה וסעיף בן ובסמ"ט ושם ס"ק טזן ובסימן י"ה סטיף ב' וסימן ע"ב סעיף ב' [בהגה] וסעיף כ' [בהגה] וסוף סימן קל"ם [סעיף ד ובהגה] וסימן רנ"ו סוף סעיף א' [בהגה] דבפלונתתא דבמקומות הנ"ל כתבו שאין להוציא ממון, לכן אם פסק להוציא ממון הוה ליה כטועה בדבר משנה ואפילו כבר יצא הממון הוזר, וכן בכל מה דסתם הב"י בשו"ע.

ובמקום [שכתב] הנהת רמ״א דעת הולקים והסכים עמהם, גם כן הוה ליה כדבר

משנה בארצות הללו דנוהגין כוותיה. ובמקום שכתב "יש אומרים" ולא הכריט, הוו להו סמ"ע וש"כ בהכרעתן כדבר משנה בכל ענין, (ואם אין כאן הכרעה אין להוציא ממון. ומכל מקום אם פסק כבעל הגה להוציא ממון אין מחזירין, דאם לא כן למה נפקא מינה כתבו רמ"א ודוק). ואם יש ביניהם מהלוקת לא גרע כה ש"כ לדעתי במקום שהולק על הסמ"ע לפסוק כוותיה אף להוציא והוה ליה גם כן כדבר משנה, דקיימא לן כבתראי (ובפנים הדשות דף קמ"א ע"ב בשם מהר"ם מינץ מ"ו שאין אומרים בפוסקים הלכה כבתראי), אף כי שמעתי שקשה מאד לפסוק להוציא נגד הסמ"ע והיה לנו לומר דעל כל פנים לא הוה ליה הפוסק כסמ"ע לההזיקו כמועה בדבר משנה, מכל מקום נראה לי כמו שכתבתי. אם לא שהדיין או דיינים יודעים ומכירים שהש"כ עבר הדרך על הסמ"ע בטעם נכון. סוף דבר לא ידעתי לדידן היכי דמי שעה בשיקול הדעת. עיין מה שכתבתי [בקונטרסים] כרך ד' דף קס"ג].

כי לפי שתי טענותיו אם צדקו יחדיו קשה התראה למה לי, הלא קיימא לן [שו"ע חו"מ סימן ד] דעביד איניש דינא לנפשיה ולא בעי התראה. ואם תמצי לומר דבנדון דידן ליכא פסידא שהיה יכול להפריחן ולילך תיכף עם חבירו לבית דין שהרי לא סירב, ולא דמי לההוא גרגותא שם [בבא קמא] דף כ"ז ע"ב כפירוש רש"י [שם ד"ה במקום], הלא קיימא לן כרב נחמן דמכל מקום עביד איניש דינא לנפשיה, כל שכן שאפשר שבנדון [זה] גם כן מקרי איכא פסידא אחר שבכל עת ובכל שעה התרנגולים מזיקים לו.

וגם על הש"ס (שם כג:) קשה בהנהו עיזי דשוקא דמפסדי דמתרינן וכו׳ למה צריך התראה. *וגדולה מזו כתבו התוספות שם (ד"ה הנהו) דדווקא עיזי בשוקא דקיימי לשחיטה וכו׳ משא"כ עז העומדת לחלבה וכו׳ יכול לומר

וגדולה מזו כתבו התוספות שם וכו' משא"כ עז העומדת לחלבה וכו' יכול לומר לכשיזיק ישלם. וכן פסקו טור ושו"ע [חו"מ] סימן שצ"ז [סעיף ב]. נראה שכוונת רבינו להקשות על משמעות דכרי התוספות, שמוכח מדבריהם שבעיזי דשוקא אינו יכול לומר לכשיזיק ישלם, ועל כך הביא שכן פסקו הטור ושו"ע שם, וע"ש בסמ"ע ס"ק ד. ועל כך מקשה הא קיי"ל עביד אינש וכו'. אבל החילוק שהוזכר בתוספות לגבי עז העומדת לחלבה לא הוזכר כלל בשו"ע שם, ומשמע דלא סובר כן להלכה. ואם כן קשה יותר ודו"ק.

לכשיניק ישלם. וכן פסקו טור ושו"ע [חו"מ]
סימן שצ"ז [סעיף כ]. ולמה, הלא קיימא לן עביד
איניש דינא לנפשיה, ומוכח מאותה סוגיא [שם
כז:-כח.] שרשאי להכות חבירו ולחבול בגופו
ולהזנק ממונו להציל את שלו, ואחר שכתבו
התוספות גבי עיזי דשוקא דשחטינן להו אחר
התראה ואע"ג שישלמו מה שהזיקו לא בעי
למיקם בהדייהו בדינא וכו', והוא ממש טעם רב
נחמן עביד איניש דינא לנפשיה. אלא על כרחך
הטעם דלא אמרינן עביד איניש דינא לנפשיה רק
כשבא חבירו להזיקו בכוונה ורצון יכול לעמוד
מנגד להציל ממונו ולהזיק חבירו בין בגופו בין
בממונו, משא"כ כשבהמות חבירו מזקת אותו
בלי ידיעתו ובלי רצון חבירו, והוא סוגיא דפרק
כיצד הרגל [שם] דף כ"ג [ע"ב].

האמנם יש לדקדק בה טובא, הן ברגילה לכנס לרשות הניזק ולהזיקו כמו הנהו עיזא דביה (תרבא) [תרבו] לרב יוסף ובבא קמא שםן דלמה צריך התראה, וכי כל שן והיזקו בחצר הניזק בעי התראה לחייבו, אלא אם כן נאמר לחלק דבשדה חבירו שאני לפי שדרך הבהמות להתפשט לכל צד כמו שכתב הרא"ש נבבא קמא פרק ב סימן ין לפי דעת רבינו חננאל הביאו הטור [חו"מ סימן שצז]. והוא דוחק גדול, כי ודאי לדעת רבינו חננאל דפוטר המזיק מוכרחין אנו לחלק כך. וגבי עיזא דשוקא יש לומר דבעי התראה משום שמזיקין ברשות הרבים דשן ורגל פטורים, והכי משמע בלשון רש"י נשם ד"ה מתרינןן וכן כתב הטור ןשםן ובשו"ע ןשם סעיף בן 'אפילו ברשות הרבים', ויש לומר ברשות ניזק אין הכי נמי דלא בעי התראה. ולשון הרמב״ם [נזקי ממון פ״ה ה״א] לא משמע כן. ומכל מקום במה שכתב הרמב"ם [שם] 'אע"פ שעדיין לא הזיקו׳ אתי נמי שפיר דבעי התראה, וק״ל.

ואמרו עוד דדווקא בבהמה העומדת לשחיטה וכו', וכך הסכימו הראב"ד [בהשגות שם] תוספות [בבא קמא כג: ד"ה הנהו] מרדכי [שם רמז כב] ורשב"א [בחידושיו שם ד"ה הני עיזין והכי משמע

לשון רש"י [שם ד"ה עיזי], ומי יהרהר אחריהם. *אף כי לא הבנתי מה שהוכיחו זה ממה שאמר רב יוסף [שם] אימא להו דלצנעינהו ולא אמר דלשחטינהו, דהלא צריך התראה תחילה כמו שאמרו מתרינן במארייהו, וההתראה הוא דלצנעינהו.

תנה

כלל העולה, שכל זה מיירי כשבהמות חבירו מזיקתו דלא שייך בזה עביד איניש דינא לנפשיה. והבל יפצה פיהו של בעל התרנגולות במה שטען להיות פטור מהיזקו של בעל החנות דשן ורגל ברשות הרבים פטורים, דחנות שלפני פתח ביתו שדרך לעשותו הוי רשות היחיד. ומכל מקום אין חילוק לדעת טור ושו"ע, דאפילו ברשות ניזוק בעי התראה.

ולשון הרמב"ם ושםן מתרין בבעלים שלש פעמים. ותמהו עליו וכ"י שם ד"ה ומ"ש לשון הרמב״ם, ובכסף משנה שםן מנא ליה הא. ןוגבי מחיצת הכרם שנפרצה [בכא בתרא ב.] נקט ב' פעמים אומר לו גדור. וכתב ר"י ריש בבא בתרא [שם תוספות ד״ה אומרן דקא משמע לן דצריך להתרות בו, רק שמסופק אם צריך בכל פעם התראה או סגי בב' פעמים. ונראה לי פשוט דדווקא שם דנפרצה ממילא ואפשר שסבר היה שהמחיצה תתקיים, משא״כ כשבהמתו מועדת לילך ולהזיק לחבירו. ובמקום אחר כתבתי דנהי דלכולי עלמא בעי התראה מכל מקום במחייב עצמו בדבר באופן הראוי - כגון שמכר לו קרקע או מטלטלין רק שיהיה רשות להחזיר לו ממונו תוך שנה וליקח הדבר, או בסיגנון אחר, אינו צריך להזכירו כל שכן להתרות בו, ואם עבר הזמן לא מצי מען שכחתי׳ מפני שקיבל בעצמו עליו אין השכחה אונם. וגרע מהיה לו אבן בחיקו ושכחו דבבבא קמא סוף פרק ב' וכו:]. ובספרינו מקור חיים באו"ח סימן ק״ח גבי עבר זמן תפילה על ידי שכחה הארכנו. ולא דמי להא דקיימא לן גבי שכירות פועלים ושו"ע חו"מ סימן שלט סעיף ין לא תבעו אינו עובר עליו, והכי קיימא לן גבי בל תאחר עיין יו״ד סימן רנ״ז סעיף ג׳ הגה.

^{*} אף כי לא הבנתי מה שהוכיחו זה וכו'. עיין תורת חיים ולחם אבירים למהר"ם גלנטה שהקשה קושיא זו, ועיין שו"ת שפת הים חו"מ סימן ל"ז ד"ה ולידידי (בית דוד).

תנו

ודווקא בדיני נפשות בעי התראה תוך כדי דיבור, דאם לא כן מצי למימר אישתליין כבפרק אלו נערות [כתובות לג.] והיו בודקין [סנהדרין מ:], משא"כ בדיני ממונות. ותדע דאם לא כן גם על ההתראה ימעון 'שכחתי'. גם לא מצינו אונם בגימין דנקטי רז"ל (כתובות ב:) וכן במכירה רק עכבו נהר או חלה [עיין שו"ע אהע"ז סימן קמד סעיף א], וכל זה צריכין אנו אפילו הוא מוחזק דנהימניה ששכח מכל מקום לאו אונם הוא, מכל שכן אם בא להוציא דאינו נאמן, ויש לומר דעל כן נקטו עכבו נהר וכו'. ועוד ראיה ממה שכתב שו"ת רשב"א והביאו ב"י באהע"ז סימן ל"ח [סט, ב ד"ה עיין ברבינו ירוחם] גבי השלשה שדקדק במה שכתב שאם ימאן וכו' משמעו בכל מקום אחר הבקשה וצריך על כל פנים תביעה תחילה, שמע מינה אם לא נכתב לשון 'ימאן' רק סתם תנאי אם לא ישלם או יעשה זה – שאין צריך בקשה תחילה. מיהו שם מיירי בעיקר הדין לא בטענת שכחתי. ונראה לי בנכתב 'אם יסרב', דמשמעו אחר שיבקש ממנו על ידי שליח בית דין.

אבל אין לומר דדוקא ג' פעמים לפי המנהג שאז מכריזין אותו למרבן, דיש לומר דלא דמי, דודאי לתת לו כינוי שם התואר הרע צריך ג' פעמים, מכל מקום נקרא מסרב וכמו שאמרו פעם ראשון מסרב [ברכות לד.] ואין מסרבין לגדול [פסחים פו:]. ועוד, שמנדין אותו אם הזמינוהו לבא לבית דין אפילו רק פעם אחת וידעינן שהיה שליח בית דין אצלו כבמור ושו"ע חו"מ סימן י"א [סעיף א].

מכל מקום נראה דצריך התראה בעדים, וכן כתב הגהת שו"ע [חו"מ] סימן תט"ז. אבל מה שמזהיר הניזק פה אל פה למזיק לא נקרא התראה, שהרי יכול לכפור או לומר לא חששתי לדבריך, לכן צריך לשלם לו את התרנגולות. וברור דאם טען שאחר שהתרה בו הוזק ממנו ביצים אע"פ שהתרה בו לאו כל כמיניה להזיק לחבירו לשחטה, וכמו שכתבו כמעט כל הפוסקים הנ"ל. ומכל מקום אם עבר ושחטו ואפילו בלא התראה, נהי דלא עשה כהוגן מכל מקום אין לנו עליו רק תשלומי נזק והוא דמי שוויי התרנגולת. וכן דין חד מרבנן הנ"ל כי לא שוויי התרנגולת. וכן דין חד מרבנון הנ"ל כי לא ינקה מתשלומי התרנגולות.

מכל מקום עדיין לא נתיישבה דעתי במה שכתבנו לחלק ולומר דבנזקי בהמת חבירו שלא מדעתו של חבירו לא שייך לומר עביד איניש דינא לנפשיה, מהא דאמר בסוגיא דעביד איניש דינא לנפשיה [בבא קמא כח.] תא שמע שור שעלה על גבי חבירו להרגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל עליון ומת פטור מאי לאו במועד דליכא פסידא, פירוש ומכל מקום פטור דעביד איניש דינא לנפשו אפילו בדליכא פסידא. אע״פ דההיא בבהמת חבירו מיירי שבאה להזיק בלי ידיעתו, וצ״ע. ומכל מקום הדין דין אמת כמו שכתבתי, והנראה לפע״ד כתבתי.

נאם יאיר חיים ככרך

סימן קסו

שאלני הגאון מופת הדור נ״י כמוהר״ר דוד איש אופנהיים [הוא בעל ההסכמה ובעל אש אופנהיים [הוא בעל ההסכמה ובעל תשובה הגדולה [לקמן בסוף הספר]] בר״ח תמוז שנת ת״ל בימי עוניי ומרודי ונודי ק״ק ורנקפורט אחר חרבן ק״ק ווירמיש בחודש סיון תמ״ט (ובחודש אלול שאחריו נתקבל ה״ה כמוהר״ר דוד הנ״ל לאב״ד ור״מ בק״ק ניקלשבורג והמדינה).

והוא בגמרא ריש פרק הכונס (בבא קמא נו.)
דאמר הש"ס על והשוכר עידי שקר היכי
דמי וכו' אלא לחבריה. והקשה הרב הנ"ל למה
יתחייב בדיני שמים, הא קיימא לן וקדושין מב:

דאין שליח לדבר עבירה וכן פסק רמ"א בחו"מ ריש סימן קפ"ב בהגה, והטעם משום דדברי הרב ודברי התלמיד וכו". וגדולה מזו מה דמסיק שם בגמרא [בבא קמא שם] דסלקא דעתך אמינא דברי [ה]רב וכו" קמ"ל, ומשמע דלא מצי למימר הכי, והלא הכי נקטינן דעל כרחך אין שליח לדבר עבירה, [וכמו שאמרו בסנהדרין [כט.] דהוה ליה לנחש למעון זה וכדלקמן].

והשבתי לו תיכף במסיבת סעודה שהקשה לי, כי היינו ניזונים יחד אצל הקציז

Day 2

ירחי כלה - אלול תשפ"ג

Yarchei Kalah Kollel Zichron Michel of NMB

תלו

אלמא דאינו פטור אלא כשהכהו

השני להציל את עצמו מיד ולאחר

שהתחיל האחד אבל לא הכהו השני

להציל את עלמו אלא לאחר שכבר

חבל זה בחבירו חזר גם הוא וחבל

בו אף על פי שחבל בו מיד משלמים

במוחר מק שלם כיון דלא היתה

חבלת השני להציל את עצמו ומהרו"ך כתב דמלת מיד טעות

סופר הוא ולא נהירא:

חשן משפט תכא הלכות חובל בחבירו בית יוסת בית חדש

שנים שחבלו זה בזה וכוי. מענה נפרק המנים (דף (ימ) ומ"ש רבינו בשם הרא"ש ז"ל. עם נפסקיו (פי ימ) מאי שנא רישא וכו' ואסיקנא דאמר רבי יוחגן יש הן שהוא ומ"ש בשם הרא"ש. עם נפסקיו ולא כתונ עם מיבת מיד ורביט לרטחא נקט מיד דמדכתב הרא"ש וכן שני אנשים כלאו ויש לאו שהוא כהן חניא נמי הכי הכני פלעני על מנת שהתחילו כאחת או אחר זמן אבל אם התחיל האחד השני פטור וכו׳ לפטור יש הן שהוא כלאו וכו׳ הכי פירושו בנוקי גופו אפילו אמר

הן שדומה בניחותה מסתמה בחמיה קאמר בנוקי ממונו אם אמר לאו ודומה קצת כדאמר בניחותא מסחמא בחמיה קאמר כיון דמתחלה אמר ליה קרע כסותי ושבר כדי עכ"ל. ומשמע מדבריו דבמקי גופו טעמא משום דאיכא למימר מסחמה בחמיה החמר הה אם היה מפרש דבריו דבניחותא

קאמר פטור: (יט) (כ) יג שנים שחבלו זה בזה אם חבק יותר ממה האחד בחבירו שחבל בו הוא משלם לו במותר נזק שלם. משנה בפרק המניח ומ"ש בשם הרא"ש (لد.): ודוקא שהתחילו שניהם כאחת עד מאיפורא. שם נפסקים (מי יג)

והביא ראיה לדבריו:

רוצה בכך: (יח) ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב אם הנחבל אמר לו בפירוש על מנת שתפטר ודאי פטור אלא מיירי שהנחבל אומר קטע ידי או סמא עיני סתם ושאל אותו החובל אתה אומר לי על מנת שאפטר והשיב לו הנחבל הן אפילו שאומר הנחכל הן שנראה כמו שאומר בניחותא דמשמע שנותן לו רשות על מנת שיפטר אפילו הכי חייב שיש לנו לפרש דבריו דבתמיה אמר הן כלומר והיאך הייתי אומר לך דבר זה ולכך חייב אבל אם אמר לו בפירוש

על מנת ליפטר פטור: (יע) יג שנים שחבלו זה כזה יצאו זה בזה כהן ואם חבל האחד בחבירו יותר ממה שחבל בו הוא משלם לו במותר נזק שלם. וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל ודוקא שהתחילו שניהם כאחד או לאחר שחבל זה בחבירו חזר גם הוא מיד (כ) כזן וחבל בו (א). אבל אם התחיל האחד השני פֿטור שיש לו רשות לשני לחבול בו כדי להציל את עצמו. ומיהו צריך אמידה אם היה יכול להציל עצמו בחבלה מועטת וחבל בו הרבה חייב מידי דהוה אהיה יכול להציל עצמו באחד מאבריו והרגו (סנהדרין עד.) (ב):

המרדכי בפרק המניח (סיי לס) אין לדחוף אדם את חבירו כשמכין זה את זה אלא יש לשומטו בנחת ואם דחף חייב לעשות לו דין:

(א) ובהגהות מרדכי דקדושין (דף תרס"ד ע"ג) (סי׳ תקנד-ה) על דבר החבלות והגידופין המתחיל פורע הקנס לבדו ועיין בפסקי מהרא"י סימן ר״ח מאחד שחבל בחבירו ואמר שגם חבירו חבל בו כו׳: משביעין על דבר קנסות: וכתב עוד מהר״י ווייל סימן כ״ח על בתב מהר"י ווייל סימן כ"ח הא דשנים שחבלו זה בזה חייב השני אם היה יכול להציל עצמו היינו מטעם דשוגג חייב באדם המזיק כמזיד ונפקא מינה אם חזר וביישו פטור וכן כתב מהר״ח בשם אור זרוע על אחד שהכה חבירו והמוכה קראו ממזר בשעה ההכאה ופטרו רבי יצחק אור זרוע כמו שנאמר (רברים יט ו) (והיה) כי יחם לכבו והשיגו וגו׳ וכן כתב שם סימן ס׳ על אחד שקרא לחבירו גנב ומלשין ואמר לו השני אתה מכזב כמו ממזר שהשני פטור מכח כי יחם לבבו. וכתב מוהר"ם מריזבורק (דיני כושת עמ' קעז ר"ה דין ראוכן הפשיע) ראוכן טוען על שמעון שקראו ממזר ושמעון אומר שמתחלה לחש לו באזנו שהוא ממזר ולכן נתרגז ואמר לו כן, אומדנא דמוכח הוא הואיל

וקראו שמעון פתאום ממזר שודאי האמת עמו ומכל מקום צריך שבועה על זה עכ"ל. וכבר כתבתי לעיל סימן ת"ך (אות ה) דאין ראובן שהכה שמעון ושמעון רצה לחזור להכותו ובאתה אשתו של ראובן והחזיקה בידיו והוא נתק ידיו והכה אותה פטור שמעון הואיל והיא החזיקה ידיו והוא לא פשע נגד בעלה ומכל מקום יבקש ממנה מחילה כר': (ב) וכן הוא במרדכי פרק המניח (ע"ד) (סי׳ לו) דאם היה יכול לשמטו ולא שמטו חייב וזה לשון הגהות מרדכי דקדושין (דף תרס"ד ע"ג) (סי תקנה) יתענה שני וחמישי ושני וישב יחף לפני בית הכנסת ויבקש מחילה על המגדל על אשר חרף האשה ועל דבר ההכאות אם היה יכול לשמטו בנחת ולא שמטו אלא בחוזק ראוי לקנסו לנדבת בית הכנסת כו' עד מכן י' יתן זקוק עכ"ל ועיין סוף סימן תכ"ד (אות ג) מה שכתבתי מאיש ואשה שחבלו זה בזה:

(ית) ומ"ש רבינו ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב כו'. שם נפסקיו כתכ אלא מיירי שהנחבל אומר כר. י"ל אף שהמשנה קחמי האומר סמא את עירי על מנת לפטור חייב דמשמע דהנחבל אמר על מנת לפטור ואפילו הכי חייב וכמו שכחב הרמב"ם אלא מיירי דהמשנה דהחובל אמר על מנח לפטור והנחבל אמר הן אלא שמכח שהשיב לו הן נראה כא"ל על מנח לפטור וק"ל: (יט) שנים שחבלו זה בזה כו'. משנה פרק המנים דף ל"ג ע"ח: וכתב אדוני אבי ז"ל ודוקא שהתחילו שניהם כאחד כו' על גם הוא מיד וחבד בו. לכאורה היה נראה דהאי חיבת מיד טעות סופר הוא דאם השני מכלו מיד בעודו בחימום הוא פטור וגם לעיל בסימן ח"ב כשני שוורים לא כחב רבינו לחיבת מיד ושניהן נשנו שם במשנה אחת גם באשר"י שם דף קל"ב ע"א לא כתב חיבת מיד אלא זה לשונו או לאחר שחבל זה כו' מיהו לאחר זמן שחבל זה כו' מיהו לאחר זמן ל"ד קאמר אלא העיקר שלריך להיות לאחר שכבר

נחקרר מחימום המכה שעשה בו. מיהו יש לומר דסבירא ליה לרבינו דאדם המועד לעולם חייב אפילו בעודו בחימום דכיון דכבר חבלו חבירו ופירש עלמו ממנו היה לו לחבוע להחובל ולא לעשות משפט לנפשו לחבלו ומש"ר דאם האחד התחיל דהשני פטור היינו בעוד שלא נפרש ממנו החובל וירא שיחבול בו עוד קאמר או ר"ל שהתחיל במריבת הכאה ועדיין לא חבל מה קאמר דאם הקדים השני וחבל לזה שבא לחבלו כדי להציל נפשו פטור ודוקא באדם דמועד לעולם כחב כן מה שאין כן כשני שוורים דאין בהן שכל דבהן סבירא ליה דאם האחד החחיל אף שכבר הלכו ופירש ממנו אם חזר הנחבל בחימומו וחבלו דפטור אם לא שכבר עבר זמן מנגיחחו שנחקרר דעחו אבל פירוש וה דוחק גם בקינור פסקי הרח"ש כתב לשון אחד בשוורים ובבני אדם כון. דבן נראה דטעות סופר נפל בספרים והאי מיד לריך להעמידו בסיפא אבל אם המחיל האחד וחזר השני וחבלו מיד פטור השני ודו"ק:

חדושי הגהות

[כ] הפרישה כתב דטעות סופר הוא זה והאי מיבת מיד לריך למתקה הכא ולהעמידה בקמוך בסיפא אבל אם התחיל האמד וחזר השני וחבלו מיד פטור והב"מ כחב ליישב הנוסחת שלפנינו עיי"ש:

הגהות והערות

כה] כ"ה כדפוס ואדי אל הגארה, וכטור הנדפס עם כ"ח דפו"ר ובכת"י, וכטור הנדפס עם כ"י דפו"ר ליתא תיבות "יצאו זה בזה" ובנדפס תיבות אלו בסוגריים מרובעים: כון עניין שו"ת חות יאיר סימן סח ואבן האזל פרק ט מנוקי ממון הי"ד: כון בדפו"ר ואדי אל חגארה ובכת"י ליתא תיבת "מיד" ועיין פרישה וב״ח, וכטור הגדפס עם כ״י ב״ח דפו״ר ובדפוסים המאוחרים איתא, ועיין כנסת הגדולה הגה״ט אות י:

שנאמר השב אשת האיש כי נכיא

הוא ויתפלל בעדך ופירש רש"י כל

אלו שאמרו. סלע מנה ומאחים

וארבע מאוח דמי בושח הן: אבל

לערו. שדואג על בושחו אינו נמחל

לו עכ"ל. אלמא דעל נער של הטשח

קאמר דאינו נמחל לו עד שיבקש

ממנו ונפקא לן מדקא"ל רחמנא

לאבימלך שיתפלל אברהם בעדו דלא

אינטריך אלא ודאי דהכי קאמר

מבהש ממנו שימחול לך על לערו

שדואג על נושתו שלקחח מרשוחו

אשתו ותפייסנו כדי שיהא אוהבך

ויתפלל בעדך:

שכתב רצינו וה"א במשנה פרק

שיבקש ממנו פעם ראשונה

ושנייה וכו׳. נראה דכיון דנפרק

יום הכפורים (יומא פז.) אר"י בר

חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל

המוכל:

(נ) ומ"ש וכאשר יפייסנו לא בי

יהא אכזרי וכוי. כן כתנ הרמב"ם פרק ה' דחובל בלשון

ומ"ש אלא כיון

(כל) יד כתב הרמב"ם שנים שהבלו באחד כאחד שניהם תכב (ל) אף על פי שהחובל וכו' אין מתכפר לו מן הצער של הבושת שביישו וכוי. כל"ל. וכך הוא ננוסמאות חייבין ומשלשין ביניהם היה אחד מתכוין וחשני המדוייקות וה"א בברייתא סוף פרק החובל (דף ז"ב) חנו רבנן כל לא כיוז השני פפור מבושת. נפרה א' מהלכות חובל והי"ג):

תכב (ח) אייאף עד פי שהחובד נותן דו כד חמשה אלו שאמרו דמי נושמו אכל לערו אפילו המיא כל אילי נמום שנעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו

דברים מתכפר לו וכוי. משנה נקוף פרק התובל (זב) ויליף לה מדכתיב (ברחשים כ ז) ועתה השב חשת האיש וכו':

(כ) ומ"ש וכאשר יפייסנו לא יהא אכזרי שלא ימחול דו וכוי. שם במשנה ומנין שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר (שם) ויתפלל אברהם אל האלהים וכו׳ ונוסת הלשון שכתב רבינו הוא נוסח דברי הרמב"ם ו"ל בפרק ה' מהלכות חובל (ה"ט-י) ועיין במה שכתבתי בסימן ת"כ (סעי לג):

ן (כ) וכן הדין באדם הרואה חבירו מכה את אביו או בנו או אחיו והרואה הכה המכה להציל את קרובו כטן שפטור וכן אם רואה אחד מישראל מכה את רעהו ואינו יכול להצילו אם לא שיכה המכה אף על פי שאינו מכהו מכת נפש יכול להכות למכה כדי (כא) יד כתב צ"כ: מאיסורא לאפרושיה הרמב"ם שנים שחבלו באחד כאחד שניהם חייבין ומשלשין ביניהן היה אחד מתכוין והשני לא כוון השני פטור מבושת:

סימן תכב

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

: [א] אף על פי שהוא נותן לו אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה: [ב] לא יהא אכזרי מלמחול:

(ה) א אף על פי שהחובל בחבירו נותן לו כל חמשה דברים אין מתכפר לו מן הצער של הבושת בן שביישו עד שיפייסנו שימחול לו: (ג) וכאשר יפייסנו לא יהא אכזרי שלא ימחול לו אלא כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה ושניה ויודע שהוא שב מחטאו וניחם על רעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי זה משובח ורוח חכמים נוחה הימנו (א): ב ונחבל נשבע ונוטל כתבתי למעלה בסימן צ' (כג-כה):

יבקש ממנו יותר משלשה פעמים שנאמר (בראשים ניח) אנא שא נא ודוקא חבירו אבל רבי מפיים ליה עד שמיפיים לפיכך קאמר כאן דאל יחאכזר שלא ימחול עד שיבקש ממנו שלשה פעמים אלה כיון שיבקש ממנו פעם ראשונה כשהוא חבירו ופעם שנייה כשהוא רט ימחול לו מיד שאף על פי שהוא רט לא ילער אותו מלמחול לו עד שינקש ממנו פעם שלישים ואל"ל יותר משלשה עד דמתפיים:

דרכי משה

אמרינן תכב (א) ועיין באורח חיים בהלכות יום הכפורים (סי׳ תרו אות ב) כתבתי דאם הוציא שם רע עליו אין צריך למחול עולמית:

אחד מישראל מכה חבירו. מדלא כלל הרא"ש נמדא נגא הרואה חבירו מכה אביו או אמו או את רעהו נראה דהדינים מחולקין דבחתלה כחב הרואה שחבירו מכה אביו או אמו והכה המכה להציל קרובו ממנו פטור חה אפילו אם אנו יודעין שאינו עושה זה כדי לאפרושי מאיסורא כגון דיודעין מיה שלפעמים רוחה רחובן מכה שמעון וחינו מוחה חפילו הכי פטור כיון דקרוט הוא המוכה נחייתם לבט בקרט והכה הוא המכה כדי להליל קרום ואחר כך אתר שהרואה חבירו מכה רעהו יכול להכוח למכה כדי לאפרושיה מאיסורא ומשמע הא אם יודעין אנו דלאו בר הכי הוא שמפריש מאיסורא ודאי לאו למנוה נחכוון אלא לשנאה עשה כן חייב כן נראה לי לומר ול"ע לדינא כח]: (כא) כתב הרמב"ם כו' ומשלשין ביניהן כו'. כן כתנ הרמנ"ם פרק ח' דתונל (וכ"כ) משלשין מיניהם ועיין לעיל סימן (שס"ג) [שפ"ג] (דרישה ס"ד) כתבתי שהוא לשון המשנה פרק קמא דמכות (ה.) ושם פירשחיו לן:

תכב (6) אע"ם שהחובל כו' אין מתכפר לו כו' עד שיפייסנו מהלכום סובל וגוף הדין הוא מהמשנה סוף הסובל דף נ"ב ע"א ויליף שם

הגהות והערות

כח] בסמ"ע ס״ק כח כתבו בלא האי סיומא דצ״ע לדינא, ועיין ים של שלמה ב"ק פרק ג סימן כו דדקדק ג"כ כלשון הרא"ש דחילוק השני כבות, וכתב תבב אן כ"דה בכת"י, ובדפוסים הגירסא (כו") וליתא תיבת כולה ומשום דיש נפק״מ בין קרוב לאחר באופן שהכו לקרובו ע״פ דין והמציל לא ידע שהוא ע"פ דין דבקרובו פטור ושאר אדם חייב. ועיין ט"ז כאן דחולק על סמ"ע 🛮 וורשא-וילנא טור הנדפס עם דרו"פ דפו"ר ועם ב"ח דפו"ר, אולם ברפוס ואדי והוא חילק בדרך אחרת. וע"ע אולם המשפט סי"ג: כטן בדפום ואדי אל אל חגארה הגירסא מן הצער ומן הכשת, ובטור הגדפס עם ב"י דפו"ר הגירסא חגארה הגירסא את קרובו "מיד מכהו פטור" וכן אם ראה: ל] דבאורו

(כ) וכן הדין באדם הרואה חבירו מכה אביו כו׳ וכן רואה מדכסינ גפי ספימלן ועסה הענ לעם הסיט כי נפים הוס כו׳ וספער לומר דלמדו כולה אן מהחי קרא מדכחיב ועחה השב כו' ויחפלל בעדך כו' משמע שאף אם ישיב לא יצא ידי חובתו עד שיפייסו שיחפלל עליו ודו"ק: ה"ג אין מתכפר לו מן הצער של הבושת. וכן פיוש וש"י נגמול פי החובל דף נ"ב ע"ח (ר"ה אמל נער) וכן הוא בקינור פסקי הרא"ש שם (סי מו) וכן הוא בעורים כספרים המדוייקים אבל במשנה קחני סחם אינו מחכפר לו וכ"כ הרמב"ם בפרק ה' דחובל. ובטורים בדפום כ"י נדפס מן הלער והפשח. וגירסא ראשונה נראה עיקר דהא באברהם דלמדו זה מיניה בושם לחוד הוה. מיהו מלשון רש"י הנ"ל אין ראיה כל כך דשם אבושם קאי שהרי כחב שם לפני זה כל אלו שאמרו (פירוש ק׳ סלעים ודין מאה סלעים כו׳ והן דמי כושח) [עיי"ש כפירוש רש"י שלשונו קלת שם בע"ח] וי"ל דה"ה לאינך: (כ) וכאשר יפיימנו לא יהיה אכזרי. למדו מדכחיב ויספלל אנרהם אל האלהים: פעם ראשונה ושניה כוי. ואף על פי דלעיל באורח חיים סימן חר"ו כחב יחזור [וילך] לו פעם שנית ושלישית לא קשה מידי דהחם אהמכקש מחילה קאי שאם לא ימחול לו פעם שניה ילך לו עוד ברי. נוסם לשון רבינו דבסימן זה הוא מלשון הרמב"ם דפרק ה' בפעם שלישים וכאן על המוסל קאי שלא יהיה אכזרי רמסול לו ולא יודקק לו לבוא בפעם שלישים ועיין בכחבי מהרא"י סימן רכ"ג:

צל פי רש"י מכות ג ע"א: דאינו מתיישב הוקף בסוגריים: כ] כ"ה בדפוסי קניגסברג מן הצער והבשת, ועיין פרישה וב״ח:

חשן משפט תכא הלכות חובל בחבירו מאירת עינים

מעיף י"א יהן חייב בד' דברים. ו"ל הטור וסעיף ייגן, דשוגג קרוב למוד הוא דלא היה לו לעלות לגג שאין לו מעקה כיון שיכול ליפול ברות מלויה: ישן ואם בתהפך. לשון הטור (שש), ואם נתהפך דרך נפילחו כדי שיפול על האדם להנאחו כדי שלא יחבט בהקרקע: שעיף י"ב נישוא בן חייב בגוקיה. לשון הטור וסעיף ש"ח, חייב בדי דברים. וגם המחבר דכחב במוקיה, ר"ל כל נוקיה זולח הפושח, דלאו בכלל מקיה הוא דהא לא כיון לביישה, אבל בשאר דברים אע"יג דיש לו רשות לשמש עמה, מ"מ הו"ל לעיוני דלא יזיק, ודין המעות דנוקן בהארבע דברים יתבאר בסימן חכ"יג מה

> יא יגולמי שנפל מן הגג ברוח מצויה והזיק סימן תכא סעיף י"ג א) שנים שחבלו זה בזה כו'. עיין נתשונת מבי"ט (ס"ב) [ח"א] סי׳ שי"ל [קש"כ]:

יחוחיים בד׳ דברים ופטור מהבושת^{יז)} נפל ברוח שאינה מצויה חייב בנזק כלבד ופטור מארבעה דברים ^{ימול}ואם נתהפך חייב בכל אף בבושת

שכל המתכוין להזיק אף על פי שלא נתכוון לבייש חייב בבושת.

יב ^{טו)י}המזיק לאשתו בתשמיש המטה ^{כו}חייב בנזקיה. ^{טו)י}האומר לחבירו ^{כאו}קטע את ידי או סמא את עיני על מנת שאתה פטור הרי זה חייב בחמשה דברים שהדבר ידוע שאין אדם רוצה בכך. הגה "ויש אומרים דאם אמר ליה נפירוש על מנח לפטור פטור אלא שאם לא אמר ליה בפירוש רק דברים שמשמען כן אנו דנין דבריו שלא פטרו בבוכגון שאמר ליה קטע ידי או סמא עיני ואמר ליה המזיק על מנח לפטור ואמר ליה הניזק הן אנו דנין שבתמיה קאמר הן וחייב המזיק.

יג אישנים שחבלו זה כזה אם חבל האחד בחבירו יותר ממה שחבל כו הוא משלם לו במותר נזק שלם ^{יחי}ודוקא שהתחילו שניהם כאחד או ^{י*}לאחר שחבל בגומשלם לו

ציונים ומקורות ל פס ברמב"ם פ"א מחובל ומזיק דון י"נ. יד) שיין לפיל סימן מי"ח ספיף י"ו. עון שם ברמב"ם נפ"ד מחובל ומזיק דין י"ו. טו) שם נפ"ה דין י"ל. יו) טור סעיף י"ח נשם הרל"ש ב"ק פ"ח סיי י"ח. יח) טור סעיף י"ע נשם הרל"ש ב"ק פ"ג

קטע ידי כוי, אלא ללמדינו דאם אמר בפירוש ע"מ לפטור דפטור אפילו בהני, ודוחא בהיוק ממון הוא דפטרינן ליה אף בלשון המתפרש דבחמיה קאמר וכמ״ש הטור והמחבר לעיל ריש סימן ש״פ ע״ש, ולא בנער דגופו, ודלא ±כעיר שושן דכחב דגם י״א הללו לא חייבוהו בסחם אלא בראשי איכרים, דוה אינו, ועיין בפרישה ודרישה כאן וסעיף ייחן ולעיל בסימן ש"פ: מעיף י"ג (כבן) בגן משלם לו במותר גזק שלם. עיין לעיל בסימן ח"ב מ"ש בהיות שור בשור בתשלומי במוחר נות שלם, ומינה יש ללמוד לחדם בחדם:

ערך לחם

מעוף י"ב בסופו. רוצה בכך. אבל הכני פצעני הרי הם כנזקי ממון, וביי וכו". עיון לעיל סימן *תיב ויאה בעדך אזט שפו, וח"ה להירופין המתהיל פורע ט נואה הקנם. והגהות מרדכי קידושיו סי׳ תקנ״דו.

סעיף י"ז בשם הרב המגיד פ"ה מחובל ונחיק הר"א). סעיף י"ג. ודוקא שהתחילו

ביאור הנר"א

באר הגולה

סעיף י״ב טו. האומר כו׳ ויש אומרים כו׳. עיין ריש סימן ש״פ: סעיף י״א מ. שס וברמבים פיא חחובל ומזיק) דין י״ב, מימלל דלכה שס פנדי כו', וכ"ש כה"ג, ושם כ"ח א' וקצותה כו' דוקא בשיכולה להציל כו':

סעיף י"ג טו. ודוקא שהתחילו כו". כמ"ש שם [ב"ק] כ"ו כ" מלה [ב"ק] דף כ"ו ע"ל. ל. פירש רש"י (שם ד־ה ואם נתהפן) לאתר שהתחילו ליפול שנחכוין ליפול על האדם להזיקו להנאחו, חייב על הבושח, ואע"פ שלא נחכוין *משום בשתו, וכתב הרב המגיד [שם], דע שג' חילוקים הם, כל זמן שיש בדבר ברש"י

פשיעה גמורה וזהו רוח מלויה אצל הוא שלא בכונה, חייב בד' דברים ופטור מן הפושח, לא היחה שם פשיעה גמורה וג"כ לא נעשה באונס גמור, חייב על הנזק ופטור מן השאר וזהו רוח שאינה מצויה, ובאונס גמור כחבו המפרשים ז"ל שהוא פטור, ע"כ. וכחב רבינו ירוחם ונחיב דיא חיבו, כל אונס שהוא כעין גניבה פטור וכן כתכו התום' (בדק כיז עיב דיה ושמואל ובים פיב עיב דיה וסבר). סעיף י"ב ג שם (ברסבים) כפ"ד (מחובל ומויק) דין י"ו, בעים להיפשטם שם בפ"ג [דב־ק] דף ל"ד ע"א, והטור סעיף ט"ז כתב שחייב כד' דכרים, וכתב הב"י שם, משמע שם דעל הטשת פטור דאינו חייב על הטשת עד שיתכוין. ג. שם וברחב־ים בפ"ה דין י"א, משנה שם בפ"ח דף צ"ב ע"א. וכחב הרב המגיד, ודע דרצינו מפרש דר' יוחנן שם דף צ"ג ע"א דאמר יש הן וכו', לא קאי אראשי אברים דמחניי דלימא דטעמא דמחניי מספי שא"ל הן כמסמיה וכדפירש רש"י ז"ל [ד"ה ורבי יוחנו], אלא דר' יוחנן דינא באפי נפשא הוא ובהכני ופלעני בדוקא, אבל בראשי אברים אפילו אמר הן בניחוחא, חייב, ח"ש רבינו בראשי אברים בדוקא, אבל בהכני ופצעני ודאי הרי הן כנוקי ממון וכן עיקר, ולא הביא הרב ז"ל דין המדבר בחמיה לפי שהוא פשוט. ד. מימרא דר' יוחנן שם וכפירש"י (שם). סעיף י"ג ה. טור סעיף י"ט, משנה בפ"ג (דב-קן דף ל"ג ע"א. ו. שם

[בשור] בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו (פיי ייגן. ו*. פירוש, לאחר שנפרדו זה מזה, ועיין לעיל בסימן "ח"כ.

משום שאין הדין נותן כלל להשביע למי שחושש עליו שיזיקהו ועדיין מטסת דפטור דה6 ל6 מיון לוה. ממ"ע (פקיידן: סעיף י״א ת. חייב בד' דברים. ז"ל יכול בעה"ב להוציאו, ומסתימת דברי הרמ"א לא משמע כן וצ"ע:

פתחי תשוכה

אין לו טענה עליו, דהלה אומר לו שמור עצמך שלא אזיקך, וכיון שזה הטור, דשוג קרוג למויד הוא דלא היה לו לעלות לגג שאין לו מעקה כיון שיטול ליפול משם משרתו דר עמו תמיד בבית אחד ואי אפשר להשמר ממנו, לכך יוכל נחו מלויה. וְסמ״ע סק״ח]. וְעיין מה שלחכתי גוה נסימן שע״ח וְבבאר היטבן ס״ק להוציאו ע"ש. ולפ"ז אם היה המשרת בוחר מעצמו לישבע על ככה אין ג' ע"ש]: סעיף י"ב ו. בנזקיה. ו"ל כל נזקיה, דאע"ג דיש לו רשות לשמש עמה, מ"מ הו"ל לעיוני דלא יזיק, ודין המעוח דנותן בהארבע דברים יחבאר בסימן חכ"ג מה עושה נהן ואיך דינן, גם נאה"ע סימן פ"ג. סמ"ע [סק"כ]: ז. חייב בחמשה

דברים. ואף לסברא זו דוקא בראשי אברים ידועים הוא דחייב, דאין אדם רולה בחסרון אברים הללו וסבור שחבירו לא יקטעו ויסמאהו אע"ג דא"ל על מנח לפטור, אבל אם אמר ליה הכני פצעני ע"מ לפטור, והוא פצע נו גלא חסרון ראשי אברים, פטור כמו כא"ל שבור את כדי כוי, וכמ"ש בייש סימן ש"ם ע"ש. שם פסקב"אן: ח. קאמר. ובוה אפילו בלא ראשי אברים נמי אמריצן דבחמיה האמר וחייב, ולא נקט קטע ידי כוי, אלא ללמדיט דאם אמר בפירוש על מנח לפטור דפטור אפילו בהני, ודוקא בהיוק ממון הוא דפטריטן ליה אף גלשון המחפרש דבחמיה קאמר וכמ"ש בריש סימן ש"פ שם, ולא בצער דגופו. שם [סמ"ע הקב"ב]: סעיף י"ג ש. במוחר. עיין לעיל סימן ס"ב מ"ש באיק שור בשור בחשומי במוחר מק שלם, ומינה יש ללמוד לחדם בחדם. [סמ"ע סקב"ג]. ועיין בחשובח מבי"ט (ח"ב) [ח"א] סיי שי"ח. (ש"ך סק"א]:

סעיף י״ב. מזה קלמ ראיה למה שנסתפקחי באשה שאסרה הנאת משמיש עליה, אי עברה המזיק לאשתו בחשמיש המטה. אף דברשות קעפיד, כיון דהוא עכיד מעשה ולא ושמשה אי מקרית עוברת בשב ואל מעשה, דאשה קרקע עולם, ונפשות העושות הים. גמרא וביק ידב ניאו. ול"ל כיון דנהנה משיע שומר שכר, דהא לעיל ריש סימן ווישרא ייח בישו י"ל ודורק במיוב מיסה רכי קרא למשוב משטה וראו ביק שטא. או אין ש"ד שומר אנם מדינא פטור. מחנה אפרים הלכוח מקי ממון סוף סימן ה'. "רי"ל

סעיף י"א. ואם נתהפך חייב בכל. עיין גליון סעיף ח' נהגה"ה.

תוספת מכת"י רבינו ובנו במחברת על תיבח "גמרא" דלעיל

Yarchei Kalah - North Miami Beach Kollel - אלול תשפ"ג - Day 2

פ"ג: (כן) כאן קמע את ידי כו". עיין דרישה פימן ש״פ סעיף אין, שם כתבתי דלסברת זו דס"ל דאפילו א"ל מחחילה בפירוש ע"מ לפטור אפ״ה חייב, צהני דוקא קאמר

עושה בהן ואיך דינן, גם באה"ע סימן

דחייב כיון דהן ראשי אברים ידועים, ואין אדם רולה בחסרון אברים הללו וסבור שתבירו לא יקטעו ויסמאהו אע"ג דא"ל ע"מ לפטור, אבל אם א"ל

הכני פלעני ע"מ לפטור, והוא פלע בו בלא מסרון ראשי אברים, הוא פטור כמו בח"ל שבור את כדי ושאר כלים,

וכמ"ם הטור והמחבר לעיל ריש סימן ק"פ ע"ק: (כאן) כבן כגון שאמר

דיה קפע ידי כו' על שבתמיה קאמר. ובהאי דלא אמר ליה בפירוש

ע"מ לפטור-אלא נוכל לומר דבחמיה קאמר, אפילו בלא ראשי אברים נמי

אמרינן דבחמיה קאמר וחייב, ולא נקט

מכתבי היז בכת"י אחו

רמו שפתי כהו

ב) וכן הוא הדין לענין גדופים

וביושים כו׳. עיין נתשונת ר״ה ן׳

תיים סי׳ נ' וסי׳ ל"ג וסי׳ קי״ה [קש״כ]:

ם אתה מכזב כממזר כו'. עיין

בנימוקי מהר"מ מריזכורק [דיני בושת

ד״ה דין הקורא לחבירו] וכים"ם פ״ח

'כ"ק סי' מ"ל [קש"כ]:

חשן משפט תכא הלכות חובל בחבירו

(כב) כדן חזר גם הוא מיד כרי. גם בטור (סעיף ייטן כתב כאן כהאי לישנא ז"ל, או לאחר שחבל זה בחבירו חזר גם הוא מיד וחבל בי, אבל כו'. ובפרישה כחבמי דלכאורה נראה דהאי מיד ט"ס הוא, דאם השני חזר וחבלו מיד בעודו בחימום הוא פטור, וגם לעיל בסוף סימן ח"ב בשני שוורים לא כחבו הטור ומור"ם לחיבת מיד, אלא ז"ל, או לאחר שנפרדו זה מזה חזר השני כו', ושניהן נשנו בפרק המנית [וב"ק] דף ל"ג וע"או] במשנה אחם, גם באשר"י שם [דף קל"ב ע"א ופייג פר ייגו] לא כחב חיבח מיד, אלא ז"ל, או לאחר זמן שחבל זה כו', ור"ל לאחר זמן שכבר נפרדו זה

> מזה ועבר חימומן. ודוחק לומר שגירסת הטור היתה באשר"י כאשר כתב כאן, ומחלק בין שוורים לחדם שחדם הוח מועד לעולם, וס"ל דבשני בני אדם אף דהתחיל האחד מ"מ אם פסק אותו אחד אף שעדיין השני המוכה בתמימותו אם מזר ומבלו גם הוא להראשון דחייב דהו"ל להעמידו בדין על הכאחו, משא"כ בשני שוורים דאין שייך זה, משו"ה כתבו שם דתלה באתר שנפרדו וכאן בשני בני אדם כחבו או לאחר שתבל זה בתבירו, פירוש, ופסק מלהכותו, אם חזר גם הוא מיד, פירוש אפילו בעודו בתמימותו וחבל בו חייב גם הוא, ומ"ש אם החתיל האחד השני פטור, ר"ל הראשון התחיל במריבה וירא השני שיחבול בו, וכדי להליל נפשו מההכחה תבל בהראשון, או שכבר תבל בו הראשון וירא שיחבול בו עוד והידם וחבל

וה בחבירו ^{כד]}חזר גם הוא ⁴מיד וחבל כו אבל 3 אם התחיל האחד השני פטור שיש לו רשות לשני לחבול בו כהוכדי להציל עצמו (כווב)ייוכן הוא לענין גידופים וביושים 'המתחיל פורע הקנק. יראובן שהכה לשמעון וחזר שמעון ובא להכוחו לראובן ביזקובאתה אשתו של ראובן והחזיקה בשמעון והוא נחק ידיו והכה אותה פטור. ועיין

לקמן סוף סימן תכ"ד איש ואשה שתכלו זה כזה). ^{יו}מיהו צריך אומד אם היה יכול להציל עצמו בחבלה מועטת וחבל בו הרבה חייב. (כל)ודווקא לענין חבלה שמשלם לו ארבע דברים דהוי כאדם המזיק בשוגג אבל פטור על הבושת דהא לא כיוון לבייש ^{כם}ולכן המכה חבירו וחבירו קראו ממור פטור שנאמר^{כם} והיה כי יחם לבבו וגו' ^{מי}וכן אם אחד קרא לחבירו גנב והוא אומר לו ביאחה מכוב כממזר או קראו ממזר פטור

ציוגים ומקורות יש) הגהוס מרדכי דקדשין סיי הקנ"ד. ד"מ י"ש. כ) מהר"י ווייל סיי כ"מ. ד"מ שם. כא) מהר"י ווייל שם. ד"מ שם. כנ) שם נשם מהר"ח אור זרוע. כנ) דברים י"ש רי. כד) מהר"י ווייל סיי פ". ד"מ שם. ממהדורת באה"ג ואילך נשמטה תיבה זו. 4) הסמ"ע סקכ"ד והגר"א סקי"ו כתבו דתיבה זו ט"ס. ועיין בסמ"ע (3 מ״ש להגיה בשו״ע, ועיין ט״ז.

בהראשון כדי שלא יתבלהו עוד, פטור, דאין הלשון סובל פירוש זה. וגם קשה מנ"יל להרא"ש והטור לחלק בזה מאחר דהמשנה השווחן יחד, גם בקיצור פסקי הרא"ש כתב שניהן בלשון אחד. לכן נראה דט"ס הוא, וה"ג בדברי הטור והמתבר, או לאחר זמן שחבל זה בחבירו חזר גם הוא וחבל בו, אז החיוב על שניהן ומשלם במוחר נזק שלם, אבל אם החחיל האחד וחזר השני וחבל עו מיד, השני פטור, והיינו כלישנא דהרא"ש דפרק המניח הנ"ל ודוק. והשחא אתי שפיר הא דמסיק מור"ם וכתב אדברי המחבר ז"ל, וכן הוא לענין גידופים כו', עד וכן אם קרא לחבירו גגב והשני קראו ממזר דפטור, ולא מחייבינן להשני משום דהיה לו לחבעו בדין ודוק. ועיין מ"ש מור"ם שם בסימן ח"ב חמיהה על המחבר, ששם סחם ולא חילק כלל וכאן חילק וכחב דאם האחד התמיל השני פטור, וכחבמי שם [סק"ד] ישוב נכון ולא קשה מידי, ע"ש: (בד) בה] כדי דהביד עצמו. דאפילו אחרים חייבין לחבול בהחובל כדי להציד סבריהן כמ"ם הטור והמחבר בסימן חכ"ה (ראה טור סעיף ג"די ומחבר סעיף אי, ע"ש], כ"ש הוא עלמו: (כהן) בון וכן הוא לענין גידופין כו'. ביוסכב מהר"ם מירוצורק [דיני בשה ד"ה דין ראובן הפשיע], ראובן טען על שמעון שקראו ממזר, ושמעון אומר שמחמילה לחש לו באזנו שהוא ממזר לכן נמרגז וא"ל כן, אומדנא דמוכם הוא כיון שקראו פחאום ממזר ודאי האמת אחו, עכ"ל, וא"ל לישבע ע"ז וכמ"ש לעיל סימן ח"ך סעיף (ל"ה) ולייגן, עכ"ל ד"מ י"ט: (כום) כדן ובאתה אשתו כו'. וכתב בנימוקי מהר"ם [מירובורק דיני בושה ד"ה דין שמרת פנינה] לדין אש לענין בזיון כדין אש, ואם אין האיש רונה שחחבוה אשחו לריך לפדוחה בממון כפי אשר ישיחו עליו, הב"ד, ועיין לקמן סימן חכ"ד סעיף *י" מוה:

ט', ראר סמ"ע שם

סימן תבא סעיף י"ג. חזר גם הוא מיד כו'. בסמ"ע (סקכ"ד) הגיה תיבת לאחר שחבל האחד וישב לו, ובא השני וחזר וחבל בו, הוה מעשה חדש טעיף י"ג מיד כו׳ שט״ס היא, ולא מתישב כלל מ״ש אם התחיל האחד כו׳ דהא גם וחייב כמו הראשון, אז משלמין במותר נזק שלם, אבל אם ב׳ חבלו בשעה ברישא מיירי שהתחיל האחד, אלא היה לו לומר אבל אם חבל בו מיד פטור 🏻 אחת אלא שאחד התחיל קודם לחבירו, ובעוד ברוגזו ועוסק להכות חבירו, דזה הוא היפוכא דרישא לפ״ד. ונ״ל דאין כאן ט״ס, דתחילה כתב באם - תבל בו השני, המתחיל חייב. ומ״ש השו״ע והטור [סעיף י״ט] חזר בו מיד, התחילו שניהם כאחד ממש, אז החיוב על שניהם בשוה, ואח"כ אמר אם בזה קמ"ל דתיכף לאחר גמר מעשה ראשון חייב גם השני בחזרתו לחבול

באר הגולה

שמעון שקראו ממזר, ושמעון אומר שמחסילה לחש לו באזנו שהוא ממזר לכן נתרגז וא"ל כן, אומדנא דמוכם הוא כיון שקראו פתאום ממזר ודאי האמת

אחו, עכ"ל, וא"ל לישבע ע"ז כמ"ש לעיל סימן ח"ך סעיף ל"ח וַד"ג בדרכי

משה]. סמ"ע (סקכ"ו) בשם דרכי משה (סעיף י"ט). ח. וכתב בנימוקי

ביאור הגר"א

ז. וכתב מהר"ס מירוצורק ודיני בושת ד"ה דין ראובן וופשינו, 🖘 ראובן טען על 🏻 יז. מיד. ט"ק. וו"ק וכ"ה לענין גידופיס כו', ועיין סמ"ע [סקכ"ה]: יח. וחזר שמעון כו'. ר"ל מיד וכנ"ל דאו פטור: יט. ומיהו צריך כו'. דלח גרע מרודף סנהדרין ע"ד ה', משה"כ נשוורים. שם [רא"ש המובא בבאר הגולה אות ט׳ו:

מהכ"ס (מירובורק שם דיה דין שמרת פגינה) ב" דדין אשה לענין שיון כדין איש, ואם אין האיש רוצה שתמנה אשמו צריך לפדותה בממון כפי אשר ישימו עליו הכ"ד, ועיין לקמן סימן מכ"ד סעיף (מ") (פין מוה. סמ"ע (פקב"זן *בשם דרכי משה (פישן מ"כ פעיף ל"ג). ט. שם ובטור כאן פעיף י"פן ושם (ברא"ש).

בסמ"ע

באר הימב

ול"ג וקי"א ובמהרש"ל פ"ח דב"ק סימן מ"ב. [ש"ך סק"ב-ג']:

והמוציא שם רע, נהי שפטור מהבושת שהרי קיבל דינו, מכל מקום צריך להתודות ולומר ברבים ששקר דיבר ומבקש מחילה, עכ״ל, והביאו להלכה

גליוו מהרש"א

אבי שמעון, וחזר שמעון והוליא שם רע על ראובן, יש חילוק אם זה שהוליא ראובן על אבי שמעון היה מגיע ג"כ לשמעון, ועיין חשובח חוח יחיר סי" ס"ה עלה ס"ח סוף ע"ח.

פתחי תשוכה

י. מיד. עיין נסמ"ע (סקכ"ד) שכתל דהסי מיד ט"ס הול, ע"ש נלולך. יא. כדי סעיף י"ג ג. לחבירו גגב והוא אומר לו כו". עיין ביש"ש פרק המניח סי להציל עצמו. דאפילו אחרים חיימים למטול כהסוגל כדי להליל חבריהן כמ"ט בסימן כ"ו ופרק החובל סימן מ"ב שכתב וז"ל, אם אחד חירף את חבירו בשם מכ"ס, כ"ש הוא עלמו. סמ"ט [סקכ"ה]: יכ. וביושים. עיין נתשונת לאנ"ס ס" נ' רע וחזר זה והכהו, אף שעבר בלאו וצריך כפרה, מ"מ אין עליו דין רשע כלל אלא אמרינן ליביה רתח ואין אדם עומד על צערו שהרי [משלי ״ב י״ח] יש בוטה כו׳, ואינו משלם אלא נזק וצער וריפוי ושבת,

תשובת שבות יעקב ח"א סי" קע"ט, ע"ש עוד בח"ב סי" קע"ט מענין זה. ועיין בתשובת חות יאיר סי" ס"ה שכתב הרבה כללים בענינים אלו:

אמרי ברוך

סעיף י"ג בהג"ה. וכן הוא לענין גידופים. ומ"מ אין הטעם שוה לשנים שחבלו, דהכא לא סימן תכא סעיף י"ג וחבל בו הרבה חייב. נ"ב ביש"ש ב"ק פ"ג סי כ"ו מפרש דאינו חיב שייך להציל עצמו, רק הטעם משום כי יחם לבבו, ויש הרצה נ"מ בדבר, עיין עליהם חשובה 🗆 ומרא) על החבלוח יחירות שעשה המוכה החר שהשמיט והציל אה עצמו מן המכה אף דהוי כאונם סות יאיר סימן ס"ה עלה ס"ו א". ועי""ש דטעם כי יחם לא מועיל כי אם בשורים, אבל באדם בעוד חם לבבי, אבל אינו חייב על מה שלא דקדק בהכאות הופלעי בעת שהוצרך להכות להציל הא גם באוכם חייב 🔻 שה האובן שהכה לשמעון וחזר שמעון. ראופן הוליא שם רע על 🔻 עצמו, אף שהיה יכול להציל את עצמו בהכאה קטנה, דאין אדם שליט ברוחו לדקדק בצמצום, יעו"ם באריכות והמתקח דבריו:

Yarchei Kalah - North Miami Beach Kollel - אלול תשפ"ג - Day 2

במחילה גמורה ואז יחפלל בעדו: בז ואסור לנחבל כו'. גם זה נלמד מאותו מעשה דהרי אברהם נתפיים מאבימלך והתפלל בעדו כמ"ש בכתוב ןשם שם י"זן: דן ה"ג אין זה דרך זרע ישראל כוי. ור"ל שג' סימנים יש לזרע אברהם, ביישנים רחמנים גומלי מסדים, ורחמנים הוא היפך הן פעם ראשונה אכזכיות: ושנייה. וכלו"ת סימן תר"ו כתבו הטור והמחבר [סעיף א'] ראשונה ושניה ושלישית, שם קאי אהתפיים, וקאתר שאם לא נתפיים בשתי פעמים ילך אללו גם פעם שלישית, וכאן לימדונו שזה שמפייסין אותו יהיה רחמן ולא ימתין עד שילך ויבוא אזלו שלישית, אלא ימחול לו ברחשונה חו בשניה וק"ל: ון ועיין כא"ח סימן תר"ו. קס כתב מור"ם בהג"ה דאם הוליא עליו שם רע א"ל למחול לו, עכ"ל, והוא מדברי הג"מ פ"ב דהלכות תשובה ואות ט׳] (ומהרי"ל) [מהרי"ו סי׳ קצ"א]. והטעם, דשם רע פגע בכבוד אבוחיו או בניו לדורות, ושמא היו אנשים דשמעו השם רע ולא ישמעו החרטה

והמחילה ויסברו שהוא אמת:

(כיז) כהן כדי לאפרושי מאיסורא. בטור (סעיף כין כתב עוד הכל נדפוס ב"י כתב לער והפוסה: בן וימחול לו. בגמ' (שםן למדו בכא אחת לפני בבא זו, וכן הדין באדם הרואה את תבירו שתכה לאביו או זה מדכחיב באבימלך ובראשית כי דין ועתה השב את אשת האיש כוי בט או אחיו, והרואה הכה המכה כדי להציל את קרובו, שפטור, עכ"ל. ויתפלל בעדך. ונראה דהלימוד משם הוא דאם רצה הש"י למחול לו היה ודקדקתי בפרישה מדלא כייל אחיו ובנו עם סיפא דרואה מכה לאמד מוחל לו בלא חפילח אברהם, אלא לימדונו שלריך לפייסו עד שימחל לו

> מישראל, גם כחב בכל אחד טעם בפני עלמו, במליעחא כתב כדי להליל את קרובו ובסיפה כתב כדי להפרושי מאיסורא, וכתבתי דאיכא בינייהו נ"מ לדינא, והוא, דאם זה הצא להציל ולהכות המכה אינו בר הכי דרגיל לאפרושי מאיסורא, דכמה פעמים רואה שמכה אחד לחבירו ואינו חושש לאפרושי המכה מאיסורא, אז אמרינן דאסור להכות לזה המכה, דודאי מכת שנאה בא להכותו ולא בא להפרישו מהאיסור, משא"כ ברואה מכה אביו ובנו ואחיו, דמותר להציל קרובו בהכאה אף שאין מדרכו להפריש אחרים, והמסבר דלא חילק בינייהו, אפשר משום דלא הרגיש בזה, דבאמת טעם

> הגון הוא לחלק בינייהו ודוק: סימן תכב סעיף א' אן אינו מתכפר לו עד כו'. כן הוא לשון המשנה והברייתא בפרק החובל [[ב"ק] דף ל"ב ע"א] גם הרמב"ם [המובא בציונים אות א׳] כ״כ, אכל רש"י פירש שם [ד"ה אבל צער] דקחי אלער בדנושת וכ"כ בקילור פסקי הרח"ם [שם פ״ח סי׳ ט״ז], גס בטורים המדויקים [סעיף אי] כ"כ בהדיא,

מהאי טעמא). יהיוכן הדין באדם הרואה אחד מישראל ימכה חבירו ואינו יכול להצילו אם לא שיכה המכה יכול להכותו כחוכדי לאפרושי מאיסורא. הגה ייוכן מי שהוא תחת רשותו ורואה בו שהוא עושה דבר עבירה רשאי להכוחו ולייסרו כדי להפרישו מאיסור ואין לריך להביאו לבית דין. יד ^{סול}שנים שחבלו באחד כאח׳ שניהם חייבים ומשלשים ביניהם היה אחד מתכוון והשני לא כיון השני פטור מבושת.

סימן תכב

צריך החובל לפיים הנחבל שימחול לו

ובו ב' סעיפים

החובל בחבירו אף על פי שנתן לו ה'⁶⁶ דברים אואינו מתכפר לו עד שיבקש ממנו בורמחול לו גואסור לנחבל להיות אכזרי מלמחול הזנו אין זה דרך זרע ישראל אַלא כיון שבקש ממנו החובל ונתחנן לו הופעם ראשונה ושניה וידע שהוא שב מחטאו וניחם מרעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי זה משובח ורוח חכמים נוחה הימנו. הגה יועיין כאו"ח סימן תר"ו^{ב, ג}אסור לבקש דין מן השמים על

ציונים ומקורות כה) טור פעיף כי גשם הרא"ש ב"ק פ"ג סיי י"ג. כו) סרומם הדשן פי ר"מ. ד"מ ריש סימן מ"ב. כו) טור פוף סימן זה גשם הרמכ"ם והוא מפ"ל שם מחובל ומזיק הי"ג. סימן תכב א) לשון הרמכ"ס פ"ה מחוכל ה"ט-י". ג) סעיף אי. ג) גמרא פרק החוכל^ג ב"ק צ"ג ע"א. ד"מ אי. סימן תכב וֹ) כ״ה בד״ר, וכ״ה ברפוסי הרמב״ם. במהדורת שפ״ז וממהדורת הש״ך ואילך: כי אין זה וכו׳.

שם בסופו. מאיסורא. ועיין לעיל סימן ת״כ ובעון לחום סעיף ב׳ בסופון, היה יכול להצילו כלי הכאה או דהיפה חייב.

מורי זהב בענין אחר, משא"כ במציל את קרובו אין מדקדקים כ"כ ואפילו במקום

וכ"ש אם שהה בינתיים, והדברים ברורים כפשטן כמ"ש: שם. כדי לאפרושי מאיסורא. הסמ"ע [סקכ"ח] מחלק בין אם רגיל בכך או לא. ואיני יודע טעם לזה החילוק, דכיון דדינא הוא שיכול להציל ע"י הכאה את המוכה, מה לי בזה שיש לו שנאה על המכה, מ"מ הוא עושה מצוה להציל את המוכה, וכי בכונת הלב תליא מילתא, ואף שאין דרכו כן בפעמים אחרות, הרי לא יפה עשה באותן הפעמים, אמנם בהאי מעשה שפיר קעביד ומצוה קעביד. ומ"מ נ"ל לחלק ביניהם, דבמכה למכה אחד מישראל אין פוטרין אותו אם לא שיש בירור גמור שלא יוכל להציל

ביאור הגר"א

כ. וכן הדין כו' וכן מי כו'. כמ"ש שם כ"ח ח' רב נחמן בר ילחק חמר כו': (ליקוט) וכן הדין באדם כו' וכן כו'. עיין רש"י בערכין ט"ו ב' ד"ה יכול כו' (ע"כ): סעיף י"ד כא. שנים כו' היה כו'. כמ"ם שם [ב"ק] נ"ג ב' בשור ואדם, ועיין תוס' ד"ה שור כו':

סימן תכב סעיף א' א. ואסור כו'. עס (בב"ק המובא בבאה"ג אות אין: ב. כי אין כו׳. ינמות ע"ט ה׳: ג. וכל הממהר כו׳. רים פ"נ דיומת וכ"ג אי כל המעפר כו"ן ופ"ק דר"ה וי"ו אין : ד. אסור כו' ודוקא

כר׳ וכל כו׳. ב"ק ל"ג א׳:

שכתבנו, והוא נכון: באר הגולה

שאין בירור שלא היה יכול להציל בענין אחר, דקרובו כגופו דמי. ואע"ג

, דאיתא בסימן ד׳ דאין פטור על ההכאה אם יוכל להציל ממנו בלאו הכי

היינו במכה כדי להציל ממון, אבל כאן שזה מכה קרובו והוא כמכהו

בעצמו, ואפילו בספק הצלה יכול להכות במכה, וזה נ״ל מדוקדק בלשון הרא"ש [ב"ק פ"ג סי' י"ג] והטור [סעיף כ'], בקרובו כתבו כדי להציל קרובו,

ובאחד מישראל כתבו אם אינו יכול להציל בענין אחר, מורה על החילוק

י. שם (בטור טעיף כ׳) ושם (ברא"ש). כ. כתב המרדכי פרק המניח (סי׳ ל״ח), אין לדחוף אדם את חבירו כשמכין זה את זה אלא יש לשומטו בנחת, ואם דחף חייב לעשות לו דין, ונראה לענ"ד שלמדו מדין שור שעלה ע"ג שור, מבואר בסימן שפ"ג סעיף כ". סעיף י"ד ל. רמב"ס בפ"א מהלכות חובל ומזיק דין י"ג. סימן תכב סעיף א' א. משנה נפ"ח דנ"ק דף ל"ג ע"א. ב. לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות חובל [ח"י], ושם במשנה. ג. שם דף ל"ג ע"א.

אביו ובנו ואמיו, דמוחר להציל קרובו בהכאה אף שאין דרכו להציל אחרים, והמחבר דלא חילק בינייהו אפשר דלא הרגיש בזה, ובאמח טעם נכון הוא לחלק כן. סמ"ע [סקכ"ח]: סימך תכב סעיף א' א. ושניה. ונאו"ח סימן חר"ו כתב ושלישים, דשם קאי אהמפיים, וקאמר שאם לא נחפיים בב' פעמים ילך אללו גם פעם הג', וכאן לימדונו דוה שמפייסין אותו יהיה רחמן ולא ימתין עד שילך ויבוא אלנו שלישים, אלא ימחול לו בראשונה או בשניה. עוד כתב באו"ח שם הרמ"א בהג"ה, דאם הוליא עליו שם רע א"ל למחול לו, והוא מדברי הג"מ פ"ב דחשובה (ומהרי"ל) [ומהרי"ו]. והטעס, דבשם רע

יג. מאיסורא. בטור כתב עוד בבא אתת לפני זה וו"ל, וכן הדין באדם הרואה את תבירו שמכה לחביו או בנו או חסיו, והרוחה הכה המכה כדי להגיל את קרובו, שפטור, עכ"ל. ומדלא כייל אמיו ובנו עם סיפא דרואה מכה לאחד מישראל, גם מדכתב בכל אחד טעם בפני עלמו, דבמליעחא כחב כדי להליל קרובו ובסיפא כחב כדי לאפרושי מאיסורא, דקדקתי בוה נ"מ לדינת, והות, דחם זה הבת להציל חינו בר הכי להיות רגיל לתפרושי מאיסורא, דכמה פעמים רואה שמכה אחד לחבירו ואינו חושש לאפרושי המכה מאיסורא, או אמרינו דאסור להכוח לזה המכה, דודאי מכח שנאה בא להכוחו. משא"כ ברואה מכה עין משפט נר מצוה

פו א מיי" פ"ו מהלכות רולח ושמירת נסש

סלכם מו סמג משיו פה:

עשק ע טושייע חיימ סיי חכ

:ס"נ"ס:

ע המיי' פ"ט סס חלי יד סתג עשין סו מוש"ע

מ"מ מי מב:

עאר זמיי שם טוש"ע

עשין סו טושייע חיימ סיי

נזקי ממון טלכה ג סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי

וע"ם סמג עסיו פו

->>>>

רבינו חננאל

ת"ר פועלין שנכנסו לתבוע שכרן מבעל הבית כו". סוגיא

לתבוע שכרו מבעל הבית

ונכנס בלא רשותו של

של בעל חבית ואפי׳ אם מת פטור בעל הבית וכל

שכן זולתי פועל, ואם אמר לו בעל הבית הכנס

ונכנס והוזה בעל הבית

חייב, ואם הוא בעל הבית שהוא פעמים מצוי בשוק

. פעמים אינו מצוי בשוק

ובא ועמר בשער וקראו לבעל הבית והשיבו ואמר

לו איז תכנס והוזק פטור

להיכנס דאין לאו משמע

לתבוע שנכנס

מבעל הבית ונגחו שורו

כלבו של בעל הבית ומת

פטור אף על פי שנכנס ברשות ברשות אמאי

פטור אלא לאו כגון דקרא

אכבא ואמר ליה אין (ועול) והחק פטור, ש״מ

אין קום אדוכתיך משמע

ש"מ: מתני' ב' שוורים תמים שחבלו זה בזה

משלמין במותר חצי נזק כו', אדם בתם ותם באדם אדם בתם משלם

במותר נזק שלם ותם

במותו נוק שלם יותם באדם משלם במותר חצי נזק, ר' עקיבא

אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם: ת״ר או בן יגח

או בת יגח כמשפט הוה יעשה לו כמשפט שור

בשור כן משפט אדם

באדם כו/ פרשה זו

תחילתה וכי יגח שור את איש מפרש בתם ראם שור

נגח הוא מתמול מסרש

במועד, בתם הוא אומר וכעל השור נקי ובמועד כתיב וגם בעליו יומת אם

מה סעיף א:

ומזיק הלי יט סמג

בבא קמא

פרק שלישי

מתני לה אהא ממומצא פרט לממציא את

עצמו מכאן א"ר אליעזר בן יעקב "מי

שיצתה אכן מתחת ידו והוציא חלה את

ראשו וקיבלה פטור א"ר יוםי בר חנינא

פטור מגלות וחייב בארבעה דברים מאן

דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא ומאן דמתני

לה אקמייתא אבל אהא בפטור לגמרי:

ת"ר גפועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל

הבית ונגחן שורו של בעל הבית ונשכן כלבו

של בעה"ב ומתי פטור (6) אחרים אומרים

רשאין פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית

ה"ד אי דשכיח במתא מ"מ דאחרים אי

דשכיח בבית מ"מ דת"ק לא צריכא בגברא

דשכיח ולא שכיח וקרי אבבא ואמר להו

אין מר סבר אין עול תא משמע ומ"ם

אין לקום אדוכתך משמע תניא כמ"ד אין קום

ארוכתך משמע דתניא פועל שנכנם לתבוע

שכרו מבעה"ב ונגחו שורו של בעה"ב

או נשכו כלכו פמור אע"פ שנכנם ברשות

אמאי פטור אלא לאו דקרי אבבא ואמר

ליה אין וש"מ אין קום אדוכתך משמע:

מתני' השני שוורין תמין שחבלו זה את

זה משלמין במותר חצי נזק שניהן מוערין משלמין במותר נזק שלם יאר זם ואחד מועד מועד בתם משלם במדל נ"ש תם במועד משלם במותר חצי נזק יוכן שני

אנשים שחבלו זה בזה משלמין במותר

נוק שלם "אדם במועד ומועד באדם משלם

במותר נזק שלם אדם בתם ותם באדם

'אדם בתם משלם במותר נזק שלם ^כתם

באדם משלם במותר חצי נוק יי ר' עקיבא

אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר

נוק שלם: גמ' ת״ר יי כמשפט הזה יעשה

לו כמשפט שור בשור כך משפט שור

אחר דית דיה אימתא. דנפת עליה והוה ליה לאסוקי אדעתיה שמא מדר דית הדה את ראשו. לא דמיא להיה תחתיו כרים וכסתות דשלהי כילד הרגל (לעיל כו:) דאין לו לחשוב שיסלקו אדם מעויים: מאן דמתני אדא. חייב בארבעה דברים: כד שכן הכרים וישברו הכלים: 💉 דשביח בשוקא מאי שעמא דאחרים.

אקמייתא. הנכנס לחנוחו של נגר דכיון דחזייה דעייל אינעי ליה 🏻 פירוש יחחינו עד שימלאהו בשוק חוץ לבית ואית ספרים דגרסי אי דשכים במתח דכיון שחין רגיל לנחת אחר לית ליה אימתא דרביה האי אית ליה אימתא דרביה רב זביד משמיה דרבא

כשין רוכל המחזר בעיירות יש להם רשות ליכנס שלא ילך לו:

בגברא דשכיח ולא שכיח. מיש שכיח פשיטא ליה דקום אדוכתך משמע ואי לא שכים א״כ עב ה (מיי' כ"ח מהלי ודחי עול תח משמע: תניא כמ"ד ודמי עול תמ משמע. וע"כ בשליח במיד בי מוציונייק) מוג נשק קום אדוכתך משמע. וע"כ בשליח טעיף יג: עג ש מיי פ"ו מהלכות טקי ממון הלכה ג סמג ולח שכים דחי בשכים זה לח היה קורח נכנס ברשות דפשיטא דקום אדוכתך משמע: שבל שוורים תמים שחבלו זה בזה כזר. מיננה דכולה נותנימן עד יחיי פיד נוהל פול אי שאין לריכה היא זי"ל דלרכי עקיבא אלטריך שלא מאנור כיון דאית ליה שאין לוריכה היא זי"ל דלרכי עקיבא אלטריך שלא מאנור כיון דאית ליה יותלט השור לניון אם כן שורו של מיי פוא נוהל זה בזה כו". מימה דכולה מתניתין זה קנוי לזה ואם הקדישו קדוש קמ"ל דלה המרינן הכים והפילו לרבי חה סעיף א: עי כו מייי ש"ט שם הלי יב ישמעאל נמי נ"מ אם נאבר האחד שלמ יאמרו הבעלים אגבה כל חלי בנוסיע סית סי מקי משלך ואתה תפסיד מקך שנאבד

> ורבנן חוח למה לי לפושרו כו". וא"ת לרפנן כמשפט למה לי דבלה כמשפט ידעינן דחם בחדם משלם ח"י דמהיכא תיתי לשלם נ"ש וי"ל דכיון דהזה אנטריך למכתב לפוטרו מארבע׳ דברים אי לאו כמשפט

שורי שמשתלם מגופו:

שור בשור לא הוה דרשינן הזה לפוטרו מארצעה דברים אלא הוה דרשינן הזה כרבי עקיבה הזה כתחחון ולא כעליון דהכי מסחברא טפי: לפוטרן מארבעה דברים. תימה מכמשפט שור בשור כך משפט שור באדם שמעינן ליה וי"ל דוה אין ללמוד משום דובי שור לא שייכי חרבעה דברים דלער ובושת ליכח ורפוי °ושבת הוי בכלל מק דכששמוהו עול אלא קום אדוכתיך משמע. ותניא הכי b) סתמא דתניא פועל כמה היה שוה מתחילה וכמה הוא שוה עכשיו שאם ירצה בעליו לא ירפאהו אלא ימכרהו מיד ויקנה אחר נמצא כשמשלם לו יכול לקנות שור בשלו מו אבל אדם על כרחך נריך לרפאות עלננו ושבת ננני איכא: הודה אמינא צער לחודיה. יש ספרים דגרסי לער "וטשת אבל רפוי ושבת לא וא"ת מהיכא תיתי דליתב ליה אי ° מק"ו דאדם שאין משלם כופר מה לחדם שמשלם לער וי"ל דלא שייך ביה סירכא דמאי דכתיב בחדם שמשלם רפוי ושבת אין אלא גלוי מילחא בעלמא שכל זה חשיב מק ומק מנינו בהדיח בקרח שהשור משלם:

הקדישן ניזק איכא בינייהו. ה"מ למימר דלמר יכול לסלקו ולמר אין יכול לסלקו"י וכן מכרו מזיק דלרכי ישמעאל מכור לרדיה כדחמרינן בשמעתה ואן ולרצי

עקיבא אין מכור וכן שיבח מזיק או כיחש מזיק כדאמרינן לקמן[©] ומילי טובא דדריש בשור[©] שנגח ארבעה וחמשה (דף ני:) נמי איכא בינייהו אלא חד מינייהו נקט[©]: איכא בינייחו. דלרבי ישמעאל אין קדוש ואם מאמר ואמאי אין קדוש למאן דאמר בסרק כל שעה (פסמים דף ל:) למסרע הוא גובה וו"ל דלמאן דאמר למסרע הוא גובה היינו היכא דגבאו לבסוף אבל הכא אם נתרצה ניוק לבסוף לקבל המעות ולה גבאו לרבי ישמעאל אין קדוש ומכל מקום לרבי עקיבא קדוש דשותפין

ודיו המועד לנוקיז לא (רש"ש), וכ"ה בכת"י (רש"ש) ביש שור (רש"ש) ובכת"י דריש שור: יגח או בתיגח למאי אתא לדברי הכל לנויקין הוא דאתא. ת"ק סבר כמשפט הוה יעשה לו כמשפט נוקי שור בשור תם חצי

נוק מועד נוק שלם אף שור שהויק אדם חצ"ל היעשה לו. וד' עקיבא אומר אם כן הוה ליה לקרא לומר כמשפט יצשה לו מאי טעמא כתב הזה ללמוד שזה דין כתחתון ולא כעליון, לפי שבתחילת הפרשה תורת התם והוא נקרא עליון ואחריו כתיב ראם שור נגח הוא המועד והוא העקרא תחתון שזה אחרי זה כתיב ודייק ר' עקיבא הזה הסמוך לו זהוא תררת התחתון והוא המרעד. יכול לשלם מן העלייה. מיון שאע"פ שהוא תם באדם משלם נוק שלם כמועד נדין אותר בכל דבר כמועד ח"ל יצשה לו מנופו משלם ולא מן העלייה. מיון שאע"פ שהוא תם באדם משלם נוק שלם כמועד נדין אותר בכל דבר כמועד ח"ל יצשה לו מנופו משלם ה"ל שליגי עליה דר" עקיבא אמרי הזה כשם שאין בוה ד" הוא הזרו הומום הוא המשום המשום המשום במשום במשום המשום המ דברים אלא כופר בלבד כך אין שור באדם משלם די דברים אלא מק בלבר. ה"ד עקיבא ופאל לה מאיש במימרו היים בשיאן אלא כופר בלבד כך אין שור במוס משום היים אלא מק בלבר. ה"ד עקיבא וליהן ליה קמ"ל. והלכתא כרבון דנרסינן בתחלת פרקין קמא ג) חבריה רי עקיבא להודיה משמע אבל ריפוי שבת ובויסת אימא כנוק דמי הליהן ליה קמ"ל. והלכתא כרבון דנרסים ומקון קמא אליה משום משום המשום המש למכור שנאמר ומכרו וחצו את כספו הנוטל כסף הוא המוכר. ר׳ ישמעאל סבר בעל חוב הוא חוזי הוא דמסיק ולבי דינא מזהר להו למכור השור ולפרוע את חובו של זה שנאמר ומכרו את השור החי וגוי. מאי בינייהו אמר ר׳ יחתו הקדישו ניוק

השיק שלבוה על ר"ח ל) כיל דנכיים הסים כמיים הפריים קמיים לתויכה לאן קום אדוכבן הסופע. כ) אולי ציל איש ממעט שהבור אינו מפלם די הפים. כ) קלה ספרש מדבר רפיע אל המפלה בייע לאויה הייע שהדר נו ועיי הוסי לנשל דף הי דייה הא המכא.

לא ילא: וחייב בד' דברים. דהוה ליה פושע שזרק למקום שבני

לעיוני: בבית. בביתו ולח בשוק: בותני' במותר. שמין מה הזיקו של זה יותר על נזקיו של זה ובאותו מותר משלם מי שהזיק יותר את החלי: מועד בתם משלם במותר. כלומר אם הוא הזיק את התם יותר משהזיקו תם: גבו' כמשפט הזה יעשה דו. רבנן לא דייקי הזה דמייתי ליה לדרשה כדלקמן: כך משפט שור באדם. דהמי קרא נשור נמדם כתיב או כן יגם וגו': כתחתון ולא כעדיון. משפט התחתון משתעי במועד וקרא קמא בתם רבי עקיבא הזה דייק כלומר דינא דסליק האי קרא מיניה: יכוד. תם שחבל באדם

יהא כמועד לכל דבריו אפי לשלם מן העלייה: מגופו משלם. ואס אינו שוה כנגד כל החבלה יו יפסיד ניזק ואינו נוטל אלא השור: דפופרו מארבעה דברים. דהכי משמע משפט זה יש לו לשלם מק שלסיי ולא משפע אדם החובל בחבירו: הני מידי צער לחודיה. משום דלא תסר ביה ממונא: אבל רפוי ושבת. לחסר כיה ממונא אימא כי מק נינהו ומיחייב:

קמ"ל. יתורה: בותני' נומל את השור. דהיינו סצי נזק: גבו' יושם שור. המזיק בב"ד ויתן לו מזיק מעות דמי השור שהוא חלי נזקו "ובשוה מנה שנגח לשוה מאחים ואין הנכילה שוה כלום קמיירי: הוחדש השור. השור עלמו יקח ולקמן מפרש מאי בינייהו: שותפין נינהו. בההוא שור דמשתעי ביה קרא שוינהו רחמנה שותפין וקרה משתעי בשוה מהחים שנגח לשוה מהחים כדתנן במתניתין הי זהו שור האמור בתורה הלכך הכא דמזיק אינו שוה אלא מנה נוטל את השור: הקדישו ניזק איכא בינייהו. לרכי ישמעאל לא קדים ליה לרבי עקיבא קדים:

באדם מה שור בשור תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם אף שור באדם תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ר' עקיבא אומר כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון יכול משלם י מן העלייה ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה ורבנן זה" למה לי לפומרו מארבעה דברים ורבי עקיבא לפומרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה מאיש כי יתן מום בעמיתו מאיש בעמיתו ולא שור בעמיתו ורבנן אי מההיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבת אימא ליתן ליה קמ"ל: **מתני"** שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור: גמ" מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא יושם השור בב"ד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלם השור במאי קמיפלגי ר' ישמעאל סבר מבעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה ור' עקיבא סבר משותפי נינהו וקמיפלגי בהאי קרא יי ומכרו את השור החי וחצו את כספו ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמזהר רחמנא ור"ע סבר לניזק ומזיק מזהר להו רחמנא מאי בינייהו הקרישו ניזק איכא בינייהו בעא מיניה רבא מר"נ מכרו מזיק לר' ישמעאל מהו כיון דא"ר ישמעאל בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא

ליקומי רש"י ונדפס בדף לב:]

הגהות וציונים

ל] אם משיצאתה האבן מידו הוציא האבן מידו הוציא הלה וכו' (כצ"ל כ"ה במכות, דבש תמר): במכות, דבש תמר): 5] צ"ל ומתו (דק"ס): ג] צ"ל ישלם (דפו"י): 7] צ"ל הזה (מצור דבש ועיין דק"ס אות ש): 5] ס"א הנבילה (גליון) ים סיארובי לדו (גליון) ובדק"ס כתב דהוא טעות: 1] המהרש"ל מוחק תיבת "שלם": 1] צ"ל דאי (באה"מ): ון צ"ל דאי (באה"מ): מ] לשון תוספרת שנץ ואם הקרישו כל אחד שורו של חבירו כנגד כל חצי נוקו קרוש קמ"ל דלא אמרינן הכי אלא כנגד חצי

מסורת חש"ם

ג) [לעיל כו.], ד) [לקמן לד. לו.], **כ**) לקמן לד. ל"ה גנין, ו) עיין תום לסלקה, ס) לד., ט) ווכ"כ חוס׳ ב"ב ה: ד"ה ואפי׳].

הגהות הב"ח

(ח) גמי כלבי של בעל הכית ומח פטור. נ"ב היינו מכופר אבל מֵ״מ השור הוא בסקילה כדלעיל דף כג ע"ב:

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה הקדישו נ"ב ורמב"ם כמב דגם לר"ע מכור וועי׳ בהגר"ה

נליוז הש"ם

תום׳ ד״ה לפומרו וכו׳ ושבת הוי בכלל נזק. ע"י גיטין לף מג ע"כ מוס' ל"ה ושור: ד"ה הוה אמינא וכו' מק"ו דאדם שאין משלם כופר כדלעיל דף כו ע"ח:

תורה אור השלם ואַשר וַבֹא אַת רַעָהוּ (נּ ביער לחמב עצים ונדחה ידו בנרון לכרת הָעץ וְנָשֵל הַבַּרְוָל מִן הַעֶץ וּמַצָּא אֶת רֵעָהוּ ומת הוא ינום אל אחת :יָתֶנְים הָאֵלֶה וָחִי:

[דברים יש, ה] ב) או בז יגה או בת יגה בַּמִשְׁבָּם הַיֶּה יַעֲשֶׁה לּוֹ: ג) וְאָישׁ כִּי יָתֵן מוּם בַּעָמִיתוֹ בַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּן יַעָשָׂה לו: בַּן יַעָשָׂה לו:

[ויקרא כד, ימ] ד) וָכִי יְגֹּף שׁוֹר אֵישׁ אֶת שוֹר רֵעֶהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וָחַצוּ אֵת כַּסְפּוֹ וְגָם אַת

המת יחצוו: ושמית כא, להו

דברשות עייל חייב גלות: [דף לג ע"א] לב זביד משמיה דרבא מחני לה אהא * ומלא פרט לממליא מי שילאת אבן מחחח ידו והוליא הלה את עלמו וכו'. מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא. ומאן דמחני לה אקמייתא אבל אהא

רבינו

פטור לגמרי. וכתב רב אלפס ז"ל דמסתברא כמאן דמחני אקמייתא דפטרי בהא לגמרי. [ג] ומה שלא הכריע בין חרי קמייתא. [ד] לפי שאין נפקוחא ביניהן אלא לענין גלוח ולענין דרוש וקבל שכר. ונראה לי דהלכה כלישנא קתא דסחתא דגמרא קאמר לה. ולישנא בתרא יחידאה היא דרב פפא משמיה דרבא קאמר לה. ורבא גופיה קאמר אלישנא קמא ק"ו ומה יער וכו' ופריך אלישנא קמא ושני לה. והר"מ הלוי ז"ל פסק כלישנא בחרא. והנראה בעיני כתבתי. מיהו אפילו בומן הזה יש נפקוחא בין הני חרי לישני. דמאן דמחני אסיפא ברישא פטור מד' דברים ואף מנזק. והא דלא קאמר דמאן דמחני אסיפא (אבל) ברישא פטור מה' דברים. משום דבברייתא קתני ומת [עיקרה] לגבי גלות מיחניא.--ומדכתב רב אלפס מסתברא כמאן דמחני אקמייתא דפטרי בהא לגמרי משמע דלא מסחבר ליה למיפטר בארבעה דברים אלא בהא לחודא. אבל בתרתי קמייתא מסתבר ליה לחיובי בארבעה דברים. והיינו כלישנא בתרא דרב פפא משמיה דרבא. והאי לישנא בתרא נראה לו עיקר [ה] דללישנא קמא לא קאי רבי יוסי בר תנינא אמה [ו] דקתני

יב דפועדים שנכנסו לתבוע שכרן מבעל הבית ונגתן שורו של בעל הבית או שנשכן כלבו של בעה"ב. אי שכיח במתא שרגיל לנאת לשוק לכ"ע פטור בעה"ב דשלא ברשותו נכנסו שהיה להם להמחין עד שימלאוהו בשוק. ואי לא שכיח לכ"ע חייב. ובשכיח ולא שכיח פליגי אחרים ורבנן. רבנן פטרי ואחרים מחייבין. והלכחא כרבנן. ועוד דברייחא דמחניא סחמא כרבנן. וחמיהני מדוע לא הביא רב אלפס ז"ל ברייחא זו. ואפשר דסבירא ליה דאע"ג דבימיהם היה שייך למחלוקת זה והיה מנהג זה נוהג בזמנם שלא היה אדם נכנס לבית חבירו. אבל בזמן הזה מנהג פשוט הוא שיכנסו פועלים לבית בעל הבית לחבוע שכרן. וגם אין מלוי לאדם מעוח בכיסו בשוק לפרוע לפועלין. ובימיהם היו רגילין להמחוחם אצל שולחני או אצל חנוני לכך היו חובעין מהן בשוק. הלכך על פי המנהג המלוי בינינו ישתנה הדין וחייב בעל הבית אפי׳ אם שכיח בשוק. כדחזינן שהדין משתנה בין אדם לחבירו אפי' בזמן אחד שכיח פטור לכ"ע לא שכיח חייב. כל שכן שישתנה הדין בחילוף הזמן כפי המנהג. וכן הדעת נוטה:

: בברייחא

יג שבי שוורים חמין שחבלו זה כזה משלמין במוחר חלי נזק. ונרחה לי דמיירי שהתחילו_בבת אחת. או חבל השני גם בראשון לאחר זמן. אבל אם האחד התחיל המתחיל משלם חלי נוק והשני פטור. דכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור. והוה ליה כמו בעטה מהלכת ברבוצה דפטור לר"ל. ואפילו לרבא לא מחייב אלא משום דנהי דאית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי ליח לך רשותא. אבל הכא יש רשות לשני לחבול בראשון כיון שהתחיל בו. [1] דאפי׳ באדם אית ליה רשות לשני. וכן שני אנשים נמי מיירי שהתחילו כאחת או אחר זמן אבל א) אם התחיל האחד השני פטור. [ח] א] ואע"ג דלא שייך באדם כל המשנה ובא אחר

הגהות הגר"א א) ואע"ג דלא שייך באדם כו". נ"ב עתוס' לעיל כז ב ד"ה ה"ג. ולא כו":

הגהות הב"ח דת״ר פועלים שנכנסו:

פלפולא חריפתא [ג] ומה שלא הכריע כוי. "בסמוך לקמן מסיק דס"ל להרי"ף נתרי קמייתא כלישנא נתרא: [ד] דפי שאין נפקותא ביניהן אדא דענין גדות. הכי מתרן להרי"ף אנל מסיק לקמן דלענין ד' דברים נמי נ"מ: [ה] דללישנא קמא לא קאי בו'. דמטעם דבתרי לישנא פוסק כאיכא דאמרי כמ"ש רבינו בפ"ק לא מלית אמרת דהיינו דוקא היכא דתרתי לישני סתמא דתלמודא האמר אבל הכא לישנא קמא סתמא דתלמודא ולא לישנא בחרא ואיכא למיפסק כלישנא קמא וכמ"ש רבינו לעיל בהך דהכא: [ו] דקתגי בברייתא. כלומר דעיקר ברייתה משום מת מתניה ואיהו קאי אחייב ומפרשה לענין ד' דברים דבלה מיתה נמי: ה"ג שישתנה הדין בחלוף הזמן כפי המנהג: [ו] דאפי' באדם. כלמסיק לקמן נסמוך: [ה] ואע"ג דלא שייך באדם כל המשנה כו'. כמ"ש ג"כ לעיל פ' כילד גפי

קיצור פסקי הרא"ש

יב פועלין שנכנסו לחבוע שכרן מבעל הביח ונשכן כלבו חייב: יג שני שוורים חמים שחבלו זה בזה והתחילו כאחת משלמין במותר חלי נזק ואם התחיל אחד המתחיל חייב.

אומר כו'. בגמרא קדמו ב"ח והגביהו כו' כתבו רבינו בפ' מי שהיה נשוי אפלוגתא דבן ננס: [ל] ה"ג ולרבי ישמעאל יכול לפלקו לפי׳ ר"י. וכלו׳ לר"י דכתבו החוק׳ דבגמרא כי אמר איכא בינייהו כו' המ"ל דאיכא נמי בינייהו הא דלסלקו כו'. ש"מ דבהא נמי פליגי. ואף

רש"י מני סבר הכי אלא דלא פי׳ כן בהדיא: [מ] ה"ג ואם הקדישו:

פלפולא חריפתא

[י] שורו של אדם כו'. עד גמירא מחני' היא סוף דף ל"ד:

ואם שניהם מועדין משלמין במותר מק שלם. אחד חם ואחד מועד מועד בתם משלם במוחר מק שלם הם במועד משלם במוחר הצי מק, וכן שני אנשים שהבלו זה בזה אם התחילו כאחת משלמין במוחר מק שלם ואם התחיל הא' המתחיל חייב והאחר פטור. וצריך אומד אם היה יכול להציל עצמו בחבלה מועטת וחבל בו הרבה חייב וכן אם ראה אדם שמכה את הבירו והכה המכה כדי להציל המוכה פטור: יד שור שוה מנה שנגח שור שוה תאחים נוטל את השור לחלוטין. המזיק שעבודו של הבירו חייב. הלכחא פחת נבילה דניזק ושבחה של שניהם. [י] שורו של אדם שבייש או שסימא את עין העבד פטור והאדם חייב. שורו שחבל באביו ובאמו או שהדליק הגדיש בשבת חייב והאדם פטור:

שדה צופים

דף לג נו"א דתניא יושם השור בכ"ד דברי ר"י ר"ע אומר הוחלט השור. הרל"ש נכ"ק פ"ל פי ייס: דף לג נו"ב שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין. הרל"ש נכ"ק פ"ע פי ייג: קדמו בעלי חובות וכו" בין חב עד שלא הזיק וכו'. הרח"ם נכתונות פ"י סי' י"ה:

קובץ מפרשים

האחד התחיל כו׳ חשני פטור כו׳. נ״ב וכ״ה בירושלמי פ״ק ע״ש [הגחות בן אריה]: כ) בנדפס יש כאן הגה״ה ואינה הגחות אשר״י. וו״ל: מצאתי בשם רש״ל שמגיה דצ״ל ולר״ע. ומהגאון מהר"י מקראקא שמעתי דצ"ל לפרש"י והיינו מה שמפרש לעיל עמ"ש יושם השור. ולי נראה דשפיר הגי׳ ולפרש"י והיינו למ"ש קס"ד אינו מכור ואפי לרדיא וא"כ הא דאמרו בברייתא דמכור לרדיא היינו ע"כ אליביה דר׳ ישמעאל ולדידיה הקדישו מזיק קדוש משום דר"א וכן משמע קצת מפרש"י דפסחים (דף לא) וע"ש. ובמע"מ גרס לפי׳ ר"י ע"ש. עכ"ל ההג"ה [גליון] ובכל הכת"י הגירסא ולתיריוו"י

את ראשו והבלה פטור מגלות וחייב בד׳

ושינה בו פטור דהא אפי׳ על עסקי ממון אמרי׳ לעיל (דף כז:) מאה פנדי בפנדא דמרא למחייה. וה"נ אוקימנא לעיל (דף כח.) וקצוחה את כפה ביכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אם אין יכולה פטורה כיון שהחחיל להכוח את בעלה כל שכן שהמוכה עלמו פטור. ומיהו לריך לומר דאם היה יכול להליל עלמו בחבלה מועטת וחבל בו הרבה חייב. מידי דהוה איכול להגיל באחד מאיבריו והרגו (סנהדרין דף עד.) אבל בשוורים לא אמרינן הכי אלא השני פטור כל מה שחבל בראשון. וכן הדין אם אדם רואה שמכין את אביו או בניו או אחיו והכה את המכה כדי להציל קרובו פטור כמו אשה המצלת את בעלה אם אינה יכולה להציל על ידי דבר אחר. וכן אם רואה אדם שישראל מכה את חבירו ואין יכול להליל אם לא שיכה את המכה אע"פ שאין מכהו מכת נפש מותר להכוח המכה לאפרושי מאיסורא. כדאמרינן לעיל (דף כח.) בנרצע שנשא שפחה כנענית וכלו ימיו שרבו מותר לחבול בו להפרושי מהיסורה:

שבר שוורים תמין שתבלו זה בזה פירשו התוספות דכולה משנה כדי נקטא דאין בה שום חדוש. ומתוך פרש"י נ"ל שר"ל שיש חדוש גדול במשנה וזה לשונו במותר שמין מה שהזיקו של זה יותר מנזקו של זה ובאותו מותר שהזיק יותר משלם החלי. מועד בחם משלם במוחר כלומר אם הוא הזיק את החם יותר משהזיקו מס. ומה שהולרך לפרש מועד במס וכו' כבר פירש לנו פירושו של במותר אלא דקדק בלשונו אם הוא הזיק בו יותר משהזיקו תם לומר לך שהתם משלם נזק שלם בנגיחה זו. כגון אם חבל מועד בחם חמשים וחם במועד ארבעים הדין נותן שישלם מועד בתם שלשים קמ"ל שאין משלם אלא עשרה דהיינו יותר על מה שהזיקו תם. וסברתו משום שהתחילו כאחת אין כאן חבלה אלא המוחר. [מ] ולשון במוחר משמע כפירושו דמשמע אמוחר חבלה קאי ולא אמוחר חיוב החשלומין. [י] והחום׳ לא הסכימו על זה כיון שפירשו דמשנה שאין לריכה היא.

[ב] רבי עקיבא אומר אף חם שחבל באדם משלם במוחר נזק שלם. ולית הלכחא כוותיה אלא כרבנן:

יד [מתברי] שור שוה מנה שנגח לשור שוה מחחים וחין הנכילה יפה כלום נועל את השור: גב" מחני׳ מני ר"ע היא דחניא יושם השור בב"ד דברי

רבי ישמעאל. ר"ע אומר יוחלט. והלכה כר"ע מחבירו. [דף לג ע"ב] ואם הקדישו

ניזק קדוש. ואם מכרו מכור *. ואם שבח או כחש ואפי׳ קודם גפייה מכרו מכר והקדישו ברשות ניזק כחש ושבת. וגם אינו יכול לסלקו בזוזי. מוקדש ולה לגמרי לפדותו בשויו הלה [4] ולרבי ישמעאל יכול לסלקו. ב ולפירוש רש"י ליתן פדיונו דבר מועט שלא יאמרו [מ] אם הקדישו מזיק קדוש משום דר' אבהו: זאת החדש יולא בלא פדיוו. מא"ו: אומרת המזיק שיעבודו של חבירו פטור. כגון

שחפר בורות שיחין ומערות בשדה המשועבד לחבירו והיינו למאן דלא דאין דינא דגרמי. ולקמן (דף נה.) פסקינן הלכה כמאן דדאין דינא דגרמי הלכך המזיק

:* שיעבודו של חבירו חייב

ושור חם אם שחטו עד שלא עמד בדין חייב דהמזיק שיעבודו של חבירו חייב. מא"ז: מלוה בשטר אם קדם ב"ח מאוחר וחפס מטלטלין אין מוליאין אוחם מידו אבל אם חפס מקרקע מוליאים אוחו מידו.

הכלב והגדי שקפלו כו': [מ] ודשון במותר משמע כדבריו. מדלא קתני משלמין מותר

דהוה משמע דמותר חיוב חשלומים משלם ואין על התם חיוב תשלומים אלא עשרים נמלא

שהמועד משלם שלשים אבל משלם במוחר משמע שר"ל שמשלם באוחו מוחר שהזיק וחו לא

והיינו רק עשרה: [י] והתום' לא הסכימו כו'. כלומר שודאי שראו ג"כ שינוי לשון

דמתני׳ שהרי מדברי רש"י נלמוד ונדקדק בשינוי הלשון ואפ"ה לא הסכימו כו': [ב] ר"ע

כג

דמש"ה לא יתן לו אפילו שעורים שהודה לו מפני שהפליגו בדברים בעלמא ולא

הודה לו כלום ועל פירוש רש"י הקשה רגינו יקר מ"ש מפרק המפקיד

(*דתניא) [*דתנן] ב' שהפקידו אלל אחד [*זה מנה] כו' וכן ב' כלים אלל אחד כו'

"השאר] יהא מונח עד שיבא אליהו [א] יוהלא בשביל שכל אחד חובע את הכלי

הגדול הוא אומר איני יודע וא"כ היה לנו לפטור את הנפקד כי הכא טענו

חטים והודה לו בשעורים [*מ״ה וכדפרש״י] (*וכן פירש רש״י) וכדאמרינן הכא אפילו ניזק אומר ברי ומזיק שמא ותו [לרצי יוסי נמי דאמר התם הכל יהא

מונח] כלי הקטן אמאי יהא מונח הלא מחל לו ואפילו יבא אליהו לא יחן לו ויש

לומר כדפירש ריב"א פרק המפקיד (*התס) [*דהתס] אין להס טענה על הנפקד

אלא ביניהם עלמם יש להן טענה כי היכי דלא חיקשי מההיא דפרק השואל מנה

לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא נ׳ והשאר איני יודע מחוך שאינו יכול

לישבע משלם. עיין פרק יש נוחלין וכן פסק האלפסי בשער י"א דטענו חטים

והודה לו בשעורים פעור מדמי שעורים אא"כ תפס שעורים כדמשמע הכא

בשמעתין [דאמר] ואמאי חטין ושעורין נינהו וכו' עד הכא במאי עסקינן שתפס

והכא נמי גבי חטין ושעורין אי תפס לא מפקינן מיניה אבל רבינו תם פירש

דדוקא הכא דיש לו טענה על שני השוורים מהני תפיסה אצל אם תפס

השעורים דאין לו טענה עליהם לא ור"ח לטעמיה דפירש לעיל פ"ק [והוא]

דתפס המזיק עלמו. ואומר רבינו ברוך ממגנל"א דנראין דברי רבינו מס דוקא

בקרן דמשמלם מגופיה אבל דבר המשמלם מן העלייה נראה כדברי אלפסי.

[*הר"ש לריב"א] רצונך שאפטרנו א"ל כן א"ל א"כ אמור שישומו החבלה ואימא

בפ׳ החובל דאנן לא בקיאינן בשומא וכל דבר שלריך שומא אין דנין אוחו בבבל 🗉

והא דאמרינן לקמן בשור שנגח ד' וה' ההוא דחקע לחבריה וחייבוהו סלע החם

בגרוע שבגרועין כמתני' פ' החובל החוקע לחבירו:

אע"פ שלא הודה על מה שטענו כיון שהודה זכה הלה במה שבידו ואם תאמר

אפילו מפס שיעור גדול יהא נאמן [*במיגו דאמר ליה להד"ם] וליהוי מזיק

המוליא מחבירו עליו הראיה ויש לומר כגון שחפס בעדים שעכשיו אינו נאמן

במגו עלפיכך אין נאמן אלא כפי ההודאה:

סליק פירקא

נדף לו ע"אן °לא צריכא דתפם. פירש רינ"ל וו"ל כגון לתפס מקולם מב [הודאתו] דמי שיעור [קטן] דכיון דמפס כבר מהניא ליה הודאתו

ומעשה בא לפני ריב"א °באחד שחבל בחבירו וחפס הנחבל כוס של כסף משל מא החובל והיה לב הרבף מחסם [נ"א מהסס] בדבר וישב לפני ה"ר שמריה וא"ל

ראובן ללוי מדרבי נתן כיון דבעידנא דנתחייב שמעון ונשמעבד ללוי ונשמעבד לו ראובן כמו כן אבל אם שמעון לוה מלוי מחחלה ושוב לוה ראובן משמעון לא משעבד ראובן ללוי והיינו טעמא נמי דהכא פטור ואמרחי למורי דהכא מיירי בכי ה"ג שאין המזיק חייב לבעלים כלום כגון ההיא דקיימינן עלה שחטו ונחנו במתנה שהבעלים בעלמם עשו לו ההיזק ששחטוהו ונחנוהו במתנה וכה"ג מיירי לך המויק שעבודו כגון שראובן עשה שדהו אפוחיקי לשמעון וא"ל לא יהא לך פרעון אלא מזו דומיא דשור תם דאחינא עלה דאין משחלם אלא מגופו והלך ראובן בעלמו וחפר בו בורות שיחין ומערות וכן השורף שטרותיו של חבירו אינו חייב ללוה כלום שהרי לא עשו היזק רק למלוה עיין פרק ב' דכמוצות ופ"ק דקדושין (*בה"ג) [*בהג"ה] ומיהו בהגהות אשר"י לא כתב אלא דברי רבינו ילחק א"ז מהר"ם:

לג [דף ל ע"ב] °שמר שיש בו רבית גובה הקרן כו'. ומיירי כגון שהרכית מפורש בו דליכא למיגזר שמא יגבה [*גם] הרביח אבל אם זקפו הקרן עם הרבית וכתוב סתם פלוני חייב לפלוני כך וכך אינו גובה אפילו הקרן כמו שטרי חוב המוקדמים (*פסולין) [*דפסולין] לגמרי [*ובפי] (*כדאמר פרק) איזהו נשך [אמרינן] לרבי יוחנן אע"ג דהרבית מפורש ולא אתי לידי גבייה מ"מ לד עדים עוברים על לאו דלא חשימון עליו נשך ומה שאין °נפסלין מיירי ברבית דרבנן וכיון דלא מטי להו הנאה לא פסלי אע"ג דלא בעינן רשע דחמס הני מילי באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן לא פסלי להו אלא מהעוברין מחמת חימוד ממון. א"נ אפילו 'מדאורייתא [*ר"ל רבית דאורייתא] לא פסלי משום דלא תשימון משמע להו לאינשי במלוה ולוה והוי להו שוגגין א"נ [*כגון] שהיו העדים אנוסים מחמת נפשות ואע"ג שגובה הקרן מ"מ המולאו יקרענו ואם יבא לב"ד יקרעוהו עיין פרק איזהו נשך פירוש ר"י:

לה [דף כח ע״א] °נרצע שכלו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא וחבל בו ועשה בו חבורה פמור. ופירש ר"י דאורחא דמלחא נקט נרלע שכלו ימיו שאז רגיל לסרהב ולהוליאו [*לפי שאינו יכול להשמעבד בו עוד] משמע שה"ה משרחו ואפילו קודם הזמן אם חושש מגניבה וכ"ש אדם דעלמא שילא עליי שם שהוא גנב:

לו (דף כד ע"ב) °כל המשנה ובא אחר ושינה בו פמור. ה"מ גני קורו אנל גני אדם לא אמרינן הכי וחייב אפילו אינו מחכוין רק שאינו אונס

: גמול

לז [דף כח ע"א] "שהיה לו לשומטו ולא שמטו. [אנל לחפו חייב] ואפילו נקור תם דאיכא פסידא מ"מ ה"ל לשומטו כי אין כ"כ טורח גדול [*יותר] בשמיטה מבדחיפה אבל (*ממלא) [*בממלא] חלרו של חבירו או רה"ר חביות שיש [טורח] לסדרם זה על זה יכול לשבר ולנאת וליכנס גם אינו לריך להקיף פירוש ר"י. (*לרכובה ג' י"מ לעני שבישראל ור"י פירש אדרבה לגדול שבישראל כי ההיא דפרק החוצל נותן לו ר' זוז דמוקי לה בגדול שבישראל):

[דף כז ע"ב] קנסא קא מגבת בבבד. פירוש דין קנס נושת דלית ניה חסרון כיס: [דף לג ע"א] (d) ב' אנשים שחבלו זה בזה. עיין פרק הגוול נתרא משונת רש"י. בומעשה היה בקולונילה בלחד שהפתר לול חבירו פקדון לימים כפר לו ולקה המפקיד את שלו בידי עובד כוכבים ומחד כן העלילו את הנפקד והפסיד הרבה ופסק הרב דאם היה אפשר למפקיד עם את שלו הנפקד והפסיד הרבה ופסק לח בענין אחר חייב כמו היה לו לשומטו ולה שמטו וכן פירש רבינו יקר. °וכן אין לדחוף אדם את חבירו שמכין זה את זה אלא יש לשומטו בנחת ואם דחף חייב

לעשות לו דין:

למ (דף לב ע"א) ומודה איסי בע"ש °בין השמשות שהוא פטור מפני שהוא רץ ברשות. ודוקם אותה מלוה דבין השמשות דמין לו שהות מכל בשאר מצות כגון לרוך לבית הכנסת או לבית המדרש דיש לו פנאי אם הזיק חייב: [דף לה ע"ב] [*אי נימא] דקאמר ניזק כרי ומזיק שמא אכתי נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן. לאמר סוף פרק המניח °טענו חטים והודה לו בשעורים פטור ומשמע לאפילו גם אמר איני יודע על החטין פטור מכלום פירש"י (ורש"י לא פירש כן בהלכה) חטין לא פיתנו לו דהא לא הודה לו ושעורים לא יתנו לו כיון דהתובע לא שאל לו מחל לו אבל בירושלמי אומר

שור שנגח ארבעה וחמשה פרק רביעי

מג מדיהם של יתומים. מג (דף לו ע"ב) אנן יד עניי אנן וכו' רבי גמליאל וב"ד אביהם של יתומים. מג כתב האלפסי איכא מאן דפשיט [*מהאי] דמאן דיהיב מידי לעניי באמירה ובעי למיהדר ביה מלי למיהדר [*ביה] כדאמר רב יוסף הכא ואע"ג דליכא עניי הכא דליזכו [*ביה] אנן יד עניי אנן שמעינן [*מינה] דדינא דעניי כדינא דהדיוט דמי דהדיוט אי אמר לחבריה מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ואי לא לא קנה ה"נ דינא דעניי ומשום הכי אמר רב יוסף אע"ג דליכא עניי הכא דליזכו ביה במעמד שלשתן אנן יד עניי אנן [*כל זה דברי רב אלפסי] ואנן לא סבירא לן הכי דליכא למישמע מינה הכי דבהדיא אמרינן בפיך זה לדקה אלמא [אמרינן] בדבור לחודיה מיחייב והא דאלטריך רב יוסף למימר דאע"ג דליכא עניי הכא יד עניי און דאלמא דאם לא הוה הכי מלי למיהדר ביה לאו משום דדין עניי כדין הדיוט דמי אלא משום דההוא פלגא דוווא לאו ברשוחיה הוה דהא לא אחת לידיה כדאמרינן [*אמר רב] כל ממון שאינו יכול להוליא בדיינים הקדישו אינו קדוש ופרכינן פרק קמא דגבא מליעא הא יכול להוליאו בדיינים הקדישו קדוש אע"ג דלא אפקיה והא אמר [*רבי יותנן] [רב] גול ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ואוקימנא להא דרב במקרקעי דכי יכול להוליאו בדיינים ברשותייהו דמרייהו קאי וש"מ דגמטלטלים אפילו ממון שיכול להוליאו בדיינים הקדישו אינו קדוש ומש"ה [*אמרינן] אמר [ליה] רב יוסף אנן יד עניי אנן דלא גרע מדינא

הגהות הב"ח

מ צ"ל בעוברין: י צ"ל בדאורייתא: כ כאן שייך מ"ש לעיל לרכובא ג" כו" עד שבישראל: ז" ב מ"א אע"פ שאמר: מ יתן לו כו" ושעורים גמי לא יתן לו כצ"ל: ג והלא בשכל אחד כצ"ל: מ ריב״א כצ״ל: ע לפיכך אין נאמן נ״ב במ״ס אין זה:

חדושי אנשי שם

מונח והמחבר חפס המימרא בקילור בהעברה וכן דרך הגמרא והמחברים בכמה מקומות: כתובתה וכן השיב רבינו שמחה שיעשוהו על ידי עובדי כוכבים עשה מה [גן כלותר ואפי ע"י חפיסה והא דפשוט ליה גמלחיה דגעיא שותא דלא דיין נגגל משאר דיני קנסוח דדיינינן ע"י תפיסה כדאיחא פ"ק נ"ל הטעם משום דלא אמרינן עביד איניש דינה לנפשיה חלה בדבר הברור שהוה שלו כדהמרינן לעיל וחנן כיון דלה בקיחין בשומה לה

שלמי הגבורים (6) פרק המניח בא"ז אסור לאדם להכות את אשתו וגם חייב בנזקיה אם הזיקה [6] לשון סברייסא נומן אם הקטן לאסד מהן וממוך הגדול משלם דמי קטן לשני והשאר יהא ואם הוא רגיל תדיר להכותה תמיד ולבזותה ברבים כופים אותו להוציאה וליתן שישראל אומר לך. ע״כ מצאתי:

משכחת ליה דברור ולא מהניא תפיסה. ואע"ג דאמריע בהחובל גבי ההוא חורא דאלס ידיה דינוקא וא"ל רבא זיל שיימוהו כעבדא ופריך והאמר רבא כל הנישום אין דנין אוחו בבבל א"ל נ"מ דאי חפס דהיינו דוקא בגוף המזיק דאין זה בכלל עביד איניש דינא לנפשיה דשלו הוא מדין שעבוד נמצא לפי זה שאפיי החולק על ר"ח דחפיסה מהניא בכלל עביד איניש דינא לנפשיה דשלו הוא מדין שעבוד נמצא לפי זה שאפיי החולק על ר"ח דחפיסה מהניא בכל דבר לא אמר אלא בדבר הקצוב וצ"ע ובסג"ה באשר"י לא משמע כן ומיהו לא קשה מידי דלא מייתי מפרק החובל אלא שדבר הבריך שומא אין דנין אומו בגבל וממילא דענא דלא מהיניא ביה תפיסה כיון שאין החשלה דבר ידוע בשומא כגון שסופו לחזור ולא דמי להכהו על ידו ולמסה וסופה לחזור דהמם איפליגו בה אביי ורבא ולכ"ע אין נותן דמי ידו ולא בעי למשיימיה כעבדא דהכא כיון דע"י חבורה בעי למשיימיה אלא שאין שומחו ידוע כ"כ כיון שסופה לחזור הלכך ודאי לכ"ע לא מהניא חפיסה ומטעמא דקלקולא כרבינו חם דהכא ודאי כיון שאין החבלה פסיקה בדמים אפי׳ החולק על ר"מ מודה הכא דוודאי חיישיטן לקלקולא ובפ׳ החובל לא קאמר דמהניא תפיסה אלא בדבר ששומחה ידוע וע"ש באלפס:

Yarchei Kalah - North Miami Beach Kollel - אלול תשפ"ג - Day 2

מסכת

ל בכל מקום שחובל בחבירו בכוונה חייב בה' דברים, אפילו נכנם חבירו לרשותו שלא ברשות וחבל בו והוציאו חייב, דנהי שיש לו רשוח להוציאו אין לו לחבל בו, אבל אם הוא מסרב בו ואינו רוצה לצאת יש אומרים שיש לו רשות אפילו לחבול בו כדי להוציאו, וכן מי שיש לו משרת וחושש שיגנוב לו שיוכל להוציאו קודם זמנו של שכירותו ואם מסרב יכול להכותו עד שיצא, דהכי אמרינן בעבד עברי שכלו ימיו ורבו מסרהב בו לצאח וחבל בו הרב בעבד ועשה בו חבורה מנין שהוא פמור, תלמוד לומר [במדכר לה, לג] לא תקחו כופר לשב, פירוש מי וגו', ודרשינן ביה [ב״ק כח ע״א] לא תקחו כופר לשב, פירוש מי שדינו להיוח שב אל משפחחו ואינו רוצה לא חקחו לצרכו שום ממון בשביל חבלתו, ושמע מינה שהרשוח ניתנה לאדם להיות שורר בביחו להוציא מביתו מי שירצה, ואפילו ע״י חבלה אם לא יוכל להוציאו באופן אחר.

1 נכנס לחצר חבירו שלא ברשוח ולא ידע בעל הבית שנכנס והזיקו בעל הבית שלא בכוונה פטור, כמו שאמרנו [סיו] שכל איש שורר בביתו, ואם הוזק בו בעל הבית חייב כיון שנכנס שלא ברשות. ודוקא כשלא ידע בו בעל הבית ולא ראהו שנכנס, אבל אם ראהו פטור שהיה לו ליזהר ואיהו דאזיק אנפשיה.

□ היו שניהם ברשות והוזקו זה מזה פמורין, שכיון ששניהם ברשות היה לכל אחד ליזהר מחבירו שלא יוזק ממגו, וכן הדין אם שניהם שלא ברשוח והוזקו זה מזה שפמורים, כיון שהניזק שלא כרשות נכנס איהו דאזיק אנפשיה, אבל הזיקו זה את זה בכוונה בין שניהם ברשות בין שניהם שלא ברשות חייבים, ועיין לעיל סימן שע"ח וס"ק.

מ המכקע עצים ברשוח הרבים ופרח עץ מהם והזיק ברשוח היחיד, או שבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים, או ברשות היחיד אחר, או שנכנם לחנוח של נגר בין ברשות בין שלא ברשות ונתזה בקעת מחחח ידי הנגר ומפחה לו על פניו, חייב בד' דברים בן ופטור מן הבושת כמו שכבר אמרנו פעמים, דעל הבושת אינו חייב עד שיהא מתכוין.

היתה אבן מונחת לו בחיקו, בין הכיר כה ושכחה בין לא הכיר בה מעולם ועמד ונפלה מחיקו והזיקה פמור מה' דברים, דשכחה כזו לאו פשיעה הוא, וכל שכן לא הכיר בה מעולם דאגום הוא, אבל בנזק חייב אע"פ שהוא אנום דאדם מועד לעולם כו', וכן הדין אם נתכוין לזרוק שתים וזרק ד' או ד' וזרק ח' והזיק, או שהזיק כשהוא ישן פמור מד' דברים וחייב בנזק. מי שנפל מן הגג ברוח מצויה חייב כד' דברים דשוגג קרוב למזיד הוא, שלא היה לו לעלוח לגג שאין לו מעקה כיון שיכול ליפול ברוח מצויה, ופמור מבושת הואיל ולא כיון, ואם נתהפך דרך נפילתו כדי שיפול על האדם להנאתו כדי שלא יחחבם בקרקע, חייב גם על הבושח, שכל המחכוין להזיק אע"פ שלא נתכוין לבייש חייב בבושת, דהא מ"מ כיון לעשות מעשה זה, ואם נפל ברוח שאינה מצויה אינו חייב אלא בנזק מעשה זה, ואם נפל ברוח שאינה מצויה אינו חייב אלא בנזק

אף על פי שהוא אונם.

יב הזורק אבן ולאחר שיצא האבן מתחת ידו הוציא הלה את ראשו וקבלה, פטור מד' דברים, דאנום הוא שלא ידע שיוציא זה ראשו, אבל חייב בנזק אע"ג דאנום הוא דהחורה רבתה בנזק אונם כרצון כמו שאמרנו לעיל, ויש אומרים דפטור לגמרי ואפילו מנזק, דאע"ג דשאר אונם חייב בנזק הכא פטריה רחמנא, דכתבה גבי גלות ודברים יט, הן דמצא פרט לממציא את עצמו, ום"ל דגזירח הכתוב הוא דמיעמו לגמרי אפילו מנזק. המזיק אשתו בתשמיש המטה חייב בד' דברים דקרוב לפשיעה הוא, ראע"ג דאיח ליה רשות לשמש הו"ל לעיוני, ופטור מבושת דהא לא כיון להזיק. האומר לחבירו קטע אח ידי או םמא את עיני אפילו אמר לו על מנת שאתה פמור. אפילו הכי חייב בכל הה' דברים, דאע"ג דאמר לו חהא פטור לא היה לו לזה לסמוך על דבריו, דהדבר ידוע שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו לקומען לו, ואע"פ שאמר לו כן שיהא פמור הוי כמו מחילה במעוח שסבור היה לסבול ואינו יכול לסבול. ויש אומרים שאם הנחבל אמר לו בפירוש על מנת שתיפטר ודאי שפטור, אלא מה שאמרו בגמרא וב״ק צג ע״אן שחייב לא מיירי שאמר לו בפירוש על מגת שתיפטר, אלא שמתוך משמעות לשונו משמע שאמר פטור, לא נפטר החובל בכך דמסתמא לא היתה כוונתו לפומרו ממעמא שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו. כיצד, אמר לו הנחבל קטע ידי םמא את עיני סתם, ושאל אוחו החובל אתה אומר לי כן על מנת שאיפמר, והשיב לו הנחבל הן, אע"פ שמשמע לשונו נראה כמו שאומר הן בניחותא דמשמע שנותן לו רשוח על _מנח שיפטר אפילו הכי חייב שיש לנו לפרש דבריו דבתמיה קאמר הן, כלומר והיאך אני אומר לך דבר זה שתיפטר והרי אין אדם מוחל כו' ולכך חייב החובל, אבל אם אמר לו בפירוש על מנת לפטור פטור.

לג שגים שחבלו זה בזה אם חבל אחד בחבירו יותר ממה שחבל בו הוא, משלם לו במותר נזק שלם, ודוקא שהתחילו שניהם כאחד, או לאחר שחבל זה בחבירו חזר גם הוא מיד וחבל בו, אבל אם האחד התחיל ועמד השני כנגדו כדי להציל את עצמו השני פמור, שיש רשוח לכל אדם להציל אח עצמו אפילו שיחבול בחבירו, שהרי אפילו אחרים חייבים להצילו, כדכתיב [ויקרא יט, טז] לא חעמוד על דם רעיר כל שכן הוא עצמו, וכן הדין לענין גידופין וביושים המתחיל ראוי לקנום והשני פטור. ומיהו בחבלה צריך אומד אם היה יכול להציל עצמו בחבלה מועמת והוא חבל בו הרבה חייב, מידי דהוה אהיה יכול להציל עצמו כאחד מאיבריו והרגו, ודוקא לענין חבלה שמשלם לו ד' רברים דהוי כאדם המזיק בשוגג, אבל פטור על הבושת דהא לא כיון לבייש, לכן המכה אח חבירו וחבירו קראו ממזר פטור, שנאמר (דכרים יט, ו) והיה כי יחם לבבו וגו'. וכן אם קרא אחד לחבירו גגב והוא אומר לו אחה מכזב כממזר, או אפילו קראו ממזר ממש פסור מהאי מעמא דוהיה כי יחם לכבו וגו', וכן הדין באדם הרואה אחד מישראל מכה חבירו ואינו יכול להצילו אם לא שיכה המכה,

הגהות מוהר"א אזולאי

בן י"א דרוקא כשראהו נכנס וי"א דאפילו לא ראהו שכיון שהוא אומן ובני אדם נכנסים לו יש לו ליזהר.

הלכות חובל בחבירו לבוש עיר שושן סימן תכב־תכג

תרלו

אע"פ שאינו מכהו מכת נפש יכול הרואה להכות את המכה לאפרושיה מאיםורא, וכמו שעשה ראשונה אדון הנביאים ע"ה [שמות ב, יב]. וכן מי שעושה דבר עבירה ויש לו כח להכותו לאפרושי מאיםורא, רשאי להכותו ולייםרו כדי לאפרושי

אע"פ שאינו מכהו מכת נפש יכול הרואה להכות את המכה מאיםורא ואין צריך להביאו לב"ד, וכענין שנאמר [ויקרא יט. יו] לאפרושיה מאיםורא, וכמו שעשה ראשונה אדון הנביאים ע"ה

יד שנים שחבלו באחד כאחד שניהם חייבים ומשלשים ביניהם. היה האחד מתכוין והשני לא כיון, השני פטור מבושת.

תכב צריך החובל לפיים לנחבל שימחול לו, ובו ב' סעיפים.

א החובל בחבירו אע"פ שנותן לו ה' דברים אינו מתכפר לו מן הצער והבושת שביישו עד שיפייםנו שימחול לו, שנאמר מן הצער והבושת השב אשת האיש ויתפלל בעדך, כלומר השב לו אשתו ופייםהו על צערו ובושתו שהיה לו על ידך ויתפלל בעדך, ואז יתכפר לך וזולת זה לא תכופר עונך, וכשיפייםנו אםור לנחבל להיות אכזרי מלמחול לו, וכל שהוא אכזרי מלמחול אין זה מדרך זרע ישראל, אלא כיון שבקש אכזרי מלמחול אין זה מדרך זרע ישראל, אלא כיון שבקש

ממנו החובל ומתחגן לו פעם ראשונה ושנייה ויודע שהוא שב מחמאו וניחם מרעתו ימחול לו, וכל הממהר למחול הרי זה משובח ורוח חכמים נוחה הימנו, שכן עשה אברהם אבינו ע"ה שנאמר [שם יז] ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך, ועיין בלבוש התכלת סימן תר"ו [ס"א].

ב דין נחבל נשבע ונומל נתבאר בסימן צ' [סעיף טו].

תכג נגף אשה ויצאו ילדיה, וכיצד שמין דמי ולדות, וכו ד' מעיפים.

הנוגף את האשה הרה ויצאו ילדיה אעפ"י שלא נתכוין אליה חייב לשלם דמי ולדות לבעל, שכן כתיב [שמות כא, ככ] וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים, הרי מדכתיב כי ינצו ונו' משמע שלא כוונו לאשה אלא נצו וכוונו להכות זה את זה, ונגפו אשה וגו' כשלא יהיה אסון כאשה שאין כאן חיוב מיתה ענוש יענש בממון מחמת הולדות, ולמי יתן עונש הממון כאשר ישית עליו בעל האשה וגו', כלומר דמי ולדות זכתה התורה לבעל, אבל הנזק וצער הוא של האשה. וכיצד משערין דמי ולדות, שמין את האשה כמה היתה יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אם היתה יולדתו בלא נגיפה נותנים לבעל. ואם מת הבעל נותנין ליורשיו, ואם נגפה אחר מיתת הבעל נותנין אף דמי הולדות לאשה, דלבעל זכתה ליה רחמנא דמי ולדות ולא ליורשיו כדכתיב בעל האשה. וכי תימא נימא איתיה לבעל זכתה ליה רחמנא דמי ולדות ליתיה לבעל לא זכתה רחמנא דמי ולדות לשום אדם ולדידה גמי לא ליתיב, לאו הכי הוא דכי היכי דאשכחז דזכי קרא לבעל דמי ולדות מדכתיב בעל האשה, ה"ג אשכחן דוכי לה מדכתיב ויצאו ילדיה ולא כתיב ויצאו הילדים, ועל כרחך אית לן לאוקמא כשחבל בה לאחר מיתת בעלה דבחיי בעלה דיריה הוא, ומעמא דמחתבר הוא דבשלמא כשחבל בה בחיי הבעל זכה הבעל מיד ברמי ולדות אע"פ שלא גבה וכיון שמת מוריש ליורשיו, אבל כשחבל בה אחר מיתת הבעל היאך בעל זה מוריש ליורשיו דבר שלא ברשותו, הילכך על כרחך של האשה הם דקרינהו קרא ילדיה. ויש אומרים דנותן ליורשיו, דכל מאי דאית ליה לאיניש מוריש לבניו ואפילו אינו ברשותו, וקרא דילדיה לאו דקדוק הוא דאורחיה דקרא למימר הכי איש ובניו אשה וילדיה.

וצער כיצד שמין, משערין כמה נפחתת ונכחשת האשה יותר במה שילרה ע"י הנגיפה משהיתה יולדת כדרכה בלא נגיפה וזהו של האשה, ושבת וריפוי רואין אם צריכה ריפוי או אם צריכה להתבשל יותר משאם היתה יולדת כדרכה, ואם אינה צריכה ריפוי ולא להתבשל יותר פמור. ובושת אם הוא במקום מתר לה ב' חלקים ולו חלק אחד, ואם הוא בגלוי לה חלק אחד ולו ב' חלקים, ועיין לעיל בלבוש הבוץ וארגמן מימן פ"ג וס"אן.

ב היתה נשואה לגר וחבל בה בחיי הגר, נותן דמי ולדות לגר שהרי הוא בעלה, מת הגר פטור, דכיון שחבל בה בחיי הגר נתחייב לגר וכיון שמת הגר והרי אין לו יורשים וכל נכסיו הפקר הם וזכה בהן איהו מן הגר, ואם חבל בה לאחר מיתת הגר, למאי דכתבינן לעיל [ס"א] דכי אין לה בעל זכי לה רחמנא המי ולדות, הכי נמי נותן לאשה דלדידה זכי לה רחמנא, וליש אומרים אן דלעיל דלא דייקו ילדיה ולה לא זכי רחמנא, כלומר כיון שאין לה בעל ולא יורשי בעל פמור החובל לגמרי מדמי ולדות דלמי יתן.

ג היתה שפחה או גויה בשעת הריון ובשעת נגיפה נשתחררה או נתגיירה, הרי היא כאין לה בעל, דבשפחה וגויה לא שייך למימר בעל האשה, דבעודה שפחה או גויה הרי אין להן קידושין, ואע"ג דאמרינן בגמרא [ב״ק מג ע״א] התורה זיכתה ולדות לבעל ואפילו בא עליה בזנות, הני מילי באשה שיש לו בה קידושין הא לאו הכי לא, ואם כן באלו אין ולד זה קרוי בנו לכל דבר, וכל שכן שנשתחררה או נתגיירה שאין לו בה שום קרבת אישות ואין לו דמי ולדות, אלא דמי הולדות שלה לפי הדעת הראשון דלעיל ולפי היש אומרים הוא פמור לגמרי. ד הנוגף את האשה ויצאו ילדיה ומתה אעפ"י שהוא שוגג הרי זה פמור מן התשלומין ואינו משלם כלום, שנאמר ולא יהיה

הגהות מוהר"א אזולאי

אן והרב בספר שלחן ערוך פסק כסברא הראשונה.

ם של

צלא חכי אבבא. פשיעא שחייב כמו לא שכיח. זיא דאין חסברה פותכם לותר מחמר דשכיחי קלת דפשימה חיב. וכן יכחה וודעת הכורבים שווביא כל הסוגיא דקרי אבבא. ולא מוכיר שאי דשכיה במחא. אלא משום דקבר דעכשיו כיע רובא דעלמא שכיח במחא ולא שביח. וכן אפשר ביודיהם. והא לאיים שבתווא דברייתא דפועלים איירי בחיג לפי האווח, ובעבור זה לא חילק, אייכ ווח שכחב הרווב"ם סכככסין לתביע שכרן מבעל מבית שלח ברשות. וכגדוו שוכו של ביה ועת שעור, ואח"ב כתב ואם עווד על הפתח כוי דהיינו קרי אבבא כף, אלווא שאיירי בשכיח ולא שכיח כווו שכחבחיוא פיה פוער ברישא אף בלא קרי אבבא והייכו כמו שכתבתי. וכראה דמשום הכי חילק הרמבים לתרתי בבא. ולא כלליכהו בחד בבא לומר הככנם שלא ברשות לחבוע שכרן מציה וקרי אצצא כוי. וכנהו שירו של ביה ומה פטור והייכו כונו שכאור בברייחא. אלא דבא לאשווועיכן דאף בלא קרי אבבא פטוי והייכי בטכיח ולא שכיח. הלכך מסקכי דהאי מילחא אפילו בשבים ולא שכים בין בקרי אבבא כוי. בין בלא קרי אבבא, בין בכופר בין בחקין לעולם סעור. אבל השור לעולם בסקילה אסילו בשכיח. דסיף סוף השול הוויח חאדם בווחכוין. וווס לי לגבי השול בין ברשוח בין בלא רשות אלא לעולם בסקילה. וכן ססק הרווב"ם. ואם יזדוון באחד דבה שבים כללבעתה הפילו בקרי הבבה ואמר הין. פשימה קים עול משמע. והייב בין בכוקין בין בכופר:

דין בהמות שהוויקו זה את זה משלם הגיוק לפי דיגו אם תם אם מדעד ואם אחד התחיל לעולם השני סמור אמילו אם המית הראשון: ולעניין אדם באדם אינו בן אפילו אחד התחדל מים אין לשני להבותו יותר מבדי הנראה להציל עצמו כאשר מבואר:

כו מתניתין שני שווכיי חמין שחבלו זה בזה. משלמין מה שהזים מחי לחבירו ביותר משהיום מן חבירו חלי כוק ופסק הכאים דאפיי כאבד אחד אין יכול ליווי לחבירו שלם לי אחה כי שלך כאבד. וחם איכו משחלם אלא מגושי. אבל שורך שמשועבד לי אינו כאבד חשלי לי מונכו: אלא כיון שהזיק זה לוה ילא כוקוה בום. וכן דעת החוי. ועוד אכחוב מוה בפיבחרא דכתובוי גבי זם הם גובה כוי. ואם שניהם מועדי משלמי כוק שלם באנחו המוחר. מחד חם ואחד מועד. מועד בחם משלם במוחר כים. ולת דוקי שבמוחר לבד ישלם המועד. אלא אפיי במה שהזיקן שוה לכין בַּלשלי לו המוער חיכ. אלא דיכי חביו. בתחילי נחשב הכות שחזית החם למועי כמה יעלי כך כוקו ואח"ב כחלקו למחלי דתם איכו משלם אלא מיכ ואחים מושבי סכוק שהזיק המועי לחם ומה שיעלי זה הסך יותר ממה שעלה כך הכחשון דסיינו חינ. בחוחו המיחר כילו משלם כים. וזם החידוי קמלין מתכיי דלא תימי במה שהזיקן שוה מככיכן כזק מול כזק. וקלח מובן כך מלשון רשיי וכן דקדק הראיש מלשומ אבל כפי מה שפרשתי פסי הרמצים ורוב המפרשיודעת הרחיש גיםי חימ כן שכחיעל דבריו וחתרי לא הקכימו על זה כרי. והוי דעת ריי וכן פסק בפור. ואם מם במועי משלם במוחר חייר גם כן לאו דוקא. דלפעמים אף דהחם סדקו יותר למועד. מיימ משלם כו המועד. כגון שהדקו חם למועד קי זהוצים. ומועד בחם ששים זהוצים. שמשלם לו המועד משרם זהובים. אלא שמחחילה נחשיב כמה יעלה כך הכות שחזיק המועד לסס. ואסיכ לחשוב המון שהזין החם למועד בכפליי ככנדו ומככיכן ומח שיעלה עוד יותר משלם חיב. זכן בי חכשים שחבלו זה צום או אדם בבהמה מועדת. כל אחד משלם כמועד כים, ואדם עם תם דינו כמועד עם חם. ואין הלכה כרבי עתיבא. באמר חם שחבל באדם משלם כים. ופסק הכחיש דהחי מחכיחי חייכי כהיג שהחחילו בבת אחם העוכיי אר פסור סאחד וחכל בולאחר זמן. אבל באוחו זמן לעולם מווחמיל חייב ושני פטור. וופוס כל הוושנה בו ובא אחר ושינה צו דסטור. וכעלא כחוב בספרי טור חייו וזיל כך דקדק איא הראיט מדברי רשיי וחין דעת ריי כן. אלא בין שהתחילו בבת אחת בין בוח אחר זה כפרעדי כמו שפי חחילה עכיל. משמע שכן דעת הפור שאפילי בזה אחר זם סייבים במותר. אבל אינו כי מעולם לא חלתו סתר על זה כק עשות סופר סוא וקאי דוקי על סא דלעיל שדקדק סכמים מוכשי. וכך סוח כחוי לסיוי. כך דקדק חיח סכחים מדבכי רב" ואין דעת ר" כן אלא נפרעין כמו שפיי בחחילה, אבל הא דום אחק זה לים עלד פלונחת. כי סום הוכים בכחייות ברוכות ולה דקדק עלש" עידי. וכן פסק עסרים. וכן מוכח להדיח בסי חשרי. שששום סופר סית. וכתב שד וכן גבי שר אנשר דעתמיחין איירי כהיג שבחחינו בבת אחת. אבל בעיא המחחיל חייב ושני פעור. אף בלא אמרים כל סמפנה כרי גבי אדם. הלא אפילו על עסקי מזון

אסלא יכול לחליל ממון שלו בע"א. יכיל לחכופו כדאיתי לעיל בפירם דעביד דיכה לכפשים. והכי כוני חוקורלי בפירקי וחליתי חת כפה ביכולה להליל בעלה עדי דבר אחר. אבל אין יכולה שמורה כיון שהחחיל להכות בעלת. קיו המוכה עלמו. ומיהו אם היה יכול להליל עלמו בחבלה מועטח. וחבל בו הרבח חיב. מידי דחוי איכול להליל אותר בחחד ווחיבריו וחרגו. לחפוקי געי שוורים דלנגולם חשרי פעור חפיני חבל צו יותר ע"כ . מה עוב ומה כפים דבריו. וכעין זה מהה מהר"ס בפי הגוזל בחרא. מימ דברים אילו לריכים ביאור דפשיעא מה שתבל בו יותר מן הרארי. כנון אחר שנשמע כבר המוכה ממכי שהביל את עלמו. מחמת שכבר סכם אותי. וחוזר עוד המוכח ותבל.צו יותר ממה שלריד להליל את עלמו. אעש"י שאין צו דין רשע דהוי קלת אוכם דחין אדם כחשם על בערו וילרו אגברי. ועוד דאדרבי הראשון הרסים והחחיל וכעשי רשע וריו מדין חשלומי לא מפטי השכי ואף בלער ורשרי ושבי מחייביי אף דלא מרבירי לגבייהו אוכי כרליון אלא גבי כוק מימ אין זה אוכי לפומרו מחשלומין דקים בדפי ובכוכה הוא דאוקים אבל אם הכם הראשון המתחיל בשני מכת לחי. וזה חזר וחכם אותר והפליע ראשי. אין כיל שישלם לו המוחר. וכחיג שפיר אמריכן כל המשנה כוי אפילו גבי אדם, אף ששינה צו יותר. דמי יכול לשער להליל עלמו בקו המידה למשול בריחו ללמלם כחוע השערה שלא יוסים זגם היה מחייכא שלא יחזור עליו להכוחו עוד. ואיכו דומם למי שיכול להליל באחר מאיבריו דבודאי לעליין מיחם אמריכן כה"ג שסים לו לדקדקשלא לחוריתו כלל. ולכן אפילו אם חזר השני וחכה לווחחיל הכאשין ומת אפיי במכה אחת מכל מקים חייב מיחה. דלא היה להכוחר במכח כסש. אבל בחבלית וכזקין אין לו לשער ולדקדק כייכ. אייל כדפרשתי שחצל צו יוחר מכוח חצלים יחרים, שידוע לכל שלא היו לריכין להליל עלמו בחם. ישלם במותר. דכהיג אמריכן גבי אדם כל המשכה כוי. דוחו בשיכוי אחר וחמור יותר מן שכוי הראשון. ואפילו גבי בהמה לא אמריכן כל המשכה כרי בשיכרי אחד. כמו שמוכח בפרק כילד, גבי רבולה ומהלכת בסיי כית. ומימ כהיג לעכיין חבלות בבהמות ליכת שיעור כלל אשילו הדק אחד הרבה והרבה יותר. לעילם המחחיל חייב והשכי פעור לפי שאין לו דעת, ולא עוד אלא אפילו אם בהמה השנייה הוניחה הראשינה, וריו השניים פשורה. ובעל המחחלה חייב במקי השכיים. ועוכש המכה את הבירו בפרון החובל סיי ס"ב. והדין אדם המכח חבירו. והלך חמוכה ומסרו בידי גוים והצלילו הרבח. שלכתוב בפרק בתרא גבי דין מסירה. ואם חזר וקראו אותו ממזר אכמוב בפרק החיבל פיי ורב:

דין מי שרואה שמכין לאכיו או לבנו או לאחו, וחור והבת למכה והיה כל בר ישראל שרואה שאחד מכה לחבירו שיכול להצילו: וחילוק בין קרוביו לאינו קרוביו מבואר ימה:

כו עוד פשק הנח"ם וכן סדין אם אדם נואם שוכין את אביו אר צכו או אחיו. והכח המכח כדי לחליל חרובו פשור. כמו אשה המללת בעלה. אם אין יבולה לחליל עיי דבר אחר. וכן אם כואה אדם שישראל ווכה את חבירו. ואין יכול להליל. אם לא שיכה המכח אעפר שאין מכהו מכת כפש. מיתר להכוח המכח לאשרושי מאיסורה. כדאמריכן לעיל סיי שיגבי נרלע שנשא שפחה כנעניה וכלו יוויו, שרבו וווחר לחבול צו לחשרושי ווחיסורח. וודחלקינחו הרח"ש לתרחי בבא, בחחילה כחב אביו או במי או אמיו. וחלם עשמו שיכול להליל את קרובו כיוו אשה המללת את בעלה ואחר כך פסק אשילו חבירו יכול להלילו ולחפרים חווכה וואיסורא אלווא דינים חלוקים הם. וכן ככחה דודחי חשה הכוחה שחדם עכה חם בעלה חשילו בדין. והיח לא ידשה והלילו פשיעא שפעורה. וזהו אוכם מווש. מאחר שלא ידעה בחיך הסיבם. וחיך חשמוד בלער נפסים להחחפת. וגם זה המכח לח היה לו להכותי בפכי אשתי. ולכדין זה דוווח וני שראה שווכין אביו או בכר אר אחדו. שאין אדם יכול לדאות ולהתאפק בלפכו. וגם לווכה שים לו להיוהר שלאלמכיתו לפכיו ומכל מקוסאס יש עדיםשידע זם סאב שכדין הכהו לבכו. פשימא דחיב וכן אשה. דלא עדיף מחמוכה עלמו לאשותי גבי חבירו אס וולילו אותו בווה שחחר וווכח לום שחבל בחבירו כדין חורה. או כדי לפגוד דיכי לנסשים, או כדי לאפרושי מאיסירא ים המלילו חייב לשלה אף שלא ידע ואת. דאין שייך בכאן אין אדם עומר על לערו. אלא משום לאשרושי מאיסירא קמכוין. ומאחר שלא ידת חוכן העניין והלילו בהכחה זו צכדי ולח הפריפו מחיפורת חייב בחשלותין דאדם מועד לעולם אפילי שונג:

דין שור תם הוחלם לניוק מעת הנניהה לכל מילי אפילו לא עמד בדין ולא יכול לסלקו אף כוווי, וכן למוברו ולהקדישו

רק

Mary Special

חיבורים

חשו משפט

קובץ

סימן תכ – סימן תכו

הבחנת השומעים. אך דברים שאין בהם זלוול כל כך רק סגנון עניית לעשות חקנה לגדור פירלה לפום זמנם ומקומם למיגדר מילחא, סימן רל"א ולא יותר, וללע"ע היטב.

עזום, גם נגד מכובד שאין ראוי לומר לפניו שוח כל כך, מ"מ אין רשאים לעשוח אים חקנה בזה לשם שמים ובחבר עיר דוקא כבסוף זה סגנון אונאם דברים ולא בושה כ"כ, ורק אם בני העיר רולים

סימן תכא

סעיף י"ג

םעיף ג'

כפף הקדשים

ראדם מוער לעולם בין שוגג בין מויד בין ער בין ישן ובו'. עיין עיין סמ"ע ס"ק כ"ד, מלשון הסמ"ע ז"ל נסימן חכ"א משמע שעל לא הכהו. ומ"מ נראה שאין זה רק ע"י קללות וביוויים שאינם נכונים לפי דין חוה"ק, ויש בהם איסור אונאח דברים, מה שאין כן בדברים שהן לשם שמים, או שאין בהם סגנון איסור אונאח דברים, ובשו"ע לא כתב רק בהכאה אתר הכאה, והגם שלשון הסמ"ע ז"ל הוא לפי ההוא אמינא, מ"מ נראה שכ"ה גם למסקנתו שם. סליק.

במשנה למלך פכ"א מהלכום אישום [ה"ט] והלכום מובל ומזיק [פ"ו ידי החסלת מריבה שייך יחם לבבו גם לגבי הכאה הגם שהראשון ה"ג] והלכות שלוחין [פ"ה ה"ב] מה שרולה לחלק בדעת הראב"ד פכ"א מהלכות אישות ושםן, דס"ל דלענין שמירה בבעלים הוי דין אדם מועד לעולם, רק בדין פושע (ו)פטור בבעלים בלא נחכוין להזיק, ועיין בחיבורי לאה"ע מהדורא ה' סי' י"ו מ"ש בזה בחשובה לקהילת אוסטרא לחלק בין שומר לאדם אחר, דדוקא בשומר פטור בין מזיק בבעלים ולא בשאר, ע"ש בטעמו כי טוב הוא בעזה"י.

סימן תכב

סעיף א'

במשנה וב״ק צ״ב ע״אן, אע״פ שהוא נותן לו אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. ובברייתה איחה שם ח"ר כל אלו שאמרו והיינו סלע מנה] דמי בושחו, אבל לערו [פירש"י לער שדואג על בושחו] אינו נמחל עד שיבקש ממנו, ע"כ.

אלפי ישראל סמ"ע ס"ק א'. כן הוא לשון המשנה כו' אכל רש"י כו'. ר"ל דאיתא

סימן תכד

םעיף ו'

סמ"ע ס"ק י'. משא"כ בחבל כה האב כו'. כונמו פשוטה, דנמגל בה האב ואינה סמוכה על שולחנו יכול האב ליחן לה מזונות בימי חליה כדי ליקח לעלמו השבח, ומשמע מכאן דאפילו חבל בה האב ואינה סמוכה על שולחנו שייך השבח לה, והא דלא כחב כאן המחבר דאם חובל בבחו משלם לה גם השבח, דהא לפי דברי הרמ"א בסוף הסעיף מיירי המחבר כאן באינה סמוכה על שולחנו, עיין ע"ז בבאר

םעיף א'

חכמת שלמה

תרואה את חבירו מובע בים וכו'. נראה לפענ"ד לכאורה דין חדש, דהיינו דוקא אם אינו דרך בזיון להמליל או מחויב להלילו בגופו, אבל אם הוי הצלה דרך בזיון להמציל, אם אינו יכול לשכור לאחרים להצילו אז אינו מחויב להצילו בגופו אם הוי לו בזיון או טרחא יחרה דהוא זקן או כדומה, והטעם, כיון דילפינן הצלח גופו מוהשבוחו לו [דברים כ"ב ב'] וכו' כמ"ם נש"ס [סנהדרין ע"ג ע"א] וכסמ"ע [סק"א] ג"כ, א"כ כיון דמטעם השבת אבידה הוא, כמו באבידה קיי"ל והתעלמת [שם אי] פעמים שאתה מתעלם כמו שדרשו חז"ל [ב"מ ל׳ ע״אן כגון זקן ואינו לפי כבודו, א״כ ה״נ מהשבת גופו פטור כה"ג. ואין להקשות נהי דמהשבת אבידה פטור, מ"ת גופו שאני וו]מכת הפסוק דלה תעמוד על דם רעך וויקרא י"ט ט"זן מחויב להלילו, דח"כ מנ"ל להש"ם וסנהדרין שםן דחייב להלילו בשכר מכח דפריך דאי בגופו מוהשבוחו נפקא, דילמא לכך נצרך לא חעמוד אף על אינו לפי כבודו, אלא ודאי אף מלאו דלא מעמוד פטור באינו לפי כבודו. וראיה ברורה לזה ממה דאמרינן בסנהדרין דף ע"ה ע"א דפריך אלא למ"ד פנויה היחה מאי כולי האי, ומשני רב פפא משום פגם משפחה וכו', וקשה אטו משום פגם משפחה ימוח זה והלא המשפחה עלמה מחויבים להלילו בגופם ובממונם, אלא ודאי דהיכא

ועל כל בית ישראל: בריך רחמנא אלהא דישראל דסייען עד כען. ותהלה לאל איום ונורא אשר עזרנו לבאר חעלומות דברי רבותינו הגאונים זללה"ה אדירי התורה. חכות הכהנים הגדולים זללה"ה יעמוד לי, ויאריך ימי ושנותי בנעימים ויחזקני ויאמלני לחורתו ועבודתו ואוכה ללמוד וללמד בהרחבה בעוה"י. והסוגן לאדם דעת יראני נפלאום מחורתו הקדושה. ושפתי כהן ישמרו דעת וחורה יבקשו

הגולה אות מ' ויתבארו דברי רבינו הכהן הגדול הסמ"ע ז"ל זי"ע

מפיהו. כי מלאך ה' לבאות הוא.

סימן תכו

דאיכא פגם פטורין דילפינן מפסוק והחעלמת שפעמים אתה מתעלם ואין בזה משום והשבותו או משום לא תעמוד על דם רעך וכו', כן נראה לפענ"ד נכון וברור ודוק היטב. מיהו ל"ע מפרש"י ב"ק דף ק' [ע"א] ד"ה ביקור חולים וקבורה, שכתב וזה"ל, קבורה כגון בזקן ואינו לפי כבודו, קמ"ל דאפ"ה חייב, עכ"ל, א"כ משמע דאף קבורה חייב אף דאינו לפי כבודו, וכן הוא ש"ם מפורש בב"מ דף ל' [ע"ב], ומכש"כ בחייו דחייב דאיכא פיקוח נפש, ול"ע טובא כעת ודו"ק.

חכמת שלמה

ויכול להצילו הוא בעצמו וכו'. נ"ב, נשמלמי מרב אחד, בגיסתו ימ"ש שהמיתה את בעלה בסם המות, אם ראויה היא להצילה. והשבתי לו, זו היא גמרא מפורשת במס' נדה דף ס"א [ע"א] והא אמרו רבנן ההיא לישנא בישא וכו׳ מיחוש הוא דבעי וכו׳. והנה רש"י פירש שם [בר״ה מיחש] ואסור להגיל אתכם, ע״כ לדעת רש״י ודאי אסור להלילה, אלא אף לפירוש התוס׳ שם וד"ה אטמרינכון בשם השחלתות ופרשת שלח סי׳ קכ״טן, י"ל דהם לח חמרו רק בספק חם הטלו, אבל אם בודאי הטלו מודים. ועוד, אף אם הוי פלוגמא נראה דלם אמרינן בזה ספק נפשום להקל כיון דהרגה נפש, וראיה ממה שאמר הכמוב ובמדבר ל"ה כ"זן ומנא גואל הדם את הרולת ורלת גואל הדם את הרולח אין לו דם, ואם נפטר הגואל בהריגתו את הרולם אף דהיה שוגג, מכש"כ אם הרג במזיד אין לו דמים להיום